

**ZPRÁVA O PLNĚNÍ OPATŘENÍ
STRATEGIE SOCIÁLNÍHO
ZAČLEŇOVÁNÍ 2014–2020
ZA ROK 2017**

Praha, duben 2018

Obsah

Úvod	3
1 Podrobný popis plnění opatření v roce 2017	6
1.1 Plnění opatření v oblasti sociální práce.....	7
1.2 Plnění opatření v oblasti podpory přístupu k zaměstnání a jeho udržení.....	19
1.3 Plnění opatření v oblasti sociálních služeb.....	36
1.4 Plnění opatření v oblasti podpory rodiny	40
1.5 Plnění opatření v oblasti podpory rovného přístupu ke vzdělání	75
1.6 Plnění opatření v oblasti přístupu k bydlení.....	110
1.7 Plnění opatření v oblasti podpory přístupu ke zdravotní péči	128
1.8 Plnění opatření v oblasti zajištění slušných životních podmínek	137
1.9 Plnění opatření v oblasti podpory dalším začleňujícím veřejným službám	153
1.10 Plnění opatření v oblasti rovných příležitostí.....	166
1.11 Plnění opatření v oblasti podpory sociálního začleňování na místní úrovni	173
1.12 Plnění opatření v oblasti posilování sociální soudržnosti.....	188
1.13 Plnění opatření v oblasti mainstreamingu sociálního začleňování	191
Příloha č. 1: Seznam plnění cílů a opatření	201
Příloha č. 2: Seznam zkratk.....	211

Úvod

Cílem předkládaného materiálu je zmapování způsobu plnění opatření obsažených ve „*Strategii sociálního začleňování 2014–2020*“ (dále jen „Strategie“) ze strany jednotlivých gestorů pro rok 2017 a opatření průběžných.

Účelem Strategie je přispět k **plnění národního cíle redukce chudoby a sociálního vyloučení**, ke kterému se ČR zavázala v rámci evropského cíle strategie Evropa 2020 (desetiletá strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění) pro tuto oblast: „*Udržení hranice počtu osob ohrožených chudobou, materiální deprivací nebo žijících v domácnostech s nízkou pracovní intenzitou do roku 2020 na úrovni roku 2008.*“

Strategie zastřešuje hlavní oblasti významné pro sociální začleňování osob sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených, stanovuje prioritní témata ČR v oblastech důležitých pro sociální začleňování a financování ze zdrojů ČR i EU a obsahuje přehled opatření majících vliv na sociální začleňování a boj s chudobou. Dále ukazuje směr, kterým se řešení sociálního vyloučení mají ubírat, osazuje společensky odpovědné hodnoty vztahující se k sociálnímu vyloučení, upozorňuje na nedostatky při hledání řešení sociálního vyloučení a zasazuje se o šíření principu mainstreamingu¹ sociálního začleňování na všech správních úrovních.

Základním nástrojem pro řešení sociálního začleňování osob je z pohledu této Strategie sociální práce. Vedle opatření zaměřených na rozvoj sociální práce se Strategie zaměřuje na následující oblasti, a to při uplatňování **průřezových principů** rovných příležitostí, podpory sociálního začleňování na místní úrovni, posilování sociální soudržnosti a mainstreamingu sociálního začleňování:

- podpora přístupu k zaměstnání a jeho udržení;
- sociální služby;
- podpora rodiny;
- podpora rovného přístupu ke vzdělání;
- přístup k bydlení;
- podpora přístupu ke zdravotní péči;
- zajištění slušných životních podmínek;
- podpora dalším začleňujícím službám.

Na zpracování i vyhodnocování plnění opatření Strategie se podílí **Komise pro sociální začleňování** (dále jen „KSZ“), která je stálým poradním, iniciativním a koordinačním orgánem Ministerstva práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“) v oblasti sociální politiky se zaměřením na boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení.²

¹ Mainstreaming sociálního začleňování znamená zahrnutí této agendy nejen do sociální politiky, ale i do politik ovlivňujících další stránky lidského života a života společnosti.

² KSZ je zřízena na základě usnesení vlády ČR ze dne 19. května 2003 č. 476 ke zřízení mezirezortní Komise pro přípravu Společného memoranda o sociálním začleňování a Národního akčního plánu sociálního začleňování.

KSZ se skládá ze zástupců subjektů, které jsou zapojeny do řešení problematiky chudoby a sociálního vyloučení, tj. ze zástupců státní správy a samosprávy, akademické obce, zastřešujících nevládních organizací zabývajících se touto problematikou a dalších sociálních partnerů.

Na základě podkladů od jednotlivých gestorů byla zpracována tato souhrnná „**Zpráva o plnění opatření Strategie sociálního začleňování za rok 2017**“ (dále jen „Zpráva“). Zpráva je členěna podle jednotlivých oblastí Strategie. Na začátku každé podkapitoly je uveden cíl, kterého má být realizací opatření dosaženo. U každého jednotlivého opatření (číslovaných dle Strategie) je uveden souhrn plnění od všech odpovědných rezortů a institucí. V případě, že se na realizaci opatření podílí více rezortů, odpovídají za jejich plnění společně. U každého opatření je následně uvedeno stanovisko KSZ. V případě, že opatření bylo jen částečně naplněno, je navržen další postup.

Obecně má Strategie ve svém důsledku pozitivní dopad na rovnost žen a mužů v české společnosti, především z toho důvodu, že se zaměřuje na téma extrémní chudoby. Je třeba také průběžně monitorovat a posuzovat dopady jednotlivých opatření Strategie na rovnost žen a mužů. Z tohoto důvodu je Strategie zahrnuta do projektu MPSV s názvem Strategie rovnosti žen a mužů na MPSV 2019–2020. V rámci projektu proběhne genderová analýza a budou vytvořena praktická doporučení, jakým způsobem podrobněji sledovat dopady jejích opatření na rovnost žen a mužů.

Tato Zpráva je čtvrtým vyhodnocením uvedené Strategie. Monitorováno bylo 83 opatření, u kterých bylo uloženo průběžné plnění nebo plnění s pozdějším termínem.

Lze konstatovat, že opatření Strategie jsou průběžně plněna, 4 opatření jsou plněna částečně. Celkem u 14 opatření jsou navržena doporučení KSZ, která rozvíjí a dále podporují naplňování stanovených opatření.

V oblasti sociálního začleňování došlo v roce 2017 k několika významným legislativním změnám. Bylo připraveno velké množství legislativních návrhů s dopadem na oblast sociálního začleňování, nicméně ne všechny tyto návrhy byly nakonec přijaty. Mezi legislativní návrhy, které nebyly schváleny, přestože byly během roku 2017 připravovány, patří návrh zákona o sociálním bydlení a o příspěvku na bydlení, návrh zákona o sociálním podnikání, návrh novely zákona o sociálních službách, věcný záměr zákona o sociálních pracovnících či návrh sjednocení péče o ohrožené děti. Naopak přijata byla novela insolvenčního zákona. Účinnosti nabyla novela školského zákona. Několikrát byl novelizován zákon o pomoci v hmotné nouzi.

Na základě jednání KSZ byly identifikovány následující priority:

Přijetí zákona o sociálním bydlení

Zajištění stabilního bydlení je klíčovým aspektem pro snižování chudoby, zadlužování a pro přerušení reprodukce sociálního vyloučení.

Původní návrh zákona o sociálním bydlení a o příspěvku na bydlení zpracovalo v souladu s Plánem legislativních úkolů vlády na rok 2016 MPSV, a to ve spolupráci s Ministerstvem pro místní rozvoj (dále jen „MMR“) a Ministerstvem pro lidská práva (dále jen „MLP“). Tento návrh byl 8. března 2017 schválen vládou usnesením č. 163. První čtení bylo v Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky (dále jen „Poslaneckou sněmovnou“) zahájeno 11. dubna 2017 a nedošlo k hlasování o předložení do druhého čtení. V roce 2018 se hlavní gesce nad zákonem na základě schváleného legislativního plánu vlády přesunula z MPSV na MMR.

Řešení problematiky sociálně vyloučených lokalit

Sociální vyloučení zahrnuje rozsáhlejší systémové, ekonomické, politické a sociální změny ve společnosti. Negativní dopad sociálního vyloučení se netýká pouze nezaměstnaných, ale počítuje je čím dále více osob, a to i celých rodin s nezletilými dětmi a též osob v seniorském věku. Z hlediska možné konsolidace je nutné zavádět komplex provázaných opatření zaměřených zároveň na kvalitu bydlení, vzdělávání i posilování sociálního a ekonomického růstu daných území. Z tohoto důvodu je nutná i užší spolupráce mezi příslušnými subjekty (ať už ministerstva, místní samosprávou, státními i nestátními organizacemi).

Spolupráce mezi MPSV a dalšími rezorty (zejména Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvem spravedlnosti a Ministerstvem zdravotnictví), které spolupracují na plnění opatření Strategie

Je zapotřebí klást větší důraz na větší propojení a spolupráci s Ministerstvem školství mládeže a tělovýchovy (dále jen „MŠMT“), ať už v oblasti inkluze, problematiky předčasných odchodů ze škol nebo zvýšení zapojení znevýhodněných skupin na trhu práce (vůbec nebo málo kvalifikované osoby, osoby propuštěné z vězení, ženy pečující o děti do 3 let, osoby s handicapem).

Potřeba je i vytvoření systému a rozvoj sociálně-zdravotní péče o seniory, handicapované osoby, osoby bez domova (s důrazem na možnosti financování tohoto systému). MPSV se ve spolupráci zejména s Ministerstvem zdravotnictví (dále jen „MZ“), pojišťovkami, ale i příslušnými organizacemi a samosprávami nebo participativními skupinami podílí na snaze o zlepšení systému péče o zmíněné skupiny. Do budoucna je nutné užší propojení jednotlivých aktérů a nalezení možných řešení tam, kde jsou stále nevyjasněné pozice, nedorozumění kompetence nebo legislativní překážky bránící dostupné péči.

1 Podrobný popis plnění opatření v roce 2017

V právním řádu České republiky (zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů) je **sociální začleňování** definováno jako proces, který zajišťuje, že osoby sociálně vyloučené nebo sociálním vyloučením ohrožené dosáhnou příležitostí a možností, které jim napomáhají plně se zapojit do ekonomického, sociálního i kulturního života společnosti a žít způsobem, který je ve společnosti považován za běžný. K obecným cílům sociálního začleňování tak patří:

- zajištění **účasti v zaměstnání a rovného přístupu ke všem zdrojům**, právům, zboží a službám;
- prevence rizika sociálního vyloučení;
- pomoc nejvíce zranitelným;
- mobilizace všech relevantních aktérů.

Následující podkapitoly shrnují situaci v sociálním začleňování podle oblastí Strategie v roce 2017 na základě podkladů jednotlivých gestorů a vyjádření KSZ, monitorovacího orgánu této Strategie.

1.1 Plnění opatření v oblasti sociální práce

Základním nástrojem pro sociální začleňování osob sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených je sociální práce. Sociální práce je profesionální činnost zaměřená na pomoc jednotlivcům, skupinám či komunitám zlepšit nebo obnovit jejich schopnost sociálního fungování v jejich přirozeném prostředí. Pro aktivní sociální začleňování je důležitá především činnost institucí (výkon sociální práce) na místní úrovni a koordinace jejich činností. Mezi největšími riziky v ČR byla ve Strategii identifikována především personální a finanční poddimenzovanost (nedostatek úvazků sociálních pracovníků), nevyjasněnost a nejednotnost cílů sociální práce, nevyjasněnost rolí jednotlivých aktérů sociálního začleňování na místní úrovni a nedostatečná spolupráce a koordinace aktérů při výkonu sociální práce.

Cíl: Nastavení a rozvoj sociální práce

Opatření: 2.a Zajistit a podporovat vzájemnou spolupráci aktérů veřejné správy a ostatních subjektů při výkonu sociální práce

Gestor: MPSV ve spolupráci s MV, kraji a obcemi

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno. KSZ nicméně upozorňuje na nutnost systémového zajištění a kontinuity výkonu sociální práce.

Sociální pracovníci v souvislosti s výkonem činností sociální práce zajišťují, respektive podporují „sociální fungování“ klienta (jednotlivce, skupiny, či komunity) v životě obce. Základní rolí sociálních pracovníků je udržet rovnováhu ve vztahu klient a jeho prostředí (obec). V rámci činností sociální práce se sociální pracovníci dále zaměřují na tvorbu příznivých společenských podmínek, a to tak, aby bylo dosaženo stanoveného cíle. Sociální pracovníci v praxi v rámci své terénní sociální práce podporují sociální změnu, řešení problémů v mezilidských vztazích a zasahují tam, kde se lidé dostávají do konfliktu se svým sociálním prostředím, zaměřují se mimo jiné na působení v sociálně vyloučených lokalitách (dále jen „SVL“), na osoby zdravotně znevýhodněné, starší občany. Svou činností předcházejí projevům nepříznivých sociálních jevů, aby nemuselo být využito represivních opatření, a poskytují základní i odborné sociální poradenství všem potřebným osobám, podporují vzájemnou spolupráci všech zainteresovaných institucí za účelem koordinace jejich aktivit ve prospěch potřebného občana s cílem jeho plné či částečné socializace.

V roce 2017, respektive 1. 1. 2017 nabyla účinnosti Instrukce MPSV č. 19/2016 s názvem „Minimální standard rozsahu sociální práce na Úřadu práce České republiky v kontextu zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů“. V rámci této Instrukce je, jak již z názvu vyplývá, upraven minimální rozsah výkonu sociální práce, včetně spolupráce s příslušnými aktéry, zejména pak se sociálními pracovníky obecních úřadů.

Za účelem propojování aktérů pak MPSV v roce 2017 v rámci projektu Systémová podpora sociální práce v obcích realizovalo dva workshopy pro sociální pracovníky veřejné správy na obecních a krajských úřadech, Úřadu práce ČR (dále jen „ÚP ČR“) na témata: „Příklady dobré praxe spolupráce sociálních pracovníků obecních úřadů a ÚP ČR (Praha, 15. 6. 2017) a „Sociální šetření“ (Olomouc, 2. 10. 2017). Výstupy z workshopu jsou zpracovávány do publikace Zpravodaj sociální práce (předpoklad vydání březen a duben 2018) a současně jsou využívány pro další koncepční, metodickou, případně legislativní činnost Oddělení koncepce sociální práce a vzdělávání MPSV.

V rámci téhož projektu od začátku roku probíhají pravidelné měsíční schůzky spolupracujících obcí v oblastních kancelářích MPSV (Praha, Olomouc, Hradec Králové), kterých se účastní sociální pracovníci ze spolupracujících obcí a dále dle zájmu a možností sociální pracovníci z krajských úřadů a ÚP ČR. Na měsíčních schůzkách jsou předávány aktuální informace k výkonu sociální práce, konzultovány věcné otázky a probíhá výměna informací o dobré praxi či prohlubování spolupráce mezi všemi aktéry. Výstupy z měsíčních porad jsou důležitými podklady pro další koncepční a metodickou činnost MPSV. Bližší informace o projektu Systémová podpora sociální práce v obcích naleznete na odkaze <https://www.mpsv.cz/cs/25939>.

K intenzivnější spolupráci obcí a ÚP ČR došlo již v roce 2015, jelikož zákonem č. 252/2014 Sb., kterým se měnil zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pomoci v hmotné nouzi“) je obec vždy informována ÚP ČR o tom, že nový příjemce dávky doplatku na bydlení užívá substandardní formu bydlení. V rámci sociální práce by mu měla obec pomoci najít jiné vhodnější bydlení ve standardní formě. Obec se nadále podílí při hodnocení případu hodného zvláštního zřetele pro nárok na doplatek na bydlení do substandardní formy bydlení. Od 1. prosince 2016 je účinná Instrukce MPSV č. 10/2016 Postup při posouzení případu hodného zvláštního zřetele u osob užívajících jiný než obytný prostor, ubytovací zařízení a část bytu podle zákona o pomoci v hmotné nouzi. Novelou zákona č. 98/2017 Sb., kterou se mění zákon o pomoci v hmotné nouzi, byly ustanovením § 33c a § 35a specifikovány podmínky pro posouzení případů hodných zvláštního zřetele a také jakým způsobem se na hodnocení podílí obec. Obce jsou požádány o informaci pro hodnocení podmínek uznání případu hodného zvláštního zřetele, tzn., že obsahem informace jsou údaje získané z úřední činnosti. Informaci požádaná obec poskytne orgánu pomoci v hmotné nouzi bezodkladně, nejpozději do 20 kalendářních dnů ode dne doručení žádosti.

Sociální pracovníci obecních úřadů jsou prostřednictvím krajských úřadů měsíčně informováni, která ubytovací zařízení mají schválený provozní řád dle § 33 odst. 3 zákona o pomoci v hmotné nouzi krajskou hygienickou stanicí, kde Generální ředitelství ÚP ČR (dále jen „GŘ ÚP ČR“) zasílá MPSV; MPSV sděluje krajským úřadům. Spolupráce mezi sociálními pracovníky ÚP ČR a obcí standardně probíhá mimo osobně sdílených kontaktů prioritně prostřednictvím sdíleného dokumentu Standardizovaného záznamu sociálního pracovníka.

V rámci jednotlivých útvarů ÚP ČR probíhá spolupráce, která byla efektivně nastavena Směrnicí generální ředitelky ÚP ČR č. 2/2016 Pravidla spolupráce útvarů zaměstnanosti a útvarů NSD (hmotné nouze) ÚP ČR. Směrnice stanovuje pravidla spolupráce oddělení zaměstnanosti a oddělení hmotné nouze. S využitím nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti je věnována zvýšená péče dlouhodobým příjemcům dávek pomoci v hmotné nouzi (dále jen „DHN“).

Od 1. 6. 2017 je účinná Instrukce náměstka pro řízení sekce 4 č. 7/2017 Sjednocení postupu při aplikování novely č. 98/2017 Sb., kterým se měnil zákon o pomoci v hmotné nouzi zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů. Orgán pomoci v hmotné nouzi posuzuje, zda osoba užívá přiměřenou formu bydlení. Pokud usoudí, že osoba žije v nepřiměřeném bydlení, nasměruje uvedenou osobu na obec, ve které se skutečně zdržuje nebo ve které má trvalý pobyt, aby požádala o pomoc při získání přiměřeného bydlení. O tomto úkonu obec vyhotoví záznam, případně doporučení dalšího postupu.

V souladu s § 35a odst. 2 a § 61 odst. 1 písm. h) zákona o pomoci v hmotné nouzi, je ÚP ČR na základě žádosti pověřeného obecního úřadu nebo újezdního úřadu povinen poskytnout informaci, zda osobě užívající jiný než obytný prostor nebo ubytovací zařízení v rámci posouzení případu hodného zvláštního zřetele byl nebo nebyl přiznán doplatek na bydlení.

Další podpora probíhá ve spolupráci s Agenturou pro sociální začleňování (dále jen „ASZ“), která v České republice působí od roku 2008 jako vládní nástroj na podporu obcím, řešící problematiku sociálního vyloučení.

Ministerstvo vnitra (dále jen „MV“) prostřednictvím odboru bezpečnostní politiky a prevence kriminality zajišťuje metodickou podporu obcím při realizaci projektů prevence kriminality, a to zejména prostřednictvím dotačního Programu prevence kriminality na místní úrovni (dále jen „Program PK“), který je určený pro obce, kraje a od r. 2017 i pro dobrovolné svazky měst a obcí. Součástí metodické podpory (prostřednictvím konzultantů MV) je i podpora činnosti pracovních skupin na krajské a obecní úrovni, které se zabývají místními bezpečnostními problémy a možnostmi realizace preventivních projektů. Činnost těchto pracovních skupin je navíc institucionální podmínkou pro možnou podporu z dotačního Programu PK. V těchto komisích mohou být zastoupeni jak zástupci obce, tak Policie ČR, obecní policie, nevládní neziskové organizace působících ve městě či kraji, Probační a mediační služby (dále jen „PMS“) či významných poskytovatelů sociálních služeb (zejména sociální prevence).

MV pravidelně organizuje pracovní setkání a semináře pro manažery prevence kriminality krajů a obcí, které se týkají jak aktuálních výzev (vždy samostatně pro každý kraj), tak výměny dobré praxe a upozornění na časté či opakující se chyby v žádostech (v těchto případech se jedná jak o celostátní setkání, tak o setkání v jednotlivých krajích). V roce 2017 tak proběhlo dvakrát (v dubnu a říjnu) dvoudenní výjezdní celostátní setkání s manažery PK v Kašperských Horách a v Solenicích, úspěšní žadatelé o dotace z Programu PK byli v květnu 2017 pozváni na MV na 2 semináře pro realizaci investičních a neinvestičních projektů.

V rámci každoroční podpory projektů z dotačního Programu PK MV jsou financovány informační, vzdělávací i resocializační projekty, které se zaměřují na podporu integrace osob po výkonu trestu, prevence zadlužení či finanční gramotnost, což jsou významné atributy v oblasti sociálního začleňování.

Zástupce odboru bezpečnostní politiky a prevence kriminality spolupracuje se Sekcí sociálních kurátorů Společnosti sociálních pracovníků ČR, účastní se celostátních seminářů a metodických setkání sociálních kurátorů (kurátorů pro dospělé), kteří v rámci přenesené působnosti problematiku sociálního začleňování a prevenci sociálního vyloučení řeší.

V roce 2017 pokračovalo MV, prostřednictvím odboru bezpečnostní politiky a prevence kriminality, který je věcným gestorem pro oblast policejní činnosti ve vztahu k menšinám, v metodické a koncepční činnosti související s touto problematikou, ve shromažďování a analýze relevantních informací a podrobném monitoringu naplňování stanovených cílů a priorit z této oblasti. Základním Koncepčním materiálem je Strategie pro práci Policie ČR ve vztahu k menšinám pro období 2015–2017.³

Cílem aktivit resortu MV v policejní práci s menšinami, v rámci které je řešena i problematika sociálního začleňování, je otevřená komunikace policie s menšinovými skupinami založená na vzájemné důvěře a respektu. K dosažení tohoto cíle MV soustavně pracuje na posilování vazeb Policie ČR s menšinovými skupinami, prohlubování spolupráce s dalšími zainteresovanými subjekty, (např. krajskými koordinátory pro romské záležitosti, lokálními poradci ASZ, manažery prevence kriminality, neziskovými organizacemi, atd.), na implementaci moderních přístupů a postupů do policejní praxe a cíleně se zaměřuje na systematické vzdělávání policistů v oblasti sociálních, komunikačních a interetnických.

V roce 2017 pokračoval projekt „Zavádění policejních specialistů pro práci s minoritní skupinou Romů v SVL, registrační číslo: NF-CZ14_PDP-6-005-01-2014“, jehož gestorem je Ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia ČR. Vybraní policisté a policejní manažeři ze čtyř pilotních krajů (Moravskoslezský, Ústecký, Olomoucký a Karlovarský) se účastnili pravidelných vzdělávacích workshopů, na kterých vystoupili odborníci jak ze státní správy, evropských poradních orgánů, tak neziskových organizací a zahraničních policejních sborů.

Policejní specialisté jsou pokynem policejního prezidenta č.204/2016 zařazeni do pracovní skupiny styčného důstojníka pro menšiny daného kraje. Jejich úkolem bude jednak pochůzková činnost a výkon preventivní a právně osvětové činnosti v SVL, jednak příprava podkladů pro budoucí rozhodování, koordinaci a usměrňování aktivit policie ve vztahu k romské menšině, tak pravidelný kontakt s obyvateli sociálně vyloučených romských lokalit a spolupráce s terénními sociálními pracovníky a komunitními centry, působícími v dané oblasti.

V průběhu roku 2017 pořádal odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality MV ve spolupráci s Ředitelstvím policie pořádkové služby PP ČR (Policejní prezidium ČR) dvě celorepubliková pracovní setkání pro styčné důstojníky pro menšiny a členy jejich pracovních skupin. Celkově se obou setkání zúčastnilo více jak 180 policistů. Cílem těchto setkání je prohlubování znalostí a vědomostí z oblasti problematiky integrace menšin, zohlednění aktuálních trendů pro práci policie s menšinami, práce s předsudky a předávání dobré praxe.

MV v roce 2017 iniciovalo pracovní setkání styčných důstojníků pro menšiny a krajských koordinátorů pro romské záležitosti. Dvoudenní pracovní setkání se uskutečnilo v březnu 2017 v Kašperských Horách za účasti zástupců Kanceláře Rady vlády pro záležitosti romské menšiny (dále jen „RVZRM“), ASZ, zástupců měst a krajů a zástupců Policie ČR. Cílem bylo prohloubení stávající spolupráce, výměna dobré praxe a aktuálních informací z krajů.

³ Blíže viz webové stránky MV <http://www.mvcr.cz/clanek/prace-policie-ve-vztahu-k-mensinam.aspx>.

Sociálnímu začleňování se věnují v různém rozsahu moduly kurzu základní odborné přípravy (kurz pro nově přijaté policisty - časová dotace cca 30 hodin). Cílem vzdělávání je mj. naučit policisty ovládnout své jednání, přiměřeně komunikovat a jednat s lidmi v rozmanitých situacích vyplývajících z výkonu služby (vhodná komunikace a taktické zásady s oznamovatelem, poškozeným, svědkem, podezřelým, s osobou se zdravotním postižením (dále jen „OZP“), komunikace se seniorem či příslušníkem národnostních menšin, včetně komunikace s bezdomovcem) a usilovat o vytvoření žádoucích postojů u policisty: zachovávat čest, důstojnost, vážnost, respektovat práva a osobnost druhých lidí, aktivně vystupovat proti rasismu, nesnášenlivost, xenofobii a diskriminaci.

Opatření: 2.b Zabezpečit odpovídající metodickou a finanční podporu sociální práce

Gestor: MPSV

Termín: Od roku 2014

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno. KSZ upozorňuje na neochotu některých krajů navýšit mzdy sociálních pracovníků plošně, nikoli pouze v příspěvkových organizacích; narovnání podmínek financování nebylo dosaženo i z toho důvodu, že nedošlo k navýšení finančních prostředků v požadovaném rozsahu.

V rámci metodického výkonu sociální práce realizovaného obcemi a krajskými úřady probíhají pravidelná metodická setkání MPSV a metodiků sociální práce a sociální prevence krajských úřadů.

V rámci plnění implementačního plánu certifikované Metodiky sociálního šetření v řízení o příspěvku na péči ve spolupráci MPSV, ÚP ČR, České správy sociálního zabezpečení (dále jen „ČSSZ“) byl v roce 2017 pilotně ověřen inovovaný Záznam ze sociálního šetření v řízení o příspěvku na péči, který je zaměřen na zvýšení využitelnosti výsledku sociálního šetření pro účely stanovení stupně závislosti u žadatelů o příspěvek na péči.

Na základě § 102 a § 103 zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, a § 65a zákona č. 111/2006 Sb. o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, se krajům, obcím s rozšířenou působností (dále jen „ORP“) a pověřeným obcím poskytuje příspěvek na výkon sociální práce formou účelové dotace. Cílem příspěvku na výkon sociální práce v přenesené působnosti je finanční pomoc při zajištění optimálních podmínek pro činnost sociálních pracovníků, a to jak po stránce personální na zajištění dostatečného počtu sociálních pracovníků (tedy na osobní výdaje související se stávající i optimalizovanou personální situací na úřadě), tak i po stránce provozní a hmotné. Jeho účelem je navýšení prostředků redistribuovaných z rozpočtu obce na výkon přenesené působnosti. Zájmem MPSV je zejména dosažení optimálního počtu sociálních pracovníků na území ČR, čili vynaložené prostředky mají směřovat především na osobní náklady a vzdělávání. V roce 2017 činila alokace poskytovaných finančních prostředků 400 mil. korun.

V rámci projektu MPSV „Systémová podpora sociální práce v obcích“ jsou realizovány aktivity za účelem metodické podpory a podpory výkonu sociální práce, který vykonávají obecní úřady. Jedná se zejména o odborné workshopy, metodická setkání, vydávání publikace Zpravodaj sociální práce a další. Od začátku roku 2017 v rámci projektu probíhají také pravidelné měsíční schůzky v oblastních kancelářích MPSV (Praha, Olomouc, Hradec Králové), kterých se účastní sociální pracovníci spolupracujících obcí a dále dle zájmu a možností sociální pracovníci krajských úřadů a ÚP ČR.

Na měsíčních schůzkách jsou předávány aktuální informace k výkonu sociální práce, konzultovány věcné otázky a probíhá výměna informací o dobré praxi či prohlubování spolupráce mezi všemi aktéry. Výstupy z měsíčních porad jsou důležitými podklady pro další koncepční a metodickou činnost MPSV. Bližší informace o projektu Systémová podpora sociální práce v obcích naleznete na odkazu <https://www.mpsv.cz/cs/25939>.

Částečně bylo naplňováno toto opatření i prostřednictvím projektů Koordinovaného přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám (dále jen „KPSVL“).

MPSV zajišťuje každoročně finanční podporu formou dotací na podporu poskytování sociálních služeb. Celková alokace, určená na tento dotační titul v posledních letech setrvale roste. Viz tabulka.

Tab. č. 1 Celková částka na dotační podporu sociálních služeb 2014-2018

Rok	Dotační podpora (v mld. Kč)
2014	7,71
2015	6,6
2016	9,2
2017	11,25
2018 ⁴	14,9

Mezi uznatelné náklady, které mohou organizace poskytující sociální služby hradit z dotací na podporu poskytování sociálních služeb, se řadí i hrazení povinného vzdělávání zaměstnanců sociálních služeb. Tímto způsobem je ze strany MPSV podporován výkon sociální práce v rámci systému sociálních služeb.

Opatření: 2.e Zajistit účelově vázané financování výkonu sociální práce ve veřejné správě

Gestor: MPSV ve spolupráci s MF

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

Na základě § 102 a § 103 zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, a § 65a zákona č. 111/2006 Sb. o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, poskytuje MPSV od roku 2015 krajům, obcím s rozšířenou působností a pověřeným obcím příspěvek na výkon sociální práce formou účelové dotace. Cílem příspěvku na výkon sociální práce v přenesené působnosti je finanční pomoc při zajištění optimálních podmínek pro činnost sociálních pracovníků, a to jak po stránce personální na zajištění dostatečného počtu sociálních pracovníků (tedy na osobní výdaje související se stávající i optimalizovanou personální situací na úřadě), tak i po stránce provozní a hmotné. Jeho účelem je navýšení prostředků redistribuovaných z rozpočtu obce na výkon přenesené působnosti. Zájmem MPSV je zejména dosažení optimálního počtu sociálních pracovníků na území ČR, čili vynaložené prostředky mají směřovat především na osobní náklady a vzdělávání. V roce 2017 činila alokace poskytovaných finančních prostředků na výkon sociální práce ve veřejné správě v rámci výdajových limitů kapitoly 313 (tj. MPSV) 400 mil. korun.

⁴ Plánovaná suma dotací na rok 2018.

Z pohledu financování sociálních služeb je nutné zdůraznit konstantní snahu navýšit objem finančních prostředků plynoucích v rámci dotačního řízení na podporu poskytování sociálních služeb do celého systému. Je totiž více než zřejmé, že bez odpovídajícího finančního ohodnocení lze najít kvalitní pracovníky jen stěží. V oblasti veřejné správy lze zmínit zavedení (od roku 2015) účelově vázaného dotačního titulu na výkon sociální práce na obcích a krajských úřadech. Tento dotační titul má za cíl taktéž zlepšení odměňování sociálních pracovníků, působících na obecních a krajských úřadech, tedy také zlepšení prestiže tohoto povolání a zvýšení motivace pro tyto pracovníky.

Ze strany ASZ bylo opatření naplňováno prostřednictvím KPSVL, jenž podporuje obce ve strategickém přístupu k řešení sociálního vyloučení a komplexnímu náhledu na danou problematiku. Ke konci roku 2017 se do KPSVL zapojilo celkem 47 lokalit. Jedním z opatření, která jsou v územích realizována, je rozvoj sociální práce na obcích, a to nejen na úrovni obcí s rozšířenou působností, ale především z úrovně obcí, v nichž se přímo nachází vyloučená lokalita (např. lokality Poběžovice, Moravský Beroun, Štětí, Velké Hamry). Podpora osobám se tak stává více dostupná přímo v místě, kde tyto osoby žijí. Sociální pracovníci obce mají díky KPSVL možnost být koordinátory konkrétního řešení situace.

Opatření: 2.f Podpora sociální práce na obcích, sladování metod sociální práce a spolupráce s ÚP ČR, NNO a sociálních služeb
Gestor: MPSV
Termín: Průběžně
Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

V oblasti sociální práce je spolupráce subjektů nastavena a dochází k mírným úpravám podle požadavků z praxe.

Od začátku roku 2017 se začalo realizovat 15 projektů na podporu sociální práce v obcích (výzva 03_16_128- projekt „Systémová podpora sociální práce v obcích“), díky jimž byl navýšen počet nových sociálních pracovníků na každém z těchto úřadů o 2–4 zaměstnance, a to na dobu dvou let.

Díky realizaci projektů je na obcích realizován vyšší počet depistáží, větší preventivní činnost a zintenzivnění spolupráce s dalšími aktéry na obci (ÚP ČR, sociální služby, neziskové organizace), dále je navazována spolupráce s obcemi II. a I. typu na území celého obecního úřadu obce s rozšířenou působností (dále jen „OÚ ORP“), zavedena nebo zlepšena multidisciplinární spolupráce s ostatními zainteresovanými subjekty a zejména posílena terénní sociální práce a případová práce s klientem. V rámci spolupráce 15 projektů obcí a projektu MPSV Systémová podpora sociální práce v obcích dochází k předávání informací o aktuálním stavu a dění při výkonu sociální práce v obcích, které jsou důležitými podklady pro další koncepční a metodickou činnost Oddělení koncepce sociální práce a vzdělávání MPSV. Bližší informace o projektu Systémová podpora sociální práce v obcích naleznete na odkaze <https://www.mpsv.cz/cs/25939>.

Z pohledu GŘ ÚP ČR je opatření průběžně plněno prostřednictvím „Certifikované metodiky integrace sociální práce s příjemci dávek v hmotné nouzi“, jež je zaměřená na spolupráci ÚP ČR a obcí ve výkonu sociální práce.

Již v roce 2015 probíhala pilotáž na vybraných Kontaktních pracovištích ÚP ČR. Na základě pilotáže byla vydána Instrukce MPSV č. 19/2016 Minimální standard rozsahu sociální práce na ÚP ČR v kontextu zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů s účinností od 1. 1. 2017.

Opatření: 2.g Podpora péče poskytované v co největší míře v přirozeném prostředí klienta (komunitní péče)

Gestor: MPSV

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

Plnění opatření probíhá průběžně prostřednictvím podpory sociální práce obecně – koncepční a metodické vedení výkonu sociální práce (materiály legislativní i nelegislativní povahy) a v rámci podpory personálního zajištění a dostupnosti výkonu sociální práce, a to primárně prostřednictvím poskytování dotačního titulu krajům, obcím s rozšířenou působností a pověřeným obcím na výkon sociální práce (mimo sociální práce realizované sociálně-právní ochranou dětí).

V roce 2017 probíhal legislativní proces k novele zákona o sociálních službách. Novela obsahovala celou řadu opatření směřujících mimo jiné k větší podpoře klientů žijících v přirozeném sociálním prostředí. Novela byla sice schválena vládou, avšak legislativní proces v Parlamentu ČR nebyl z důvodů ukončení volebního období Poslanecké sněmovny dokončen. V roce 2018 budou probíhat práce na nové novele. Jedním ze základních principů, který MPSV prosazuje ve svých metodických materiálech je důraz na to, aby lidé setrvali ve svém přirozeném, domácím, prostředí – a to jak v oblasti péče, tak i prevence ztráty bydlení.

Plnění opatření probíhá průběžně prostřednictvím podpory sociální práce.

Podpora komunitní péče a komunitních služeb je jednou z podporovaných aktivit, na které se zaměřuje prioritní osa 2 OPZ (Operační program Zaměstnanost). V roce 2017 byla tato dílčí aktivita zařazena do soutěžní výzvy č. 03_16_064, mezi výzvou podporované aktivity byla zařazena "Podpora aktivit zaměřených na pečující osoby a podporu neformální péče". Součástí výzev pro Integrované územní investice („ITI“) a Integrované plány rozvoje území (IPRÚ) je i aktivita zaměřená na "Podpora komunitní sociální práce a komunitních center jako prostředků sociálního začleňování a prevence sociálního vyloučení osob a skupin osob". V březnu 2017 byla vyhlášena výzva č. 03_16_66 zaměřená na "Podpora procesu transformace pobytových služeb a podpora služeb komunitního typu vzniklých po transformaci". Tato výzva se mimo jiné zaměřila i na podporu komunitních služeb vznikajících v návaznosti na transformaci konkrétního pobytového zařízení, zejména domova pro OZP. Regionální systémové řešení zaměřené na neformální pečovatele a na komunitní práci realizuje především Moravskoslezský kraj, a to v rámci výzvy č. 03_15_007. Na národní úrovni je v realizaci projekt Fondu dalšího vzdělávání (dále jen „FDV“) s názvem "Podpora neformálních pečovatelů II".

V rámci výzvy IP 2.3 OPZ pro Místní akční skupiny (dále jen „MAS“) na podporu strategií komunitně vedeného místního rozvoje č. 03_16_047 jsou podporovány sociální služby poskytované terénní a ambulantní formou, další programy a činnosti v oblasti sociálního začleňování realizované v přirozeném sociálním prostředí osob z cílových skupin a komunitní sociální práce a podpora vzniku a činnosti komunitních center, která má za cíl aktivizaci osob z CS v jejich přirozeném prostředí. MAS v roce 2017 vyhlásily další výzvy zaměřené na podporu sociálních služeb, dalších programů a činností v oblasti sociálního začleňování a na komunitní sociální práci/komunitní centra. Ve výzvě PO3 OPZ č. 24 "Sociální inovace v oblasti sociálního začleňování a přístupu na trh práce pro nejohroženější skupiny" je podpořeno několik projektů, které rozvíjejí sociální služby, díky kterým může klient (déle) zůstat v přirozeném prostředí. Je to např. projekt "3S", který testuje nové nastavení pečovatelské služby s využitím principu najít pečovatele tak, aby žil co nejbližší klientovi, sdílení úvazků a zajištění péče až 24/7 – nové nastavení služeb zároveň zajišťuje snížení nákladů na pečovatelskou službu až o 50 % oproti standardním průměrným nákladům na tuto péči v ČR při minimálně stejné nebo vyšší kvalitě služby. V projektu "Systém sociálně-zdravotní péče o osoby 50+ s využitím inovativního komunitního modelu" je testována podpora seniorů a osob, které o ně pečují v domácích podmínkách prostřednictvím dvou pilotních Center sociálně zdravotní komunitní péče. Centra poskytují poradenství seniorům a rodinám v oblasti zdravotní problematiky (např. jak provádět zdravotní úkony, rehabilitaci, polohování), základní a odborné sociální poradenství a zajišťují návaznost na další odborné služby s cílem usnadnit neformálním pečovatelům péči o seniora a tak prodloužit dobu, po kterou senior může zůstat v domácích podmínkách.

Opatření: 2.h Podporovat alternativní přístupy v sociální práci

Gestor: MPSV

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

Podpora alternativních přístupů v oblasti sociální práce probíhá dále průběžně. V roce 2017 byl v rámci plnění implementačního plánu certifikované Metodiky sociálního šetření v řízení o příspěvku na péči ve spolupráci MPSV, ÚP ČR a ČSSZ pilotně ověřen inovovaný Záznam ze sociálního šetření v řízení o příspěvku na péči, který je zaměřen na zvýšení využitelnosti výsledku sociálního šetření pro účely stanovení stupně závislosti u žadatelů o příspěvek na péči.

V roce 2017 byla jako dílčí aktivita podpora profesionalizace práce sociálního pracovníka zařazena do soutěžních výzev v OPZ PO 2 IP 2.1 SC 2.1.1 např. výzva 03_16_064, 03_16_052. V rámci těchto výzev je podpora zaměřena na podporu sociální práce na obcích, sladování metod sociální práce, dále pak na podporu komunitní sociální práce. Na podporu nových řešení v sociální práci, zavedení a ověření inovativních technik, metod a postupů sociální práce realizované sociálními pracovníky byla v rámci SC 2.2.1 zaměřena soutěžní výzva č. 03_17_071. Na národní úrovni je v realizaci projekt MPSV zaměřený na "Systémovou podporu profesionálního výkonu sociální práce". Ve výzvě PO3 OPZ č. 24 "Sociální inovace v oblasti sociálního začleňování a přístupu na trh práce pro nejohroženější skupiny" jsou podporovány mj. projekty pilotně testující nové nebo méně tradiční prvky v sociální práci. Příkladem může být projekt „Škola ulice: sdílení přináší změnu“ organizace Jako doma, který testuje participativní přístup (PP) v práci se sociálně vyloučenými ženami v Praze.

PP využívá zkušeností žen bez domova, které ve vytvořeném Komunitně vzdělávacím centru fungují jako tzv. peerky (ženy, které samy mají zkušenosti se životem na ulici, jsou však vyškoleny k tomu, aby byly schopny pomáhat druhým ve stejné situaci), lektorují vzdělávací kurzy a poskytují základní a odborné poradenství ostatním. Častým prvkem projektů je komplexní přístup k cílovým skupinám (např. multidisciplinární mobilní týmy pracující s ohroženými rodinami, Cochemský model práce s rodinami v rozvodovém řízení rozšířený o rodinnou mediaci a zážitkovou pedagogiku nebo komplexní služby pro duševně nemocné – propojení sociálních služeb s řešením bytové situace a zaměstnání. Ve výzvě PO3 OPZ č. 24 jsou testována i technologická řešení s dopadem na sociální práci např. systém prevence zhoršení psychického stavu u duševně nemocných prostřednictvím aplikace ITAREPS, v rámci které duševně nemocný v jednoduchém rozhraní zadává v pravidelných intervalech, jak se cítí a ve spolupráci s jeho rodinou, sociálním pracovníkem může být v případně varovných signálů rychle zajištěna vhodná podpora klienta.

ASZ v roce 2017 prováděla vytipování vhodných lokalit k pilotnímu ověření postupů, činností a metodického nastavení komunitní práce. V roce 2018 bude zahájeno pilotní ověřování v lokalitách Kolín, Osoblažsko, Bruntál.

ASZ v roce 2014 založila tematickou Platformu pro komunitní práci, v níž jsou zastoupeni vzdělavatelé (zástupci vysokých škol) v oblasti komunitní práce, realizátoři (převážně neziskové organizace) a zástupci místních samospráv, které mají zájem prosazovat a zavádět principy komunitní práce na svém území. Hlavními tématy jednání Platformy v roce 2017 byl monitoring a evaluace dopadů komunitní práce.

Opatření: 2.ch Zvyšování prestiže sociální práce prostřednictvím osvěty a informování

Gestor: MPSV

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno. KSZ doporučuje dále klást důraz na zvyšování prestiže sociální práce. KSZ zároveň navrhuje, aby byla v propagačních akcích zdůrazněna role nestátních neziskových organizací, neboť v současné době laická veřejnost tyto organizace nevnímá jako poskytovatele pomoci a podpory v rámci sociální práce.

Plnění opatření probíhá průběžně. Aktivita MPSV související se zvyšováním prestiže sociální práce jsou primárně soustředěny do aktivit projektu V rámci projektu „Systémová podpora profesionálního výkonu sociální práce II“.

Profesionalita, profesní hrdost a prestiž sociální práce jsou směrem k sociálním pracovníkům posilovány prostřednictvím zvyšování jejich odborných kompetencí, a to prostřednictvím odborných akcí, kterými jsou Jarní a Podzimní škola sociální práce, odborné konference a semináře, odborný kurz zaměřený na mediální dovednosti a odborné publikace a články, zejména pak publikace Sešity sociální práce. Dále je vytvořeno ocenění s názvem „Gratias“ určené sociálním pracovníkům z praxe, které bude poprvé v historii MPSV uděleno v roce 2018. je mj. realizována klíčová aktivita č. 2 s názvem Posilování kompetencí sociálních pracovníků, ve které se konají akce určené pro sociální pracovníky (Podzimní škola, konference, odborné semináře apod.), které zvyšují prestiž oboru sociální práce.

Pozitivní propagace a zvyšování informovanosti o možnostech a přínosech sociální práce jsou realizovány v rámci osvětových aktivit, zejména pak prostřednictvím radiových a televizních spotů, které od roku 2017 upozorňují na Světový den sociální práce a vyjadřují poděkování sociálním pracovníkům za jejich záslušnou činnost a dále připravované videospoty, které upozorní na některé oblasti ze života občanů ČR, ve kterých je vyhledání podpory a pomoci sociálního pracovníka možné a pro občany přínosné. Dále také probíhá klíčová aktivita č. 4 s názvem Osvěta a mediální obraz sociální práce, která se aktivně podílí na pozitivní propagaci sociální práce za účelem rozšíření povědomí o možnostech sociální práce, její pomoci, kterou může a umí nabídnout, zároveň tím podpořit osvětu sociální práce. Prostřednictvím publikací jako jsou odborné články vydávané na www.socialninovinky.cz a v periodiku Sociální práce/Sociálna práca a Listy sociální práce, dále Sešity sociální práce, publikace ze zahraničních studijních cest, sborníky z konferencí ke Světovému dni sociální práce a jedinečné plakáty sociální práce věnované historii sociální práce a osobnostem sociální práce v praxi. Všechny tyto výstupy a také nové informace o projektu jsou dostupné na webových stránkách www.budmeprofi.cz a www.mpsv.cz. Dále tato aktivita zahrnuje TV spoty a radiospoty vysílané ve Světový den sociální práce (vždy třetí úterý v měsíci březnu každého roku) a prostřednictvím videospotů bude propagovat dobrou praxi v sociální práci jednotlivcům, skupinám, komunitám i celé společnosti. Tato aktivita projektu a všechny její dílčí činnosti (viz výše) probíhají v letech 2017–2020.

Opatření v oblasti platových tarifů

S účinností od 1. 7. 2017 byli podle Čl. I bodu 2 nařízení vlády č. 168/2017 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 564/2006 Sb., o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě, ve znění pozdějších předpisů, zaměstnanci, kteří jsou sociálním pracovníkem v zařízení sociálních služeb, u poskytovatele sociálních služeb, který vykonává činnost v sociálních službách nebo podle zvláštních právních předpisů při pomoci v hmotné nouzi, v sociálně-právní ochraně dětí, ve škole a školském zařízení, ve věznicí, v zařízení pro zajištění cizinců a v azylovém zařízení, nebo sociálním pracovníkem u poskytovatele zdravotních služeb, přeřazení do vyšší stupnice platových tarifů, a tím se jim od tohoto data zvýšil platový tarif o cca 23 %. Tímto opatřením byla prestiž a postavení této skupiny zaměstnanců velmi výrazně posílena. U sociálních pracovníků zařazených do úřadu územních samosprávných celků (dále jen „ÚSC“) se zařazení do stupnice platových tarifů k tomuto datu nezměnilo.

S účinností od 1. 11. 2017 se podle nařízení vlády č. 340/2017 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 564/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů, zvýšil platový tarif všech sociálních pracovníků (včetně sociálních pracovníků zařazených do úřadů ÚSC) o 10 %.

Opatření v oblasti zařazování do platových tříd

Dne 6. 11. 2017 schválila vláda nařízení vlády č. 399/2017 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 222/2010 Sb., o katalogu prací ve veřejných službách a správě, nařízení vlády č. 302/2014 Sb., o katalogu správních činností, a nařízení vlády č. 104/2005 Sb., kterým se stanoví katalog činností v bezpečnostních sborech, ve znění pozdějších předpisů. V souladu s kvalifikačními předpoklady stanovenými zvláštním právním předpisem byla tímto nařízením zrušena ustanovení, která zařazovala práce sociálních pracovníků do platových tříd, pro které se předpokládají nižší kvalifikační předpoklady, než stanoví uvedený zvláštní právní předpis.

Odbornou způsobilostí k výkonu povolání sociálního pracovníka je podle § 110 odst. 4 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, vyšší odborné vzdělání nebo vysokoškolské vzdělání získané studiem v bakalářském, magisterském nebo doktorském studijním programu. Zvýšení prestiže povolání Sociálního pracovníka spočívá v tom, že bude nadále vykonávat pouze práce, jejichž zařazení do platové třídy odpovídá svojí složitostí, odpovědností a namáhavostí těmto kvalifikačním předpokladům.

Opatření v oblasti zvláštního příplatku

Ke zvýšenému ocenění prací vykonávaných zejména sociálními pracovníky, které vyžadují individuální přístup k jednotlivým osobám, popřípadě rozhodování při volbě z více variantních řešení, a které spočívají v soustavném přímém osobním styku s občany v krizových sociálních situacích, při nichž dochází k ohrožení života, zdraví, základních životních potřeb (výživy, ošacení, ubytování), popřípadě vývoje nezletilých dětí, se podle Čl. II bodu 7 nařízení vlády č. 340/2017, kterým se mění nařízení vlády č. 564/2006 Sb. zvýšila s účinností od 1. 11. 2017 horní hranice zvláštního příplatku z 1 000 Kč na 1 300 Kč za měsíc.

1.2 Plnění opatření v oblasti podpory přístupu k zaměstnání a jeho udržení

Zajištění rovného přístupu k zaměstnání pro všechny skupiny obyvatel ČR je nezbytným předpokladem boje se sociálním vyloučením, zejména u produktivní složky obyvatelstva. Více jak polovina nezaměstnaných osob je v ČR ohrožena příjmovou chudobou.⁵ Podpora zaměstnanosti ohrožených skupin je důležitá jak z důvodu zajištění adekvátního příjmu a zabránění ohrožení chudobou, tak z důvodu sociální integrace osob. Strategie identifikovala několik překážek pro přístup osob k zaměstnání. Byly jimi personální poddimenzovanost služeb zaměstnanosti, nízká provázanost poskytování sociálních dávek s příjmem ze zaměstnání, nedostatečná spolupráce relevantních aktérů, nedostatečná nabídka dostupných služeb výchovy a péče o předškolní děti za účelem sladění rodinného a pracovního života, nedostatečná provázanost vzdělávání a dovedností s potřebami trhu práce, regionální disproporce na trhu práce nebo nedostatečný rozvoj sociálního podnikání.

Cíl (z hlediska sociálního začleňování): Vytvářet podmínky pro vstup a udržení se na trhu práce pro osoby sociálně vyloučené nebo sociálním vyloučením ohrožené

Opatření: 3.1.a Zabezpečit odpovídající poradenské, motivační a podpůrné služby pro vstup a udržení se na trhu práce včetně tvorby individuálních akčních plánů (programy personální, technické, metodické a motivační podpory), i prostřednictvím zapojení nestátních neziskových organizací do poskytování komplexních poradenských služeb

Gestor: MPSV, ÚP ČR

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

Mezi opatření, která mohou zvýšit zaměstnatelnost znevýhodněných skupin osob na trhu práce, náleží podpora poradenských aktivit ÚP ČR vůči uchazečům o zaměstnání a zájemcům o zaměstnání formou bilanční diagnostiky. Pro zajištění jednotného postupu ÚP ČR při realizaci bilanční diagnostiky ve veřejných službách zaměstnanosti byla v roce 2016 MPSV vydána Instrukce náměstka pro řízení sekce zaměstnanosti a nepojistných sociálních dávek, která upravuje postup ÚP ČR při realizaci bilanční diagnostiky za účelem zajištění její kvality a standardizace jejích výstupů a zavedení certifikované metodiky MPSV - Metodika bilanční diagnostiky. ÚP ČR zabezpečuje bilanční diagnostiku v rámci poskytování poradenských služeb jak interně vlastními zaměstnanci, tak externě prostřednictvím nákupu poradenských služeb. V roce 2017 zabezpečil ÚP ČR bilanční diagnostiku pro 918 uchazečů o zaměstnání a zájemců o zaměstnání.

Příspěvek na podporu regionální mobility včetně příspěvku na přestěhování

Za účelem optimalizace regionálního rozložení nabídky a poptávky po pracovní síle na trhu práce bylo v dubnu 2016 zahájeno pilotní ověřování nového nástroje aktivní politiky zaměstnanosti – příspěvku na podporu regionální mobility. Pilotování příspěvku bylo zahájeno v Karlovarském, Ústeckém, Olomouckém a Moravskoslezském kraji a od července 2016 bylo rozšířeno i na kraj Královéhradecký.

⁵ [online]. [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/nova-infografika-o-ohrozeni-prijmovou-chudobou>

Příspěvek je určen uchazečům o zaměstnání, kterým nelze z objektivních důvodů zprostředkovat zaměstnání v místě jejich bydliště. Příspěvek je poskytován podporovaným osobám paušálně, a to měsíčně. Příspěvek je poskytován v případě, že sjednaný pracovní poměr trvá alespoň 6 měsíců a za předpokladu, že výdělek nepřesáhne výši 1,5 násobku průměrné mzdy. Výše příspěvku je závislá na dojezdové vzdálenosti do zaměstnání, přičemž se pohybuje v rozpětí 1 000 Kč až 3 500 Kč měsíčně, krácen je však za dobu nepřítomnosti zaměstnance na pracovišti.

Na základě zkušeností z poskytování příspěvku a rozboru vývoje situace na trhu práce bylo po dohodě se sociálními partnery v listopadu 2016 poskytování příspěvku na mobilitu rozšířeno na území celé ČR a zároveň byl zaveden další příspěvek – příspěvek na přestěhování. Ten může obdržet stejný rozsah osob, jestliže v souvislosti s akceptováním zaměstnání změní své bydliště. Příspěvek je poskytován jednorázově ve výši 50 000 Kč. O příspěvek je možné požádat do 6 měsíců od nástupu do tohoto zaměstnání, jestliže sjednaný pracovní poměr trvá alespoň 6 měsíců.

Poradenské, motivační a podpůrné služby pro vstup a udržení se na trhu práce byly ÚP ČR v roce 2017 realizovány ve zvýšené míře. Byly zabezpečovány jak interně speciálními poradci - zaměstnanci ÚP ČR, tak externě prostřednictvím nákupu poradenských služeb. Na realizaci služeb se podílely kromě odborných zařízení - podnikatelských subjektů i nestátní neziskové organizace (dále jen „NNO“), poskytující poradenské služby. Poradenské aktivity se soustředily jak na skupinové poradenské aktivity, tak na individuální poradenství klientům. Byly zajištěny aktivity směřující k volbě povolání, příp. změně profesní orientace (Informační a poradenská střediska, dále jen „IPS“), poradenské aktivity zaměřené na informování klientů o jejich právech a povinnostech, o nabídce služeb ÚP ČR, o rekvalifikacích a dalších nástrojích aktivní politiky zaměstnanosti, o možnostech individuálních akčních plánů, dluhové poradenství, poradenství k prevenci nelegálního zaměstnávání. Byly realizovány motivační a další poradenské programy, jejichž cílem je zvýšit zaměstnatelnost klientů a usnadnit jim přechod na trh práce. Významná byla i realizace skupinových poradenských aktivit v rámci regionálních individuálních projektů, které byly orientovány především na skupiny ohrožené na trhu práce.

Vytváření individuálního akčního plánu bylo v roce 2017 rovněž zajištěno a plněno nad rámec zákonem stanovených požadavků (tj. uzavírání individuálního akčního plánu i před pátým měsícem evidence klienta).

Tab. č. 2 Plnění opatření 3.1.a v roce 2017

Plnění v roce 2017			
Interní	Počet akcí	Počet účastníků/ klientů	
Informační a poradenská střediska (IPS)			
Skupinové akce pro školy	4534	97251	
Akce pro UoZ	3917	31641	
Další poradenské aktivity			
skupinové informační schůzky	5381	80526	
Individuální poradenství	-	113541	
Bilanční diagnostika	-	43	
Skupinové poradenství v rámci RIP	698	5140	
Individuální poradenství v rámci RIP ⁶	-	8127	
Poradenské programy	148	1261	
Akce ÚP ČR – prezentace IPS na veletrzích, burzy práce, apod.	664	-	
Externí	Počet akcí	Počet účastníků/ klientů	
Skupinové poradenské aktivity	416	3549	
Individuální poradenství zajišťované prostřednictvím nákupu služeb	-	544	
Poradenské programy	442	4116	
Bilanční diagnostika	-	875	
Job Cluby	Počet akcí	Počet účastníků/ klientů	úspěšných absolventů
	326	3037	2574

Velkým přínosem pro zabezpečení odpovídajících poradenských, motivačních a podpůrných služeb pro vstup a udržení se na trhu práce je projekt „Podpora informačních a poradenských středisek ÚP ČR“, který je ve fázi realizace a jehož hlavním cílem je zvýšit kapacitu, komplexnost a kvalitu služeb poskytovaných institucemi veřejných služeb zaměstnanosti prostřednictvím dosažení cílového stavu: 90 funkčních, vybavených IPS s dodatečným zázemím personálním, edukačním a prezentačním a diagnostickým. Jde o 77 IPS na Kontaktních pracovištích (okresní úroveň) a 13 IPS na Kontaktních pracovištích (nižší úroveň), kde z hlediska dostupnosti služeb klientům IPS jsou/budou zřízena (2x Praha, 1x Český Brod, Kralupy n. Vltavou, Sušice, Ostrov n. Ohří, Rumburk, Žatec, Přelouč, Lanškroun, Hlinsko, Moravská Třebová, Třinec).

⁶ Viz příloha č. 2

Cíle tohoto projektu:

- rozšířit prostorové a technické vybavení IPS;
- personálně zajistit činnosti IPS;
- aktualizovat metodiky a informační materiály v oblasti kariérového poradenství, jeho poskytování v rámci IPS, realizovat vzdělávání k použití techniky, a to s cílem zvýšit profesionální úroveň poradců;
- standardizovat poskytované služby s cílem prevence nezaměstnanosti a zvýšení zaměstnatelnosti nezaměstnaných;
- prioritně zabezpečovat nabídku poradenských aktivit (individuálních i skupinových) pro uchazeče a zájemce o zaměstnání;
- posílit roli IPS jako preventivního nástroje nezaměstnanosti zejména u mladistvých a absolventů škol;
- sledovat trendy vývoje na trhu práce a spolupracovat s partnery z oblasti školství, neziskových organizací, trhu práce atd.;
- umožnit účast IPS na dalších aktivitách a projektech v oblasti propagace vzdělávání, vzdělávání dospělých, volby povolání a dalších.

Velký význam zde má také **projekt „JOBHUB“**, který se zaměřuje na technický a informační rozvoj kariérového poradenství jako nástroje dalšího vzdělávání (realizace prosinec 2016 – listopad 2019).

Cíle tohoto projektu:

- vytvoření online nástrojů pro kariérové poradce jako významnou datovou základnu a zdroj informací pro kvalitní poradenství;
- přesnější identifikace znalostí, dovedností, potřeb, požadavků a preferencí klienta pro poskytnutí efektivního poradenství;
- pružnější způsob práce kariérových poradců vůči různým skupinám klientů;
- propojení významných (existujících) informačních systémů a databází prostřednictvím nově vytvořeného informačního systému JOBHUB;
- podpora online prezentace kariérových poradců;
- vytvoření široké informační a datové základny pro zvýšení informovanosti o celkovém trhu práce v ČR pro všechny cílové skupiny;
- manuály pro jednotlivé cílové skupiny.

Přínosy tohoto projektu:

- možnost využití sofistikovaných online nástrojů při poskytování poradenství;
- kvalitnější a efektivnější kariérové poradenství;
- usnadnění a uvolnění práce zaměstnanců ÚP ČR při poradenských službách;
- příprava na individuální služby na míru, osobní přístup;
- příprava na poradenství v průběhu životní změny;
- lepší orientace na trhu práce a sdílení aktuálních trendů;
- systémová podpora vlastní práce kariérových poradců.

MPSV v průběhu roku 2017 pokračovalo v realizaci 62 soutěžních projektů ve výzvě č. 40 (s prozatímní účastí 1971 osob, které obdržely podporu z projektu přesahující 40 hodin). V průběhu roku 2017 vstoupilo do realizace dalších 110 projektů ve výzvách č. 53 a 68 na Individuální projekty (dále jen „IP“) 1.1 OPZ. V úhrnu mají tyto projekty objem cca 740 mil Kč. Projekty jsou realizovány zejména neziskovými, vzdělávacími a poradenskými organizacemi a jsou zaměřeny na zvýšení zaměstnanosti a uplatnitelnosti na trhu práce a zacíleny na vybrané cílové skupiny (např. osoby

ve věku 50+, osoby do 25 let, osoby s nízkou úrovní kvalifikace, OZP, osoby pečující, osoby s kumulací hendikepů na trhu práce; osoby v nebo po výkonu trestu odnětí svobody, osoby dlouhodobě či opakovaně nezaměstnané, OZP, osoby opouštějící institucionální zařízení; ohrožené závislostmi, imigranty a azylanty a národnostní menšiny). Účastníci těchto projektů (zejména z řad uchazečů o zaměstnání) zpravidla absolvují komplexní motivačně aktivizační programy obsahující různé formy pracovního poradenství, vzdělávání, zprostředkování zaměstnání a mzdové podpory při zaměstnání. Individuální akční plány pro jednotlivé klienty či jiné charakterem blízké aktivity vznikají v rámci diagnostik a individuálního poradenství. Na přelomu roku 2017 a 2018 byla vyhlášena další soutěžní výzva č. 75 s obdobnými aktivitami s celkovou alokací 300 mil Kč. V rámci projektů v IP 1.1 OP Z jsou mimo jiné podporovány aktivity - poskytování poradenské činnosti za účelem zjišťování osobnostních a kvalifikačních předpokladů mladých pro volbu povolání, pro zprostředkování vhodného zaměstnání a při výběru vhodných nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti (především společensky účelná pracovní místa a veřejně prospěšné práce), poskytování poradenství v oblasti další účasti ve vzdělávání, zvyšování či prohlubování kvalifikace, včetně podpory rekvalifikací, s cílem harmonizovat vztah mezi nabídkou a poptávkou na trhu práce. Obdobné, resp. stejné, aktivity jsou podporovány i v rámci IP 1.5 OPZ. Předností těchto projektů je možnost kombinace nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti (dále jen „APZ“), zajištění individuálního přístupu ke klientům projektu a zajištění komplexního řešení jejich situace ve vztahu k trhu práce. Tyto aktivity jsou podporovány v rámci regionálních projektů výzvy č. 10 (kde jsou cílovou skupinou především uchazeči a zájemci o zaměstnání, OZP, osoby s kumulací hendikepů na trhu práce a ekonomicky neaktivní osoby, včetně osob vracejících se na trh práce po návratu z mateřské/rodičovské dovolené) a výzvy č. 4 (cílové skupiny zahrnují mladé lidi mladší 30 let, především uchazeče a zájemce o zaměstnání, OZP, osoby s kumulací hendikepů na trhu práce a ekonomicky neaktivní osoby, včetně osob vracejících se na trh práce po návratu z mateřské/rodičovské dovolené se zvláštním důrazem na osoby znevýhodněné na trhu práce) IP 1.1 OPZ. V roce 2017 bylo v realizaci 37 registrovaných projektů z výzvy č. 10 v celkové výši cca 1,591 mld. Kč a 11 projektů Záruky pro mladé z výzvy č. 4 v celkové výši cca 933 mil. Kč. V rámci IP 1.5 jsou ve výzvách č. 3 a 116 podpořeni lidé mladší 30 let, kteří nejsou v zaměstnání, ve vzdělávání nebo v profesní přípravě, žijící v regionu Karlovy Vary a Ústí nad Labem, jsou nezaměstnaní nebo neaktivní (včetně dlouhodobě nezaměstnaných) nezávisle na tom, zda jsou registrováni na ÚP ČR jako uchazeči o zaměstnání či nikoli. Projekty se zaměřují na zprostředkování zaměstnání, podporu zahájení samostatné výdělečné činnosti, motivační aktivity, poskytování poradenské činnosti, poskytování rekvalifikací a na podporu aktivit k získání pracovních návyků a zkušeností včetně možnosti stáží do zahraničí. V říjnu 2017 byla v IP 1.5 vyhlášena nová výzva č. 91, která je věnována stejné cílové skupině, navíc však zahrnuje region Moravskoslezského kraje, kde je dlouhodobě indikována vysoká nezaměstnanost této cílové skupiny. V této výzvě byla na konci prosince 2017 přijata jedna projektová žádost o projekt za 10 mil. Kč. V obou výzvách bylo v roce 2017 v realizaci pět projektů v celkové výši 799 mil. Kč.

V roce 2017 byla dílčí aktivita motivačních činností zařazena do soutěžních výzev v OPZ (prioritní osa 2 IP 2.1 SC 2.1.1), výzva č. 03_16_052, 03_16_064. V rámci IP 2.3 OPZ Výzvy pro MAS na podporu strategií Komunitně vedeného místního rozvoje č. 03_16_047 jsou podporovány následující aktivity: příprava osob z cílových skupin ke vstupu či návratu na trh práce (nástroje a činnosti vedoucí k motivaci a aktivizaci cílových skupin k nalezení zaměstnání a jeho udržení, rozvoj základních kompetencí osob z cílových skupin za účelem snazšího uplatnění na trhu práce, aktivity zaměřené na zvýšení orientace osob z cílových skupin v požadavcích trhu práce a realizace poradenských činností a programů, jejichž cílem je zjišťování osobnostních a kvalifikačních předpokladů osob pro volbu povolání za účelem zprostředkování vhodného zaměstnání), zvyšování zaměstnanosti cílových skupin (zprostředkování zaměstnání, podpora vytváření nových pracovních míst, podpora umístění na uvolněná pracovní místa, podpora zahájení podnikatelské činnosti, podpora spolupráce lokálních partnerů na trhu práce), podpora udržitelnosti cílových skupin na trhu práce (podpora flexibilních forem zaměstnání, zprostředkování dočasného přidělení zaměstnance k jinému zaměstnavateli, poradenství a rekvalifikace pro zaměstnance ve výpovědi, vzdělávání nových zaměstnanců, kteří byli v projektech přijati na nově vytvořená nebo uvolněná pracovní místa), dostupné zaměstnávání.

Opatření: 3.1.d Zajistit podporu odpovídajících služeb pracovní rehabilitace, podpora programům sociální rehabilitace

Gestor: MPSV, ÚP ČR

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

V rámci prioritní osy 2 je sociální služba - sociální rehabilitace⁷ (nepobytová forma) podporována především prostřednictvím krajských projektů ve výzvách č. 03_15_005 a č. 03_15_006, které jsou zaměřeny na zajištění dostupnosti vybraných sociálních služeb v souladu s krajským střednědobým plánem rozvoje sociálních služeb. Služba sociální rehabilitace je prostřednictvím projektů ve výzvě č. 03_15_005 podporována v 11 krajích. V rámci výzvy č. 03_15_039 byly schváleny 2 projekty MZ na podporu tzv. Center duševního zdraví, součástí služeb center jsou i služby sociální rehabilitace. V rámci IP 2.3 OPZ Výzvy pro MAS na podporu strategií Komunitně vedeného místního rozvoje č. 03_16_047 je podporována sociální rehabilitace a příprava osob z cílových skupin ke vstupu či návratu na trh práce (např. podpora pracovního uplatnění OZP). V rámci OPZ - IP 1.1 je možné do projektů zařadit i aktivity na pracovní rehabilitace - podpor souvislé činnosti zaměřené na získání a udržení vhodného zaměstnání OZP. Tato aktivita je realizována dle příslušné směrnice GŘ ÚP ČR v některých regionálních individuálních projektech ve výzvě č. 10, jejichž příjemcem je ÚP ČR a cílovou skupinou jsou OZP. Jedná se např. o projekt Práce bez bariér na Vysočině.

⁷ Registr poskytovatelů sociálních služeb uvádí, že k 30. 1. 2018 bylo zaregistrováno 282 služeb sociální rehabilitace.

Pracovní rehabilitace

Realizaci pracovní rehabilitace, jejímž cílem je získání a udržení vhodného zaměstnání pro OZP, zajišťuje ÚP ČR ve spolupráci se zaměstnavateli, vzdělávacími zařízeními, neziskovými organizacemi, lékaři a zdravotnickými zařízeními a hradí náklady s ní spojené. Pracovní rehabilitace je zabezpečována na základě podané žádosti osobou, která má právo o pracovní rehabilitaci požádat.

Uskutečňuje se podle individuálního plánu pracovní rehabilitace (dále jen „IPPR“), který ÚP ČR sestaví společně s účastníkem pracovní rehabilitace v souladu s jeho potřebami, možnostmi, schopnostmi a zdravotní způsobilostí. Služby ÚP ČR v oblasti pracovní rehabilitace jsou poskytovány všem osobám, které o tuto službu požádají. Již od roku 2016 se výrazně projevilo zintenzivnění jednotlivých kroků ÚP ČR ke zlepšení realizace pracovní rehabilitace, kdy ÚP ČR zaznamenal nárůst uzavřených IPPR o 104,4 %. Tento trend pokračoval i v roce 2017, kdy bylo se žadateli o pracovní rehabilitaci uzavřeno celkem 420 individuálních plánů pracovní rehabilitace (v roce 2016 jich bylo 325), což je oproti předchozímu roku nárůst o 29,2 %.

V roce 2017 ÚP ČR také pokračoval v prohlubování spolupráce s jednotlivými poskytovateli služeb sociální rehabilitace a sociálně terapeutických dílen, která byla nastavena na základě Doporučeného postupu MPSV č. 1/2016, který byl vydán na podporu realizace dostupného systému sociální a pracovní rehabilitace s cílem zajistit klientům přechod mezi jednotlivými službami s ohledem na jejich individuální potřeby.

V roce 2017 začala realizace projektu „Rozvoj systému podpory zaměstnávání OZP na volném trhu práce (zkráceně „Projekt OZP“). Cílem projektu je zavedení systému práce se skupinou OZP pro zvýšení efektivnosti poskytování služeb této skupině/zefektivnění systému podpory zaměstnávání OZP a poradenství v oblasti přechodu OZP z chráněného na volný trh práce a zavedení systému spolupráce subjektů ovlivňujících zaměstnanost OZP. Realizace projektu podstatným způsobem pozitivně ovlivní poradenství poskytované OZP.

Opatření: 3.1.e Zajištění koordinačních aktivit podporujících vstup a udržení se na trhu práce na místní úrovni, zaměstnavatel – ÚP – NNO, personální posílení asistentů, služeb zaměstnanosti – nastavení metodik procesu koordinace a vzájemné spolupráce

Gestor: MPSV, ÚP ČR

Termín: Průběžně.

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

Ze strany MPSV ke koordinaci aktivit podporujících vstup a udržení se na trhu práce znevýhodněných skupin na místní úrovni přispívá realizace 12 projektů ve výzvě č. 55 na IP 1.1 OPZ zaměřených na podporu aktivit teritoriálních paktů zaměstnanosti v práci s cílovými skupinami. V průběhu roku 2017 probíhala příprava další výzvy č. 84 vyhlášené 8. 1. 2018.

V roce 2017 započala realizace Projektu OZP, jehož cílem je podpořit personální kapacity ÚP ČR, tak aby bylo možné poskytovat OZP individuální služby. V rámci projektu bude realizována část zaměřená na vytváření systému spolupráce zainteresovaných subjektů ve vazbě na uplatnění na trhu práce – tzv. partnerské sítě spolupráce.

Spolupráce bude navazována zejména s následujícími organizacemi – vzdělávací zařízení, zaměstnavatelé působící na chráněném a otevřeném trhu práce, zařízení a pracovníci poskytující sociální služby a sociální práci, ergodiagnostická centra, NNO, sociální partneři apod.

Opatření: 3.1.j Podporovat vytváření lokálních sítí zaměstnanosti (viz Evropská strategie zaměstnanosti: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=104&langId=cs>) se zapojením všech relevantních aktérů, tj. zaměstnavatelů, územní veřejné správy a neziskového sektoru

Gestor: MPSV, ÚP ČR

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

Dle zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, zřizuje ÚP ČR poradní sbory (dále jen „PS“). PS svou činností zabezpečují spolupráci na trhu práce mezi ÚP ČR, odborovými svazy, zaměstnavateli, družstevními orgány, městskými a obecními úřady a dalšími orgány, organizacemi a institucemi. ÚP ČR je může zřídit i na realizaci konkrétního projektu nebo programu na podporu zaměstnanosti. PS koordinují uplatňování státní politiky zaměstnanosti ve svém obvodu, vyjadřují se zejména ke zřizování společensky účelných pracovních míst, k vytváření míst pro veřejně prospěšné práce, k veřejné službě a k dalším opatřením aktivní politiky zaměstnanosti, k programům strukturálních a organizačních změn, k programům rekvalifikace a k organizaci poradenské činnosti.

Na úrovni krajské pobočky a vybraných kontaktních pracovišť PS jednají minimálně dvakrát během kalendářního roku.

V rámci KPSVL vznikají v obcích „Pracovní skupiny pro zaměstnanost“. ASZ usiluje, aby v těchto skupinách byli zapojeni všichni klíčoví aktéři zaměstnanosti na obecní úrovni. Z těchto skupin mohou vznikat lokální sítě zaměstnanosti.

Opatření: 3.1.k Šířeji prosazovat princip společensky odpovědného zadávání veřejných zakázek/motivovat podniky s účastí státu při vytváření pracovních míst pro znevýhodněné osoby na trhu práce (například České dráhy, Lesy ČR, správy povodí apod.) seznamovat veřejné zadavatele s metodikou společensky odpovědného zadávání veřejných zakázek

Gestor: ASZ ve spolupráci s MMR, MPSV a dalšími rezorty

Termín: Od roku 2014

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

ÚP ČR dlouhodobě rozvíjí se státními podniky a organizacemi aktivní dialog. V roce 2014 ÚP ČR uzavřel memorandum se Správou železniční dopravní cesty s. o., Lesy České republiky, s. p., Českou biskupskou konferencí; intenzivně se rozvíjí spolupráce s DIAMO s. p., PMS, Českými drahami a. s. a s podniky spravujícími povodí hlavních českých toků.

Vláda svým usnesením č. 531, ze dne 24. 7. 2017 schválila nová pravidla pro uplatňování odpovědného přístupu při zadávání veřejných zakázek a nákupech státní správy a samosprávy a doporučila vrcholným představitelům státní správy a samosprávy, aby v jimi řízených organizacích tato pravidla uplatňovali a využívali metodiky pro environmentálně a sociálně odpovědný přístup při zadávání veřejných zakázek.

V roce 2015 uzavřel ÚP ČR memorandum o spolupráci se Svazem měst a obcí České republiky, a to za účelem spolupráce při zajišťování podpory rozvoje zaměstnanosti a zlepšení situace v sociální oblasti v obcích a městech ČR.

Přímo v regionech jsou oslovováni zástupci státních podniků zaměstnanci monitoringu ÚP ČR, kteří aktivně nabízejí služby ÚP ČR a poskytují zaměstnavatelům informace o aktuální situaci na regionálním trhu práce.

Jedním z klíčových výstupů KPSVL jsou Strategické plány sociálního začleňování (dále jen „SPSZ“), které představují plány opatření, jež vyloučená lokalita (obec nebo svazek obcí) zrealizuje s cílem minimalizovat výskyt vyloučených lokalit a rozvíjet obec na základě potřeb všech jejích obyvatel.

V rámci KPSVL jsou představitelé obcí v rámci příprav SPSZ vzdělávání také v oblasti společensky odpovědného zadávání veřejných zakázek. Opatření směřující ke společensky odpovědnému zadávání se objeví ve většině SPSZ. Kromě školení pomáhá ASZ těmto obcím také identifikovat vhodné typy veřejných zakázek pro realizaci tohoto opatření.⁸ O společensky odpovědné zadávání veřejných zakázek však ze strany samospráv není velký zájem, a to zejména z důvodu obav z kontrol Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže.

V roce 2017 byla vydána metodika Odpovědné veřejné zadávání – je dostupná na adrese: http://sovz.cz/wp-content/uploads/2017/05/sovz_metodika_text_web.pdf. V publikaci jsou nejprve podrobně popsána právní ustanovení a rozhodovací praxe, které umožňují zohledňování aspektů odpovědného veřejného zadávání. Dále jsou rozvedena témata, která lze odpovědným zadáváním podpořit, konkrétně: zaměstnávání osob znevýhodněných na trhu práce, důstojné pracovní podmínky, vzdělávání, praxe a rekvalifikace, sociální podniky, malé a střední podniky (které mají často vliv na místní zaměstnanost), etické nakupování a ekologicky šetrná řešení. Metodika byla zpracována ve spolupráci s MMR, jenž je gestorem zákona č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek, a to s cílem její plné kompatibility s uvedeným zákonem.

V rámci projektu MPSV „Podpora sociálního podnikání v ČR pokračuje!“ je zařazen seminář k problematice společensky odpovědného zadávání pro lokální konzultanty, aby mohli dále šířit povědomí o tomto principu v regionech.

Ministerstvo průmyslu a obchodu (dále jen „MPO“) vytváří v rámci své politiky pro podřízené organizace ve své působnosti podmínky pro prosazování společensky odpovědného zadávání veřejných zakázek a vytváření pracovních míst pro znevýhodněné osoby na trhu práce. Zároveň však je akcentován fakt dodržování zákona o veřejných zakázkách a ustanovení předpisů EU týkajících se dané oblasti.

⁸ Např. zakázky na stavební práce, údržbářské práce atp.

S ohledem na charakter náplní práce podřízených organizací, které jsou spíše expertními organizacemi s důrazem na vzdělání a profesní zkušenosti v oblasti personální a specifickými potřebami v oblasti poptávaných služeb, však tato záležitost je spíše marginálním problémem, který MPO řeší.

MZ respektuje požadavky uvedené ve Strategii a zároveň se snaží postupovat v souladu s Metodikou Odpovědného veřejného zadávání, tj. začleňovat do zadávacích podmínek veřejných zakázek požadavky na zaměstnávání dlouhodobě nezaměstnaných, požadavky na výrobky fair trade, na ekologicky šetrné prostředky (uplatněno v zadávacích podmínkách VZ Úklidové služby MZ), ovšem s ohledem na věcné plnění a také na požadavky ekonomičnosti a hospodárnosti celého zadávacího procesu.

Opatření: 3.1.I Vzhledem k demografickým predikcím ohledně stárnutí populace dále rozvíjet koncept Age managementu na podporu zaměstnávání starších osob;

Gestor: MPSV

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

MPSV řeší problematiku zaměstnávání lidí v předdůchodovém věku prostřednictvím klasických nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti na úřadech práce. Jedná se například o rekvalifikace, podporu veřejně prospěšných prací, individuální poradenství nebo příspěvky na zřízení a provoz společensky účelných pracovních míst. Při zprostředkování zaměstnání věnuje ÚP ČR v souladu se zákonem o zaměstnanosti zvýšenou péči uchazečům o zaměstnání, kteří ji pro svůj věk potřebují.

Od ledna 2017 je realizován projekt Implementace politiky stárnutí na krajskou úroveň financovaný z Evropského sociálního fondu (dále jen „ESF“). V rámci jeho cíle vytvořit větší povědomí veřejnosti o stárnutí obyvatelstva probíhá také osvětová a informační činnost k možnostem zaměstnávání osob ve věkových kategoriích 55+ či 65+. V rámci projektu byly ustaveny krajské platformy spolupráce relevantních aktérů a proběhlo několik kulatých stolů.

Problematice podpory aktivního stárnutí v obecné rovině, která je nezbytným předpokladem prodloužení profesního života, se věnuje blíže Národní akční plán podporující pozitivní stárnutí pro období let 2013 – 2017, jehož naplňování je každý rok vyhodnocováno.

V roce 2017 byly zahájeny práce na novém koncepčním dokumentu, pro období let 2018 – 2022. V tomto dokumentu budou mít problematika starších osob na trhu práce a s tím související koncept Age Managementu vlastní kapitoly. V rámci sběru podnětů pro tento dokument proběhl v roce 2017 tzv. Národní konvent – na téma Trh práce a stárnutí populace. V jeho rámci se sešli odborníci z výzkumných institucí a státní správy, aby zhodnotili situaci i možná řešení problémů zaměstnávání starších osob.

Při zprostředkování zaměstnání věnuje ÚP ČR v souladu se zákonem o zaměstnanosti zvýšenou péči uchazečům o zaměstnání, kteří ji pro svůj věk potřebují. ÚP ČR rozvíjí koncept Age managementu na podporu zaměstnávání starších osob a uplatňuje výstupy z projektu AIVD – Implementace Age Managementu v České republice (termín realizace: 1. 9. 2013 - 30. 6. 2015).

Hlavním cílem projektu bylo vytvoření nástrojů k řešení problematiky cílové skupiny 50+ na trhu práce formou implementace principů Age Managementu za podpory mezinárodní spolupráce. V rámci projektu je vytvořena široká tematická síť v oblasti Age Managementu. Je zpracována analýza nástrojů, metod a postupů v oblasti Age Managementu v ČR i EU, byly vyvinuty 3 moduly vzdělávacích aktivit pro různé cílové skupiny, bylo realizováno pilotní ověření vyvinutých vzdělávacích modulů, bylo provedeno pilotní testování WAI a statistické vyhodnocení, které je podkladem pro iniciaci možných změn v oblasti pracovně lékařské péče. Důležitým výstupem je zpracování příručky "Možnosti uplatnění Age Managementu v ČR." Veškeré aktivity byly vyhodnocovány směrem k naplňování specifických cílů Národního akčního plánu přípravy na pozitivní stárnutí 2013 - 2017.

Opatření: 3.1.m Podporovat rozvoj sociálního podnikání formou osvěty, poradenství, finanční podpory i after care (následné podpory), včetně zvážení nutnosti přijetí specifické právní úpravy sociálního podnikání;

Gestor: MPSV, MPO, MŽP

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

Rozvoj sociálního podnikání formou osvěty a poradenství probíhá prostřednictvím projektu realizovaného MPSV „Podpora sociálního podnikání v ČR pokračuje“.

Projekt je realizován v období 1. 12. 2016 – 30. 11. 2021. Cílem projektu je rozvoj podpůrné sítě lokálních konzultantů, odborných poradců a možností stáží pro začínající nebo rozvíjející se sociální podnikatele. Spolu s dalšími aktivitami mainstreamingu je spravován a rozvíjen webový portál jako zdroj informací pro sociální podniky a prezentaci sociální ekonomiky v ČR. Za rok 2017 proběhlo v rámci projektu celkem 257 konzultací prostřednictvím lokálních konzultantů v celkovém rozsahu 984,5 hodin. V tomto roce poskytovalo konzultace celkem 13 lokálních konzultantů, kteří především poskytovali osvětu a základní vhled do tématu sociálního podnikání, vysvětlovali principy sociálního podnikání, poskytovali informace k založení sociálního podniku, seznamovali s praktickým chodem sociálního podniku, informovali o specifikách zaměstnávání osob se znevýhodněním.

V průběhu roku 2017 proběhlo v rámci projektu celkem 194 odborných konzultací prostřednictvím expertních poradců v celkovém rozsahu 574,5 hodin. V tomto roce poskytovalo odborné konzultace celkem 9 expertních poradců. Vybraní expertní poradci konzultovali v oblastech:

- Gastropodnikání – kompletní poradenský servis pro zájemce o sociální podnikání a sociální podnikatele v oblasti gastronomie,
- Marketing – kompletní poradenský servis pro zájemce o sociální podnikání a sociální podnikatele v oblasti marketingu a PR,
- Management – poradenský servis při řízení a organizaci podniků, včetně poradenství v rámci krizového managementu,
- Veřejné zakázky – poradenský servis v oblasti odpovědného zadávání veřejných zakázek pro zájemce o sociální podnikání a sociální podnikatele.

Za rok 2017 proběhlo v rámci projektu celkem 26 stáží v různých sociálních podnicích. Největší zájem byl o stáže v gastropodnicích, dílnách s ruční výrobou, prádelnách a ekologických sociálních podnicích. Smyslem stáží je přenos informací o fungování sociálních podniků a zvýšení kompetencí pro založení nebo řízení sociálních podniků a získání informací o práci s cílovou skupinou (znevýhodněnými osobami). Dále jsou v rámci projektu realizovány mezinárodní aktivity (tematické sítě, konference).

V červnu 2017 byla vyhlášena třetí výzva č. 03_17_129 Podpora sociálního podnikání OPZ, která byla opět zaměřena na podporu vzniku a rozvoje nových sociálně podnikatelských aktivit. V rámci IP 2.3 OPZ Výzvy pro MAS na podporu strategií Komunitně vedeného místního rozvoje č. 03_16_047 je podporován vznik nových a rozvoj existujících podnikatelských aktivit v oblasti sociálního podnikání - integrační sociální podnik a environmentální sociální podnik.

Cílem mainstreamingu je především informování široké veřejnosti o možnostech sociálního podnikání prostřednictvím mainstreamingových aktivit projektu. Jedná se především o:

- správu, modernizaci a rozšiřování webového portálu www.ceske-socialni-podnikani.cz Spuštění aktualizovaných webových stránek proběhlo v prosinci 2017,
- přípravu tematických článků, letáků nabízejících služby projektu a informace o sociálním podnikání – během roku 2017 bylo vytvořeno celkem 20 článků, které byly průběžně zveřejňovány na webových stránkách projektu, některé v novinách MPSV a také byly zveřejňovány na sociálních sítích zainteresovaných stran. Jejich zaměření bylo napříč tématem, od rozhovorů, přes zkušenosti, regionální vhledy atd.,
- tvorbu informačních videospotů – v roce 2017 bylo vytvořeno 8 videospotů o sociálních podnicích a sociálním podnikání, za účelem šíření informací o segmentu podnikání cílovým skupinám tak, aby videospoty refletovaly aktuální situaci či téma... Celkově se v rámci projektu natočí 20 videospotů.

Stav právní úpravy k sociálnímu podnikání

Gestorem tvorby zákona o sociálním podnikání je Ministerstvo spravedlnosti (dále jen „MSP“) – Sekce pro lidská práva. MPSV a MPO jsou spolugestory. V roce 2017 byly realizovány práce na přípravě zákonné úpravy sociálního podnikání. Gestor požádal předsedu vlády ČR o prodloužení termínu předložení návrhu zákona o sociálním podnikání vládě ČR, v současnosti probíhají intenzivní práce na dokončení finální verze návrhu zákona o sociálním podnikání. Cílem přijetí zákona o sociálním podnikání je vytvoření legislativní opory pro podporu sociálního podnikání, a to zejména prostřednictvím úpravy statusu sociálního podniku a integračního sociálního podniku, podmínek pro jeho přiznání, a dále benefitů na základě zvláštních zákonů, které mohou být sociálnímu a integračnímu sociálnímu podniku poskytnuty. Zavedení benefitů může přinést státnímu rozpočtu vyšší náklady, na druhou stranu lze předpokládat, že díky rozvoji sociálního podnikání dojde i ke zvýšení příjmů a snížení výdajů. Z měřitelných přínosů by se mohlo jednat především o snížení nezaměstnanosti a ke snížení výdajů ze sociálních systémů. Lze předpokládat, že zákon o sociálním podnikání přispěje k rozvoji sociálně odpovědného podnikatelského prostředí, zejména malých a středních podniků, které se již dnes k principům sociálního podnikání hlásí.

ÚP ČR spolupracuje v oblasti sociálního podnikání se sociálními podniky, ať již prostřednictvím nabídky spolupráce, zjišťováním požadavků na kvalifikaci pracovní síly, tak také přímou podporou, kdy prostřednictvím APZ podporuje umístování uchazečů o zaměstnání u těchto zaměstnavatelů. Vedoucí zaměstnanci ÚP ČR jsou součástí pracovních skupin pro komunitní plánování ve městech a obcích, kde jsou tyto skupiny vytvořeny. ÚP ČR také aktivně spolupracuje na projektech realizovaných jinými subjekty, které jsou zaměřeny na řešení problematiky SVL, spolupracuje s neziskovými organizacemi, které v těchto lokalitách působí.

Na úrovni krajů jsou realizovány regionální individuální projekty zaměřené na práci s uchazeči o zaměstnání ze SVL. Osvětová činnost mezi zaměstnavateli směrem k sociálnímu podnikání je realizována prostřednictvím zaměstnanců monitoringu ÚP ČR při osobních kontaktech se zaměstnavateli, na vyšší úrovni je zajišťována prostřednictvím PS.

MPO přijalo Koncepti podpory malých a středních podnikatelů na období 2014–2020, která představuje zásadní strategický dokument pro přípravu programovacího období kohezní politiky EU 2014–2020 v oblasti podnikání. Tato koncepce mj. upozorňuje na důležitost podpory sociálního podnikání a vzdělávání sociálních podnikatelů. Na jejím základě byl připraven Operační program Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost 2014–2020 (dále jen „OPPIK“), který byl schválen vládou dne 14. července 2014. Pro české podnikatele má vyhrazeno přibližně 117 miliard korun a o podporu mohou se svými projekty žádat také sociální podniky. Uvedený operační program je základním a programovým dokumentem MPO pro čerpání finančních prostředků Evropského fondu pro regionální rozvoj na období 2014–2020 a klíčovým nástrojem pro podporu českých podnikatelů z fondů EU ve zmíněném programovacím období.

V únoru 2015 vyhlásilo MPO I. Výzvu programu Záruka 2015 až 2023, jehož cílem je podpořit přístup malých a středních podnikatelů k bankovním úvěrům na realizaci jejich podnikatelských projektů. Jedna z podpor programu je určena výhradně pro sociální podnikatele. Správcem finančního nástroje uvedeného programu je Českomoravská záruční a rozvojová banka (ČMZRB).

Od vyhlášení I. Výzvy (II. Výzva vyhlášena 2/2016) do 30. 9. 2017 bylo poskytnuto celkem 5851 záruk ve výši 128 mld. Kč, což umožnilo podnikatelům zaručit u komerčních bank úvěry v objemu téměř 18,3 mld. Kč (z toho 19 záruk pro sociální podnikatele ve výši 85 mil. Kč). V roce 2017 program pokračuje II. Výzvou národního programu Záruka 2015 až 2023 (vyhlášena 10/2017), v rámci které mohou MSP získat záruku za bankovní úvěr investičního či provozního charakteru, až do výše 20 mil. Kč, až na dobu 8 let a sociální podnikatelé k zaručovanému úvěru i finanční příspěvek až do výše 500 000 Kč. Výše záruky dosahuje až 80 % jistiny zaručovaného úvěru.

MPO je společně s MPSV spolugestorem přípravy zákona o sociálním podnikání, jehož gestorem byl ministr pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu. Po volbách do Poslanecké sněmovny v říjnu 2017 byl koordinací agendy lidských práv, rovných příležitostí a legislativy pověřen ministr spravedlnosti.

Právní úprava bude reakcí na potřebu vytvoření jednotného právního prostředí pro sociální podnikání, neboť v současné době panuje v pojetí definičních znaků subjektů podnikání značná nejednotnost. Klade si za cíl stanovit pravidla pro přiznání statusu sociálního podniku a výhod poskytovaných těmto podnikům.

Zákonem o sociálním podnikání bude také otevřena cesta k benefitům pro sociální podniky, vyplývajícím z dalších právních předpisů (např. v oblasti aktivní politiky zaměstnanosti či veřejných zakázek). Zákon o sociálním podnikání nebude vytvářet novou právní formu, pouze stanoví znaky, které bude chtít získat a využívat status sociálního podniku, resp. integračního sociálního podniku, a případně výhod z toho statusu plynoucích.

Dle návrhu by měla existovat evidence sociálních podniků, které povede MPSV. Předložený návrh má dopady na podnikatelské prostředí, ve vztahu k podnikatelským subjektům se očekávají pozitivní dopady. Získání statusu sociálního podniku a s ním spojených případných benefitů je založeno na dobrovolnosti podnikatelského subjektu.

Návrh věcného záměru zákona o sociálním podnikání byl přijat dne 15. května 2017 usnesením vlády ČR č. 367 a v současné době je připravován samotný návrh paragrafového znění zákona o sociálním podnikání, který měl být předložen vládě ČR ke schválení do 31. prosince 2017. Zástupci odboru /31100/ jsou členy pracovní skupiny pro přípravu zákona o sociálním podnikání. Uvedené usnesení ukládá ministryni práce a sociálních věcí ve spolupráci s ministrem pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu a ministrem průmyslu a obchodu vypracovat a vládě předložit do 31. března 2018 Strategii rozvoje sociálního podnikání v České republice.

Součástí Státního programu environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty a environmentálního poradenství na léta 2016 až 2025 (EVVO), který byl schválen usnesením vlády č. 652 ze dne 20. července 2016, je Cíl 2.6 – Nové směry, Opatření 2.6.1 – Podporovat propojování EVVO a EP se sociální oblastí (např. práce v sociální a zdravotní sféře, práce se seniory, zdravotně postiženými a jinak znevýhodněnými skupinami...). Koordinovat společný postup příslušných ministerstev (koordinace grantových programů, dohody o spolupráci), ale i na regionální a místní úrovni (propojování NNO, státních organizací a místních iniciativ v oblasti EVVO a oblasti sociální), Úkoly 2.6.1.1 – v rámci výročních konferencí k EVVO začlenit blok věnovaný propojování EVVO se sociální oblastí, a 2.6.1.2 – V dotačních zdrojích zahrnout téma podpory propojování EVVO se sociální oblastí. Osvěta v oblasti sociálního podnikání je rovněž součástí vzdělávání v rámci místní Agendy 21.

V rámci KPSVL představuje ASZ koncept sociálního podnikání, v lokalitách realizuje osvětu, projektové poradenství, konzultuje podnikatelské záměry a pomáhá identifikovat vhodné subjekty sociálního podnikání. Velmi nízká úspěšnost žadatelů ve výzvách OPZ na sociální podnikání (např. v rámci výzvy 129 Podpora sociálního podnikání uspěl 1 ze 14 žadatelů) způsobuje značnou demotivaci a nezájem o výzvy na podporu sociálního podnikání z tohoto operačního programu.

ASZ spolu s MPSV a MPO připravuje zákon o sociálním podnikání. Věcný záměr zákona o sociálním podnikání vláda schválila v květnu 2017 usnesením č. 367. V současné době se připravuje paragrafové znění zákona.

Opatření: 3.2.o Podpora rozvoje sociálně aktivizačních služeb za účelem podpory osoby k přístupu a udržení na trhu práce;

Gestor: MPSV

Termín: Od roku 2014

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

Z pohledu financování sociálních služeb plní roli uvedenou v opatření především odborné sociální poradenství, jež má svou provázaností na další složky systému sociálního začleňování hluboký dopad. Výše dotací MPSV na podporu poskytování sociálních služeb plynoucí do podpory odborného sociálního poradenství neustále roste. Viz následující tabulka.

Tab. č. 3 Dotační prostředky směřované na podporu odborného sociálního poradenství

Rok	Výše dotací v mil. (Kč)
2011	221
2012	204
2013	201
2014	244
2015	269
2016	279
2017	340

K 30. 1. 2018 bylo zaregistrováno 39 domů na půl cesty, 61 kontaktních center, 542 služeb odborného sociálního poradenství, 259 sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi, 152 sociálně aktivizačních služeb pro seniory a OZP, 156 sociálně terapeutických dílen.⁹

Opatření: 3.2.p Podpora rozvoje sociální práce ve službách zaměstnanosti (např. využití metody case managementu apod.);

Gestor: MPSV, ÚP ČR

Termín: Od roku 2014

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

V roce 2017, respektive 1. 1. 2017 nabyla účinnosti Instrukce MPSV č. 19/2016 s názvem „Minimální standard rozsahu sociální práce na ÚP ČR v kontextu zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů. V rámci této Instrukce je, jak již z názvu vyplývá upraven minimální rozsah výkonu sociální práce, včetně spolupráce s příslušnými aktéry, zejména pak se sociálními pracovníky obecních úřadů.

⁹ Zdroj: Registr poskytovatelů sociální služeb

Za účelem podpory vzájemné spolupráce sociálních pracovníků obecních úřadů a ÚP ČR byl v roce 2017 uspořádán odborný workshop na téma „Příklady dobré praxe spolupráce sociálních pracovníků obecních úřadů a ÚP ČR“ (Praha, 15. 6. 2017).

MPSV v rámci IP 2.3 OPZ Výzvy pro MAS na podporu strategií Komunitně vedeného místního rozvoje č. 03_16_047 podporuje přípravu osob z cílových skupin ke vstupu či návratu na trh práce. Aktivity je možné doplnit o zajištění doprovodných služeb typu dluhové poradenství, rodinné poradenství, psychologické poradenství, poradenství v oblasti bydlení apod. Aktivity jsou vhodné zejména pro osoby dlouhodobě či opakovaně nezaměstnané a osoby s kumulací hendikepů na trhu práce, které jsou nejvíce vzdáleny od trhu práce.

V roce 2017 započala realizace projektu Projekt OZP. Pro správnou realizaci projektu je předpokladem zapojení následujících subjektů – školy, vzdělávací zařízení, zaměstnavatelé působící na otevřeném trhu práce, zařízení a pracovníci poskytující sociální služby a sociální práci, ergodiagnostická centra, NNO, sociální partneři apod.

Cílem je pomoci klientovi s pomocí zapojení nástrojů, které jsou v daný čas vhodné pro klienta.

Opatření: 3.2.q Podpora rozvoje sociálně terapeutických dílen vzájemně prostupných s integračním sociálním podnikáním a zaměstnáváním znevýhodněných, propojování činnosti sociálně terapeutických dílen s potřebami obce, města, regionu.

Gestor: MPSV

Termín: Od roku 2014

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

V předchozích obdobích byl implementován doporučený postup MPSV ČR č. 1/2016 – Na podporu realizace prostupného systému sociální a pracovní rehabilitace, jehož cílem je možnost přechodu klientů mezi jednotlivými službami, tak jak je v daném čase potřeba. Doporučený postup stanovil pravidelnou komunikaci mezi poskytovateli služeb sociální rehabilitace, sociálně terapeutických dílen a ÚP ČR. Intenzifikace této spolupráce proběhne prostřednictvím realizace projektu OZP.

Dne 15. 5. 2017 byl usnesením vlády č. 367 schválen věcný záměr zákona o sociálním podnikání vymezující základní rámec definice statutu sociálního podniku, jakožto subjektu, který vedle ekonomického prospěchu akcentuje rovněž prospěch sociální, environmentální a přispívá k lokálnímu rozvoji. Na základě věcného záměru je vypracováváno paragrafové znění zákona, který bude upravovat statut sociálního podniku a sociálního integračního podniku a upravuje podmínky získání takového statutu.

Stav právní úpravy sociálně integračních podniků

Zákonem o sociálním podnikání má být rovněž upraven status integračních sociálních podniků, lze proto očekávat pozitivní sociální dopady zejména v souvislosti s podporou integračních sociálních podniků, které budou zaměstnávat osoby zdravotně postižené a sociálně znevýhodněné a přispívat k udržitelnému zaměstnávání osob obtížně uplatnitelných na trhu práce, včetně jejich přechodu na otevřený trh práce bez potřeby další podpory.

Navrhovaná právní úprava může mít pozitivní dopady na rovnost žen a mužů vzhledem k tomu, že k zákonem definované skupině osob sociálně znevýhodněných, na jejichž podporu se zaměří integrační sociální podniky, jsou i osoby pečující o závislého člena rodiny, kdy mezi pečující osoby patří zejména ženy.

Výzva č. 03_15_005 a 03_15_006 zaměřená na podporu vybraných sociálních služeb – z 16 projektů jich 14 zahrnuje podporu i sociálně-terapeutických dílen¹⁰ v souladu s krajským střednědobými plány rozvoje sociálních služeb.

¹⁰ K 30. 1. 2018 bylo zaregistrováno 156 sociálně terapeutických dílen, viz Registr poskytovatelů sociálních služeb

1.3 Plnění opatření v oblasti sociálních služeb

Prostřednictvím sociálních služeb dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, je poskytována pomoc a podpora fyzickým osobám v nepříznivé sociální situaci za účelem sociálního začlenění nebo prevence sociálního vyloučení. Sociální služby skrze svoji činnost reagují na potřeby osob sociálně vyloučených případně sociálním vyloučením ohrožené a zároveň reagují na nepříznivé sociální jevy, které se vyskytují v místě působnosti. Strategie konstatovala, že kapacita a dostupnost sociálních služeb je stále nedostatečná, přetrvávají výrazné rozdíly v kvalitě poskytování sociálních služeb, poukázala na neudržitelnost systému financování sociálních služeb, personální nesystémovost (nevyjasněnost rolí a kompetencí) v sociálních službách či nedostatečnou komunikaci mezi teorií a praxí.

Cíl: Zajistit dostatečně rozvinutý systém sociálních služeb pro potřeby osob sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožené reagující na jejich individuální potřeby v kontextu společenské zakázky

Opatření: 3.2.f Optimalizovat systém financování sociálních služeb, který bude reflektovat demografický vývoj, nároky uživatelů a rostoucí náklady poskytovatelů;

Gestor: MPSV

Termín: Od roku 2014

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno částečně. KSZ vítá snahu o stabilizaci objemu financí na sociální služby, ale provozní problémy poskytovatelů spojené s nejistou výší financování stále přetrvávají. Problematické je zejména dlouhé období nejistoty, zda dotaci poskytovatelé dostanou nebo ne, což je náročné zejména pro malé neziskové organizace. Financování sociálních služeb na počátku roku znamená, že se omezí v této době veškeré alespoň trochu zbytné náklady, což má dopad na personální situaci a má za následek odliv kvalitních sociálních pracovníků a odborníků. Vedle nutnosti řešit financování sociálních služeb je problémem také neexistence jednotné metodiky financování sociálních služeb – existuje 14 různých metodik dle počtu krajů. Nadále se jednotným způsobem neřeší střet zájmů krajů jako zřizovatelů sociálních služeb a donátorů, není stále vyřešeno víceleté financování a tím větší stabilita ve financování sociálních služeb, dotační systém navíc křiví tzv. individuální projekty.

Do systému sociálních služeb plyne, jak již bylo uvedeno, ze státního rozpočtu stále více prostředků, pro rok 2018 je zatím připraveno 14,9 mld. Kč. Dále bylo ze strany MPSV v rámci novely zákona o sociálních službách navržena fixace minimální výše prostředků na podporu poskytování sociálních služeb, coby průměr celkové výše alokace, na sociální služby určené. Další opatření, směřující k systémové změně financování sociálních služeb, především pak služeb sociální péče, jsou obsaženy ve schválené Národní strategii rozvoje sociálních služeb na roky 2016–2025.

Tab. č. 4 Počet sociálních služeb v daném kraji a přidělené dotace těmto službám za rok 2017

Počty sociálních služeb dle skupiny služeb a přidělené dotace těmto službám dle krajů za rok 2017 ¹¹								
Skupina služeb	poradenství		sociální péče		sociální prevence		Celkem	
Kraj/počet/dotace MPSV	Počet služeb	Dotace (Kč)	Počet služeb	Dotace (Kč)	Počet služeb	Dotace	Počet služeb	Dotace (Kč)
Hlavní město Praha	37	20 492 000	225	549 026 000	162	149 602 000	424	719 120 000
Jihočeský	37	12 457 000	181	528 973 000	67	50 415 000	285	591 845 000
Jihomoravský	42	31 137 200	265	607 894 300	120	148 481 900	427	787 513 400
Karlovarský	10	11 120 800	77	235 418 800	39	56 056 900	126	302 596 500
Královéhradecký	29	18 739 000	158	396 815 000	34	34 758 000	221	450 312 000
Liberecký	18	14 644 000	131	270 346 000	69	68 850 000	218	353 840 000
Moravskoslezský	58	30 968 000	329	776 449 000	262	213 744 000	649	1 021 161 000
Olomoucký	22	13 275 200	158	590 918 600	72	84 987 200	252	689 181 000
Pardubický	16	12 106 000	148	404 241 000	73	58 394 000	237	474 741 000
Plzeňský	23	16 054 488	125	359 309 321	64	57 176 191	212	432 540 000
Středočeský	44	31 157 100	353	796 340 600	128	130 249 900	525	957 747 600
Ústecký	65	24 550 400	241	578 870 800	243	257 930 100	549	861 351 300
Vysočina	17	19 233 000	175	408 980 000	46	43 438 000	238	471 651 000
Zlínský	18	14 893 900	184	512 336 600	71	91 693 800	273	618 924 300
Celkový součet	436	270 828 088	2 750	7 015 919 021	1 450	1 445 776 991	4636	8 732 524 100

Dostupnost sociálních služeb (všeobecně, tj. nejen pro vyloučené lokality) zajišťuje podle § 95 zák. č. 108/2006 Sb., o sociálních službách kraj (§ 95). I za tímto účelem mají kraje povinnost zpracovávat střednědobé plány rozvoje sociálních služeb, přičemž na tomto procesu s nimi podle výše uvedeného zákona mají spolupracovat obce (viz § 94), ale mají se ho účastnit i poskytovatelé a uživatelé sociálních služeb (§ 95). Všechny kraje tak mají k dispozici své krajské střednědobé plány rozvoje sociálních služeb a předávání informací, jednání a zapojení obcí do procesu krajského plánování probíhá v zásadě ve všech krajích. MPSV poskytuje v daném procesu oporu a podporu (legislativní a metodickou) a kromě toho také krajům poskytuje dotace na poskytování sociálních služeb (viz tabulka níže), které kraje dále rozdělují poskytovatelům sociálních služeb.

¹¹ Dotace za rok 2017 jsou zatím nekompletní, kraje ze zákona podávají konečný přehled o čerpání dotace až k 31. 3. za předchozí rok, celkové částky tedy budou o 15-20 % vyšší.

Tab. č. 5 Dotace na podporu poskytování sociálních služeb dle krajů v letech 2014 - 2018

Dotace na podporu poskytování sociálních služeb dle krajů v letech 2014 – 2018 (v Kč)					
Kraj	Celkem dotace 2014	Celkem dotace 2015	Celkem dotace 2016	Celkem dotace 2017	Celkem dotace 2018
Česká republika	166 625 920	205 000 000	287 880 000	382 000 000	570 000 000
Hlavní město Praha	641 580 485	675 488 000	718 887 000	878 529 916	1 157 428 626
Jihočeský	482 962 139	557 612 000	593 437 500	725 222 097	955 451 601
Jihomoravský	678 307 553	769 956 000	819 424 500	1 001 393 630	1 319 296 739
Karlovarský	247 111 517	284 240 000	302 502 000	369 678 430	487 036 798
Královéhradecký	395 447 019	456 456 000	485 783 000	593 660 067	782 123 800
Liberecký	311 027 827	346 104 000	368 341 000	450 137 853	593 038 925
Moravskoslezský	890 485 522	1 002 364 000	1 066 764 500	1 303 660 111	1 717 520 944
Olomoucký	596 033 792	652 916 000	694 865 500	843 264 100	1 118 752 175
Pardubický	394 439 472	448 932 000	477 775 500	583 874 462	769 231 649
Plzeňský	370 168 655	406 296 000	432 400 000	528 422 697	696 176 129
Středočeský	912 111 952	913 748 000	972 455 500	1 188 407 424	1 565 680 060
Ústecký	723 608 439	811 756 000	863 910 500	1 055 758 105	1 390 919 797
Vysočina	404 764 618	443 080 000	471 547 000	576 263 435	759 204 421
Zlínský	492 823 476	591 052 000	629 026 500	768 713 677	1 012 750 048
Celkem	7 707 498 387	8 565 000 000	9 185 000 000	11 248 986 004	14 894 611 712

Opatření: 3.2.i Zvyšování prestiže sociálních služeb a sociální práce prostřednictvím osvěty a informování.

Gestor: MPSV

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno. KSZ doporučuje dále klást důraz na zvyšování prestiže sociální práce. KSZ zároveň navrhuje, aby byla v propagačních akcích zdůrazněna role nestátních neziskových organizací, neboť v současné době laická veřejnost tyto organizace nevnímá jako poskytovatele pomoci a podpory v rámci sociální práce a sociálních služeb.

V rámci systémového projektu Rozvoj systému sociálních služeb byla v roce 2017 realizována mezinárodní konference s názvem „Genderově podmíněné násilí“ (GNP). Hlavním cílem konference bylo informování cílové skupiny o navrhovaném novém druhu sociální služby (součást návrhu tzv. velké novely zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, která byla v roce 2017 v legislativním procesu) „Služba pro osoby ohrožené genderově podmíněným násilím“ a její představení. Konference proběhla 22. 6. 2017 v Plzni. Současně s touto konferencí vyšla tisková zpráva, pojednávající o této problematice a upozorňující na výše zmíněnou konferenci. Tisková zpráva se dočkala i reakce medií, která napsala o konferenci a GPN článek v tisku. MPSV na danou akci upozornilo i skrze sociální sítě. Konference byla zaměřena na odbornou veřejnost a účastnili se převážně poskytovatelé sociálních služeb a zástupci veřejné správy.

V roce 2017 proběhla v rámci projektu „Život jako každý jiný“, stejnojmenná konference lidí se zdravotním postižením zaměřená na podporu života v přirozeném prostředí. V rámci projektu byla v roce 2017 vydána tři čísla Zpravodaje určeného pro širokou veřejnost, ve kterých byly publikovány články věnující se sociálním službám poskytovaným v přirozeném prostředí.

V rámci projektu Rozvoj a podpora modelů kvality pro systém sociálních služeb proběhla dne 30. 11. 2017 Národní konference na téma: Modely kvality v sociálních službách. Konference byla zaměřena na kvalitu, která by měla být nedílnou součástí poskytování sociálních služeb. Cílem bylo poukázat na skutečnost, že kvalitou se v praxi sociálních služeb nerozumí pouze zákonné standardy kvality, ale že existují i další modely, které se v těchto službách používají a přispívají tak k lepší a kvalitnější péči o klienty.

Zvyšování prestiže sociálních služeb a sociální práce lze spatřovat také v lepší odměně pracovníků této sféry. V roce 2016 došlo dvakrát k dofinancování sociálních služeb, které bylo určeno na platy a mzdy v sociálních službách. Celkem se jednalo o částku 620 mil. Kč. Od 1. srpna 2016 také vzrostl o 10 % příspěvek na péči, který je důležitým zdrojem financování pobytových sociálních služeb. Dne 21. července 2014 bylo vydáno Usnesení vlády ČR č. 619 „O posílení prostředků na financování sociálních služeb v roce 2015“, ve kterém je uvedeno, že pro rok 2015 bude určeno na zlepšení odměňování pracovníků v sociálních službách 750 milionů Kč, stejná alokace byla zajištěna i na další dva roky, tj. rok 2016 a rok 2017. V současné době MPSV navrhuje toto opatření prodloužit až do roku 2025, za tímto účelem byl vypracován materiál pro vládu ČR. Dle sdělení ekonomické sekce MPSV by již těchto 750 milionů mělo být v rámci alokace automaticky zahrnuto i pro další roky. Osvěta a informování v oblasti výkonu sociální práce viz plnění opatření 2ch.

1.4 Plnění opatření v oblasti podpory rodiny

Podpora rodiny je součástí investic do lidského kapitálu, který je vytvářen i v rodině, a proto je rodina z hlediska sociálního začleňování pro soudržnost a další rozvoj společnosti nezbytná. V ČR představují děti a rodiny s dětmi podstatnou skupinu významně ohroženou chudobou a sociálním vyloučením.

Cíl (z hlediska sociálního začleňování): Zajistit dostupné, provázané a kvalitní služby pro rodiny, děti a mládež. Posílení ekonomické stability rodin a jejich samostatnost s důrazem na svobodu volby rodinné strategie, zejména v oblasti slaďování profesního, rodinného a osobního života.

Opatření: 3.3.a Zpracování nového zákona o podpoře rodiny, náhradní rodinné péče a systém ochrany práv dětí a novelizace souvisejících právních předpisů

Gestor: MPSV

Termín: Od 1. ledna 2016

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno částečně, MPSV zpracovává související materiály.

Před přípravou nového komplexního zákona o systému ochrany práv dětí byla v tomto legislativním cyklu upřednostněna příprava návrhu sjednocení pobytových a ambulantních služeb pro ohrožené děti a rodiny.

V roce 2017 pracovalo MPSV na návrhu legislativní úpravy sjednocení systému péče o ohrožené děti. Návrh sjednocení byl z části zpracován v rámci návrhu novely zákona č. 108/2006 Sb., *o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů* (dále jen „zákon o sociálních službách“) a zákona č. 359/1999 Sb., *o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů* (dále jen „zákon o SPOD“) s předpokládanou účinností od 1. 1. 2018. Zde byl navrhován převod některých činností vykonávaných na základě pověření k výkonu sociálně-právní ochrany (dále jen „SPO“) v režimu zákona o SPOD do systému sociálních služeb poskytovaných v režimu zákona o sociálních službách. Změna se týkala konkrétně převodu zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (dále jen „ZDVOP“), která měla být převedena v novou sociální službu tzv. „domovy pro děti na přechodnou dobu“. Dále je navržen vznik nového zařízení sociálních služeb „domov pro děti“, které mělo poskytovat dlouhodobější pobytovou službu dětem, jejichž rodiče jsou v nepříznivé situaci. Zaveden měl být nový druh služby, tzv. „služby pro rodinu“, v rámci níž měl být poskytován širší okruh činností na podporu rodin s dětmi.

MPSV dále v souladu s usnesením vlády ze dne 23. 11. 2016 č. 1033 k podnětu Rady vlády ČR pro lidská práva ke sjednocení služeb pro ohrožené děti a k úpravě podmínek pro poskytování pobytových služeb těmto dětem (dále jen „Podnět“) plnilo úkol uložený MPSV ve spolupráci s MŠMT a MZ, kdy mělo do 31. 6. 2017 předložit vládě k projednání:

1. návrh právní úpravy sjednocení služeb sociální prevence, služeb poskytujících pobytovou péči dětem, služeb sociálně zdravotních nebo výchovných a dalších služeb pro ohrožené děti a jejich rodiny v jejich působnosti pod jeden resort;
2. strategii rozvoje služeb pro ohrožené děti a jejich rodiny za účelem jejich územní dostupnosti pro uživatele a diverzifikace poskytovaných služeb podle potřeb jednotlivých skupin dětí podle příčin jejich ohrožení, včetně koncepce koordinace a udržitelného financování rozvoje těchto služeb;
3. návrh změn příslušných zákonů, který omezí možnost umístování dětí do 7 let věku v zařízeních kolektivní péče, a to s postupným stanovováním věkové hranice 1 roku, 3 a 7 let věku pro umístění do zařízení kolektivní péče v přechodném období nejvýše 6 let od platnosti zákona, spolu se stanovením podmínek, kdy by taková forma péče byla výjimečně přípustná.

MPSV připravilo v souladu s tímto zadáním materiál s názvem „Záměr právní úpravy sjednocení služeb sociální prevence, služeb poskytujících pobytovou péči dětem, služeb sociálně zdravotních nebo výchovných a dalších služeb pro ohrožené děti a jejich rodiny v působnosti MPSV, MŠMT a MZ do působnosti MPSV, zavedení věkové hranice, před jejímž dosažením není možné děti umístit do zařízení kolektivní péče“ (dále jen „Záměr“).

Materiál se zabýval otázkou významu sjednocení systému péče o ohrožené děti, a to ve světle identifikovaných nedostatků stávajícího systému péče o ohrožené děti, kritiky ČR ze strany mezinárodních orgánů i strategických dokumentů, které vláda přijala od roku 2007 za účelem transformace a sjednocení systému péče o ohrožené děti, z nichž jasně vyplývá závazek k odstranění roztržitosti systému, která je největší překážkou jeho efektivního fungování. Záměr představoval historii vzniku roztržitosti stávajícího systému, který funguje od 50. let 20. století v několika legislativních, koncepčních, gesčních a rozpočtových rámcích. Nejdůležitější částí materiálu byl návrh věcného řešení, které spočívalo ve změně právních předpisů upravujících systém tak, aby byla odstraněna neprovázanost a nesourodost platné právní úpravy, která je z hlediska naplnění práv dítěte neakceptovatelná. Návrh věcného řešení obsahoval přehled právních předpisů, které by měly být úpravou dotčeny, dále základní teze právní úpravy sjednocení a popis konkrétních změn, které by měly být v jednotlivých právních předpisech provedeny. Předpokládané nabytí účinnosti nové právní úpravy bylo od 1. 1. 2021. V závěru Záměru byly představeny dopady navrhovaného řešení na státní rozpočet.

Materiál byl předložený do meziresortního připomínkového řízení (dále jen „MPŘ“) dne 23. 6. 2017. MPSV v rámci něj narazilo na výrazný nesouhlas se sjednocením systému péče o ohrožené děti, byť závazek ke sjednocení již vyplýval z *Národní strategie ochrany práv dětí* schválené usnesením vlády ze dne 4. 1. 2012 č. 4 a také z Podnětu. Záměr byl dne 21. srpna 2017 předložen vládě k projednání s rozporem, kdy vláda tento materiál neschválila. Tento dokument však byl nezbytným předpokladem k plnění dalšího úkolu MPSV, který vyplýval z usnesení k Podnětu, a to sice předložit do 31. října 2017 vládě k projednání *návrh právní úpravy postupného snižování kapacity jednotlivých sjednocených typů zařízení služeb pobytové péče o ohrožené děti*.

Tento úkol měl být opět plněn ve spolupráci s MŠMT a s MZ. Vzhledem k tomu, však nelze tento úkol splnit, aniž by předtím vláda podnikla potřebné kroky ke sjednocení systému péče o ohrožené děti ve smyslu předchozích úkolů vyplývajících z Podnětu, bylo navrženo zrušení tohoto úkolu.

Protransformační opatření v systému péče o ohrožené děti byla také součástí návrhu Akčního plánu o plnění Národní strategie ochrany práv dětí na období 2016 – 2020. Tento dokument byl v roce 2017 celkem 3x zařazen na program schůze vlády, a to v termínech 22. 3. 2017, následně 3. 5. 2017 a 15. 5. 2017. Vždy však byl z programu stažen s požadavkem, aby se MPSV dohodlo s MŠMT a MZ na konečné podobě sjednocení systému péče o ohrožené děti. Na konci roku 2017 bylo zřejmé, že dosáhnout dohody s uvedenými rezorty je nereálné. MPSV již nebude prosazovat projednání tohoto materiálu vládou s ohledem na to, že je rok 2018 končícím rokem plnění současné Národní strategie ochrany práv dětí. Současným záměrem je vytvořit navazující strategický dokument, který by obsahoval záměr transformace systému péče o ohrožené děti. Tímto dokumentem bude Národní strategie ochrany práv dětí na období 2019 - 2025.

ve spolupráci s Odbornou komisí pro rodinnou politiku vznikla na MPSV Koncepce rodinné politiky, která byla 18. září 2017 schválena vládou České republiky na jejím zasedání. Tato koncepce obsahuje vyvážený poměr všech tří, důležitých pilířů rodinné politiky – daňového, přímé sociální podpory a pilíře veřejných služeb, což v důsledku vede k provázanosti opatření rodinné politiky a komplexního, dlouhodobého pohledu na tuto problematiku. Koncepce rodinné politiky obsahuje 39 prorodinných opatření, které jsou zacílena na funkční rodiny. Na podporu ohrožených rodin s dětmi se pak zaměřuje Národní strategie ochrany práv dětí a Národní strategie rozvoje sociálních služeb.

Opatření: 3.3.b Zajištění systémových změn v oblasti náhradní rodinné péče.

Gestor: MPSV

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

Systémové změny v oblasti náhradní rodinné péče (dále jen „NRP“) byly započaty novelizací zákona o SPOD, která byla provedena zákonem č. 401/2012 Sb., s účinností od 1. 1. 2013, a dále zakotvením nové úpravy jednotlivých institutů NRP (osvojení, poručenství, pěstounství, svěření dítěte do péče jiné osoby) v zákoně č. 89/2012 Sb., *občanský zákoník*, s účinností od 1. 1. 2014. Na novou hmotněprávní úpravu rodinného práva v občanském zákoníku navázala od 1. 1. 2014 rovněž nová procesní úprava soudních řízení ve věcech osvojení a řízení ve věcech péče soudu o nezletilé (včetně řízení ve věcech poručenství a pěstounské péče) v zákoně č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.

V roce 2017 byly přijaty v oblasti NRP změny týkající se dávek pěstounské péče, které byly provedeny zákonem č. 200/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony s účinností od 1. 1. 2018. Změna dávek byla součástí doprovodné novely zákona o SPOD, která je obsažena v části páté zákona. Tato novela zahrnuje:

- novou úpravu částek příspěvku na úhradu potřeb dítěte v § 47f odst. 3, 4 zákona o SPOD, které se zvyšují o 10 %:

Tab. č. 6 Výše příspěvku na úhradu potřeb dítěte za kalendářní měsíc

Věk dítěte	Výše příspěvku na úhradu potřeb dítěte za kalendářní měsíc (v Kč)
do 6 let	4 950
od 6 do 12 let	6 105
od 12 let do 18 let	6 985
od 18 let do 26 let	7 260

Tab. č. 7 Výše příspěvku na úhradu potřeb dítěte za kalendářní měsíc, je-li v péči dítě, které je podle zákona o sociálních službách osobou závislou na pomoci jiné fyzické osoby

Věk dítěte	I. stupeň závislosti dítěte (lehká)	II. stupeň závislosti dítěte (středně těžká)	III. stupeň závislosti dítěte (těžká)	IV. stupeň závislosti dítěte (úplná)
	(Výše příspěvku v Kč)			
Do 6 let	5 115	6 105	6 490	7 040
6 – 12 let	6 215	7 480	7 975	8 635
12 – 18 let	7 095	8 580	9 130	9 570
18 – 26 let	7 425	8 910	9 460	9 900

- novou úpravu částek odměny pěstouna v § 47j odst. 1 zákona o SPOD, které se zvyšují o 50 %, s výjimkou odměny náležející osobám v evidenci

Tab. č. 8 Výše částek odměny pěstouna

Počet dětí péči	Výše odměny (v Kč)
1 dítě	12 000
2 děti	18 000
alespoň 3 děti či je-li pečováno alespoň o 1 dítě, které je osobou závislou na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni II (středně těžká závislost) nebo ve stupni III (těžké závislost) nebo ve stupni VI (úplná závislost),	30 000
jde-li o osobu v evidenci (tj. o pěstouna na přechodnou dobu), a to i v případě, že nepečuje o žádné dítě“	20 000

V části první zákona je upravena novela zákona o státní sociální podpoře, která kromě jiného zahrnuje:

- IV. odnětí nároku na rodičovský příspěvek pro pěstouny, kterým bylo dítě do 4 let věku svěřeno do pěstounské péče na přechodnou dobu + upřesnění nároku na rodičovský příspěvek v případě rodičů, kteří jsou omezeni ve svéprávnosti:

„V § 30a se doplňuje odstavec 3, který zní:

Je-li dítě rozhodnutím soudu svěřeno do pěstounské péče na přechodnou dobu, nárok na rodičovský příspěvek nevzniká.“

„V § 31 odstavec 2 zní:

Rodičem se pro účely rodičovského příspěvku rozumí též osoba, která převzala dítě do trvalé péče nahrazující péči rodičů. Za dítě převzaté do trvalé péče nahrazující péči rodičů se považuje dítě, jež bylo převzato do této péče na základě rozhodnutí příslušného orgánu, s výjimkou svěřeni dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu, dítě, jehož rodič zemřel, a dítě manžela nebo partnera 31a). Je-li rodičem dítěte zakládajícího nárok na rodičovský příspěvek nezletilá osoba, lze jí přiznat rodičovský příspěvek, jen jestliže soud nerozhodl o pozastavení výkonu povinnosti a práva péče o dítě u nezletilého rodiče. Je-li rodičem dítěte zakládajícího nárok na rodičovský příspěvek osoba, u které soud rozhodl o omezení její svéprávnosti v oblasti výkonu rodičovské odpovědnosti, lze jí přiznat rodičovský příspěvek, jen jestliže soud u tohoto rodiče rozhodl o zachování výkonu povinnosti a práva péče o dítě.“

- V. přechodné ustanovení o nezapočítávání částek rodičovského příspěvku, které byly a budou vyplaceny pěstounovi na přechodnou dobu za období do 31. 12. 2017, do nároku na rodičovský příspěvek jiných osob, které pečují o dítě do 4 let věku po pěstounovi na přechodnou dobu:

„Čl II. Přechodná ustanovení

7. Rodičovský příspěvek, který byl přiznán pěstounovi na přechodnou dobu podle zákona č. 117/1995 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, se vyplatí naposledy za kalendářní měsíc předcházející dni nabytí účinnosti tohoto zákona.

8. Při stanovení nároku na rodičovský příspěvek a jeho výši podle zákona č. 117/1995 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, se nepřihlíží k částce rodičovského příspěvku vyplacené pěstounovi na přechodnou dobu za dobu přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona.“

Záměr komplexních změn v oblasti NRP je součástí *Národní strategie ochrany práv dětí – Právo na dětství*. K oblasti NRP směřuje cíl 9 *Podpora náhradní rodinné péče*, v rámci něhož MPSV usiluje o zajištění možnosti každého dítěte vyrůstat v rodinném prostředí, a v těch případech, ve kterých dítě nemůže dočasně nebo trvale vyrůstat ve vlastní rodině, upřednostnit svěřeni dítěte do NRP oproti umístění dítěte do péče ústavní.

K plnění cíle 9 Strategie napomáhá individuální projekt MPSV „*Systémový rozvoj a podpora nástrojů sociálně-právní ochrany*“ (dále jen „IP MPSV“) financovaný z OPZ s celkovým rozpočtem ve výši 326 mil. Kč. Jeho realizace probíhá v období od 1. 1. 2016 do 30. 6. 2019. Součástí projektu je klíčová aktivita (dále jen „KA“) č. 4 *Podpora náhradní rodinné péče*, jejímž záměrem je profesionalizace pěstounské péče a zefektivnění procesu zprostředkování NRP. Cílem je stanovit kritéria kvality jednotlivých fází procesu zprostředkování NRP, na kterých se podílejí sociální pracovníci, psychologové či pracovníci zajišťující doprovázení při výkonu pěstounské péče. Do aktivity je zapojeno 8 krajů (konkrétně Olomoucký, Moravskoslezský, Středočeský, Královehradecký, Pardubický, Vysočina, Jihočeský, hlavní město Praha). KA 4 zahrnuje 5 dílčích aktivit.

První je aktivita 4.1 *Pilotní ověření nastavení předpokladů pro přijetí dítěte do rodiny*, jejímž cílem je nastavit předpoklady pro přijetí dítěte do rodiny, vytvořit jednotná kritéria a postupy odborného posuzování zájemců o výkon pěstounské péče nebo osvojení a pilotně je ověřit v praxi. V rámci aktivity budou formulována pravidla výběru žadatelů s přihlédnutím k předpokladům pro výkon NRP. V rámci této dílčí aktivity byla v roce 2017 zveřejněna *Analýza stávajícího systému posuzování žadatelů o náhradní rodinnou péči v ČR*, kterou zpracoval Institut projektového řízení a. s. Dále v roce 2017 probíhala intenzivní práce na stanovení jednotných kritérií k posouzení splnění předpokladů k přijetí dítěte do rodiny. Diskutována byla kritéria jako motivace; předpoklad vychovávat dítě; vyjádření dětí žadatele k přijetí osvojovaného dítěte nebo dítěte svěřovaného do pěstounské péče do rodiny; posouzení schopnosti dětí žijících v domácnosti žadatele přijmout dítě do rodiny; bezúhonnosti žadatele, jeho manžela, druhu, dítěte a jiné osoby žijící s žadatelem ve společné domácnosti; sociální prostředí, zvláště bydlení a domácnost; etnické, náboženské a kulturní prostředí žadatele; psychický stav; charakteristika osobnosti; stabilita manželského vztahu a prostředí v rodině.

Druhou dílčí aktivitou je 4.2 *Návrh kritérií kvality příprav na přijetí dítěte do pěstounské péče nebo osvojení a dalšího vzdělávání pěstounů*, prostřednictvím níž by měl být vytvořen návrh kritérií kvality příprav žadatelů o přijetí dítěte do NRP a dalšího vzdělávání pěstounů. Aktivita reaguje na existenci mnoha různých forem příprav žadatelů, kdy kvalita a obsah příprav jsou variabilní. Cílem je tedy zpřesnit požadavky na vedení příprav a k nastavení kritérií kvality, která mají splňovat jak přípravy na přijetí dítěte do rodiny, tak i další vzdělávání pěstounů. V roce 2017 byla dokončena *Analýza kvality příprav žadatelů o náhradní rodinnou péči a jejich následujícího vzdělávání* zpracovaná Institutem projektového řízení a.s. Dále v rámci této aktivity probíhalo následné vzdělávání v programu PRIDE zajišťované tuzemskými i zahraničními lektory PRIDE. Lektorům byla umožněna bezplatná účast na supervizi pod vedením certifikovaného supervizora. Expertní tým projektu rovněž připravoval *Příručku PRIDE pro příbuzenskou pěstounskou péči*, v rámci níž budou využity materiály ze základních modulů programu PRIDE, které budou uzpůsobeny příbuzenským pěstounům.

Třetí dílčí aktivitou je 4.3 *Nové postupy v procesu zprostředkování NRP a podpory pěstounských rodin pečujících o děti se specifickými potřebami*, v rámci níž by měly být formulovány nové postupy uplatňované při zprostředkování NRP a nastavena vhodná podpora pěstounských rodin pečujících o děti se specifickými potřebami. Aktivita reaguje na to, že děti se specifickými potřebami potřebují zajistit NRP, ale nedaří se pro ně nalézt vhodnou náhradní rodinu. V rámci aktivity bude v 8 pilotních krajích ověřen způsob oslovování potenciálních zájemců o výkon NRP ve vztahu k dětem se specifickými potřebami danými věkem, životními zkušenostmi, zdravotním stavem, sourozeneckými vazbami, odlišným etnickým původem nebo dalšími okolnostmi. Zde by měly být navrženy a v praxi ověřeny postupy k úspěšnému nalezení rodin nebo jednotlivců připravených přijmout děti se specifickými potřebami do NRP. Měla by být nastavena podpora potřebná pro pěstouny pečující o děti se specifickými potřebami.

V roce 2017 byla vytvořena *Analýza potřeb pěstounských rodin pečujících o děti se specifickými potřebami* zpracovaná Institutem projektového řízení a.s., která bude podkladem pro návrhy dalších změn. Dále byl vytvořen návrh strategie lokální informační kampaně a náborové kampaně, který vycházel především z mnoha brainstormingových setkání, konzultací se zapojenými odborníky na oblast PR a s pracovníky krajských úřadů. Zjišťovány byly také poznatky o způsobu zprostředkování NRP dětem se specifickými potřebami v zahraničí, a to konkrétně v Rakousku (návštěva Magistrátu města Vídně a neziskových organizací, které jsou do zprostředkování zapojeny). Obdobně zaměření měly i návštěvy v Nizozemí a v Dánsku.

Čtvrtou aktivitou je *4.4 Analýza situace příbuzenské pěstounské péče*, která reaguje na současnou situaci příbuzenských pěstounů, kteří jsou oproti ostatním pěstounům ve specifické situaci, neboť neprošli odbornou přípravou na výkon pěstounské péče a jejich vztahy k rodičům dětí jsou mnohdy komplikované. V roce 2017 byla dokončena *Analýza situace příbuzenské pěstounské péče*, a to Institutem projektového řízení a. s. Na základě výstupů z analýzy bude navržena podoba služeb a dalšího vzdělávání příbuzenských pěstounů, dále systémová opatření upravující postavení těchto rodin v systému péče o ohrožené děti.

Pátou aktivitou je *4.5 Poruchy attachmentu*, jejímž cílem je posílit kapacity pracovníků doprovázejících organizací a orgánem sociálně-právní ochrany dětí (dále jen „OSPOD“), kteří pracují s náhradními rodinami a s dětmi v NRP tak, aby uměli poskytnout pomoc a podporu jak dítěti, tak i pečujícím osobám. Program nabízí ucelený systém vzdělávání v oblasti NRP, a to ve dvou úrovních – terapeutické a poradenské. Součástí vzdělávání jsou témata jako 1) teorie attachmentu, projevy poruch attachmentu (vnější obraz poruch attachmentu = poruchy chování, vnitřní obraz poruch attachmentu = odlišnosti ve vývoji mozku); 2) diagnostika poruch attachmentu (u dětí a u dospělých); 3) terapie poruch attachmentu (Dyadická vývojová psychoterapie a další terapeutické směry využitelné pro vytváření citového pouta: Terapie Hrou a Filiální terapie, Theraplay, Dotyková terapie a Bazální stimulace); 4) práce se životním příběhem dítěte, zpracování historie, využití Narativní terapie; 5) kontakt s biologickou rodinou a asistovaný kontakt. Od listopadu 2016 do konce roku 2017 proběhlo 9 takto zaměřených vzdělávacích akcí.

Výstupy KA č. 4 IP MPSV budou následně podkladem pro tvorbu systémových změn (legislativních, v oblasti financování, atd.)

Celkově lze vyhodnotit, že doposud provedené změny v oblasti NRP postupně vedou ke zvyšování počtu dětí svěřených do NRP, zatímco počet dětí svěřených do ústavní péče postupně klesá (viz následující tabulky).

Tab. č. 9 Počet dětí umístěných v NRP v letech 2011 - 2016¹²

Rok	Děti umístěné ve školských zařízeních ¹	Děti umístěné v dětských domovech pro děti do 3 let věku ¹	Děti umístěné v domovech pro osoby se zdravotním postižením ¹	Děti umístěné v zařízeních pro děti vyžadující okamžitou pomoc ¹	Celkem dětí v ústavní péči
2011	7150	1428	834	995	10407
2012	6941	1397	769	1020	10127
2013	6549	1233	646	1088	9516
2014	6495	1213	577	1259	9544
2015	6482	1174	538	778	8972
2016¹³	6500	1037	595	629	8761

Tab. č. 10 Počet dětí umístěných v náhradní péči zařízení pro péči o děti

Rok	Pěstounská péče	Pěstounská péče na přechodnou dobu	Poručenství s osobní péčí poručníka	Svěření dítěte do péče jiné osoby	Celkem dětí v náhradní rodinné péči
2011	7 170	1	2648	4 738	14 557
2012	7 448	15	2 766	4 941	15 170
2013	7 595	33	2 764	4 901	15 293
2014	9 771	302	3 005	4 452	17 530
2015	10 380	543	3 076	4 152	18 151
2016¹⁴	10 922	540	3013	4161	18 363

¹² Zdroj MPSV: Roční výkaz o výkonu SPO

¹³ Data za rok 2017 nejsou zatím k dispozici, rezorty je teprve vyhodnocují.

¹⁴ Data za rok 2017 nejsou zatím k dispozici, Roční výkaz se teprve vytváří

Opatření: 3.3.c Zajištění systémové podpory rodin při výchově dětí se specifickými potřebami

Gestor: MPSV

Termín: průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

Na tuto oblast se zaměřuje Národní strategie ochrany práv dětí, konkrétně:

- Cíl 4 Vyrovnání příležitostí pro děti a mladé lidi ze znevýhodněného sociálního prostředí;
- Cíl 5 Vyrovnání příležitostí pro děti a mladé lidi se zdravotním postižením;
- Cíl 7 Prevence chudoby;
- Cíl 8 Vytvoření a zpřístupnění služeb a podpory rodinám a dětem.

Systémová podpora byla v roce 2017 rozvíjena zejména prostřednictvím IP MPSV. Z hlediska setrvání dítěte v domácím prostředí v péči původní rodiny je důležitá zejména *KA 1 Podpora a rozvoj služeb v oblasti sociálně-právní ochrany dětí*. Jejím hlavním cílem je podpora síťování služeb pro práci s dětmi a rodinami spolupracujícími s OSPOD s důrazem na systémovost, návaznost a provázanost služeb a jejich preventivní charakter, dále vydefinování a pilotní ověření inovativních a preventivních služeb pro ohrožené rodiny a děti. Aktivita primárně usiluje o to, aby rodiny, které potřebují podporu v péči o dítě, měly na místní úrovni ve své komunitě dostupnou síť primárně terénních a ambulantních služeb, které budou reagovat na široké spektrum potřeb dítěte i jeho rodiny, a umožní dítěti vyrůstat doma.

Díličními cíli KA 1 jsou:

- posílení kapacit OSPOD v oblasti síťování služeb pro ohrožené rodiny a děti;
- vytvoření a definice pozice lokální síťář v rámci struktury pracoviště OSPOD a zpracování doporučení implementace této pozice do systému s cílem zajistit její stabilizaci a udržitelnost;
- vytvoření reálného modelu sítě služeb pro ohrožené rodiny s dětmi na úrovni OÚ ORP;
- zajištění sdílení zkušeností, propojování aktérů, podpora komunikace v síti služeb.

KA 1 probíhá na území 11 krajů (tj. na celém území ČR s výjimkou kraje Jihočeského, Plzeňského a Libereckého). Pro každé pilotní pracoviště OSPOD na úrovni OÚ ORP a krajského úřadu je k dispozici pracovník, tzv. síťář. Na úrovni ORP působí lokální síťář. Koordinací aktivit lokálních síťářů má na starosti krajský síťář, který působí na krajském úřadu, a zajišťuje návaznost aktivit na krajské plánování služeb a případně na dílčí aktivity kraje v oblasti transformace systému o ohrožené děti a rodiny. Metodickou podporu lokálních a krajských síťářů zajišťuje metodik síťování z MPSV.

Zatímco v roce 2016 bylo do KA1 zapojeno celkem 120 pracovišť OSPOD na úrovni OÚ ORP, v roce 2017 narostl počet zapojených obcí na konečných 127 zapojených OÚ ORP. Ve sledovaném období podporovalo tyto úřady celkem 108 lokálních síťářů. V rámci projektu také funguje 11 krajských kanceláří, kde činnost lokálních síťářů koordinovalo 10 krajských koordinátorů a 11 krajských síťářů.

Celkově se KA 1 dostala v roce 2017 z přípravné a úvodní fáze do fáze plně realizační. Bylo dokončeno mapování potřeb aktérů sítě služeb pro ohrožené děti a jejich rodiny v zapojených obcích, a to na meziresortní úrovni, kdy lokální síťáři mapovali služby psychosociální, školské, preventivní, zdravotnické, dále sledovali potřeby OSPOD v oblasti sítě služeb i zástupců samospráv, atd. Zjištěné potřeby síťáři zpracovali, kdy vytvořili lokální adresáře a lokální mapy spolupráce sítě služeb. Ve druhé fázi realizace aktivity probíhá tvorba a realizace lokálních strategií síťování. V rámci nich síťáři prosazují základní principy rozvoje služeb, jako je prorodinný aktivní přístup, vytváří prostor pro definování a vyjasňování kompetencí OSPOD a dalších aktérů, apelují na nejlepší zájem dítěte. Práce na lokálních strategiích má 3 fáze (tvorba, realizace, sběr podkladů pro optimalizaci lokální sítě služeb).

I pracovníci OSPOD musí při poskytování SPO vhodně reagovat na specifické potřeby cílové skupiny. Od 1. 1. 2015 musí dodržovat požadavky standardu č. 9 *Jednání, vyhodnocování a individuální plán ochrany dítěte*. Na základě kritéria 9a) musí při jednání s klientem dodržovat základní principy výkonu SPO, mezi něž patří respektování individuálního přístupu a zohledňování individuálních potřeb každého klienta, dodržování lidských práv a svobod, posilování sociálního začleňování a samostatnosti klienta, atd. Dle kritéria 9b) by měli zajišťovat služby potřebné pro jednání s osobami se specifickými potřebami, nebo mít dojednanou spolupráci s fyzickými a právníckými osobami, které tyto služby zajistí externě. Na základě standardu č. 14 *Návaznost výkonu SPO na další subjekty* by měli seznamovat klienty s dostupnými službami, které vedou k naplnění potřeb ohroženého dítěte (včetně specifických potřeb) a vhodně doplňují podporu poskytovanou orgánem SPOD (dále jen „OSPOD“).

Opatření: 3.3.d Zajištění odpovídající a standardy garantované kvality širokého spektra služeb pro rodiny, děti a mládež;

Gestor: MPSV

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

Ve spolupráci s Odbornou komisí pro rodinnou politiku vypracovalo MPSV Koncepti rodinné politiky, která byla schválena 18. září vládou České republiky. V rámci schválené Koncepce je navrženo několik opatření, která se týkají nastavení standardů kvality služeb.

První z těchto opatření se věnuje stanovení jednotných standardů kvality péče a vzdělávání v zařízeních péče o děti, včetně mateřských škol pro všechny typy péče o děti. Jako zásadní lze považovat stanovení maximálního počtu dětí ve třídě resp. na pečující osobu, závazné kvalifikační požadavky na personál, povinnost mít zpracovaný plán vzdělávání včetně formy spolupráce s rodiči. Dále zavést systém supervizí a kontroly pro posilování kvality péče, výchovy a vzdělávání.

Další opatření se týká legislativního ukotvení služeb primární prevence, včetně služeb pro rodinu. Mělo by dojít k vypracování legislativní úpravy služeb primární prevence včetně vymezení služeb pro rodinu s důrazem na rodičovské a partnerské kompetence – základní druhy, formy a činnosti, stanovení způsobu registrace, standardů kvality služeb primární prevence, stanovení povinností poskytovatelů a kontroly poskytování, nastavení systému financování, stanovení povinnosti krajům vytvářet plán rozvoje služeb primární prevence.

MPSV podporuje rozvoj dětských skupin, které jsou upraveny zákonem č. 247/2014 Sb., o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, který je účinný od listopadu 2014. V dětských skupinách je zaručena kvalita poskytované péče, neboť je stanoven například maximální počet dětí ve třídě i na pečující osobu., odborná kvalifikace pečujících osob, plán výchovy a péče, či hygienické požadavky.

Dne 11. listopadu 2015 byly vyhlášeny výzvy z ESF na podporu vybudování a provozu zařízení péče o děti předškolního věku v celkové výši 1 mld. Kč. Alokace výzev byly vyčerpány během pěti týdnů. V rámci těchto výzev bylo přijato 250 žádostí na vybudování či provoz dětských skupin. 30. listopadu 2016 byla vyhlášena další výzva na podporu dětských skupin pro podniky a veřejnost mimo Prahu s alokací 350 mil. Kč. K 31. prosinci 2016 bylo MPSV evidováno 252 dětských skupin s počtem míst 3375. V průběhu roku 2017 evidovalo MPSV 485 dětských skupin po celé ČR s celkovým počtem 6 000 míst. Celkový objem financí uvolněných z ESF na rozvoj dětských skupin činil v roce 2017 již 3 mld. Kč.

MPSV realizuje systémový projekt Podpora implementace dětských skupin financovaný z ESF na podporu poskytovatelů dětských skupin přímo v regionech ČR.

Dále byl také připraven systémový projekt k pilotnímu ověření tzv. mikrojeslí financovaný z ESF. Mikrojesle jsou veřejným zařízením péče o děti od šesti měsíců do čtyř let v malém kolektivu maximálně čtyř dětí. Poskytovatelem mikrojeslí může být obec, příspěvková organizace obce či NNO v partnerství s obcí.

MPSV od roku 2016 realizuje pilotní projekt „Podpora implementace služby péče o děti od šesti měsíců do čtyř let v tzv. mikrojeslích a pilotní ověření služby“. Jedná se o podporu mikrojeslí po vzoru německé a rakouské „Tagesmutter“ financovaný z ESF. Mikrojesle jsou koncipovány jako veřejná služba péče o nejmenší děti od 6 měsíců do čtyř let v kolektivu max. 4 dětí, v rámci jehož může pečující osoba pečovat až o dvě vlastní děti. Služba nabízí profesionální péči 5 dní v týdnu min. 8 hod. denně. Rozsah umístění dítěte do mikrojeslí závisí na dohodě mezi poskytovatelem a rodiči. Možnými zřizovateli mikrojeslí byly obce, příspěvkové organizace, neziskové organizace nebo školská zařízení vždy v partnerství s obcí. Kromě pilotního ověření nové služby mikrojeslí a metodické podpory poskytovatelům se projekt také zaměřuje na zhodnocení a návrh vzdělávání pečujících osob o nejmenší děti do zahájení povinné školní docházky. Na financování zřízení a provoz mikrojeslí připravilo MPSV dvě výzvy: výzvu č. 126 pro regiony ČR a výzvu č. 127 pro hlavní město Prahu. V rámci těchto výzev se přihlásilo celkem 123 žadatelů (105 na výzvu č. 126 a 18 na výzvu č. 127).

Bylo podpořeno 71 projektů, z nichž během r. 2017 vzniklo 72 mikrojeslí (v Praze 8 a v regionech 64), které představují min. 288 míst pro nejmenší děti. Celkově byly projekty podpořeny za celkových 130 534 537,21 Kč.

MPSV je autorizujícím orgánem profesní kvalifikace (PK) Chůva pro děti do zahájení povinné školní docházky a Chůva pro dětské koutky (podle zákona č. 179/2006 Sb.). Profesní kvalifikace Chůva pro děti do zahájení povinné školní docházky opravňuje k výkonu pečující osoby v dětské skupině, v mikrojeslích či ve službě Péče o děti do tří let věku v denním režimu. V roce 2017 bylo MPSV uděleno celkem 17 autorizací, z toho 13 pro profesní kvalifikaci Chůva pro děti do zahájení povinné školní docházky a 4 pro profesní kvalifikaci Chůva pro dětské koutky. Osvědčení o způsobilosti k těmto profesním kvalifikacím získalo cca 2077 uchazečů (2023 PK Chůva pro děti do zahájení povinné školní docházky a 54 PK Chůva pro dětské koutky).

Opatření 3. 3. d. koresponduje s cílem 16 Strategie „Kvalita práce, vzdělávání a standardy“. V rámci zajištění kvality došlo ke standardizaci výkonu SPOD poskytované OSPOD a pověřenými osobami k výkonu SPO dle § 48 zákona o SPOD. Cílem standardizace je zabezpečit:

- kvalitní, efektivní, transparentní a nediskriminující systém práce s ohroženými dětmi a rodinami;
- nastavit kvalifikační předpoklady, provozní a technické podmínky pro výkon SPO;
- sjednotit metody práce OSPOD napříč ČR.

Povinnost řídit se standardy kvality je legislativně ukotvena v ustanovení § 9a odst. 3 zákona o SPOD, kde je uvedeno, že OSPOD, ZDVOP a pověřené osoby k výkonu SPO jsou povinny řídit se při výkonu SPO standardy kvality SPO. V přílohách č. 1, č. 2 a č. 3 vyhlášky č. 473/2012 Sb. o provedení některých ustanovení zákona o sociálně-právní ochraně dětí (dále jen „vyhláška č. 473/2012 Sb.“) je vymezena soustava provozních, personálních a procesních standardů, které nastavují standard - nepodkročitelné minimum, jež musí výše uvedení poskytovatelé SPO splňovat, aby byla při výkonu SPO garantována kvalita a ochrana práv dětí. Povinnost řídit se standardy byla zavedena od 1. 1. 2015.

Poskytovatelé SPO jsou v souvislosti se standardizací povinni vytvářet vlastní metodické pokyny a vnitřní směrnice popisující postupy jejich práce uplatňované při výkonu SPO. Tyto vnitřní předpisy by měly respektovat principy rovného zacházení a zohledňování individuálních potřeb každého klienta. Pravidla poskytování SPO by rovněž měla být zveřejněna pracovištěm ve formě srozumitelné cílové skupině.

MPSV reagovalo na zvýšené finanční nároky OSPOD související se standardizací výkonu SPO a navýšilo i finanční prostředky poskytované OÚ ORP a hlavnímu městu Praze ze zvláštní účelové dotace ze státního rozpočtu na výkon SPO. K navýšení došlo od roku 2015, tj. od zavedení povinnosti řídit se při výkonu SPO standardy kvality SPO (viz tabulka níže).

Tab. č. 11 Výše vynaložených finančních prostředků z dotace MPSV na výkon SPO v letech 2014 - 2017

Rok	Výše vynaložených prostředků (v Kč)
2017	1 335 172 876
2016	1 199 231 612
2015	1 129 270 521
2014	953 872 154

V lednu 2015 byla zahájena kontrolní činnost zaměřená na dodržování standardů kvality SPO. Tu vykonávají u OSPOD OÚ od 1. 1. 2015 krajské úřady, u krajských úřadů provádí kontrolu MPSV. Inspekce ZDVOP a pověřených fyzických a právnických osob k výkonu SPO vykonávajících činnosti v rozsahu § 48 odst. 2 písm. d) až f) zákona o SPOD v gesci krajských poboček ÚP ČR.

Na zvýšení efektivity a kvality systému ochrany dětí a péče o ohrožené děti se zaměřuje také KA 2 IP MPSV „*Monitorování a řízení kvality systému sociálně-právní ochrany*“, jejímž cílem je zvýšit efektivitu a kvalitu služeb, které jsou součástí systému péče o ohrožené děti prostřednictvím navrzení jednotného systému sběru dat a jejich vyhodnocení (statistický monitorovací systém) a systému řízení kvality (kvalitativní monitorovací systém). Tato aktivita reaguje na problém, kdy v ČR nejsou systematicky a jednotně sledována a vyhodnocována data o potřebách ohrožených dětí a rodin, o výkonech v rámci SPO a jejich účinku na zajištění ochrany dětí.

Statistický monitorovací systém by měl mapovat potřeby ohrožených dětí, výkony OSPOD a poskytovatelů služeb v systému péče o ohrožené děti. Tímto by měl poskytovat relevantní údaje pro řídicí články systému i zobecněné výstupy pro odbornou i laickou veřejnost. Počítá se rovněž s vytvořením kvalitativního monitorovacího systému v oblasti SPO, který bude svázán se statistickým monitorovacím systémem. Kvalitativní monitorovací systém by měl být nastaven tak, aby bylo možné prostřednictvím něj hodnotit dopad SPO na kvalitu života dítěte a jeho rodiny a na všestranný vývoj dítěte. Aktivita reaguje na současné nedostatky systému řízení kvality. Základní nástroj pro sledování kvality, jímž jsou standardy kvality, je často používán nejednotně a pouze v některých částech systému. Standardy se navíc zaměřují na vytvoření podmínek pro odpovídající výkon SPO. Prostřednictvím kontrol a inspekcí lze hodnotit, zda jsou u daného OSPOD či pověřené osoby naplněny materiální, prostorové, technické a provozní podmínky. Lze je tedy označit za procesně organizační subsystém kontroly kvality. Naopak hodnocení výsledků činnosti ve vztahu ke konkrétnímu dítěti či rodině je postaveno na subjektivním hodnocení, případně se nehodnotí vůbec. Zcela chybí propojení s oblastí sledování efektivity využívání finančních prostředků. Na práci s ohroženým dítětem a rodinou jsou z veřejných rozpočtů vynakládány nemalé finanční prostředky, není však sledováno, zda vedou ke kýženému cíli. Kvalitativní monitorovací systém by měl umožnit komplexní hodnocení vlivu aktivit systému na všestranný vývoj dítěte. Tento systém na základě jasně stanovených indikátorů umožní zjistit, zda jsou přijímaná opatření ve prospěch konkrétního dítěte a jeho rodiny, nebo celkově cílové skupiny ve spádové oblasti příslušného OSPOD, či poskytovatele služeb.

V roce 2017 byly v rámci KA 2 vytvořeny jako podklad pro tvorbu obou monitorovacích systémů dvě analýzy uvedené níže v tabulce.

Tab. č. 12 Analýzy vzniklé v rámci KA2 IP MPSV

Název analýzy	Dodavatel
<i>Analýza a návrh systému monitoringu kvality a strategie implementace systému řízení kvality SPOD</i>	Institut projektového řízení a. s.
<i>Analýza současného způsobu sběru a vyhodnocování dat v systému péče o ohrožené děti</i>	AUGUR Consulting

Na zlepšení kvality sociálních služeb je mimo jiné zaměřena novela zákona o sociálních službách. V roce 2017 probíhal legislativní proces, novela bych schválena vládou, ale Poslaneckou sněmovnou již ne. V příštím roce se bude jednat s novým politickým vedením o možnosti znovu předložení.

Opatření: 3.3.e Deinstitutionalizace náhradní péče, podpora ambulantním, terénním a nízkokapacitním pobytovým službám náhradní rodinné péče.
Gestor: MPSV
Termín: průběžně do 2018
Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

Na deinstitutionalizaci v rámci systému péče o ohrožené děti se zaměřuje i Národní strategie ochrany práv dětí v Cíli 10: Rozvinutí alternativ péče o ohrožené děti a deinstitutionalizace péče, v rámci něhož je prosazováno právo dětí na všestranný vývoj v rodinném prostředí. K naplnění tohoto cíle napomáhá KA1 IP MPSV Podpora a rozvoj služeb v oblasti SPOD, v rámci níž je na lokální úrovni ve spádové oblasti zapojených obcí a krajů rozvíjena síť terénních a ambulantních služeb pro ohrožené děti a jejich rodiny. Cílem KA 1 je podpora síťování služeb pro práci s dětmi a rodinami spolupracujícími s OSPOD s důrazem na systémovost, návaznost a provázanost služeb a jejich preventivní charakter, dále vydefinování a pilotní ověření inovativních a preventivních služeb pro ohrožené rodiny a děti.

Záměrem je optimalizace systému tak, aby došlo v první řadě k posunutí jeho těžiště směrem k sanaci rodiny a k prevenci odebírání dítěte z biologické rodiny. Toto znamená, že je nutné intenzivně rozvíjet síť terénních a ambulantních služeb, které budou dostupné pro všechny potřebné rodiny s dětmi, včetně těch, které žijí na území vyloučených lokalit. Důležitou roli v síťování služeb by měli zastávat pracovníci OSPOD, kteří mají přehled o potřebách cílové skupiny a také by měli v souladu se standardem kvality SPO č. 7 Prevence podporovat rozvoj preventivních aktivit a rozvíjet multidisciplinární spolupráci na tomto úseku. Rovněž by měly v rámci plnění standardu č. 14 zajišťovat návaznost výkonu SPO na další služby vedoucí ke stabilizaci situace v rodině s ohroženým dítětem, které budou směřovat k naplnění cílů uvedených v individuálním plánu ochrany dítěte.

Důležitým krokem, který musí předcházet deinstitucionalizaci je sjednocení systému péče o ohrožené děti, neboť nemá smysl snižovat kapacitu pobytových služeb a rozvíjet síť terénních a ambulantních služeb v situaci, kdy systém jako celek vykazuje závažné nedostatky, kdy nejzávažnějšími jsou tyto:

- horizontální i vertikální roztříštěnost a složitost systému, nevyjasněné kompetence a odpovědnosti mezi jednotlivými gestory. Jednotlivé složky systému spadají od 50. let 20. stol. pod různá ministerstva (MPSV, MŠMT a MZ) a úrovně veřejné správy. Prolínají se v něm různé způsoby řízení, přístupů k právům a potřebám dítěte, metodického řízení a financování.
- Rezortně rozdělený systém nebere ohled na komplexní potřeby dětí, příslušné složky systému se zaměřují na dílčí oblast v životě dítěte (zdravotní potřeby, vzdělávací potřeby atd.). Je podceňován význam stabilních vztahů dítěte k rodině a k blízkým osobám. Činnost v rámci systému je zaměřena spíše na saturaci zájmů jednotlivých segmentů systémů, které se více než na prospěch dítěte orientují na sebezáchovu.
- Finanční toky v systému jsou nerovnoměrně rozloženy, směřují spíše k nákladnému řešení následků, než k prevenci. Z celkového objemu 8,1 mld. Kč ročních výdajů je více než polovina (4,2 mld. Kč) směřována do oblasti ústavní péče, stávající orientace systému nepreferuje preventivní práci s rodinami.

Za účelem odstranění těchto závažných nedostatků předložilo MPSV v roce 2017 vládě k projednání materiál s názvem „Záměr právní úpravy sjednocení služeb sociální prevence, služeb poskytujících pobytovou péči dětem, služeb sociálně zdravotních nebo výchovných a dalších služeb pro ohrožené děti a jejich rodiny v působnosti MPSV, MŠMT a MZ do působnosti MPSV, zavedení věkové hranice, před jejímž dosažením není možné děti umísťovat do zařízení kolektivní péče“, který se zabýval otázkou sjednocení systému péče o ohrožené děti. Vzhledem k tomu, že tento materiál nastiňující jednotlivé kroky sjednocení vláda v srpnu 2017 nepřijala, nelze bez sjednocení systému přistoupit ani k postupnému snižování kapacit jednotlivých typů pobytových služeb pro ohrožené děti.

MPSV rovněž přistoupilo v roce 2017 k tvorbě nového projektového záměru „Podpora systémových změn v oblasti služeb péče o ohrožené děti, mladé lidi a rodiny v ČR“, který by měl být financovaný z OPZ a realizovaný v období od 1. 5. 2018 do 31. 12. 2021. Zatím je vytvořený pouze záměr, realizace projektu nebyla doposud schválena. Plánovaným cílem tohoto projektu je příprava na transformaci systému péče o ohrožené děti, jejímiž klíčovými kroky budou sjednocení systému a deinstitucionalizace. V rámci projektu vznikne studie proveditelnosti celého transformačního procesu a to jak v úrovni lidských a materiálních zdrojů, tak v oblasti potřeb dětí, jimž transformační proces zajistí individualizovaný přístup „nového“ systému a služby, které mohou reagovat na spektrum jejich individuálních specifických potřeb. Projekt bude nositelem podpůrných opatření určených pro ÚSC, pracoviště OSPOD, poskytovatele sociálních služeb, zřizovatele ústavních zařízení všeho typu a další. Výstupy projektu by měly přinést podklady pro tvorbu a přijetí tvrdých systémových změn (změn v oblasti legislativy, financování systému), zároveň by měly usnadnit průběh příprav a implementace všech nezbytných opatření, která přináší obavy a nesouhlas aktérů stávajícího systému.

Opatření: 3.3.f Realizace opatření k podpoře flexibilních forem práce a dalších opatření v oblasti sladování profesního, rodinného a osobního života (motivovat zaměstnavatele k realizaci pro-rodinných opatření, včetně flexibilních forem práce);

Gestor: MPSV

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

MPSV v roce 2017 připravilo systémový projekt z ESF Koordinace opatření na podporu sladění pracovního a rodinného života na úrovni krajů, s celkovou alokací projektu cca 87 mil. Kč., jehož cílem je zlepšit koordinaci místních a celostátních politik na podporu rodin, a tím podpořit či vytvořit na regionální úrovni příznivé podmínky pro fungování rodin. Výsledkem projektu by mělo být mimo jiné vytvoření základu systémového uchopení rodinné politiky na krajské a obecní úrovni a posílení spolupráce mezi kraji a obcemi, zlepšení koordinace místních a celostátních politik v oblasti rodinné politiky a sladování pracovního a rodinného života prostřednictvím zavedení udržitelného systému monitoringu potřeb rodin, tvorby koncepcí rodinné politiky na krajské a místní úrovni a systematické spolupráce mezi MPSV a kraji a obcemi. Mezi dílčí cíle patří např. vytvoření celorepublikové platformy pro systémové řešení rodinné politiky nebo vytvoření regionálních platform pro systémové řešení rodinné politiky v krajích.

Současně vypracovalo MPSV s Odbornou komisí pro rodinnou politiku Koncepti rodinné politiky, jež byla schválena 18. září vládou České republiky. Koncepte obsahuje 39 opatření, které se věnují podpoře flexibilních forem práce. Jedním z nich je legislativní ukotvení sdíleného pracovního místa v zákoníku práce jako nové flexibilní formy práce, tj. alternativy k částečným pracovním úvazkům. Dále navržená úprava podmínek využívání institutu „vážných provozních důvodů“, kdy vzniká povinnost zaměstnavateli sdělit písemně důvody, pro které nebylo žádosti o zkrácení nebo jiné úpravě pracovní doby vyhověno. Pokud zaměstnavatel umožňuje flexibilní formy práce, např. pracovní poměr na částečný úvazek, pracovní poměr na sdíleném místě pro osoby pečující o děti do šesti let věku nebo poskytuje pracovní úvazek rodičům pečujícím o dítě se zdravotním postižením do věku 18 let po dobu zachování výše uvedených flexibilních forem práce, cílí na něj opatření na snížení výše odvodů do systému sociálního pojištění pro zaměstnavatele.

ÚP ČR podporuje i v rámci příspěvků aktivní politiky zaměstnanosti vznik pracovních míst pro uchazeče o zaměstnání, kteří z důvodu péče o osobu blízkou nebo při návratu z rodičovské dovolené nemohou nalézt zaměstnání se „zkráceným pracovním úvazkem“. ÚP ČR v tomto případě poměrnou část maximální výše měsíčního příspěvku (dle rozsahu úvazku) bonifikuje, tak aby zaměstnavateli, který uchazeče o zaměstnání na takové pracovní místo přijme, refundoval značnou část mzdových nákladů.

V roce 2017 bylo podpořeno ÚP ČR některým z finančních příspěvků aktivní politiky zaměstnanosti 3 311 pracovních pozic se zkráceným pracovním úvazkem (v roce 2016 bylo podpořeno 3 233 pracovních míst). Ke zvýhodňování dalších flexibilních forem práce, jako je vstřícnost požadavkům uchazeče o zaměstnání na pracovní dobu, je přihlíženo hodnotící komisí APZ ÚP ČR při posuzování žádosti o příspěvek vždy kladně.

V rámci projektů MPSV, jsou podporovány IP 1.1 flexibilní formy zaměstnání, jako způsob vytváření podmínek pro pracovní uplatnění zejména žen, mladých lidí, starších osob a dalších znevýhodněných osob na trhu práce. Jedná se zejména o tyto formy: zkrácený úvazek, rotace na pracovním místě, sdílení pracovního místa, práce na dálku apod. V roce 2017 v OPZ začaly realizaci projekty ze dvou výzev k předkládání projektů zacílených na prosazování opatření na podporu sladování pracovního a rodinného života u zaměstnavatelů podporované z IP 1.2. Za prvé se jedná se o výzvu Implementace Vládní strategie pro rovnost žen a mužů v České republice na léta 2014–2020. Výzva je zaměřena na podporu orgánů veřejné správy při přijímání opatření vyplývající z této strategie. Tato opatření mohou být směřována jak na věcnou agendu, kterou má daná instituce v gesci, tak na její vlastní fungování z hlediska personálního a organizačního. Jednou z přímo podporovaných aktivit v této výzvě je zavádění opatření vedoucích ke zlepšování podmínek pro sladování pracovního a rodinného života zaměstnanců daného orgánu veřejné správy. Ke konci roku 2017 bylo v realizaci 13 projektů za cca 85 mil. Kč. Druhá výzva k předkládání projektů je zaměřená na realizaci genderových auditů u zaměstnavatelů. Podporovanou aktivitou je realizace genderového auditu u zaměstnavatele s alespoň deseti zaměstnanci. Audit musí odpovídat standardu genderového auditu vydanému Úřadem vlády, který tvoří přílohu výzvy. Výstupem projektu bude závěrečná zpráva odpovídající požadavkům uvedeného standardu za každý provedený audit v rámci projektu. Jednou z oblastí genderového auditu musí být dle standardu sladování práce a osobního života, konkrétně tyto oblasti: pracovní doba, flexibilní formy práce, management mateřské/rodičovské dovolené, podpora aktivního otcovství vč. rodičovské dovolené, age management ve vztahu ke genderu, podmínky (nejen) pro pečující osoby, poskytování péče o děti (nejen) předškolního věku, možnosti dopravy do zaměstnání. Ke konci roku 2017 bylo v realizaci 26 projektů za cca 25 mil. Kč. Na výzvu k předkládání projektů na realizaci genderových auditů byla v roce 2017 vyhlášena navazující výzva zaměřená na implementaci doporučení z těchto auditů.

Opatření: 3.3.g Rozvoj služeb péče o děti, jejich dostatečné kapacity a místní dostupnosti;**Gestor:** MPSV**Termín:** Průběžně, do roku 2020**Stanovisko KSZ:** Opatření je plněno.

MPSV dne 11. listopadu 2015 vyhlásilo výzvy z ESF na podporu vybudování a provozu zařízení péče o děti předškolního věku v celkové výši 1 mld. Kč. Alokace výzev byly vyčerpány během pěti týdnů. V rámci těchto výzev bylo přijato 250 žádostí na vybudování či provoz dětských skupin. 30. 11. 2016 byla vyhlášena další výzva na podporu dětských skupiny pro podniky a veřejnost mimo Prahu s alokací 350 mil. Kč. Na jaře 2017 byla alokace této výzvy navýšena na více než 900 mil. Kč. V jejím rámci bylo podpořeno vybudování a provoz téměř 300 dětských skupin. Další výzvy na podporu dětských skupin pro podniky a veřejnost byly vyhlášeny 1. 9. 2017 s celkovou alokací 1, 42 mld. Kč. V rámci těchto výzev bylo přijato 728 žádostí na vybudování či provoz dětských skupin. K 31. 12. 2017 bylo u MPSV evidováno 508 dětských skupin s počtem míst 6 487. MPSV připravilo také systémový projekt k pilotnímu ověření tzv. mikrojeslí financovaný z ESF. Mikrojesle jsou veřejným zařízením péče o děti od šesti měsíců do čtyř let v malém kolektivu maximálně čtyř dětí. Poskytovatelem mikrojeslí může být obec, příspěvková organizace obce či NNO v partnerství s obcí. Ve výzvách zaměřených na Pilotní ověření péče o nejmenší děti v mikrojeslích, které byly vyhlášeny 5. 1. 2016, je nyní podpořeno 73 mikrojeslí.

Opatření: 3.3.h Rozvoj nízkoprahových služeb na podporu rodin ohrožených sociálním vyloučením, jako jsou kluby matek, mateřská centra, předškolní kluby nebo rodičovské skupiny založené na principu svépomoci;**Gestor:** MŠMT ve spolupráci s MPSV**Termín:** Průběžně**Stanovisko KSZ:** Opatření je plněno.

MPSV finančně podporuje organizace a instituce zabývající se podporou rodin s dětmi v rámci dotačního programu *Rodina a ochrana práv dětí*, v rámci něhož bylo v roce 2017 podpořeno 272 projektů. Cílem programu je poskytnout komplexní pomoc rodině jako celku (viz následující tabulka).

Tab. č. 13 Počet projektů podpořených z dotačního titulu Rodina a ochrana práv dětí a výše alokace za rok 2017

Oblast	Počet projektů
Preventivní aktivity na podporu rodiny	193
Podpora práce s dětmi a rodinami v oblasti sociálně-právní ochrany dětí	81
Celkem podpořeno projektů	272
Celková výše alokace v rámci titulu (v Kč)	96 500 000

Z hlediska práce s ohroženými dětmi vedenými v evidenci OSPOD je důležitou oblastí podpory zejména oblast II. *Podpora práce s dětmi a rodinami v oblasti sociálně-právní ochrany dětí.*

Od 1. 1. 2015 jsou pracoviště OSPOD povinná řídit se při výkonu SPO standardy kvality SPO, jejichž součástí je standard č. 7 *Prevence*, kde je ukotven požadavek rozvíjet multidisciplinární spolupráci v oblasti prevence. Na základě něj OSPOD aktivně vyhledává a monitoruje ohrožené děti. Prokazatelně koordinuje a vytváří podmínky pro preventivní aktivity ve svém správním obvodu. V rámci podpory prevence se pracovníci OSPOD podílejí, např. i svým zapojením do střednědobého plánování rozvoje sociálních služeb, na rozvoji nízkoprahových služeb na podporu rodin v obtížné situaci, kde je vyšší riziko ohrožení dítěte (do této kategorie patří i rodiny ohrožené sociálním vyloučením).

Prostřednictvím MŠMT je poskytován:

1) Dotační program na podporu integrace romské menšiny v roce 2017

Program je vyhlašován na základě nařízení vlády č. 98/2002 Sb. a dle úkolů pro MŠMT uvedených ve strategických dokumentech v oblasti vzdělávání romské menšiny. Program se vyhlašuje každý rok.

Prioritou programu je podpora předškolní a včasné péče. Žadatelé o podporu jsou zejména malé lokální organizace, jejichž činnost je soustředěna vždy pro konkrétní lokalitu s výrazným zastoupením romské menšiny.

Dotační program byl určen spolkům, obecně prospěšným společnostem, právnickým osobám včetně církevních, vykonávajících činnost škol a školských zařízení (zapsaných v rejstříku škol a školských zařízení), které prokazatelně vykonávají činnost ve prospěch romské menšiny nejméně 1 rok. Projekty se podporují min. od 50 000 Kč a max. do výše 500 000 Kč.

Cílem programu byla:

- podpora předškolního vzdělávání romských dětí, která povede ke zvýšení počtu předškolních zařízení navštěvovaných romskými dětmi (tato podpora byla stanovena jako hlavní priorita v oblasti integrace romské menšiny),
- podpora aktivit na podporu rodiny a školy v oblasti předškolního a základního vzdělávání, včetně aktivit v oblasti jazykové kompetence romské menšiny,
- podpora aktivit, které pomáhají romským žákům při překonávání obtíží v průběhu povinné školní docházky a vzdělávání na střední škole,
- podpora volnočasových a zájmových aktivit pro romské děti a žáky.

Programem jsou podporována následující témata:

- A) Předškolní příprava a včasná péče;
- B) Aktivity na podporu rodiny a školy v oblasti předškolního a základního vzdělávání, včetně aktivit v oblasti jazykové kompetence romské menšiny;
- C) Podpora školní úspěšnosti romských žákyň a žáků na základní a střední škole;
- D) Volnočasové a zájmové aktivity pro romské děti a žáky.

Tab. č. 14 Podpora jednotlivých tematických okruhů v roce 2017:

Tematické okruhy	Výše poskytnuté dotace (v Kč)	Počet podpořených projektů
A) Předškolní příprava a včasná péče	3 846 093	14
B) Aktivity na podporu rodiny a školy v oblasti předškolního a základního vzdělávání, včetně aktivit v oblasti jazykové kompetence romské menšiny	276 400	2
C) Podpora školní úspěšnosti romských žákyň a žáků na základní a střední škole	3 190 395	12
D) Volnočasové a zájmové aktivity pro romské děti a žáky	1 998 448	10
Celkem	9 311 336	38

2) Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání – Výzva Inkluzivní vzdělávání (02_15_007)

Podpora znevýhodněných dětí, žáků a studentů je průřezové téma celé osy 3, nicméně nejvíce se odráží v investičních prioritách 2 – *Boj proti všem formám diskriminace a prosazování rovných příležitostí* a 3 – *Socioekonomická integrace marginalizovaných skupin jako jsou Romové*. Investiční priorita 3 si jako primární cílovou skupinu stanovuje děti a žáky ze socioekonomicky znevýhodněného a kulturně odlišného prostředí. Z této investiční priority je financována výzva Inkluzivní vzdělávání, která svým tématem Předškolní vzdělávání cílí na podporu nástupu dětí ze socioekonomicky znevýhodněného a současně kulturně odlišného prostředí do mateřských škol. Mezi podporovanými aktivitami byla jednak podpora vzdělávání a rozvoje dětí ve formálních předškolních centrech s cílem připravit děti na vstup a začlenění do mateřských škol a dále pak facilitace procesu přechodu z neformálního předškolního centra do prostředí mateřské školy. Aktivity ve výzvě se pak následně zaměřily na podporu adaptace těchto dětí a jejich rodičů v mateřské škole. Celkem bylo předloženo 120 žádostí o podporu v požadovaném objemu finančních prostředků ve výši 2 801 456 857,13 Kč. Výběrovou komisí bylo doporučeno k financování 44 projektů. Výše prostředků v uzavřených právních aktech byla 1 152 561 970,67 Kč. Řídící orgán na základě doporučení výběrové komise přistoupil k navýšení alokace, a to z důvodu velkého množství kvalitních projektů. Celkem byla alokace navýšena o 455 155 979,5 Kč. V roce 2017 pokračovalo 43 projektů (z původních 44 s vydaným právním aktem) ve své realizaci. V rámci projektů jsou realizovány i aktivity na podporu rodiny v následujících tématech:

Téma I. Předškolní vzdělávání, jež je orientováno směrem k inkluzivnímu vzdělávání, otevřenosti a lepší spolupráci s rodiči a začleňování dětí do předškolního vzdělávání, včetně přípravy na něj.

Téma II. Prevence školního neúspěchu se orientuje na usnadnění přechodů mezi stupni vzdělání, dále podporuje lepší spolupráci mezi školou a rodinou a mezi školou a sociálními službami. Prostřednictvím tohoto tématu dojde k podpoře žáků např. formou doučování, tutorem pro žáka atd.

Tato dvě témata doplňuje povinný modul Rozvoj pedagogických pracovníků prostřednictvím dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků, soustředící se na rozvoj proinkluzivních kompetencí pedagogických pracovníků s ohledem na specifika dětí/žáků ze sociálně odlišného prostředí.

Cílovými skupinami projektů jsou:

- děti a žáci se speciálními vzdělávacími potřebami,
- žáci základních a středních škol s potřebou podpůrných opatření a ti žáci, kteří jsou ohroženi předčasným odchodem ze vzdělávání,
- děti a žáci, pokud jsou aktivity realizovaného projektu zaměřeny na vytváření inkluzivního prostředí ve škole, školském zařízení pro zájmové vzdělávání a organizacích působících v oblasti volného času dětí a mládeže,
- rodiče¹⁵ dětí a žáků, pracovníci škol a školských zařízení, vedoucí pracovníci škol a školských zařízení,
- pracovníci a dobrovolní pracovníci organizací působících v oblasti vzdělávání nebo asistenčních služeb a v oblasti volného času a zájmového vzdělávání dětí a mládeže, studenti pedagogických fakult a oborů zaměřených na vzdělávání dětí,
- zaměstnanci veřejné správy a zřizovatelů škol působících ve vzdělávací politice,
- veřejnost.

V obcích na jejichž území se vyskytuje SVL a spolupracují s ASZ v rámci KPSVL, jsou podporovány aktivity začleňující děti a žáky ze znevýhodněných marginalizovaných skupin do hlavního vzdělávacího proudu ve výzvách Inkluzivní vzdělávání pro KPSVL I a II. Obě výzvy mají obdobné podporované aktivity a liší se v typu oprávněného žadatele. Výše uvedené výzvy doplnilo v roce 2017 vyhlášení výzvy Inkluzivní vzdělávání pro SVL, která je určena nejen pro obce zapojené do KPSVL a spolupracující s ASZ, ale také pro kraje, na jejichž území se vyskytují SVL v KPSVL nezapojené.

Pro obce je určena výzva Inkluzivní vzdělávání pro KPSVL I (02_16_021).

Identifikace výzvy: Prioritní osa 3 Rovný přístup ke kvalitnímu předškolnímu, primárnímu a sekundárnímu vzdělávání, Investiční priorita 3 - Socioekonomická integrace marginalizovaných skupin jako jsou Romové, Specifický cíl 1 - Sociální integrace dětí a žáků včetně začleňování romských dětí do vzdělávání

Termín výzvy: od 30. 3. 2016 do 30. 3. 2017

Alokace na výzvu: 250 000 000 Kč

Zaměření výzvy a podporované aktivity:

Výzva pro obce zapojené v KPSVL¹⁶ se soustředí na podporu inkluzivního vzdělávání právě na území SVL. Obce jsou podpořeny v roli koordinátora řešení problematiky inkluzivního vzdělávání.

¹⁵ V rámci této cílové skupiny lze započítat i osoby dle zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, Hlava III, § 928 až § 975

¹⁶ Podrobný popis KPSVL: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/KPSVL>

Další aktivity mohly obce zacílit na přímou podporu mateřských, základních, středních škol a školských zařízení pro zájmové vzdělávání v oblasti zavádění a realizace individuální integrace. Výzva klade důraz na osvětové aktivity směřované na veřejnost a podporuje vznik platforem a realizaci workshopů pro jednotlivé aktéry ve vzdělávání.

V rámci výzvy jsou podporovány následující aktivity:

Podpora obce při zavádění inkluzivního vzdělávání – Aktivita se zaměřuje na podporu obcí jako koordinátorů vzdělávací politiky v území. Obce jsou podpořeny v rozvoji a realizaci inkluzivního přístupu ke vzdělávání v daném území, např. organizací seminářů a osvětových aktivit zaměřených na inkluzi, realizací studijních stáží atd. V rámci této aktivity je také možné hradit činnost koordinátora inkluze nebo metodika asistentů pedagoga (školních asistentů).

Předškolní vzdělávání – Aktivita má za cíl podpořit nástup dětí ze socioekonomicky znevýhodněného a kulturně odlišného prostředí do mateřských škol.

Prevence školní neúspěšnosti - Cílem aktivity je podpořit především žáky ze socioekonomicky znevýhodněného a kulturně odlišného prostředí v dosahování školního úspěchu a zabránit jejich předčasnému odchodu ze vzdělání, a to v rámci škol hlavního vzdělávacího proudu.

Celkem bylo žadateli předloženo 10 projektů (jeden projekt opakovaně) v celkové požadované výši 138 221 932,87 Kč. Výběrová komise doporučila k financování 8 projektů. Výše prostředků v uzavřených právních aktech je 121 770 151,27 Kč. Všechny doporučené projekty již zahájily svoji realizaci.

Důležitými aktéry v procesu sociálního začleňování jsou i ostatní subjekty působící na území obcí se sociálně vyloučenými lokalitami, které mohou na své aktivity čerpat finanční prostředky z výzvy Inkluzivní vzdělávání pro KPSVL II (02_16_039).

Identifikace výzvy: Prioritní osa 3 Rovný přístup ke kvalitnímu předškolnímu, primárnímu a sekundárnímu vzdělávání, Investiční priorita 3 - Socioekonomická integrace marginalizovaných skupin jako jsou Romové, Specifický cíl 1 - Sociální integrace dětí a žáků včetně začleňování romských dětí do vzdělávání.

Termín výzvy: 11. 10. 2016 do 29. 12. 2018 (s účinností od 11. 12. 2017 byl řídicím orgán příjem žádostí prodloužen).

Alokace na výzvu: 450 000 000 Kč

Zaměření výzvy a podporované aktivity:

Cílem výzvy je podpora inkluzivního vzdělávání na území obcí se SVL. Aktivity podpoří mateřské, základní i střední školy v oblasti zavádění a realizaci individuální integrace. Výzva klade důraz na osvětové aktivity směřované na veřejnost a podporuje vznik platforem a workshopů mezi jednotlivými aktéry ve vzdělávání.

V rámci výzvy jsou podporovány následující aktivity:

Předškolní vzdělávání má za cíl jednak podpořit nástup dětí ze socioekonomicky znevýhodněného a současně kulturně odlišného prostředí (dále jen děti ze znevýhodněného prostředí) do mateřských škol, ale také podpořit děti i rodiče v rámci adaptačního období po nástupu těchto dětí do mateřské školy.

Prevence školní neúspěšnosti, jejímž cílem aktivity je podpořit především žáky ze socioekonomicky znevýhodněného a kulturně odlišného prostředí (dále jen žáci ze znevýhodněného prostředí) v dosahování školního úspěchu a zabránit jejich předčasnému odchodu ze vzdělání, a to v rámci škol hlavního vzdělávacího proudu. Aktivita se zaměřuje na podporu žáků ohrožených školním neúspěchem, ale také podporuje spolupráci mezi aktéry ve vzdělávání. Aktivita prevence školní neúspěšnosti je rozdělena do dvou tematických bloků:

Tematický blok I. : Programy zaměřené na usnadňování přechodu žáků mezi stupni vzdělání

Tematický blok II.: Rozvoj spolupráce rodiny, pedagogických pracovníků, sociálních a zdravotních služeb a rodiny ve vzdělávání

Tematický blok II. obsahuje podaktivity, které se zaměřují na spolupráci s rodinou, na zvýšení informovanosti v oblasti společného vzdělávání a osvětu v této oblasti, podporu školních poradenských pracovišť a podporu inkluze a pedagogických pracovníků.

Aktivity podporované v rámci obou výzev musí být vždy v souladu se Strategickým plánem sociálního začleňování dané obce, respektive jeho přílohou místní plán inkluze. Plnění tohoto plánu je každý rok reportováno.

Dosud byly žadateli předloženy 2 žádosti o podporu v celkové požadované výši 19 503 644 Kč. Výběrovou komisí byla doporučena k financování zatím jedna žádost v celkové výši 7 688 986,50 Kč.

Pro kraje a obce je určena výzva Inkluzivní vzdělávání pro sociálně vyloučené lokality (02_17_051).

Identifikace výzvy: Prioritní osa 3 Rovný přístup ke kvalitnímu předškolnímu, primárnímu a sekundárnímu vzdělávání, Investiční priorita 3 - Socioekonomická integrace marginalizovaných skupin jako jsou Romové, Specifický cíl 1 - Sociální integrace dětí a žáků včetně začleňování romských dětí do vzdělávání.

Termín výzvy: 22. 8. 2017 do 29. 12. 2018

Alokace na výzvu: 250 000 000 Kč

Zaměření výzvy a podporované aktivity:

Cílem výzvy je zvýšení kvality vzdělávání dětí a žáků na území SVL. Výzva se zaměřuje nejen na obce/svazky obcí zapojené KPSVL, ale také na kraje, na jejichž území se nacházejí SVL, které nejsou zapojené v KPSVL. Obce a kraje budou podpořeny v roli koordinátora řešení problematiky inkluzivního vzdělávání na svém území. Aktivity mohou obce a kraje zacílit na přímou podporu mateřských, základních, středních škol a školských zařízení pro zájmové vzdělávání apod. v oblasti zavádění a realizace individuální integrace. Výzva klade důraz na osvětové aktivity směřované na veřejnost a podporuje vznik platforem a realizaci workshopů pro jednotlivé aktéry ve vzdělávání.

V rámci výzvy jsou podporovány následující aktivity:

Podpora obce při zavádění inkluzivního vzdělávání - Aktivita se zaměřuje na podporu obcí jako koordinátorů vzdělávací politiky v území a rozvoj a realizaci inkluzivního přístupu ke vzdělávání v dané lokalitě, např. organizací seminářů a osvětových aktivit zaměřených na inkluzi, realizací studijních stáží, rozvojem systému komplexních služeb zahrnujících poradenství a péči o děti a žáky žijící v prostředí sociálně vyloučených lokalit a vedoucích k eliminaci jejich školního neúspěchu a prevenci předčasných odchodů ze vzdělávání atd. Dále může být tato aktivita zaměřena např. na činnost koordinátora inkluze nebo metodika asistentů pedagoga a školních asistentů.

Podpora kraje při zavádění inkluzivního vzdělávání - Aktivita se zaměřuje na podporu krajů jako koordinátorů vzdělávací politiky a na rozvoj a realizaci inkluzivního přístupu ke vzdělávání v obcích se SVL, které nejsou zapojeny do KPSVL, a to např. organizací seminářů a osvětových aktivit zaměřených na inkluzi, realizací studijních stáží, rozvojem systému komplexních služeb zahrnujících poradenství a péči o děti a žáky žijící v prostředí SVL a vedoucích k eliminaci jejich školního neúspěchu a prevenci předčasných odchodů ze vzdělávání atd. Dále se tato aktivita může zaměřovat např. na činnost koordinátora inkluze nebo metodika asistentů pedagoga a školních asistentů.

Předškolní vzdělávání - Aktivita má za cíl jednak podpořit nástup dětí ze socioekonomicky znevýhodněného a současně kulturně odlišného prostředí do mateřských škol, ale také podpořit děti i rodiče v adaptačním období po nástupu těchto dětí do mateřské školy.

Prevence školní neúspěšnosti - Aktivita se týká žáků základních a středních škol a jejím cílem je podpořit především žáky ze socioekonomicky znevýhodněného a kulturně odlišného prostředí v dosahování školního úspěchu a zabránit jejich předčasnému odchodu ze vzdělání ve školách hlavního vzdělávacího proudu. Aktivita se zaměřuje na podporu žáků ohrožených školním neúspěchem, ale také podporuje spolupráci mezi aktéry ve vzdělávání. Aktivita je rozdělena do dvou tematických bloků - Programy zaměřené na usnadňování přechodu žáků mezi stupni vzdělání (tematický blok I) a Rozvoj spolupráce pedagogických pracovníků, pracovníků sociálních a zdravotních služeb a rodiny ve vzdělávání (tematický blok II).

Opatření: 3.3.ch Realizovat dotační podporu prarodinných organizací poskytujících služby pro rodiny, včetně rodin se specifickou potřebou;

Gestor: MPSV

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

MPSV v rámci IP 2.3 OPZ Výzvy pro MAS na podporu strategií Komunitně vedeného místního rozvoje č. 03_16_047 jsou podporována prarodinná opatření (zařízení péče o děti zajišťující péči o děti v době mimo školní vyučování, doprovody na kroužky a zájmové aktivity, příměstské tábory, společná doprava dětí do/ze školy, dětské skupiny a/nebo příměstského tábora, dětské skupiny, vzdělávání pečujících osob). MAS vyhláší své výzvy na tyto aktivity průběžně od 12/2016.

V roce 2017 byl projekt Rapid-rehousing oceněn Evropskou federací národních organizací pracujících s lidmi bez domova, jako projekt, který v EU nejlépe řeší problém bytové nouze. Průběžná evaluace projektu vykazuje 94% úspěšnost ve vztahu k počtu rodin, které si udrželi bydlení. Projekt je realizován do roku 2018. Také viz opatření výše.

Opatření: 3.3.j Zajištění účinných mechanismů spolupráce všech aktérů v systému sociálně-právní ochrany dětí, podpora mechanismů průběžného a dlouhodobého vyhodnocování situace ohrožených rodin a dětí, tvorby individuálních plánů a jejich naplňování;

Gestor: MPSV

Termín: Průběžně, evaluace v roce 2016

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

Na základě ustanovení § 10 odst. 3 písm. c) a d) zákona o SPOD je OÚ ORP uloženo:

- pravidelně vyhodnocovat situaci dítěte a jeho rodiny, a to zejména z hlediska posouzení, zda se jedná o dítě uvedené v § 6 zákona o SPOD, podle druhu a rozsahu opatření nezbytných k ochraně dítěte, a poskytovat pomoc rodičům nebo jiným osobám odpovědným za výchovu dítěte,
- zpracovat na základě vyhodnocení situace dítěte a jeho rodiny individuální plán ochrany dítěte, který vymezuje příčiny ohrožení dítěte, stanoví opatření k zajištění ochrany dítěte, k poskytnutí pomoci rodině ohroženého dítěte a k posílení funkcí rodiny, včetně časového plánu pro provádění těchto opatření, a to ve spolupráci s rodiči nebo jinou osobou odpovědnou za výchovu dítěte, dítětem a odborníky, kteří se podílejí na řešení problému dítěte a jeho rodiny,
- pořádat případové konference pro řešení konkrétních situací ohrožených dětí a jejich rodin, a to ve spolupráci s rodiči a jinou osobou odpovědnou za výchovu dítěte, dalšími přizvanými osobami, zejména zástupci škol, školských zařízení, zařízení poskytovatelů zdravotních služeb, orgánů činných v sociální oblasti, orgánů policie, státních zástupců, odborných pracovníků v oblasti NRP, poskytovatelů sociálních služeb a pověřených osob.

Zákon o SPOD tedy již ukládá pracovníkům OSPOD OÚ ORP povinnost pravidelně vyhodnocovat situaci dítěte a rodiny. Součástí vyhodnocení je komplexní analýza situace rodiny a rodinného prostředí, výchovných kompetencí rodičů a posouzení materiálních i finančních podmínek rodiny. Zjištěné údaje by měly pracovníkům OSPOD sloužit k identifikaci silných stránek a zdrojů rodiny, které by měly být východiskem pro plánování a realizaci opatření ke komplexnímu řešení situace ohroženého dítěte a rodiny. Pracovníci by měli vysledovat pozitivní kapacity rodiny k řešení vlastní situace tak, aby mohli maximálně vyvíjet úsilí k tomu, aby mohlo ohrožené dítě setrvat ve své původní rodině.

V návaznosti na vyhodnocení situace dítěte a rodiny ukládá zákon o SPOD pracovníkům OSPOD OÚ ORP povinnost zpracovávat individuální plán ochrany dítěte, který by měl mimo jiné obsahovat cíle a kroky k poskytnutí pomoci rodině ohroženého dítěte a k posílení funkce rodiny. Na definici těchto cílů a kroků by mělo participovat dítě, jeho rodina a další odborníci podílející se na řešení problému dítěte a jeho rodiny. Aby došlo ke sjednocení praxe OSPOD v oblasti vyhodnocení a tvorby IPOD, byly jejich náležitosti upraveny v ustanovení § 1 a § 2 vyhlášky č. 473/2012 Sb.

Nástrojem multidisciplinární spolupráce všech aktérů důležitých pro poskytování SPO konkrétní rodině jsou případové konference, které by měly být svolány ještě před podrobným vyhodnocením situace dítěte a jeho rodiny. Pracovník OSPOD využívá v rámci výkonu SPO metodu casemanagementu, tj. jako koordinátor případu řeší situaci ohroženého dítěte, aktivně do řešení zapojuje dítě a jeho rodinu s využitím jejích silných stránek a přirozených zdrojů podpory. Rozvíjí spolupráci s ostatními veřejnými institucemi a propojuje rodinu při řešení dílčích problémů s poskytovateli návazných specializovaných služeb. Společně se všemi aktéry vyhodnocuje potřeby dítěte, plánuje intervenci, koordinuje průběh návazných služeb, vyhodnocuje průběh intervence, případně jí koriguje tak, aby odpovídala aktuálním potřebám dítěte a jeho rodiny. Případové konference je možné v rámci řešení případu konkrétního dítěte svolávat opakovaně, pokud je to potřeba.

V rámci standardizace výkonu SPO musí pracovníci OSPOD OÚ ORP také od 1. 1. 2015 naplňovat standard č. 9 *Jednání, vyhodnocování a individuální plán ochrany dítěte*, na základě něhož by měli dodržovat:

- *kritérium 9c)*, na základě něhož by měl provádět u všech případů, zejména v okamžiku zavedení dítěte do evidence dle § 54 zákona o SPOD, základní vyhodnocování potřeb dítěte a situace rodiny, zaměřené na skutečnost, zda se jedná o dítě ohrožené dle § 6 zákona o SPOD, či dítě kterému byl OSPOD ustanoven opatrovníkem či poručníkem, nebo o dítě zařazené do evidence dětí z jiného důvodu. Jestliže ze závěru vyhodnocování vyplývá, že se jedná o dítě ohrožené dle § 6 zákona o SPOD, provádí OSPOD podrobné vyhodnocování;
- *kritérium 9d)*, na základě něhož by měl zpracovat v případě, kdy provedl podrobné vyhodnocení se závěrem, že se jedná o dítě vymezené v § 6 zákona o SPOD, IPOD, podle potřeby jej přehodnocuje a následně jej uzavírá.

K podpoře propojení a rozvoje účinných mechanismů spolupráce všech aktérů v systému SPO by mělo také dojít v rámci realizace KA 1 IP MPSV „*Podpora a rozvoj služeb v oblasti sociálně-právní ochrany dětí*“. Celkově by měla být v rámci KA1 posílena mezioborová spolupráce se všemi aktéry na lokální úrovni, kteří se podílejí na řešení situace ohrožených dětí (propojení činnosti a koordinovaná intervence mezi OSPOD, poskytovateli sociálních služeb, policií, zdravotníky, psychology, pedagogy a dalšími odborníky). Nepočítá se tedy jen s rozvojem sítě sociálních služeb a činností poskytovaných pověřenými osobami k výkonu SPO, ale i s rozvojem a s užší provázaností služeb v oboru zdravotnictví, školství a bezpečnosti.

Opatření: 3.3.k Realizace programů a opatření v péči o děti v postavení obětí či pachatelů trestné činnosti;

Gestor: MSp, spolupráce MV

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

MPSV vydalo v roce 2016 *Metodickou příručku pro kurátory, pro děti a mládež*, která by měla pracovním OSPOD sloužit jako pomůcka při poskytování SPO dětem vyžadujícím zvýšenou pozornost. Je určena především kurátorům pro děti a mládež, avšak mnoho z jejích částí má významný přesah do dalších oblastí poskytování SPO. Kombinuje právní výklad s popisem principů a metod sociální práce a zahrnuje v sobě rovněž typologii případů, s nimiž se kurátor pro děti a mládež setkává nejčastěji, jakož i příklady konkrétních kazuistik. Její hodnotová východiska plně respektují základní principy ochrany dětí, jak vyplývají z Úmluvy o právech dítěte. Vychází z konceptu, v souladu s nímž musí být ke každému dítěti přistupováno nikoli jako k předmětu péče a ochrany, ale jako k aktivnímu subjektu, nadanému vlastní osobností a vlastními právy. Příručka je dostupná na webových stránkách MPSV (odkaz <http://www.mpsv.cz/cs/14313>).

V roce 2017 se také v rámci metodického vedení soustředilo MPSV na implementaci příručky v praxi, kdy byla příručka představena na poradě MPSV pro pracovníky OSPOD krajských úřadů. V tomto tématu plánuje také MPSV realizovat 2 semináře v roce 2018 pro pracovníky OSPOD OÚ ORP.

V rámci standardizace výkonu SPO byla také ukotvena povinnost, aby mělo každé pracoviště OSPOD zajištěnou specializovanou agendu sociální kurately pro děti a mládež a agendy ochrany týraných a zneužívaných dětí. Tyto specializace se asi nejintenzivněji zabývají pachateli a oběťmi trestné činnosti.

Z hlediska legislativních opatření vztahujících se k postavení dětí jako obětí či pachatelů trestné činnosti v roce 2017 přijalo MSp dva zákony působící na danou oblast.

Za prvé, v roce 2017 byl dokončen legislativní proces novely zákona o obětech trestných činů, která byla publikována pod č. 56/2017 Sb. Cílem novely bylo, mimo jiné, zefektivnit poskytování pomoci a podpory obětem trestných činů a reagovat tak v mnoha ohledech na požadavky vyplývající ze směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/29/EU ze dne 25. října 2012, kterou se zavádí minimální pravidla pro práva, podporu a ochranu obětí trestného činu a kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2001/220/SVV (dále jen „směrnice“), jakož i na požadavky vyplývající z praxe řízení o žádosti o poskytnutí peněžité pomoci, praxe akreditačního řízení a vedení registru poskytovatelů pomoci obětem trestných činů. Tento zákon nabyl účinnosti dne 1. 4. 2017.

Specificky v relaci k postavení dětí jako obětí trestného činu je třeba uvést, že děti jsou zákonem o obětech trestných činů považovány za tzv. zvlášť zranitelné oběti [§ 2 odst. 4 písm. a)], kterým jsou v porovnání s ostatními oběťmi přiznána některá zvláštní práva (např. právo na bezplatnou odbornou pomoc za stanovených podmínek, právo na zabránění kontaktu oběti s pachatelem, zejména pokud jde o bezprostřední vizuální kontakt, právo na provádění výslechu obzvláště citlivě zvlášť pro to vyškolenou osobou stejného nebo opačného pohlaví dle výběru oběti a některá další).

Shora uvedená novela v tomto ohledu zdokonaluje tímto zákonem provedenou implementaci článků 23 a 24 směrnice, z nichž vyplývají požadavky mimo jiné na poskytování ochrany dětským obětem trestných činů v průběhu trestního řízení. Konkrétně jde o důslednější provedení ustanovení článku 24 odst. 2 směrnice v § 3 odst. 1 zákona o obětech trestných činů, který nově stanoví, že existují-li pochybnosti o tom, zda je oběť zvláště zranitelnou, je třeba ji za zvláště zranitelnou považovat, a článku 23 odst. 2 písm. a) směrnice v § 20 odst. 2 téhož zákona, který nově stanoví povinnost provádět výslech zvláště zranitelných obětí (včetně dětí) v přípravném řízení v prostorách pro tento účel upravených či přizpůsobených, je-li to objektivně možné.

Za druhé, ve vztahu ke všem obětem, tedy nejen k obětem, které jsou mladší 18 let, lze rovněž upozornit na přijetí zákona 59/2017 Sb., o použití peněžních prostředků z majetkových trestních sankcí uložených v trestním řízení a o změně některých zákonů. Hlavním cílem tohoto zákona bylo odstranit stávající nežádoucí stav, kdy osoby poškozené trestným činem, kterým byl přiznán ať již v trestním či civilním řízení nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy, jež jim byla způsobena trestným činem, nebo nárok na vydání bezdůvodného obohacení, které pachatel na jejich úkor trestným činem získal, nedosáhnou z důvodu nedostatku majetku pachatele plného uspokojení takového nároku, přestože v daném trestním řízení byl zajištěn a prostřednictvím uložených trestních sankcí odčerpán majetek, který by mohl být využit k uspokojení jejich nároků. Přijatá právní úprava zlepšuje postavení poškozených při uspokojování jejich majetkových nároků, neboť pro tento účel umožňuje využít majetek, který byl odčerpán na základě majetkových sankcí uložených v trestním řízení. Nově tak peněžní prostředky získané z uložených majetkových sankcí v trestním řízení nebudou příjmem státního rozpočtu, ale budou soustředěny na zvláštním účtu MS a využity k výše uvedeným účelům. Dle tohoto zákona bude moci o uspokojení nároku ze zvláštního účtu MS nově požádat i osoba s nárokem na dlužné výživné vůči odsouzenému pachateli trestného činu zanedbání povinné výživy. Tento zákon nabyl účinnosti dne 1. 1. 2018.

Ve vztahu k realizaci konkrétních programů a opatření v péči o děti v postavení obětí či pachatelů trestné činnosti pak uvádíme, že PMS pokračovala v roce 2017, krom realizace služeb poskytovaných obětem trestné činnosti pracovníky středisek PMS podle zákona č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů, ve znění pozdějších předpisů, v realizaci plánovaných aktivit projektu *Proč zrovna já? II*, zaměřeném na práci s oběťmi trestných činů, a projektu *Na správnou cestu! II*, zaměřeném na práci s mládeží. Tyto projekty s realizací až do roku 2020 jsou financovány z ESF, OPZ a státního rozpočtu ČR.

Předmětem projektu *Proč zrovna já? II* je podpora a pomoc obětem trestných činů, přičemž konkrétními cíli projektu jsou:

- rozšíření počtu poraden do 55 měst ČR a zavedení nového komplexního programu pomoci pro zvláště zranitelné oběti (tzn. také děti), který se svou skladbou přizpůsobí potřebám jednotlivých skupin obětí;
- zavedení meziresortní spolupráce v oblasti pomoci obětem na krajské úrovni;
- zajištění asistence obětem při jejich účasti na jednání parolových komisí;
- osvěta cílových skupin – změna postojů týkající se právního vědomí v oblasti práv obětí trestných činů.

V roce 2017 v rámci projektu pracovalo 49 poradců pro oběti trestných činů v 56 soudních okresech (7 poradců má v působnosti 2 lokality). Jejich aktivity rozšířily stávající služby poskytované obětem v rámci středisek PMS.

Poradci obětem poskytovali telefonické, emailové a osobní poradenství. Realizovali komplexní program pomoci pro zvláště zranitelné oběti, který zahrnuje poskytování právních informací, sociálního poradenství, psychosociální podpory, doprovázení, podporu rodinných systémů, vzdělávání, instruktáž, psychoterapii a právní konzultace v rozsahu 40 hodin. Poradci rovněž asistovali obětem při jejich účasti u parolových komisí, zprostředkovali jim účast v restorativních programech (mediace, konference) a doprovázeli je k jednání soudu. V rámci týmů působících na úrovni soudních okresů poradci iniciovali spolupráci s dalšími odborníky a poskytovateli služeb pro oběti, a to formou multidisciplinárních setkání. Podíleli se rovněž na zpracování podkladů pro studii o potřebách obětí na místní úrovni. V rámci projektu byli poradci průběžně vzděláváni a účastnili se intervizních a supervizních setkání, spolupodíleli se také na vzdělávání zaměstnanců státní správy a pracovníků pomáhajících profesí v tématech souvisejících s prací s oběti trestných činů. Na úrovni okresu propagovali práva obětí trestných činů a to pomocí regionálního tisku, rádia apod.

Projekt *Na správnou cestu! II* se zabývá rozvojem inovativních způsobů řešení kriminality mládeže a jejich zavedením do praxe. Jeho cíli jsou:

- rozvoj multidisciplinární spolupráce rozšířením praxe tzv. Týmů pro mládež do 10 lokalit v ČR;
- zavedení nového programu krátkodobého zaměstnání mladistvých pachatelů, tak aby tito získali finanční prostředky především na hrazení škod vzniklých trestnou činností;
- realizace programu pro mladé násilné pachatele zaměřeného na snížení agresivity a recidivy;
- proškolení odborných pracovníků PMS za účelem rozvoje rodinných skupinových konferencí, jako dalšího programu restorativní justice.

V roce 2017 byly realizovány Týmů pro mládež v celkem deseti soudních okresech (Opava, Olomouc, Jeseník, Brno, Žďár nad Sázavou, Praha 9, Česká Lípa, Náchod a Plzeň, Benešov).

Koordinátoři Týmů pro mládež mapovali potřeby nové lokality, ve kterých působí a na základě toho zpracovali potřebné analýzy o aktuální situaci a trendech kriminality mládeže v okrese. Průběžně komunikovali s orgány činnými v trestním řízení, odborníky a neziskovými organizacemi a vedli činnost Týmů, tj. sestavovali a následně zajišťovali plnění ročního plánu činnosti Týmu (nejčastějšími tématy práce byla kyberšikana a kyberbezpečnost obecně, absence primární prevence ve školách a spolupráce s odborem školství, nedostatek nabídek psychiatrické péče pro děti). Ve vybraných okresech byl připravován program umožňující mladistvým pachatelům vykonat krátkodobou placenou pracovní činnost, která by jim umožnila z takto získaných finančních prostředků hradit škody vzniklé se spácháním protiprávního jednání.

Opatření: 3.3.I Průběžné vzdělávání a odborná podpora všech aktérů systému sociálně-právní ochrany dětí;

Gestor: MPSV

Termín: Průběžně, hlavní vlna proběhne v letech 2014 a 2015

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

V souvislosti se standardizací výkonu SPO musí mít každé pracoviště OSPOD i pověřená osoba k výkonu SPO, která poskytuje činnosti v rozsahu ustanovení § 48 odst. 2 písm. d) až f) zákona o SPOD, vypracovaná pravidla týkající se profesního rozvoje a vzdělávání zaměstnanců zařazených k výkonu SPO.

U OSPOD vyplývá povinnost průběžně se vzdělávat ze standardu č. 6 *Profesní rozvoj zaměstnanců*. Na základě něj by měl přímý nadřízený minimálně jedenkrát ročně hodnotit pracovní výkon pracovníků OSPOD, zjišťovat jejich vzdělávací potřeby (kritérium 6a) a společně s nimi vytvářet individuální vzdělávací plán (kritérium 6b). V individuálním plánu vzdělávání (dále jen „IPV“) by se měla odrážet také specializace pracovníka OSPOD (např. specializace na kuratelů pro děti a mládež, agendu ochrany týraných a zneužívaných dětí či NRP), tj. měly by zde být rozvojové a vzdělávací aktivity zaměřené na zvýšení odbornosti v dané specializaci. Zaměstnavatel je také povinen zajistit pracovníkovi OSPOD vzdělávání v rozsahu minimálně 6 pracovních dnů za kalendářní rok, a to formou jeho účasti na kurzech akreditovaných MPSV (kritérium 6c). Výdaje spojené s tímto vzděláváním lze u pracovníků OSPOD na úrovni OÚ ORP hradit ze zvláštní účelové dotace ze státního rozpočtu pro ORP a hlavnímu městu Praze na výkon agendy SPO. Dále by měl OSPOD zajišťovat pro své zaměstnance, kteří vykonávají přímou práci s klienty, podporu nezávislého kvalifikovaného odborníka – supervizora (kritérium 6d).

U pověřených osob k výkonu SPO, které vykonávají činnosti v rozsahu vymezeném v § 48 odst. 2 písm. d) až f) zákona o SPOD, je povinnost průběžného vzdělávání ukotvena ve standardu č. 8 *Profesní rozvoj zaměstnanců*, na základě něhož opět musí mít pověřená osoba zpracovaný postup pravidelného hodnocení zaměstnanců, který obsahuje stanovení, vývoj a naplňování osobních profesních cílů a potřeby další odborné kvalifikace zaměstnanců (kritérium 8a). Dále by měla mít písemně zpracovaný IPV u jednotlivých zaměstnanců (kritérium 8b) s doporučeným rozsahem vzdělávání minimálně 24 hodin za rok. Pověřená osoba by rovněž měla zajišťovat pro své zaměstnance podporu nezávislého kvalifikovaného odborníka (kritérium 8d). Obdobně je tomu i u pracovníků ZDVOP.

Povinnost řídit se standardy kvality SPO podléhá kontrolám, které ve vztahu k OÚ provádějí krajské úřady, ve vztahu ke krajským úřadům kontroly provádí MPSV. U pověřených osob a ZDVOP je prováděna inspekce kvality ze strany inspektorů krajských poboček ÚP ČR.

Na potřeby celoživotního vzdělávání pracovníků OSPOD a pověřených osob k výkonu SPO se zaměřuje KA 3 IP MPSV „*Celoživotní vzdělávání pracovníků a pracovníků orgánů sociálně-právní ochrany dětí a pověřených osob*“. Ta vychází z předpokladu, že rychlá a efektivní intervence při řešení situace ohrožených dětí závisí ve velké míře na profesionalitě pracovníků.

V rámci aktivity by měl být vytvořen návrh uceleného systému vzdělávání pracovníků, jehož těžištěm je klientsky orientovaný přístup budovaný nabýváním a prohlubováním odborných kompetencí. V rámci této aktivity byla v roce 2017 vytvořena *Analýza celoživotního vzdělávání pracovníků OSPOD*, jejímž zpracovatelem byl FDV. Byl také vytvořen návrh modulu celoživotního vzdělávání pracovníků OSPOD, který by měl být pilotně ověřován na vybraných pracovištích OSPOD, kdy hlavním pilířem pilotáže bude metodická podpora pilotních pracovišť OSPOD při tvorbě individuálního vzdělávacího plánu, definování kompetencí a rolí jednotlivých pracovníků a vydefinování jejich vzdělávacích potřeb. Pro pilotáž bude vybráno 10 pracovišť OSPOD OÚ ORP a 4 pracoviště OSPOD při krajských úřadech. Po ukončení a vyhodnocení pilotáže a ukončení činnosti fokusních skupin zaměřených na tvorbu návrhu změn je plánována tvorba *Studie možností implementace systému celoživotního vzdělávání v oblasti SPOD* a *Souboru doporučení pro implementaci systému celoživotního vzdělávání v oblasti SPOD*.

Opatření: 3.3.m Realizace a rozvíjení osvěty v oblasti opatření v rodinné politice

Gestor: MPSV

Termín: Průběžně, kampaň právo na dětství 2014/2015

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

V rámci osvěty v oblasti ochrany práv dítěte nadále funguje informační portál www.pravonadetstvi.cz, v jehož provozu bude MPSV pokračovat i v rámci navazujícího IP MPSV (tj. minimálně do 6/2019). Portál *Právo na dětství* poskytuje informace o právech dětí jak dětem, tak laické a odborné veřejnosti. Vychází z mezinárodně platné Úmluvy o právech dítěte a české *Národní strategie ochrany práv dětí*. Informuje veřejnost také o probíhajících projektech v rámci transformace systému péče o ohrožené děti.

Součástí KA 5 IP MPSV je také kampaň zaměřená na zvýšení povědomí veřejnosti o ochraně ohrožených dětí, o práci s ohroženými dětmi a rodinami, o činnosti OSPOD. K posílení informovanosti veřejnosti bude využita forma mediální prezentace problematiky SPO, v rámci níž bude připraven dokumentární seriál "*Rodina je nejvíc*" představující prostřednictvím pracovníků OSPOD autentické příběhy několika rodin s cílem ukázat, jak vypadá situace ohrožených rodin, jaké mají možnosti pomoci.

V rámci KA 5 jsou dále plánovány:

- semináře, kulaté stoly, konference;
- osvětová kampaň na téma síťování služeb na podporu ohrožených dětí a jejich rodin, a to na celostátní úrovni (publikace článků v odborných časopisech, tvorby informačních a metodických materiálů, pravidelných tiskových zpráv), tak i na lokální úrovni (lokální konference OSPOD, kulaté stoly, distribuce informačních materiálů).

Na konci dubna 2017 byly ukončeny projekty zaměřené na zvýšení povědomí veřejnosti o otázce práv dětí, které byly realizované v rámci projektu MPSV CZ04 s názvem „*Children and Youth at Risk*“ financovaného z Finančních mechanismů Evropského hospodářského prostoru a Norska (dále jen „FM EHP/Norsko“), a to prostřednictvím *Malého grantového schématu*. Projekty cílené na zvýšení informovanosti veřejnosti byly financované v oblasti podpory B *Podpora projektů zaměřených na zvýšení informovanosti o právech dítěte prostřednictvím místních či národních aktivit*, v rámci níž byly podpořeny projekty uvedené v následující tabulce.

Tab. č. 15 Přehled projektů zaměřených na osvětu podpořených v rámci Malého grantového schématu

Název projektu	Realizátor	Výše dotace (Kč)
Hlasy dětí – a co s tím uděláme?	DOMUS – Centrum pro rodinu	4 475 949
Osvětová kampaň zaměřená na práva dětí v náhradní rodinné péči	Kruh rodiny, o.p.s.	2 265 242
Hlasy ohrožených dětí“	Ašta šmé, z.s.	1 562 760

Cílem projektů bylo zvýšit povědomí široké veřejnosti o právech dítěte a o situaci ohrožených dětí, prohloubit zájem široké veřejnosti o toto téma. Projekty využily různé prostředky prezentace např. prostřednictvím publikace informačních materiálů (komiksů), krátkých animovaných dokumentů, osvětových mediálních kampaní s využitím spotů na YouTube či diskusních fór na Facebooku a Twitteru, tvorbou samostatných webových stránek zaměřených na práva dětí.

Opatření: 3.3.n Podporovat zvyšování kvality činnosti OSPOD ve vztahu k ohroženým dětem nebo rodinám včetně dětí a rodin v sociálně vyloučených lokalitách nebo rodin ohrožených vyloučením z bydlení.

Gestor: MPSV

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

Zvyšování kvality činnosti OSPOD je dosahováno primárně prostřednictvím standardizace výkonu SPO, která vyplývá pro OSPOD z ustanovení § 9a odst. 3 zákona o SPOD. Standardy kvality SPO obsahují dle ustanovení § 9a odst. 4 principy a bodové hodnocení výkonu SPO; dále standardy sociální práce s klientem; standardy personálního a organizačního zajištění výkonu SPO a technicko-provozní zajištění SPO.

Jedním z požadavků standardů, který vyplývá pro OSPOD OÚ ORP z kritéria 1a)¹⁷, je zajistit účinné poskytování SPO v potřebném rozsahu na celém území svého správního obvodu, tj. i na území SVL. Účinným poskytováním SPO se rozumí taková opatření, která jsou učiněna v zájmu dětí a vedou k zajištění jejich zdravého vývoje a k ochraně jejich práv.

¹⁷ 1a) OSPOD zajišťuje účinné poskytování SPO v potřebném rozsahu na celém území svého správního obvodu.

Potřebné ochrany ze strany OSPOD se musí dostávat všem dětem ve spádové oblasti OSPOD bez ohledu na jejich individuální odlišnosti (sociální či zdravotní znevýhodnění, odlišný jazyk či sociokulturní zázemí) či charakter lokality, v níž žijí, či bez ohledu na vzdálenost místa bydliště dítěte od pracoviště OSPOD.

Kritériem důležitým z hlediska zohlednění náročnosti výkonu SPO na území SVL je kritérium 4b)¹⁸. V rámci musí OSPOD zajistit za účelem řádného výkonu SPO takový počet zaměstnanců, který je přiměřený správnímu obvodu OSPOD. Při výpočtu přiměřeného počtu zaměstnanců OSPOD je brána do úvahy i náročnost výkonu SPO s přihlédnutím k pravidlu nejméně 1 pracovník na 800 dětí, které jsou ve správním obvodu OSPOD hlášeny k trvalému pobytu. Do počtu pracovníků se započítává vedoucí pracovník adekvátně svému zapojení do práce klienty. Toto pravidlo je spíše orientační. Při určování počtu zaměstnanců se přihlíží nejen k velikosti správního obvodu, k počtu obcí v obvodu, ale i k počtu případů ohrožených dětí v SVL.

Požadavek na kvalitu a individualizaci výkonu SPO vyplývá pro OSPOD také z kritéria 8d)¹⁹ standardů kvality SPO. Zde je stanoven maximální počet rodin, se kterými zaměstnanec OSPOD OÚ ORP v dané okamžiku pracuje. Jedná se o deklaratorní kritérium, jehož smyslem je zajistit především individualizovanou podporu klientům (tj. i obyvatelům SVL) a ochranu zaměstnanců před přílišnou zátěží v situacích, kdy by zaměstnanec měl pracovat s větším počtem rodin, než jsou jeho reálné kapacity. V tomto kritériu jsou zohledněny specializace uplatňované v týmu zaměstnanců zařazených k výkonu SPO, kdy:

- zaměstnanec zařazený k výkonu SPO pracuje maximálně s 80 rodinami;
- kurátor pro děti a mládež pracuje maximálně s 40 rodinami;
- zaměstnanec specializovaný na práci s pečujícími osobami a osobami v evidenci pracuje maximálně se 40 rodinami.

¹⁸ 4b) Počet zaměstnanců je přiměřený spádovému obvodu OSPOD. Při výpočtu přiměřeného počtu zaměstnanců OSPOD je zohledněno kritérium ovlivňující náročnost výkonu SPO dětí ve správním obvodu OSPOD. Základním výchozím kritériem je nejméně 1 pracovník na 800 dětí (osob do 18 let věku), které jsou hlášeny k trvalému pobytu ve správním obvodu OSPOD. Do počtu pracovníků se započítává vedoucí pracovník adekvátně svému zapojení do práce s klienty.

¹⁹ 8d) Každý zaměstnanec zařazený v OSPOD k výkonu SPO pracuje maximálně s 80 rodinami, v případě kurátora pro děti a mládež se 40 rodinami. V případě práce s osobami pečujícími a osobami v evidenci pracuje s maximálně se 40 rodinami.

Tab. č. 16 Počet pracovníků OSPOD OÚ ORP v letech 2008 – 2016

Rok ²⁰	Počet pracovníků OSPOD	z toho kurátorů pro mládež	Z toho zaměstnanci pro NRP
2008	1757	478	x ²¹
2009	1790	555	x
2010	1803	483	x
2011	1808	525	x
2012	1934	627	x
2013	2107	646	x
2014	2419	583	423
2015	2514	622	497
2016 ²²	2576	609	507

Pozitivním dopadem standardizace výkonu SPO byl nárůst pracovníků OSPOD, což podporuje snížení počtu klientů na jednoho pracovníka. Ten se pak může jednotlivým klientům věnovat intenzivněji.

V souvislosti s plněním standardu č. 7 *Prevence* by měla pracoviště OSPOD aktivně vyhledávat a monitorovat ohrožené děti. Měla by také prokazatelně koordinovat a vytvářet podmínky pro preventivní aktivity ve svém správním obvodu. Za tímto účelem by měla spolupracovat s dalšími fyzickými, právními osobami a orgány veřejné moci (Policie ČR, PMS ČR, pověřenými osobami k výkonu SPOD, s poskytovateli sociálních služeb, se zástupci škol a školských zařízení, se zdravotníky, atd.).

Na základě požadavků vyplývajících ze standardu č. 8 *Přijetí oznámení, posouzení naléhavosti a přidělení případu* jsou pracovníci OSPOD povinni zpracovat vnitřní pravidla a postupy, které zaručí co nejrychlejší a nejefektivnější řešení situace ohrožených dětí tak, aby:

- bylo každé ohrožené dítě včas podchyceno v systému SPOD (tj. i dítě nacházející se v hůře dostupných SVL);
- pracovníci OSPOD dokázali správně vyhodnotit naléhavost případů a stanovit lhůty pro jejich řešení (prioritně je nutné řešit situaci dítěte, jehož život, zdraví a normální vývoj je ohrožen nebo je-li ohrožen či vážně narušen jiný jeho důležitý zájem);
- vedoucí pracovník přidělil případ pracovníkovi - koordinátorovi, který má odpovídající odbornost a kapacitu řídit průběh výkonu SPOD u daného případu.

²⁰ Zdroj: Roční výkazy o výkonu sociálně-právní ochrany za roky 2008-2016

²¹ Pozn. Údaje o počtu zaměstnanců OSPOD pro NRP z celkového počtu zaměstnanců OSPOD jsou sledovány od roku 2014.

²² Údaj za rok 2017 ještě není k dispozici.

Na zvýšení kvality výkonu SPO se zaměřuje i KA 2 IP MPSV „*Monitorování systému ochrany práv dětí*“. Aktivita reaguje na to, že v ČR nejsou systematicky sledována data o systému ochrany práv dětí, ani o dětech, kterým je SPO poskytována. Součástí aktivity by mělo být vytvoření kvalitativního monitorovacího systému za účelem hodnocení kvality poskytované podpory a jejího vlivu na všestranný vývoj dítěte. MPSV bude před samotnou koncepcí systému analyzovat i zahraniční systémy řízení kvality v systému péče o ohrožené děti, které mohou být pro ČR v tomto ohledu inspirací. Údaje získané z tohoto systému budou využívány ke zvyšování kvality výkonu SPO. Současný systém řízení kvality SPO byl v roce 2017 analyzován a vyhodnocen, kdy výsledky jsou zaznamenány v *Analýze a návrhu systému monitoringu kvality a strategie implementace systému řízení kvality SPOD*.

1.5 Plnění opatření v oblasti podpory rovného přístupu ke vzdělání

Kvalita předškolní výchovy a primárního vzdělávání je významnou determinantou vzdělatelnosti člověka v pozdějším věku a podstatným faktorem pro sociální integraci. Napomáhá ke snižování sociálních rozdílů a představuje efektivní opatření k výraznému snižování nákladů budoucích sociálních politik. Investice do kvalitního a široce dostupného počátečního vzdělávání představují velké úspory budoucích sociálních výdajů.

Mezi největší rizika, která Strategie v oblasti vzdělávání identifikovala, patří nedostatečný rozsah a kvalita předškolní péče o děti ze sociálně vyloučeného prostředí v rámci některých regionů, nedostatečná připravenost škol i jednotlivých pedagogů na zavádění principů rovného přístupu ve vzdělávání a na práci s žáky s různou mírou potřeby podpůrných opatření. S tím souvisí také neodůvodněná segregace žáků dle nadání a socioekonomického statutu rodiny v období plnění povinné školní docházky – na jedné straně koncentrace dětí ze skupin s nízkým socioekonomickým statusem příp. ze SVL ve školách, kde žáci pocházející ze socio-kulturně znevýhodněného prostředí tvoří většinu žáků školy, na druhé straně snaha některých škol o výběr žáků s vyššími studijními předpoklady či vyšším socioekonomickým postavením rodiny. Důležitým problémem českého školství je jeho pod-financovanost, zejména pak výdaje na žáka v poměru k HDP na hlavu v paritě kupní síly.

Cíl (z hlediska sociálního začleňování): Zajistit rovný přístup ke vzdělání pro všechny.

Opatření: 3.4.a Zajistit podmínky (materiální, technické, finanční, personální) pro vzdělávání ve školách hlavního vzdělávacího proudu pro všechny děti, žáky a studenty;
Gestor: MŠMT

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno. Za účelem zvyšování kvality základního vzdělávání pro všechny děti je žádoucí, aby školy postupně přebíraly zodpovědnost alespoň za část přípravy, kterou očekávají, zejména tam, kde rodinné zázemí žáka tuto přípravu neumožňuje provádět kvalitně. V rámci kmenové činnosti školy je proto třeba systémově podporovat vytváření prostoru, ve kterém se děti a žáci mohou nad rámec vyučování pod vedením pedagoga připravovat. KSZ doporučuje se zvyšování částečných úvazků asistentů pedagoga na plné úvazky, a to pro snazší zajištění lidských zdrojů. KSZ doporučuje se více rozvíjet přípravné třídy ZŠ v nesegregovaných lokalitách, a to za účelem předcházení posílení segregace v případě existence přípravných tříd v sociálně vyloučených lokalitách.

Tyto podmínky deklaruje novela školského zákona a na ni navazující vyhláška (č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, ze dne 21. ledna 2016), která definuje podpůrná opatření, a jejíž součástí je taktéž příloha, která specifikuje pravidla pro poskytovaná podpůrná opatření.

Novela školského zákona byla v březnu 2015 schválena v obou komorách Parlamentu České republiky a v dubnu podepsána prezidentem republiky. Ve Sbírce zákonů byla vyhlášena pod číslem 82/2015. Většina klíčových změn je účinná od 1. září 2016.

Vyhláška o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných č. 27/2016 Sb.

K provedení novely školského zákona MŠMT vydalo v lednu 2016 vyhlášku č. 27/2016 Sb., která nabyla účinnosti dne 1. září 2016. Více viz Zpráva za rok 2016.

Základní vzdělávání a úpravy Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání

Opatřením ministryně školství mládeže a tělovýchovy ze dne 22. února 2016 byl vydán upravený rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (dále jen „RVP ZV“), který nabyl účinnosti dne 1. září 2016. Nově upravený RVP ZV sjednocuje vzdělávací nabídku, a tím vytváří podmínky pro zajištění rovného přístupu ke vzdělávacím obsahům pro všechny žáky.

Opatřením ministra školství, mládeže a tělovýchovy č. j. MŠMT-11076/2017-2 ze dne 29. června 2017, byl změněn RVP ZV s účinností od 1. září 2017. Změny spočívají v úpravě dílčích kapitol tak, aby zajistily rovný přístup ke vzdělávání všem žákům.

1) Novela vyhlášky o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných

V průběhu roku 2017 byly přijaty dvě novelizace vyhlášky č. 37/2016 Sb., jejichž cílem bylo odstranit nedostatky, jež byly zjištěny během prvního roku uplatňování podpůrných opatření v praxi. Novela ze srpna 2017 směřovala zejména k odstranění nadměrné administrativní zátěže v oblasti společného vzdělávání, novela z prosince 2017 pak k upřesnění pravidel pro využívání podpůrných opatření na základě poznatků z praktického fungování systému. Zpřesnění pravidel nastavilo podmínky pro využívání finančních prostředků státního rozpočtu v souladu s původním záměrem systému podpůrných opatření, vyrovnáním příležitosti žáků při hospodárném a cíleném využití finančních prostředků státního rozpočtu. Schválená právní úprava nezměnila hlavní principy, cíle a parametry zajišťování speciálních vzdělávacích potřeb žáků. Obsahuje toliko dílčí úpravy směřující k efektivnějšímu nakládání s finančními prostředky ze státního rozpočtu ve využívání vybraných personálních podpůrných opatření, při zachování kvality vzdělávání.

2) Vzdělávací semináře ke společnému vzdělávání

Vzdělávací programy s tematikou společného vzdělávání realizovalo Národní institut dalšího vzdělávání (dále jen „NIDV“). Realizováno bylo pro cílovou skupinu pedagogů základních škol 248 vzdělávacích programů, managementu škol a školských zařízení bylo určeno 147 vzdělávacích programů.

Pro pedagogy mateřských škol bylo realizováno 131 vzdělávacích programů. Pedagogům středních škol bylo určeno 31 vzdělávacích programů, 7 vzdělávacích programů bylo realizováno pro pedagogy základních uměleckých škol a středních uměleckých škol a 7 vzdělávacích programů pro pedagogy školských zařízení pro zájmové vzdělávání.

Mezi účastníky vzdělávacích programů NIDV bylo zastoupeno:

- 2850 pedagogů mateřských škol (MŠ) z celkových 31 002,
- 4451 pedagogů základních škol (ZŠ) z celkových 73 405,
- 471 pedagogů středních škol (SŠ) a vyšších odborných škol (VOŠ) z celkových 48 973,
- 105 pedagogů základních uměleckých škol (ZUŠ) a středních uměleckých škol (SUŠ),
- 99 pedagogů školských zařízení pro zájmové vzdělávání.

Vzdělávací semináře s tematikou společného vzdělávání pro pedagogy i další pracovníky ve vzdělávání jsou organizovány i v projektech výzev Operačního programu Věda, výzkum a vzdělávání, Prioritní osa 3 (dále jen OP VVV) – např. Inkluzivní vzdělávání, Inkluzivní vzdělávání pro KPSVL I a II, Inkluzivní vzdělávání pro SVL (bližší informace viz výše), v tzv. Šablonách (viz text dále) apod. Ve výzvě Pregraduální vzdělávání (02_16_038), určené pro veřejné vysoké školy – pedagogické fakulty, bylo možné pro studenty – budoucí učitele organizovat v tématu týkajícím se rozvoje osobnostně-sociálních kompetencí studentů-budoucích učitelů v kontextu inkluze např.:

- Vzdělávání zaměřené na pozitivní postoje studentů k vulnerabilním skupinám (rozvoj schopností studentů pracovat se stereotypním očekáváním včetně svého vlastního). Předcházení možnému diskriminačnímu jednání a chování, podpora rozvoje otevřené interakce ve skupině – interakce bez předsudků.
- Aktivity zaměřené na budování dovedností studentů zvládat management heterogenní třídy a komunikovat a spolupracovat s rodiči (zákonnými zástupci) dítěte/žáka.
- Zážitkové metody a další aktivizační metody zaměřené na sociální a multikulturní aspekty ve vzdělávání dětí a žáků, s akcentem na vzdělávání dětí a žáků romských.

Výzva byla vyhlášena v listopadu 2016 a příjem žádostí o podporu byl ukončen v květnu 2017. Minimálně jednu z výše uvedených vzdělávacích aktivit plánuje realizovat ve svých projektech více než polovina pedagogických fakult.

3) Projekty zajišťující podporu společného vzdělávání

MŠMT na podporu společného vzdělávání realizuje tři tzv. „individuální projekty systémové“ (dále jen „IPS“).

3.1 Podpora kvalitních poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních zaměřených na podporu inkluze (KIPR – Kvalita – Inkluze – Poradenství – Rozvoj)

Tento projekt sleduje zejména následující cíle:

- posílení kvality, provázanosti, srovnatelnosti a efektivity poradenských služeb a podpůrných opatření v celé síti poskytovatelů,
- zvýšení úrovně poradenské a intervenční péče,
- posílení spolupráce škol a školských poradenských zařízení v zájmu kvality vzdělávání a služeb pro žáka,
- podpora kvality vzdělávání a poradenských služeb pro žáky ohrožené nerovným přístupem, životními podmínkami,
- rozšíření metod práce a forem práce se žáky z odlišného kulturního prostředí, aplikace nových dynamických přístupů.

Projekt, jehož realizátorem je NUV a má rozpočet cca 150 mil Kč (více než 5,8 mil. eur), je realizován v období od května 2016 do dubna 2019.

3.2 IPS Společné vzdělávání a podpora škol krok za krokem, Akčního plánu inkluzivního vzdělávání (dále jen „APIV A“)

Cílem projektu APIV A je podpořit zavádění a realizaci společného vzdělávání a zajistit efektivní implementaci určených úkolů APIV na systémové úrovni v oblasti průběžného sledování dopadů úprav RVP ZV na školní vzdělávací programy a školní vzdělávání po zařazení žáků s podpůrnými opatřeními a dále v oblasti posílení profesních pedagogických kompetencí potřebných k realizaci společného vzdělávání, a to ve všech oblastech jejich pedagogické činnosti.

Realizace projektu je koncipována do těchto klíčových aktivit:

- sledování, plánování, hodnocení společného vzdělávání,
- příprava programů dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků podporujících zavádění a realizaci společného vzdělávání ve školách,
- výuka češtiny jako druhého jazyka pro žáky cizince,
- vytvoření referenčního rámce pro český znakový jazyk,
- evaluace, spolupráce.

Projekt, jehož realizátorem je NUV a má rozpočet cca 157 mil Kč, je realizován v období od května 2017.

3.3 IPS Podpora společného vzdělávání v pedagogické praxi (APIV B)

Cílem projektu je především vzdělávání vedení škol, prohlubování a zvyšování odborných kompetencí dalších pedagogických pracovníků, a to nejen v oblasti společného vzdělávání, ale i v oblasti oborově předmětové, didaktické, obecně pedagogické, diagnostické a dalších. Projekt zpřístupní školám komplexní nabídku vzdělávání, poradenských a konzultačních služeb, mentorského vedení a koučinku a výměnu zkušeností prostřednictvím stáží.

Projekt, jehož realizátorem je NIDV a má rozpočet cca 184 mil Kč (cca 7,2 mil. eur), je realizován v období od dubna 2017.

Na podporu společného vzdělávání cílí i již dříve uvedené výzvy Inkluzivní vzdělávání, Inkluzivní vzdělávání pro KPSVL I a II, Inkluzivní vzdělávání pro SVL (podrobněji viz výše). Na vytváření podmínek pro kvalitnější podporu žáků se speciálními vzdělávacími potřebami se dále zaměřila výzva **Gramotnosti (02_16_012)**.

Zaměření výzvy a podporované aktivity:

Primární cílovou skupinou jsou v této výzvě žáci ze socioekonomicky znevýhodněného a kulturně odlišného prostředí, do které v mnoha případech spadají i žáci migrantů. Projekty se mohly zaměřit na několik aktivit: podporu funkční gramotnosti žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v oborech středního vzdělání bez maturitní zkoušky, podporu vzájemného učení mezi školami a pedagogy se zaměřením na rozvoj gramotností, volnočasové aktivity na rozvoj gramotností. Žadatelům s inovativní myšlenkou bylo umožněno podat žádost na výzkumně pilotní projekty s akcentem na sociálně znevýhodněné žáky.

V rámci výzvy bylo předloženo 30 žádostí o podporu v celkové alokaci 512 325 508 Kč, výběrovou komisí bylo doporučeno k realizaci 22 projektů. Celkem 21 projektům byly vydány právní akty v souhrnné výši 348 866 698,14 Kč. V průběhu roku 2017 jeden projekt ukončil předčasně realizaci, ostatní projekty jsou v plné fyzické i finanční realizaci.

4) Financování společného vzdělávání

Systém financování společného vzdělávání je nedílnou součástí celého systému financování regionálního školství. Vychází ze zákonné úpravy společného vzdělávání, které má definováno dvouleté přechodné období (do roku 2018). Po tuto dobu budou vedle sebe existovat „starý systém“ (formou příplatků nebo zvýšených normativů) a „nový systém“ (formou financování podpůrných opatření).

Ve školním roce 2016/2017 tak bylo společné vzdělávání realizováno částečně jako v minulých letech, tedy:

- formou příplatků na zdravotní postižení (příplatky k základním normativům nebo procentním zvýšením základního normativu na vzdělávání žáků bez postižení), jejichž stanovení je plně v kompetenci krajských úřadů;
- formou „nadnormativního“ dofinancování potřeb školy z povinně vytvářené rezervy krajského úřadu, zejména pro asistenty pedagoga v jednotlivých školách, které je též v kompetenci krajských úřadů; a
- formou rozvojových programů vyhlášených MŠMT (jde o 3 základní rozvojové programy: asistenti pedagoga pro sociálně znevýhodněné žáky; asistenti pedagoga pro zdravotně postižené žáky v soukromých a církevních školách; a rozvojový program na pořízení kompenzačních pomůcek).

Od 1. září 2016 pak bylo společné vzdělávání nově financováno i formou postupně přiznávaných nárokových podpůrných opatření podle § 16 školského zákona a vyhlášky č. 27/2016 Sb. Školy a školská zařízení v tomto novém systému obdržely vyhláškou garantovanou jednotnou výši finanční normované náročnosti poskytovaného podpůrného opatření. Financování zajišťují u škol a školských zařízení zřizovaných krajem, obcí, svazkem obcí a soukromého školství krajské úřady z finančních prostředků poskytnutých z MŠMT. Školy a školská zařízení zřizovaná MŠMT a školství církevní jsou financovány přímo z MŠMT. Nově je také připraven investiční dotační program, který zabezpečí financování podpůrných opatření investičního charakteru, která mají výše zmíněnou vyhláškou stanovenou normativní částku. O finanční prostředky na podpůrná opatření investičního charakteru žádají školy nebo školská zařízení přímo MŠMT.

Na podpůrná opatření bylo v roce 2016 celkem vynaloženo více než 58,7 mil Kč.

K 31. říjnu 2017 jsou školami či školskými zařízeními všech zřizovatelů poskytována podpůrná opatření v celkové výši více než 2,3 mld. Kč.

5) Reforma regionálního financování

Novelou školského zákona (č. 101/2017 Sb.) byla přijata reforma regionálního financování, která pro mateřské, základní a střední školy, konzervatoře a školní družiny bude prostřednictvím MŠMT garantovat finanční pokrytí vzdělávání v rozsahu vymezeném státem stanoveným maximem. Novela nabyde účinnosti 1. září 2018; školy a školská zařízení zřizované krajem, obcí nebo svazkem obcí budou podle tohoto zákona financovány od 1. ledna 2019.

Systém financování podle počtu žáků nahradí nový systém, který bude garantovat financování skutečného rozsahu vzdělávání. Maximální počet hodin výuky financovaný ze státního rozpočtu na jednu třídu v oboru vzdělání v závislosti na počtu žáků ve třídě stanoví nařízení vlády.

Hlavním smyslem změn, které přináší reforma financování regionálního školství je:

- odstranění nerovného postavení jednotlivých srovnatelných příjemců finančních prostředků ze státního rozpočtu (krajů i jednotlivých krajských a obecních škol);
- zvýšení účinnosti státních prostředků tak, aby korespondovaly s realitou poskytovaného vzdělávání, ale i platovou úrovní v jednotlivých školách;
- zvýšení transparentnosti poskytování finančních prostředků pro školy, a to jak pro ředitele, tak i pro pedagogy;
- předvídatelnost pro ředitele škol (bude zřejmé, s čím mohou školy a školská zařízení při splnění stanovených podmínek počítat);
- větší možnost cílené realizace podpory prioritních zájmů státu v oblasti vzdělávání;
- posílení motivace (nový systém přinese větší motivaci ke zvýšení kvality středního vzdělávání a spolupráci zejména v oblasti základního školství).

6) Asistenti pedagoga

6.1 Financování asistentů pedagoga ze státního rozpočtu – stav a vývoj

V tabulkách jsou uvedeny dostupné údaje o počtech asistentů pedagoga k 30. 9. 2016 a k 30. 9. 2017, kteří se začali zjišťovat v novém členění.

Tab. č. 17 Asistenti pedagoga k 30. 9. 2016

		Fyzické osoby		Přepočtení na plně zam.		
		celkem	ženy	celkem	ženy	
Asistenti pedagogů	Celkem	13299	12573	8831,23	8312,01	
	z toho výhradně pro děti/žáky/studenty podle § 16 odst. 9, zákona č. 561/2004 Sb. (školský zákon)	10762	10167	7082,12	6666,99	
	z celku	v mateřské škole	2298	2247	1605,81	1572,23
		ve třídě přípravného stupně ZŠ speciální	37	36	23,38	22,83
		v přípravné třídě základní školy	125	116	98,37	90,47
		v základní škole	10080	9532	6496,32	6105,47
		ve střední škole	783	665	600,47	515,33
		v konzervatoři	2	1	1,07	1,00
ve vyšší odborné škole	6	5	5,45	4,45		

Tab. č. 18 Asistenti pedagoga k 30. 9. 2017

		Fyzické osoby		Přepočtení na plně zam.		
		celkem	ženy	celkem	ženy	
Asistenti pedagogů	Celkem	17725	16841	12406,9	11758,04	
	z toho výhradně pro děti/žáky/studenty podle § 16 odst. 9, zákona č. 561/2004 Sb. (školský zákon)	16535	15742	11553,8	10974,96	
	z celku	v mateřské škole	2963	2917	2205,58	2173,01
		ve třídě přípravného stupně ZŠ speciální	43	42	31,09	30,54
		v přípravné třídě základní školy	96	90	65,87	61,12
		v základní škole	13660	12972	9308,77	8809,93
		ve střední škole	975	832	790,39	678,19
		v konzervatoři	4	4	3,25	3,25
ve vyšší odborné škole	2	2	2	2		

V roce 2017 byl vyhlášen rozvojový program „Financování asistentů pedagoga pro děti, žáky a studenty se zdravotním postižením a pro děti, žáky a studenty se sociálním znevýhodněním“ na období leden – srpen, srpen – prosinec 2017, a to ve třech modulech. Každý modul cílí na jinou skupinu dětí, žáků a studentů, liší se i okruh příjemců:

- modul A je zaměřen na finanční podporu asistentů pedagoga pro děti, žáky a studenty se zdravotním postižením v soukromých a církevních školách, kterým školské poradenské zařízení (dále jen „ŠPZ“) doporučilo asistenta pedagoga v souladu s vyhláškou č. 73/2005 Sb. před 1. září 2016, a toto doporučení tedy nezakládá nárok na zajištění asistenta pedagoga coby podpůrného opatření dle zákona č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění účinném od 1. září 2016.

- modul B je zaměřen na finanční podporu asistentů pedagoga pro děti, žáky a studenty se sociálním znevýhodněním ve školách všech zřizovatelů (školy soukromé, církevní, krajské, obecní, školy zřizované MŠMT). Za žáka se sociálním znevýhodněním se považuje žák dle § 1 odst. 6 vyhlášky č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných.
- modul C je určen na financování asistentů pedagoga dle § 18 odst. 1 vyhlášky č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných (dále jen „vyhláška“). Asistenta pedagoga lze využít, pokud je ve třídě, oddělení nebo studijní skupině počet žáků s přiznaným podpůrným opatřením druhého až pátého stupně vyhlášky vyšší než 5. Zároveň však musí být splněna podmínka § 17 odst. 4 vyhlášky, a to že důvodem pro počet žáků s přiznaným podpůrným opatřením druhého až pátého stupně vyšším než 5 musí být plnění povinnosti přednostního přijetí žáka podle § 34 odst. 4 nebo § 36 odst. 7 školského zákona nebo se jedná o střední školu, konzervatoř či vyšší odbornou školu. Do uvedeného minimálního počtu pěti žáků se nezapočítávají ti žáci se speciálními vzdělávacími potřebami, kterým je poskytováno podpůrné opatření spočívající ve využití asistenta pedagoga. Vzhledem ke skladbě poskytovaných podpůrných opatření se jedná o podporu především pro žáky s přiznaným podpůrným opatřením druhého stupně. Vzhledem k tomu, že asistent pedagoga, který bude ve třídě působit na základě § 18 vyhlášky, není podpůrným opatřením, nemůže být jako podpůrné opatření financován.

6.2 Financování školních asistentů z OP VVV - šablony

V rámci OP VVV bylo možné ve výzvách Inkluzivní vzdělávání a tzv. Šablony (viz následující text) zřídit ve školách pozice školních asistentů, kteří obsahem své činnosti pozice asistentů pedagoga doplňují. Školní asistent je nepedagogický pracovník, není spojen s konkrétním žákem, působí v celé škole, příp. v domácím prostředí žáka (se souhlasem zákonného zástupce žáka). Školní asistent např. poskytuje základní nepedagogickou podporu při přípravě na vyučování, zprostředkovává komunikaci s komunitou, rodinou a školou spočívající např. v aktivitách vedoucích k zajištění pravidelné školní docházky žáků, porozumění rodinnému prostředí žáků a zajištění přenosu informací mezi školou a rodinou, pomáhá při rozvoji mimoškolních a volnočasových aktivit. Podporuje přípravu žáka na výuku, pomáhá v zajišťování výjezdů školy (školy v přírodě apod.), a s organizační podporou pedagogických pracovníků při práci s žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Dále může poskytovat nepedagogickou podporu dětem v předškolním vzdělávání spočívající např. v nácviku jednoduchých činností při příchodu a pobytu ve škole nebo školském zařízení, nebo při akcích školy nebo školského zařízení, pomoci při oblékání. Podporu dětem a žákům poskytuje školní asistent vždy za přítomnosti pedagogického pracovníka.

Opatření: 3.4.b Zkvalitnění a rozvoj poradenského systému za účelem zajištění rovného přístupu ve vzdělávání (od předškolního po vysokoškolské, vč. prevence rizikového chování);

Gestor: MŠMT

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno. Nad rámec individuálních potřeb, saturovaných formou podpůrných opatření, se jeví potřeba systémové podpory rozvoje školních poradenských pracovišť, která budou sehrávat klíčovou roli mj. při stanovování a realizaci podpůrných opatření prvního stupně. Zásadním je pak rozvoj sítě školních poradenských zařízení, resp. vytvoření funkční sítě těchto zařízení, která budou garantovat dostupné a krajově srovnatelné služby. Tento proces bude vyžadovat mj. i tvorbu závazných personálních standardů a standardů činností.

1) Rozvojový program „Navýšení kapacit ve školských poradenských zařízeních“

MŠMT v roce 2017 vyhlásilo rozvojový program „Navýšení kapacit ve školských poradenských zařízeních“. Účelem dotace bylo zajistit dostatečnou odbornou personální podporu pro realizaci § 16 školského zákona, a to navýšením kapacit ŠPZ všech zřizovatelů zapsaných do školského rejstříku, podle pravidel stanovených v programu. Zařízením se rozumí pedagogicko - psychologická poradna (dále jen „PPP“) nebo speciálně pedagogické centrum (dále jen „SPC“). Navýšení kapacit zařízení se realizuje rozšířením pozic o činnost dalšího odborného pracovníka. Zařízení samostatně rozhodne o tom, jaké pracovní pozice rozšíří. Program byl realizován v období leden – prosinec 2017.

Na rozvojový program v roce 2017 **bylo poskytnuto celkem 120 098 954,00 Kč**, a to následovně:

Tab. č. 19 Poskytnuté dotace na rozvojový program

ŠPZ	poskytnutá dotace (v Kč)
kraje + soukromá zařízení	113 503 231
církevní	1 326 066
přímo řízené	5 569 657

2) Přímá personální podpora z OP VVV

Přímou personální podporu škol (pozici psychologa a speciálního pedagoga, ale také např. školního asistenta nebo sociálního pedagoga) bylo možné zajistit jednak z výzvy Inkluzivní vzdělávání (aktivita Prevence školního neúspěchu – viz text dříve) a dále také z tzv. šablon (OP VVV).

Výzvy Podpora škol formou projektů zjednodušeného vykazování – **Šablony pro MŠ a ZŠ I** (02_16_022 a 02_16_023) byly vyhlášeny dne 23. 6. 2016 v celkové alokaci 4,5 mld. Kč. Příjem žádostí byl ukončen 30. 6. 2017. Velká část aktivit je zaměřena na podporu společného vzdělávání. Mateřské i základní školy mohly volit ze šablon na personální podporu (školní asistent, školní psycholog, školní speciální pedagog a sociální pedagog). Pro mateřské školy byly připraveny šablony Individualizace vzdělávání v MŠ a Sdílení zkušeností pedagogů z různých škol prostřednictvím vzájemných návštěv.

Základní školy mohly na podporu společného vzdělávání volit stejné personální šablony jako mateřské školy, nebo v rámci projektu absolvovat další vzdělávání pedagogických pracovníků v rozsahu 8, 16, 32, 54 a 80 hodin. Téma inkluzivní vzdělávání bylo možné rozvíjet také prostřednictvím šablon na sdílení zkušeností pedagogů a vzájemnou spolupráci.

Pro střední a vyšší odborné školy byla dne 20. 12. 2016 vyhlášena výzva Podpora škol formou projektů zjednodušeného vykazování – **Šablony pro SŠ a VOŠ I** (02_16_035 a 02_16_042) v celkové alokaci 1 mld. Kč. Příjem žádostí byl ukončen 30. 11. 2017. I v této výzvě je spektrum šablon zaměřených na podporu společného vzdělávání, a to zejména pro střední školy. Ty mohly volit šablony na personální podporu (školní asistent, školní psycholog, školní speciální pedagog a sociální pedagog), další vzdělávání pedagogických pracovníků zaměřené na inkluzi v rozsahu 8, 16, 24 a 80 hodin, nebo šablony zaměřené na sdílení zkušeností a vzájemnou spolupráci pedagogů. Pro vyšší odborné školy byly připraveny šablony na další vzdělávání pedagogických pracovníků v tématu inkluze v rozsahu 8, 16, 24 a 80 hodin, nebo šablona zaměřená na sdílení zkušeností prostřednictvím vzájemných návštěv.

3) Vzdělávání poradenských pracovníků

V roce 2017 pokračovalo vzdělávání poradenských pracovníků v kurzech zaměřených obecně metodologicky (kurzy diagnostiky lehkého mentálního postižení pro psychology a speciální pedagogy), v kurzech zaměřených na základní pravidla využití jednotlivých diagnostických metod a v kurzech věnovaných speciálním aplikacím metod, jmenovitě možnostem posuzování adaptivních schopností.

V roce 2017 se také realizoval čtyřdenní tréninkový kurz „Výcvik v dynamickém vyšetření kognitivních schopností u dětí“ se zahraničním lektorem, prof. Davidem Tzuriem. Vzdělávací program byl určen pro psychology a speciální pedagogy ze školních a školských poradenských zařízení. Celkem bylo v užívání dynamického přístupu v diagnostice a užívání na těchto principech založených testů prof. Tzuriela proškolen 24 poradenských odborníků. Vzdělávací program proběhl v anglickém jazyce a byl tlumočen do češtiny. Možnost účastnit se tohoto kurzu je relativně ojedinělá, kurz nebývá v České republice realizován příliš často, a proto byla možnost jeho zajištění velkým přínosem pro poradenský terén.

4) Metodická síť pracovníků školských poradenských zařízení

V rámci projektu IPS „Podpora kvalitních poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních zaměřených na podporu inkluze (KIPR)“ (viz výše), který byl zahájen v květnu 2016, byla vytvořena rozsáhlá krajská metodická síť, přes kterou jsou předávány informace do poradenského terénu, které pomáhají zavádět legislativní změny.

Cílem projektu je:

- zavést a ověřit jednotná pravidla pro poskytování školských poradenských služeb;
- podpořit zavádění podpůrných opatření do vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami;
- podpořit programy dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků;
- metodické vedení ŠPZ na úrovni krajů.

Nedílnou součástí projektu je ve spolupráci s ASZ podpora vybraných škol, kde je vysoký počet žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v kombinaci s faktory sociálního vyloučení a chudobou. Školy byly vybrány zejména v součinnosti s řediteli ŠPZ. Projekt realizuje Národní ústav pro vzdělávání (dále jen „NÚV“).

5) Diagnostické nástroje*Posuzování sociálního znevýhodnění*

S ohledem na poptávku pracovníků školských poradenských zařízení týkající se konceptu sociálního znevýhodnění (zastřešeného pojmy odlišné životní a kulturní prostředí) směřující k zavedené odborné skupině k problémům diagnostiky lehkého mentálního postižení byla zadána podrobně specifikovaná rešerše existujících zahraničních metod pro posouzení sociálního znevýhodnění. S výstupem rešerše, který bude k dispozici v období roku 2018, pak bude spolu s odbornou literaturou dále pracováno při vývoji konkrétních diagnostických metod pro české prostředí.

Posuzování adaptivních schopností

NÚV pracuje dlouhodobě na vývoji metody pro posuzování adaptivních schopností – každodenních dovedností týkajících se očekávání rodičů a okolí dítěte na jeho dovednosti v běžném životě (v čem má být dítě určitého věku samostatné, nezávislé, co vše má umět či zvládat). Ta je považována za jeden z korekčních mechanismů při posuzování speciálních vzdělávacích potřeb dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí, který může předejít chybným diagnostickým závěrům. V průběhu roku 2017 byla uzavřena kvalitativní pilotáž, a dále byla realizována kvantitativní pilotáž s rodiči, ve které bylo získáno více než 500 úplných protokolů metody. Pro cíle této strategie je významné, že do studie byli zapojeni také rodiče 70 dětí z minority (romská menšina) a z části také dětí cizinců; společně se sběrem dat o subjektivním hodnocení sociálního znevýhodnění rodiny. Další vývoj metody je předpokládán v roce 2018.

6) Primární prevence

V rámci realizace efektivní primární prevence rizikového chování u dětí a mládeže v působnosti resortu školství je kladen důraz především na:

- realizaci dlouhodobých, systémových a efektivních programů primární prevence,
- vzdělávání všech aktérů, kteří ve školním prostředí primární prevenci realizují (ať interních zaměstnanců školy, tak i vnějších subjektů – pedagogicko-psychologických poraden, NNO apod.),
- evaluaci, hodnocení a současně na poskytování ověřených informací z dané oblasti (prostřednictvím periodik, webových portálů a odborných platforem – seminářů, konferencí apod.).

V rámci podpory kvality školních programů primární prevence rizikového chování NÚV ve spolupráci s MŠMT i v roce 2017 pokračoval v posuzování kvality programů školské primární prevence a jejich certifikací. Hlavními činnostmi v souvislosti s koordinací průběhu certifikací bylo vyřizování žádostí o certifikace programů, sestavování hodnotících týmů (tzv. certifikační týmy), zajištění realizace místních šetření, poskytování informací o průběhu procesu, spolupráce s Výborem pro udělování certifikací při MŠMT a podpora odborného rozvoje certifikátorů.

Ke konci roku 2017 NÚV eviduje celkem 56 organizací s 88 aktuálně platnými certifikovanými programy primární prevence. Z celkového počtu 88 certifikovaných programů je 55 programů všeobecné prevence, 24 programů selektivní prevence a 9 programů indikované prevence. Aktuální přehled certifikovaných organizací je zveřejněn na webových stránkách NÚV v sekci Primární prevence. Zde jsou také pravidelně aktualizovány další informace týkající se certifikací.

Za poslední 4 roky prošly posouzením již desítky subjektů, z nichž většina byla úspěšná a obdržela certifikát odborné způsobilosti. V průběhu minulých let se ale ukázalo pár nedostatků jak v samotném znění Standardů odborné způsobilosti, tak v nastavení certifikačního procesu jako celku. Z tohoto důvodu MŠMT ve spolupráci s NÚV přistoupilo v roce 2016 k zahájení přípravy revize systému certifikací PPRCH (Příprava revize systému certifikací), která probíhala i v roce 2017. Na základě zpětných vazeb z procesu certifikace od posuzovatelů i organizací byly sebrány podněty k revizi, které byly předloženy k diskusi pracovním skupinám. Na základě uskutečněných jednání pracovních skupin vznikl návrh revize Standardů a dalších doprovodných materiálů. Schvalovací proces nového systému certifikací bude schvalován v rámci MŠMT v roce 2018.

NÚV ve spolupráci s Oddělením prevence MŠMT od roku 2016 realizuje cílenou metodickou podporu a systematické vzdělávání pro všechny krajské školské koordinátory prevence. NÚV a MŠMT tím navazují na tradici v poskytování metodické podpory pro oblast primární prevence rizikového chování, která byla přerušena po zrušení Institutu pedagogicko-psychologického poradenství v roce 2011.

Krajští školští koordinátoři prevence zastávají klíčovou roli v celorepublikovém systému podpory školské primární prevence rizikového chování. Jejich úkolem je mj. metodické vedení metodiků prevence v pedagogicko-psychologických poradnách a participace na zajišťování podmínek pro kvalitní práci školních metodiků prevence a dalších pedagogů podílejících se na primární prevenci na jednotlivých školách. Jsou také zodpovědní za vytváření a naplňování krajské koncepce prevence, monitorují situaci na školách ve svém regionu a podílejí se na koncipování a směřování dotačních programů pro oblast prevence.

V roce 2017 se uskutečnily celkem čtyři celodenní vzdělávací a metodické semináře s cílem dále zkvalitnit vertikální spolupráci v systému PPRCH a podpořit práci krajských školských koordinátorů prevence a tím i zlepšení kvality celkové úrovně systému primární prevence rizikového chování v každém kraji v České republice. Uskutečněné akce měly rovněž za cíl sjednotit práci koordinátorů prevence napříč ČR, umožnit sdílení zkušeností, podpořit šíření dobré praxe a fungovat jako prevence syndromu vyhoření těchto pracovníků.

NÚV rovněž v rámci podpory kvality školních programů primární prevence rizikového chování spolupracuje s MŠMT a Klinikou adiktologie na rozvoji a uvádění do praxe jednotného on-line systému výkaznictví preventivních aktivit. Systém výkaznictví je pro lepší orientaci uživatelů umístěn na samostatných webových stránkách www.preventivni-aktivity.cz.

Smyslem on-line systému jednotné evidence preventivních aktivit realizovaných na českých školách je sjednotit obsah, objem a způsob sledování realizovaných preventivních aktivit, zavést jednotnou podobu výkazů a poskytnout školám účinný nástroj pro (auto)evaluaci realizovaných aktivit.

Mezi hlavní přínosy zavádění on-line systému výkaznictví preventivních aktivit patří ulehčení práce školním metodikům prevence a metodikům prevence z pedagogicko-psychologických poraden, zjednodušení vyplňování i zpracování dat o naplňování školních preventivních programů a možnost porovnatelnosti dat napříč okresy a kraji v České republice.

K usnadnění používání systému výkaznictví pro nové uživatele jsou vytvořena návodná instruktážní videa, která jsou zveřejněna na webových stránkách NÚV a zaslána školním metodikům prevence a metodikům prevence z pedagogicko-psychologických poraden. Vedle návodných videí a nápovědy umístěné přímo v systému fungoval po celou dobu též e-mailový a telefonický helpdesk, který provozuje NÚV. Pracovníci NÚV museli řešit několik desítek dotazů a drobných problémů, celkově ale proběhl první rok provozu systému dobře a bez větších komplikací.

V rámci on-line systému fungují celkem 3 úrovně přístupu pro jednotlivé kategorie pracovníků v systému primární prevence. Jádrem systému je dotazník rozdělený na 7 tematických částí, který vyplňuje škola (zpravidla školní metodik prevence). Data sesbíraná od škol se v generované formě dostávají do pedagogicko-psychologických poraden příslušným metodikům prevence. Souhrnné informace o sesbíraných datech se potom za jednotlivé poradny v kraji agregují a samostatný přístup k nim mají krajští školští koordinátoři prevence. Souhrnná data za jednotlivé kraje a celou ČR dohromady se pak zobrazují MŠMT, konkrétně pracovníkům Oddělení prevence. Moduly pro speciální přístupy na jednotlivých úrovních podle požadavků plynoucích z pozice jednotlivých článků v hierarchické pyramidě byly vždy nejprve navrženy ze strany NÚV a ve spolupráci s danými pracovníky pilotovány a připomínkovány, aby co nejlépe odpovídaly potřebám praxe.

V roce 2017 byly aktualizovány 3 témata - přílohy Metodického doporučení pro primární prevenci – kyberšikana, vandalismus a záškoláctví. Finální verze metodického doporučení je zveřejněna na webových stránkách MŠMT.

7) Standardy kvality služeb ambulantních středisek výchovné péče

V rámci minimalizace rizik spojených s rizikovým chováním u dětí, žáků a studentů byly od roku 2015 připravovány Standardy kvality služeb ambulantních středisek výchovné péče, což jsou zařízení preventivně výchovné péče. Standardy by měly do budoucna zajistit naplňování minimální a zároveň nepodkročitelné úrovně kvality poskytovaných služeb. Byly připravovány prostřednictvím setkávání pracovní skupiny vedené Národním ústavem pro vzdělávání a složené z odborníků z praxe. Byly také připomínkovány širší odbornou veřejností a prošly pilotáží přímo ve vybraných zařízeních. Na závěr roku 2017 byly standardy dokončeny a byl připraven plán jejich implementace.

Opatření: 3.4.c Zajištění podpory rovného přístupu ve vzdělávání prostřednictvím mimoškolních aktivit (podpora efektivního zájmového a neformálního vzdělávání);

Gestor: MŠMT

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno. V některých sociálně vyloučených lokalitách, především v lokalitách vzdálených od přirozených kulturních a ekonomických center, zpravidla není dostupné zájmové nebo neformální vzdělávání, které by mělo potenciál přispět k začlenění méně úspěšných či jakkoliv znevýhodněných žáků. Neformální aktivity jsou tak sice teoreticky přístupné všem bez rozdílu, ve skutečnosti jsou ale v mnoha ohledech vysokoprahové a často špatně fyzicky dostupné.

Pro efektivnější naplňování tohoto opatření KSZ doporučuje soustavně podporovat zájmové a neformální vzdělávání pro děti žijící v podmínkách sociálního vyloučení. Taková podpora může probíhat např. prostřednictvím příspěvku na dojíždění, přiblížením neformálního vzdělávání dětem z vyloučených lokalit, poskytnutím veřejných prostor pro svépomocné zájmové skupiny (tělocvičny, společenské sály) apod.

1) Oblast legislativy

MŠMT napomáhá podpoře zájmového vzdělávání dostupností školních družin k podpoře rovného přístupu ke vzdělání, a tím podporuje i rodiny s dětmi, především díky nabídce volnočasových aktivit pro děti a mládež v odpoledních hodinách, v době školních prázdnin, případně i víkendových akcí. Jedná se o pravidelné i příležitostné výchovné, vzdělávací a zájmové činnosti; táborovou činnost; individuální práci, zejména vytvářením podmínek pro rozvoj nadání dětí, žáků a studentů; činnosti vedoucí k prevenci rizikového chování a jednorázové i spontánní činnosti s dětmi a mládeží. Segmentu školních družin výrazně napomůže reforma financování regionálního školství. Zásadní rozdíl je v zavedení zcela odlišného systému normativního financování pedagogické práce ve vybraných druzích škol a školských zařízeních zřizovaných ÚSC. Vybraným typem školských zařízení budou školní družiny, kterým prováděcí předpis – zde konkrétně vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání, stanoví maximální počet hodin přímé pedagogické činnosti v závislosti na organizační struktuře školní družiny. Tato změna výrazně napomůže vyššímu zapojení žáků do činnosti školních družin, posílí kapacity školních družin a napomůže vyššímu uspokojení poptávky po zájmovém vzdělávání, které je sice nenárokové, ale plní řadu nezastupitelných funkcí v socializaci jedince, jeho snazšímu zapojení do školního kolektivu, budování nových sociálních vazeb, ale rovněž získávání důležitých dovedností a znalostí pro život. Vhodně též doplňuje povinnou školní docházku a kompenzuje zátěž s ní související. Provozní hodiny si stanoví ředitel školského zařízení dle místních podmínek, nebudou tedy stanoveny jednotné provozní hodiny pro všechny družiny. Vyhláška prošla vnějším připomínkovým řízením a připravuje se znění do Legislativní rady vlády.

Navržené řešení financování „pedagogické práce“ ve vybraných druzích škol/školských zařízení plně koresponduje s praxí většiny evropských zemí, kde stát hraje dominantní roli v oblasti zabezpečení mezd pro pedagogické pracovníky, a to až na úroveň jednotlivých škol/školských zařízení.

MŠMT současně stanovilo minimální personální zabezpečení - personální standard zajištění zájmového vzdělávání poskytovaného dalšími typy školských zařízení zájmového vzdělávání – školních klubů a středisek volného času. Tyto standardy jsou součástí novelizované vyhlášky č. 492/2005 Sb., o krajských normativech.

2) Podpora zájmového a neformálního vzdělávání z operačních programů evropských strukturálních a investičních fondů (ESIF).

MŠMT v této oblasti se zapojilo do tří operačních programů, aby zajistili školským zařízením pro zájmové vzdělávání a NNO pracujícím s dětmi a mládeží možnost čerpání finančních prostředků z ESF.

2.1 Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Podporováno z OP VVV – výzvy Inkluzivní vzdělávání, Gramotnosti, výzev Inkluzivní vzdělávání pro KPSVL I a II, Inkluzivní vzdělávání pro SVL (podrobněji viz výše). Na propojování neformálního a formálního vzdělávání na koncepční úrovni se zaměřila v tématu č. 4, výzva **Budování kapacit pro rozvoj škol II** (02_16_032). Výzva byla vyhlášena v červnu 2017, příjem žádostí o podporu byl ukončen v září 2017. Téma 4 se zabývá propojováním formálního a neformálního vzdělávání – rozvojem klíčových kompetencí. Projekty budou podporovat realizaci opatření Koncepce podpory mládeže na období 2014-2020 a cílí na tvorbu, ověření a evaluaci programů pro děti a žáky, které propojí neformální vzdělávání s formálním vzděláváním a vzniknou za spolupráce pracovníků v neformálním vzdělávání (včetně zájmového) s pedagogy škol. Dojde k navázání partnerství mezi školami a organizacemi neformálního vzdělávání. Každý příjemce projektu je povinen zařadit mezi vytvářené programy minimálně jeden specifický program s uzpůsobením pro děti a žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, např. pro děti a žáky se smyslovým zdravotním hendikepem, tělesně hendikepované děti a žáky, děti a žáky s ADHD, žáky nadané apod., kteří mohou program bez překážek absolvovat ve smyslu společného vzdělávání.

V tzv. Šablonách I pro ZŠ mohou školy organizovat extrakurikulární rozvojové aktivity typu čtenářský klub, Klub zábavné logiky a deskových her, příp. doučování a přípravu na vyučování. Cílem aktivit v čtenářském klubu je rozvoj klíčových kompetencí. Je kladen důraz na respektování individuálních potřeb a požadavků žáků, jako je např. rozdílná úroveň dovedností, jejich věk a různé zájmy. Podmínkou zřízení klubu je zařazení nejméně dvou žáků ohrožených školním neúspěchem. Klub zábavné logiky a deskových her pro žáky ZŠ podporuje rozvoj logického (ale i infromatického) a strategického myšlení žáků. I v této aktivitě je podmínkou zapojování žáků ohrožených školním neúspěchem.

V Šablonách pro SŠ a VOŠ I je možné jako extrakurikulární aktivitu zřídit tzv. fiktivní firmu (šablona Podpora podnikavosti žáků SŠ prostřednictvím volnočasové aktivity - fiktivní firma). Aktivita podporuje vlastní podnikavost žáků, vytváří příležitost pro jejich seberealizaci a upevňuje jejich zvyk provádět samostatnou práci a odpovědnost za vlastní vykonanou práci. Podmínkou zřízení fiktivní firmy je zařazení nejméně dvou žáků ohrožených školním neúspěchem.

2.2 Operační program zaměstnanost – OPZ (v gesci MPSV)

Výzva „Podpora zařízení péče o děti na 1. stupni základních škol v době mimo školní vyučování mimo hlavní město Prahu/ v hlavním městě Praze“

2.3 Investiční regionální operační program - IROP

Výzva č. 56 „Infrastruktura pro zájmové, neformální a celoživotní vzdělávání“

Výzva č. 57 „Infrastruktura pro zájmové, neformální a celoživotní vzdělávání (SVL)“

Celkem bylo podáno do obou výzev 186 žádostí o podporu, celková alokace obou výzev je 503 mil. Kč.

Opatření: 3.4.d Minimalizace rizik spojených s rizikovým chováním u dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami prostřednictvím podpory standardizovaných a certifikovaných služeb v oblasti primární prevence rizikového chování ve vzdělávání, ve spolupráci s rodinou a sociálními službami;

Gestor: MŠMT

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

V oblasti prevence rizikového chování byla věnována značná pozornost systému kvality preventivních programů ve školním prostředí. Programy školské primární prevence zahrnují širokou paletu poskytovaných programů z hlediska jejich zaměření, užívaných metod, cílové skupiny a dále meziresortní variabilitu v rámci poskytovatelů těchto programů. Z hlediska efektivity prováděné primární prevence je tedy potřeba dodržovat základní kritéria kvality, která má program splňovat, tak aby preventivní působení na školách bylo účinné.

V rámci realizace efektivní primární prevence rizikového chování u dětí a mládeže v působnosti resortu školství je kladen důraz především na:

- realizaci dlouhodobých, systémových a efektivních programů primární prevence
- vzdělávání všech aktérů, kteří ve školním prostředí primární prevenci realizují (ať interních zaměstnanců školy, tak i vnějších subjektů – pedagogicko-psychologických poraden, NNO a v neposlední řadě i rodičů apod.)
- evaluaci, hodnocení a současně na poskytování ověřených informací z dané oblasti (prostřednictvím periodik, webových portálů a odborných platforem – seminářů, konferencí apod.)

Pro hodnocení kvality programů vznikl systém certifikací odborné způsobilosti programů a poskytovatelů primární prevence, který byl zaměřený na prevenci užívání návykových látek. V České republice byl spuštěn v roce 2006, následně byl pozastaven a systém byl rozšířen na prevenci i dalších rizikových projevů chování. Obnoven byl v roce 2013. Certifikacemi bylo pověřeno Pracoviště pro certifikace (původně Agentura pro certifikace), zřízené při NÚV.

Za poslední 4 roky prošly posouzením již desítky subjektů, z nichž většina byla úspěšná a obdržela certifikát odborné způsobilosti. Ke konci roku 2017 NÚV eviduje celkem 56 organizací s 88 aktuálně platnými certifikovanými programy primární prevence. Z celkového počtu 88 certifikovaných programů je 55 programů všeobecné prevence, 24 programů selektivní prevence a 9 programů indikované prevence.

MŠMT ze svého rozpočtu každoročně podporuje oblast primární prevence v rámci svého dotačního programu „Podpora realizace aktivit v oblasti primární prevence rizikového chování“, a to ve výši cca 20 mil. Kč ročně. Cílovými skupinami podporovaných aktivit jsou především žáci základních a středních škol, pedagogové a rodiče. Programy se však dotýkají i širšího spektra aktérů, jako jsou nepedagogičtí pracovníci škol či ředitelé škol. Realizátory těchto aktivit jsou především NNO, školy či školská poradenská zařízení. Podporované aktivity se zároveň rozdělují podle typu jednotlivých programů na primární prevenci –

- všeobecnou,
- selektivní
- a indikovanou.
- Dále jsou podpořeny projekty na šíření informací (webové stránky, časopisy, konference) a projekty zaměřené na evaluaci a dostupnost služeb.

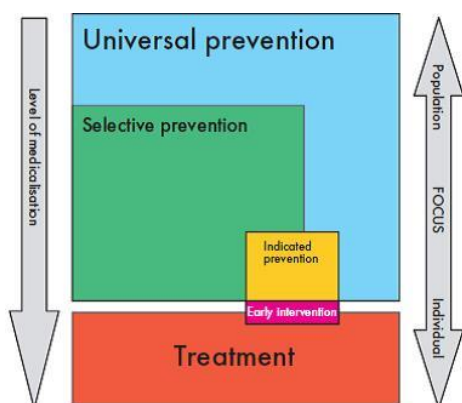

Figure 1.5: The USIP-treatment continuum.

Grafické znázornění umístění všeobecné, selektivní a indikované prevence v systému prevence, přejatá z materiálů MCDDA (MCDDA, 2009) dobře znázorňuje komplikovanost hranic jednotlivých oblastí, jejich vzájemné přesahy i přibližný rozsah intervencí (velikost dané oblasti je orientačně úměrná množství poskytovaných intervencí a velikosti cílové populace).

Specifickou prevenci dále členíme do tří úrovní. Tyto úrovně jsou vydefinovány v závislosti na tom, jaká je cílová skupina programu, jaká je míra jejího ohrožení rizikovým chováním. Podle toho je pak volena intenzita programu, prostředky a nástroje, které program využívá, na jaké úrovni zapojení je cílová skupina atd. Obecně platí, že čím větší je hloubka a intenzita programu, tím více využívá různých speciálně pedagogických, psychologických a psychoterapeutických technik a postupů. To znamená, že se s každou úrovní zásadně zvyšují požadavky na vzdělání a celkovou profesní erudici realizátora programu. Některé z nejvíce specializovaných náročných programů mohou realizovat již výhradně pracovníci s psychologickým a minimálně poradenským vzděláním. (Gallà et al., 2005; Černý, 2010).

Všeobecná primární prevence je zaměřena na běžnou populaci dětí a mládeže bez rozdělování na méně či více rizikové skupiny. Zohledňuje se pouze věkové složení, případně specifika daná např. sociálními nebo jinými faktory. Patří sem programy pro větší počet osob (třída či menší sociální skupina). V praxi ve většině případů dostačuje na realizaci programu všeobecné primární prevence SŠ vzdělání, základní lektorský výcvik, úplné vzdělání školního metodika prevence, realizují ho i lidé specifickými dovednostmi – např. záchranáři, policisté. Cílem je např. zamezit nebo oddálit užívání návykových látek. Jedná se o tematické programy se zpracovanou metodikou (např. preventivní program Unplugged), (Černý, 2010).

Selektivní primární prevence se zaměřuje na skupiny osob, u kterých jsou ve zvýšené míře přítomny rizikové faktory pro vznik a vývoj různých forem rizikového chování, tj. jsou více ohrožené (např. zvýšeně vystavené působení rizikových faktorů) než jiné skupiny populace. Rizikové skupiny lze identifikovat na základě biologických, psychologických, sociálních nebo environmentálních rizikových faktorů souvisejících s rizikovým chováním, a dále podle věku, pohlaví, rodinné historie, místa bydliště nebo úrovně sociálního znevýhodnění (Gallà et al., 2005). Jedná se např. děti alkoholiků, studenti, kteří nedokončili školu nebo kteří mají zhoršený prospěch. Většinou se zde pracuje s menšími skupinami či jednotlivci. Není posuzována aktuální situace jednotlivce, hodnotí se pouze na základě své příslušnosti k popisované skupině (např. Romové, třída na základní škole praktické apod.) a na základě této příslušnosti je navržen selektivní program. Patří sem i různé intenzivní nespécifické sociálně-psychologické skupinové programy posilující např. sociální dovednosti, komunikaci, vztahy atd. Vzhledem k práci s cílovou skupinou se zvýšeným rizikem, se zde klade větší důraz na vzdělání preventisty (vhodná je např. speciální pedagogika, psychologie, adiktologie atd., povinný je alespoň Bc. Stupeň VŠ, rozsáhlejší speciální trénink, základní sebezkušenost, ale opět tento rozsah splňuje specializační studium ŠMP) (volně dle Černý, 2010).

Indikovaná primární prevence se zaměřuje na jedince či skupinu, kteří jsou vystaveni působení výrazně rizikových faktorů, případně u kterých se již vyskytly projevy rizikového chování. Snahou je podchytit problém co nejdříve, správně posoudit a vyhodnotit potřebnost specifických intervencí a neprodleně tyto intervence zahájit. Jedná se již o práci s dětmi a mládeží, u kterých je zvýšené riziko výskytu či již počínající projevy rizikového chování (Černý, 2010). Podstatou indikované prevence je, že jedinec byl do vybrané skupiny indikován – tedy vybrán dle posouzení své individuální situace (diagnostikou, screeningem, dotazníky apod.). Cílem indikované prevence není jen např. oddálení užívání drog, ale také snížení frekvence a objemu užívaných drog a zmírnění následků jejich užívání. Dalším cílem je porozumět rizikovému chování prostřednictvím vymezení rizikových a protektivních faktorů, především z oblasti individuálních rizikových faktorů vztahujících se k duševním problémům (např. externalizující a internalizující poruchy, děti s ADHD), které se vyskytují již v dětství a které zvyšují riziko problémů s drogami (EMCDDA, 2009). Nedílnou součástí indikované prevence je vyhodnocení (screening) rizikivosti jednotlivce z hlediska užívání návykových látek (Mrazek & Haggerty, 1994; Kalina et al., 2003; NIDA, 2003; EMCDDA, 2009). Tato úroveň prevence již vyžaduje např. speciální pedagogické, psychologické, adiktologické nebo jiné podobné vzdělání pro práci preventisty, je nárokován Mgr. Stupeň VŠ studia, speciální trénink a dvouletá praxe pro samostatnou práci. (Černý, 2010). Na této úrovni lze s klientem preventivně pracovat individuálně i skupinově.

Oblast včasné intervence (Early intervention) je součástí indikované prevence, avšak na samotné hranici léčby (Treatment). Využívá tedy již léčebných, terapeutických nástrojů k péči o jedince, jejich potíže se již do značné míry rozvinuly (jsou silně ohroženi rozvojem závislostního chování), ale stále ještě u nich nebyla stanovena klinická diagnóza (dle MKN-10 či DSM-IV, nespĺňují plně kritéria diagnózy), která by zakládala důvod k léčbě v pravém slova smyslu. V tabulce můžeme též sledovat směr zacílení péče (FOCUS) od obecné populace směrem k potřebám podskupin a následně k rizikům jednotlivce. Tabulka zohledňuje také úroveň medicalizace (Level of medicalisation – posun od školské k medicínské oblasti), která je v našem pojetí úměrná zvyšujícím se nárokům na vzdělání a profesní přípravu odborníků, kteří v daném typu prevence působí.

Výhody všeobecné prevence je zasažení velkého počtu populace a nestigmatizace účastníků. Nevýhodou naproti tomu je, že výhody pro jednotlivé účastníky jsou malé a jejich neosobní povaha je obtížně motivuje ke změně. Naproti tomu výhodou selektivní a indikované prevence je profit skupiny a jednotlivců z cíleného programu. Daný problém lze ještě řešit v raném stádium. Nevýhodou někdy je obtížná identifikace osob, které jsou vystaveni riziku duševních poruch v budoucnosti a stigmatizace osob (Mrázek & Haggerty, 1994).

Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami jsou zahrnováni především do programů selektivní a indikované primární prevence.

Pro rok 2017 MŠMT v červnu 2016 vyhlásilo specifický program na podporu Bezpečného klimatu ve školách, jehož cílovou skupinou byly primárně školy a školská zařízení. Dotační program s alokací prostředků ve výši 20 mil. Kč byl zaměřen na podporu aktivit škol a školských zařízení k zajištění a rozvoji bezpečného klimatu v českých školách prostřednictvím vzdělávání pedagogických pracovníků, skupinových supervizí a kazuistických seminářů v oblasti bezpečného klimatu na školách a metodické podpory pedagogů pro práci s třídnickými hodinami ve školách a dále pak podporu specializačního studia pro školní metodiky prevence. Podpořeno pro rok 2017 bylo 165 škol.

Tab. č. 20 Přehled poskytnutých finančních prostředků

Rok	Počet podpořených projektů	Poskytnutá dotace (v Kč)
2014	156	19 553 300
2015	163	19 207 154
2016	191	19 999 446
2017	125	19 644 262 + Bezpečné klima 11 000 000

Opatření: 3.4.e Podpora rozvoje a tvorby místních strategií rozvoje výchovně vzdělávací soustavy a systematické sociálně pedagogické intervence v domácnostech ohrožených sociálním vyloučením.

Gestor: MŠMT ve spolupráci s MPSV a ASZ

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno. KSZ upozorňuje na nízký počet žádostí v rámci výzev MŠMT k financování inkluzivních opatření – výzva proto musela být prodloužena, nicméně její kritéria nebyla pozměněna. Čerpání je tím pádem nízké a efektivita dopadu na konkrétní školy je minimální.

Rozvoj multidisciplinární spolupráce OSPOD se vzdělávacími institucemi a s pedagogy je podporován zejména v rámci standardizace výkonu SPO, konkrétně v rámci plnění standardu č. 7 *Prevence*, kdy tato spolupráce v praxi probíhá i formou zapojení OSPOD do strategického plánování, které má přesah do oblasti vzdělávání.

Z pohledu ASZ je opatření postupně naplňováno prostřednictvím dvou základních aktivit:

I. Místní plány inkluze

ASZ přispívá k plnění opatření v rámci KPSVL, resp. SPSZ, jejichž povinnou přílohu tvoří i Místní plány inkluze (dále jen „MPI“). Plány jsou prioritně zaměřené na rozvoj společného vzdělávání ve spolupracujících subjektech. V roce 2017 bylo ve spolupráci s ASZ připraveno dvacet tři MPI a devět z nich již bylo schváleno zastupitelstvy. Součástí plánovaných opatření je i identifikace finančního zajištění těchto opatření a předběžná identifikace alokací pro projekty Evropských strukturálních a investičních fondů (investiční i neinvestiční projektové záměry financovatelné z výzev IROP a OP VVV).

V rámci realizované podpory a na základě schválených MPI bylo v roce 2017 schváleno devět individuálních projektů, kterou jsou výsledkem naplňování opatření tvorby místních strategií rozvoje vzdělávací soustavy. Schválené projekty jsou výsledkem společného plánování vytvořených pracovních skupin, kde se uplatňují všichni aktéři ve vzdělávací oblasti v regionu. Ze zaměření schválených projektů (viz. níže uvedené příklady) zřetelně vyvstává postupné naplňování opatření ve spolupracujících lokalitách.

Ve městě České Velenice bude činnostmi projektu „Inkluzivní vzdělávání v Českých Velenicích“ podpořeno inkluzivní vzdělávání. Vznikne platforma pro toto vzdělávání zahrnující pozice koordinátorů na obci i na školách, předškolní a také školní klub a doučování. Budou pořádány semináře pro rodiče, pedagogy i veřejnost. Proběhnou inspirativní zahraniční a tuzemské cesty. Děti a žáci ze socioekonomicky znevýhodněného a kulturně odlišného prostředí budou projektem podpořeny při vstupu a setrvání ve vzdělávacím systému podle jejich potřeb.

Cílem projektu „Žijeme tu spolu“ na Frýdlantsku je podpořit inkluzivní vzdělávání: zvýšit porozumění problematice ze strany důležitých aktérů a veřejnosti, podpořit školy v průběhu probíhající inkluzivní reformy a v neposlední řadě pomoci dětem a žákům ze znevýhodněného prostředí k úspěšnému absolvování základního vzdělání. Projekt vychází ze znalosti místního prostředí a navrhuje realizovatelné a inovativní aktivity.

Obdobně zaměřené projekty se realizují i v dalších městech – Brno, Ostrava, Chomutov, Klášterec nad Ohří/Vejprty, Velké Hamry a Liberec.

II. Místní akční plány

V návaznosti na předchozí realizační období výzvy číslo 02_15_005 Místní akční plány (dále jen „MAP“) rozvoje vzdělávání plněné v rámci OP VVV – Prioritní osa 3 byla v 15. 11. 2017 otevřena nová výzva číslo 0217041 s názvem Místní akční plány rozvoje vzdělávání II. Investiční prioritou výzvy je IP1 Omezování

a prevence předčasného ukončování školní docházky a podpora rovného přístupu ke kvalitním programům předškolního rozvoje, k primárnímu a sekundárnímu vzdělávání, možnostem formálního a neformálního vzdělávání, které umožňuje zpětné začlenění do procesu vzdělávání a odborné přípravy. K naplnění priority jsou stanoveny následující specifické cíle:

SC 1 – Zvýšení kvality předškolního vzdělávání včetně usnadnění přechodu dětí na ZŠ

SC 2 – Zlepšení kvality vzdělávání a výsledků žáků v klíčových kompetencích

SC 3 – Rozvoj systému strategického řízení a hodnocení kvality ve vzdělávání

SC 5 – Zvýšení kvality vzdělávání a odborné přípravy včetně posílení jejich relevance pro trh práce

Cílové skupiny: děti a žáci; pedagogičtí pracovníci a vedoucí pracovníci škol a školských zařízení; rodiče dětí a žáků; zaměstnanci veřejné správy a zřizovatelů škol působící ve vzdělávací politice; veřejnost; pracovníci organizací působících ve vzdělávání; pracovníci a dobrovolní pracovníci organizací působících v oblasti vzdělávání nebo asistenčních služeb a v oblasti neformálního a zájmového vzdělávání dětí a mládeže.

Oprávnění žadatelé: MAS - soukromoprávní subjekty uvedené v databázi MAS, obce, dobrovolné svazky obcí, Sdružení/spolek obcí (mikroregion, popř. sdružení obcí a mikroregionů), městské části hlavního města Prahy, (žadatel musí působit v území, ve kterém bude projekt realizován).

Jak je zřejmé z výše uvedeného zaměření, podporu místních strategií lze nalézt v několika rovinách této výzvy – především v naplňování SC3, v zaměření cílových skupin a v definovaných oprávněných žadatelích. SC3 je dále rozvíjen dílčími cíli:

1. Systémové zlepšení řízení škol prostřednictvím začleňování dlouhodobého místního plánování jako nástroje ke kvalitnímu řízení škol.
2. Sdílené porozumění cíli: orientace na kvalitní inkluzivní vzdělávání.
3. Zavádění řešení pro snižování nerovností ve vzdělávání uvnitř škol a v území – dostupnost kvalitního vzdělávání pro každé dítě/každého žáka v inkluzivní škole.
4. Zlepšení spolupráce s veřejností a rodiči, zřizovateli a veřejností, zlepšení spolupráce v území a využívání místních mimoškolních zdrojů pro rozvoj vzdělávání dětí a žáků.

K naplnění opatření rovněž napomáhají povinné aktivity projektů: Rozvoj a aktualizace MAP; Evaluace a monitoring MAP; Implementace MAP.

Cílem je podpora spolupráce (škol, školských zařízení, místních knihoven, muzeí, mimoškolních vzdělávacích a kulturních center zřizovaných NNO) při realizaci zastřešujících aktivit naplánovaných v místním akčním plánu. Realizované aktivity jsou komplementární s aktivitami škol podporovanými z výzev Podpora škol formou zjednodušeného vykazování – Šablony pro MŠ a ZŠ I a Šablony II.

Povinně volitelná témata:

- a) Implementace aktivit MAP pro realizaci povinného opatření č. 1 Předškolní vzdělávání a péče: dostupnost, inkluze a kvalita.
- b) Implementace aktivit MAP pro realizaci povinného opatření č. 2 Čtenářská a matematická gramotnost v základním vzdělávání.
- c) Implementace aktivit MAP pro realizaci povinného opatření č. 3 Inkluzivní vzdělávání a podpora dětí a žáků ohrožených školním neúspěchem.

Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání – Prioritní osa 3

Číslo výzvy: 02_15_005

Název výzvy: Místní akční plány rozvoje vzdělávání

Identifikace výzvy: Prioritní osa 3 Rovný přístup ke kvalitnímu předškolnímu, primárnímu a sekundárnímu vzdělávání, IP1 SC3: Rozvoj systému strategického řízení a hodnocení kvality ve vzdělávání

Výzva (příjem žádostí) na podporu tvorby Místních akčních plánů byla v roce 2016 ukončena. Celkem bylo v rámci výzvy doporučeno k realizaci 218 projektů, které pokrývají téměř celé území ČR. Cílem projektů je podpora přípravy, realizace a vyhodnocování místních akčních plánů rozvoje vzdělávání (dále jen „MAP“), které jsou nástrojem implementace vybraných specifických opatření Operačního programu Výzkum, vývoj, vzdělávání prioritně pro oblast předškolního a základního vzdělávání ve stanovených prioritních a volitelných opatřeních:

Prioritní opatření MAP:

1. Předškolní vzdělávání a péče: dostupnost – inkluze – kvalita
2. Čtenářská a matematická gramotnost v základním vzdělávání
3. Inkluzivní vzdělávání a podpora dětí a žáků ohrožených školním neúspěchem

Doporučená opatření MAP:

4. Rozvoj podnikavosti a iniciativy dětí a žáků
5. Rozvoj kompetencí dětí a žáků v polytechnickém vzdělávání
6. Kariérové poradenství v základních školách

Průřezová a volitelná opatření MAP

7. Rozvoj digitálních kompetencí dětí a žáků
8. Rozvoj kompetencí dětí a žáků pro aktivní používání cizího jazyka
9. Rozvoj sociálních a občanských kompetencí dětí a žáků
10. Rozvoj kulturního povědomí a vyjádření dětí a žáků
11. Investice do rozvoje kapacit základních škol
12. Aktivity související se vzděláváním mimo OP VVV, IROP a OP PPR

Realizátoři projektů jsou metodicky podporováni NIDV, které realizuje Individuální projekt systémový Strategické řízení a akční plánování ve školách a území. V každém kraji je vytvořeno centrum podpory, které zajišťuje metodické vedení jednotlivých zpracovatelů Místních akčních plánů. V průběhu roku 2017 některé projekty v souladu se schváleným harmonogram již ukončily svoji realizaci.

V listopadu 2017 byla vyhlášena výzva **Místní akční plány rozvoje vzdělávání II (02_17_047)**

Identifikace výzvy: Prioritní osa 3 Rovný přístup ke kvalitnímu předškolnímu, primárnímu a sekundárnímu vzdělávání, IP1 - SC1 Zvýšení kvality předškolního vzdělávání včetně usnadnění přechodu dětí na ZŠ, SC2 Zlepšení kvality vzdělávání a výsledků žáků v klíčových kompetencích, SC3 Rozvoj systému strategického řízení a hodnocení kvality ve vzdělávání, SC5 Zvýšení kvality vzdělávání a odborné přípravy včetně posílení jejich relevance pro trh práce:

Termín výzvy: 15. 11. 2017 do 31. 10. 2018

Alokace na výzvu: 3 000 000 000 Kč

Zaměření výzvy a podporované aktivity:

Cílem výzvy je podporovat společné plánování a sdílení aktivit v území a podpořit intervence naplánované v místním akčním plánu vedoucí ke zlepšení kvality vzdělávání v mateřských a základních školách tím, že bude podpořena spolupráce zřizovatelů, škol a ostatních aktérů ve vzdělávání včetně organizací neformálního vzdělávání v místě zaměřená zejména na společné informování, vzdělávání a plánování partnerských aktivit pro následné společné řešení místně specifických problémů a potřeb a vyhodnocování přínosů spolupráce. Důraz bude kladen na podporu pedagogických pracovníků včetně vedoucích pedagogických pracovníků, a to zejména formou vzdělávání, mentoringu, síťování se zkušenými kolegy a podporu spolupráce škol, vzdělávacích a kulturních center (např. školských zařízení, místních knihoven, muzeí, mimoškolních vzdělávacích a kulturních center zřizovaných NNO) v rozvoji gramotností a klíčových kompetencí dětí a žáků. Součástí je podpora aktivit vedoucích k podpoře dětí a žáků ohrožených školním neúspěchem.

Dílní cíle výzvy:

1. Systémové zlepšení řízení škol prostřednictvím začleňování dlouhodobého místního plánování jako nástroje ke kvalitnímu řízení škol.
2. Sdílené porozumění cíli: orientace na kvalitní inkluzivní vzdělávání.
3. Zavádění řešení pro snižování nerovností ve vzdělávání uvnitř škol a v území – dostupnost kvalitního vzdělávání pro každé dítě/každého žáka v inkluzivní škole.
4. Zlepšení spolupráce s veřejností a rodiči, zřizovateli a veřejností, zlepšení spolupráce v území a využívání místních mimoškolních zdrojů pro rozvoj vzdělávání dětí a žáků.

Povinné aktivity:

1. Rozvoj a aktualizace MAP
Cílem aktivity je prohloubení procesu společného plánování v území včetně procesu strategického plánování ve školách a rozvoj partnerství, jehož výsledkem je aktualizovaný místní akční plán.
2. Evaluace a monitoring MAP
Cílem aktivity je monitoring realizace projektu, naplňování cílů místního akčního plánu včetně vyhodnocení procesu přípravy aktualizovaného MAP.
3. Implementace MAP

Cílem je podpora spolupráce (škol, školských zařízení, místních knihoven, muzeí, mimoškolních vzdělávacích a kulturních center zřizovaných NNO) při realizaci zastřešujících aktivit naplánovaných v místním akčním plánu. Realizované aktivity jsou komplementární s aktivitami škol podporovanými z výzev Podpora škol formou zjednodušeného vykazování – Šablony pro MŠ a ZŠ I a Šablony II.

Povinná témata:

- a. Implementace aktivit MAP pro realizaci povinného opatření č. 1 Předškolní vzdělávání a péče: dostupnost, inkluze a kvalita.
- b. Implementace aktivit MAP pro realizaci povinného opatření č. 2 Čtenářská a matematická gramotnost v základním vzdělávání.
- c. Implementace aktivit MAP pro realizaci povinného opatření č. 3 Inkluzivní vzdělávání a podpora dětí a žáků ohrožených školním neúspěchem.

Volitelná témata:

- a. Implementace aktivit k naplnění doporučených opatření MAP (v případě, že je obsahuje SR MAP zpracovaný pro ORP).
- b. Implementace aktivit k naplnění průřezových a volitelných opatření MAP (v případě, že je obsahuje MAP zpracovaný pro ORP).

Opatření: 3.4.f Podpora poradenských, intervenčních a aktivizačních služeb v činnosti vzdělávacích institucí;

Gestor: MŠMT ve spolupráci s MPSV

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

MŠMT resp. NÚV, se věnuje podpoře poradenských služeb v celém spektru činností, které zajišťují školy a školská poradenská zařízení.

I v roce 2017 v rámci NÚV, pokračovala jednání pracovní skupiny, jejíž prvotní náplní je příprava systémového řešení poskytování poradenských služeb žákům – cizincům. V průběhu její realizace byly přeloženy informované souhlasy a další materiály pro zákonné zástupce žáka – cizince, zletilého žáka – cizince o poskytování poradenských služeb školským poradenským zařízením, konkrétněji pedagogicko-psychologickou poradnou, do několika jazykových mutací (materiály byly přeloženy do angličtiny, francouzštiny, mongolštiny, ruštiny, ukrajinštiny, vietnamštiny, maďarštiny, bulharštiny, albánštiny). Byla poskytována průběžná metodická podpora pro pracovníky školských poradenských zařízení v oblasti poskytování poradenských služeb žákům-cizincům, a pozornost byla věnována i dalšímu vzdělávání členů pracovní skupiny formou seminářů, nejen k diagnostickým materiálům pro žáky – cizince. V roce 2017 započala i příprava podkladů pro tvorbu informační databáze, která bude obsahovat důležitá data (legislativu; seznam tlumočnicků; profesní asociace; státní instituce, neziskové organizace pracující s cizinci atd.) a byla vyvíjena činnost k vytvoření interaktivní webové mapy,

na které budou k nalezení kontakty na členy pracovní skupiny pro problematiku žáků – cizinců; kontakty na školy, které poskytují odpolední výuku českého jazyka pro žáky s odlišným mateřským jazykem a metodiky NIDV, které se více věnují podpoře školám, které vyučují žáky – cizince; kontakty na tlumočníky s informací jaké jazyky tlumočí, a jaká je finanční náročnost za poskytnutí tlumočnických služeb.

1) Poradenské služby pro žáky základních a středních škol i zájemce z řad dospělých

Centrum kariérového poradenství NÚV poskytuje služby každému zájemci o vzdělávání, tzn. žákům a žákyním, jejich rodičům, rizikové skupině mladých lidí, kteří předčasně ukončili vzdělávání, osobám se zdravotním nebo jiným znevýhodněním, dospělým osobám již mimo vzdělávací systém. Slouží i výchovným a kariérovým poradcům, kteří konzultují různá témata. Tematicky se věnuje všem poradenství pro vzdělávací příležitosti počátečního a dalšího vzdělávání, možnosti školské i jiné legislativy, pomoc při odstraňování různých bariér i podporu při realizaci nového profesního plánu, možnostmi dalšího vzdělávání pro dospělé, osobního rozvoje a profesního restartu apod. Jako podpora pro kariérové poradenství byly v rámci prioritní oblasti **7. Analýzy trhu práce a vzdělávání** v NÚV realizovány datové analýzy i šetření v oblasti vzdělávání a trhu práce, které po zpracování aktualizují a rozšiřují datovou základnu integrovaného informačního systému dostupného na www.infoabsolvent.cz.

2) Poradenské služby pro žáky s poruchami autistického spektra

Systémovou péčí o děti a žáky s poruchami autistického spektra dále jen „PAS“) se zabývá NÚV (dříve Institut Pedagogicko-psychologického poradenství – IPPP ČR) a jeho pracovníci od roku 2001.

Důležitou součástí úkolu je koordinovat spolupráci s krajskými odborníky pro péči o děti a žáky s PAS (a s jejich pomocí sledovat a mapovat výskyt žáků a dětí s PAS a jejich potřeby v předškolních a školních zařízeních, dále ve spolupráci s koordinátory v krajích poskytovat metodickou podporu pedagogům a pedagogickým pracovníkům školských poradenských zařízení a škol.

Koordinace a metodické vedení pracovní skupiny psychologů a speciálních pedagogů – krajských koordinátorů péče o žáky s PAS, včetně přípravy vzdělávacích programů a osvěty, je dlouhodobý úkol NÚV realizovaný ve spolupráci s Úřadem vlády ČR a pracovníky resortu zdravotnictví (psychiatri, klinickými psychology), který probíhal i v roce 2017, a jehož cílem mimo jiné bylo mapování poradenských služeb pro děti, žáky, studenty s PAS a jejich rodiny, které jsou dostupné v jednotlivých regionech České republiky. Pozornost byla věnována i sledování speciálních vzdělávacích potřeb dětí, žáků, studentů s PAS; vymezení specifik ve vzdělávání těchto žáků; byly formulovány možnosti podpory a hledány nové modely práce s touto cílovou skupinou.

V průběhu roku 2017 se konala čtyři jednodenní setkání s krajskými koordinátory péče o žáky s PAS, která sloužila zejména ke koordinaci, metodickému vedení a dalšímu vzdělávání členů této pracovní skupiny v oblasti problematiky PAS. Pozornost byla věnována i speciálně pedagogickým centrům, která mají ve své péči klienty s PAS. Byla provedena jejich analýza, která se zaměřila na personální obsazení; počty klientů v různých věkových kategoriích; spolupráci s dalšími školskými poradenskými zařízeními, s rodinou žáka s PAS, se školami, dětskými psychiatry a dalšími organizacemi, které se věnují klientům s PAS; dále na oblasti diagnostiky, nejčastěji používané diagnostické nástroje u žáků s PAS a používané metody při práci s těmito klienty.

Aplikovaná behaviorální analýza je jednou z intervencí u žáků s PAS a díky možnosti Pokusného ověřování aplikované behaviorální analýzy ve vzdělávání žáků s PAS v hlavním vzdělávacím proudu dle projektu PaTTAN Autism Initiative (projekt ministerstva školství státu Pensylvánie), které pro školní rok 2017/2018 schválilo MŠMT, má i Česká republika možnost získat „know how“ této účinné strategie ve vzdělávání žáků s PAS, která je v zahraničí ověřena a podložena vědeckými důkazy. Cílem pokusného ověřování je získat vyhodnotitelná data o průběhu činnosti pracovníků a žáků zapojených v pokusném ověřování; připravit podklady pro rozhodování o tom, zda a jak konkrétní model využití aplikované behaviorální analýzy začlenit do vzdělávacího systému České republiky či nikoliv.

3) Poradenské služby v oblasti podpory rozvoje nadání a péče o nadané děti a žáky

V roce 2017 pokračovala metodická podpora psychologů a speciálních pedagogů PPP, kteří se na krajské úrovni věnují poradenství a metodické podpoře v oblasti podpory rozvoje nadání a péče o nadané děti a žáky. Metodické vedení bylo zajišťováno také skupině krajských koordinátorů péče o nadané – pedagogů, jejíž členové poskytují metodickou podporu pedagogům příslušného kraje při formálním vzdělávání nadaných dětí a žáků. V širším rámci jsou poradenské, intervenční a aktivizační služby vzdělávacích institucí v oblasti podpory rozvoje nadání a péče o nadané systémově podporovány (gestorem je odbor 51 MŠMT a realizátorem Talentcentrum NIDV) prostřednictvím krajských sítí podpory nadání. Další vzdělávání pedagogických pracovníků i pro tyto typy služeb zajišťuje MŠMT prostřednictvím svých OPŘO – NIDV a NÚV. Všechny výše uvedené aktivity jsou součástí naplňování Koncepce podpory rozvoje nadání a péče o nadané na období let 2014 - 2020.

4) Poradenské služby pro žáky s narušenou komunikační schopností

Aktuální údaje o narůstajícím počtu žáků s vadami řeči dokládají, že se jedná o naléhavý problém, na který je třeba zaměřit pozornost odborníků.

V roce 2017 byla realizována 4 metodická setkání krajských koordinátorů logopedické péče ve školství, uskutečnila se 2 celostátní setkání logopedů ve školství, 4 setkání užší pracovní skupiny, uskutečnilo se navazující tematicky zaměřené odborné vzdělávání logopedů ve školství koordinačních speciálně pedagogických center logopedických v rozsahu 24 hodin. Pro frekventanty vzdělávacích akcí byly zajištěny odborné metodické materiály.

Metodická setkání krajských koordinátorů logopedické péče ve školství, speciálních pedagogů – logopedů byla zaměřena na řešení aktuálních otázek spojených s výkonem logopedické péče ve školství a její koordinací s metodickou podporou NÚV, vytvořila platformu výměny zkušeností a příkladů dobré praxe. V průběhu čtyř metodických setkání v roce 2017 byla prioritně projednávána témata: Implementace nových právních předpisů a doporučení podpůrných opatření v oblasti logopedie v praxi, zejména problematika logopedické intervence; Metodické vedení pedagogických pracovníků zajišťujících primární logopedickou prevenci (logopedických asistentů); Podmínky zajištění činnosti krajských koordinátorů v krajích ČR.

V roce 2017 byly realizovány vzdělávací moduly, které prohloubily odbornou způsobilost krajských koordinátorů. Témata vzdělávání byla následující: Podpora rozvoje řeči a čtenářských dovedností metodou VoCo (vokalicko-konsonanční); Problematika logopedické diagnostiky a intervence u žáků s vývojovou dysfázií - Aktuální trendy v logopedické diagnostice a terapii, kazuistický rozbor, zapojení rodičů; Metodika rozvoje řečového projevu žáků se závažným systémovým narušením řeči; Využití muzikoterapie v logopedické praxi. Vzdělávání bylo svěřeno zkušeným odborným lektorům a bylo realizováno ve spolupráci s Asociací logopedů ve školství, odbornými pracovišti a vysokými školami z ČR.

5) Vzdělávání poradenských pracovníků

V rámci vzdělávání poradenských pracovníků NÚV zajišťoval v roce 2017 průběžnou aktualizaci témat a inovaci obsahů programů DVPP a jejich akreditaci na MŠMT, probíhala spolupráce s odbornými pracovníky při přípravě nových obsahů a lektorského zajištění vzdělávacích programů. Nabídky vzdělávacích programů byly připravovány v souladu s potřebami začínajících i zkušených poradenských pracovníků a v reakci na aktuální potřeby poradenské a školské praxe. Cílovými skupinami byly kromě poradenských pracovníků škol a školských poradenských zařízení (psychologů, speciálních pedagogů, výchovných poradců, metodiků prevence), i pedagogičtí pracovníci zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy a preventivní výchovné péče. Část programů byla určena i pro další pedagogy škol a školských zařízení. Zařazeny byly úvodní programy, závěry a následně workshopy, kazuistické semináře k podpoře praktického využívání odborných kompetencí poradenských pracovníků. Preferovány byly programy na podporu diagnostických a intervenčních činností psychologů a speciálních pedagogů školských poradenských zařízení, školských zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy a preventivně výchovné péče, poradenských pracovníků škol i samotných pedagogů škol v oblasti inkluzivního vzdělávání (školská legislativa a aplikace podpůrných opatření ve vzdělávání, metodika práce s žáky se SVP ad.).

V roce 2017 bylo realizováno 61 vzdělávacích akcí z běžné kmenové nabídky DVPP sekce 3 s účastí 1367 poradenských a dalších pedagogických pracovníků, dále bylo realizováno 29 vzdělávacích akcí v rámci projektových úkolů, se zaměřením na podporu začínajících poradenských pracovníků, na přípravu kvalifikovaných asistentů pedagoga, na podporu poradenských pracovníků v oblasti doporučování podpůrných opatření a doporučení k úpravě podmínek v souvislosti s maturitní zkouškou žáků se SVP (s počtem účastníků 433).

Mimo plán akcí DVPP (viz nabídka na 1 a 2. pololetí školního roku) byly obsahově a organizačně zajišťovány další vzdělávací a informační akce související s aktuálními informacemi zavádění společného vzdělávání. Bylo mimořádně uspořádáno metodické setkání/workshop pro pracovníky PPP a SPC s tématem „Aktuální otázky a odpovědi ke společnému vzdělávání“, jehož obsahem byla aktuální problematika zajišťování podpůrných opatření a sjednocení postupů v práci s elektronickým formulářem (Doporučení ke vzdělávání žáka se speciálními vzdělávacími potřebami). Akce proběhla na Pedagogické fakultě UK Praha, s účastí 173 osob.

Další 4 akce byly připraveny a realizovány v rámci metodické podpory školních psychologů a školních speciálních pedagogů.

Opakovaně probíhala i odborná příprava začínajících psychologů a speciálních pedagogů škol a školských poradenských zařízení. Byly realizovány 2 kurz pro začínající pracovníky PPP a začínající školní psychology/školní speciální pedagogy, těchto kurzů se zúčastnilo 47 začínajících speciálních pedagogů a 30 začínajících psychologů. Dále byl realizován kurz pro začínající pracovníky SPC, kterého se zúčastnili 4 speciální pedagogové a 19 psychologů. Celkový počet absolventů realizovaných kurzů pro začínající poradenské pracovníky je 100 (51 speciálních pedagogů a 49 psychologů).

Nadále byla realizována pravidelná pracovní jednání ředitelů PPP (realizace 3x s účastí 121 ředitelů), vedoucích SPC (realizace 3x s účastí 338 vedoucích a dalších poradenských pracovníků SPC).

V roce 2017 byly připraveny a realizovány čtyři běhy akreditovaného vzdělávacího programu (Studia pedagogiky) pro získání odborné kvalifikace k výkonu činností asistenta pedagoga dle § 20 zákona č. 563/2004. Studium úspěšně ukončilo 84 absolventů, kteří tímto získali kvalifikaci asistenta pedagoga.

Ve spolupráci NIDV a NÚV probíhalo v letech 2015 – 2016 vzdělávání implementátorů, kteří po absolvování 40 hodinového vzdělávacího programu, závěrečného testu a pohovoru, obdrželi certifikát Lektor společného vzdělávání.

V rámci vzdělávání v projektu KIPR bylo v roce 2017 realizováno 159 vzdělávacích aktivit a tím bylo podpořeno 3519 pedagogických a dalších pracovníků školských poradenských zařízení. Z těchto 159 vzdělávacích aktivit bylo 7 vzdělávacích akcí vícedenní, ostatní vzdělávací aktivity byly realizované v 4-8 hodinové frekvenci. Vzdělávací aktivity v projektu KIPR se většinou věnovali implementaci Společného vzdělávání. Z neúspěšnějších kurzů proběhlých v loňském je možné jmenovitě zmínit například: Využívání dynamicko-diagnostického přístupu v poradenské praxi; Kurz primární logopedické prevence pro pedagogické pracovníky MŠ a přípravných tříd ZŠ; Diagnostika psychologických projevů ADHD ve školní poradenské praxi; Realizace podpůrných opatření - úprava obsahu vzdělávání a úprava očekávaných výstupů vzdělávání; První stupeň podpůrných opatření a jejich poskytování - Plán pedagogické podpory.

Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání – Prioritní osa 3

Číslo výzvy: 02_15_001

Název výzvy: Individuální projekty systémové I

Téma B: Podpora kvality v systému poradenství

Alokace na téma: 150 000 000 Kč

Cílem je posílení kvality pedagogicko-psychologického a speciálně pedagogického poradenství a efektivní komunikace o dítěti, žákovi nebo studentovi mezi školskými poradenskými zařízeními (pedagogicko-psychologickými poradnami a speciálně pedagogickými centry), službami poskytovanými školou, pedagogy mateřských, základních a středních škol a rodinou v oblasti inkluzivního vzdělávání. Bližší informace viz text uvedený dříve.

Opatření: 3.4.g Podpůrné služby k získání a dokončení vzdělání pro osoby ze sociálně znevýhodňujícího prostředí podporujících jednak samotné žáky a studenty ve studiu, tak jejich rodiče v podpoře svých studujících dětí;

Gestor: MPSV ve spolupráci s MŠMT

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

Program „Podpora romských žáků středních škol“ je MŠMT realizován od roku 2003. Před MŠMT realizovala tento dotační program RVZRM, Úřad vlády ČR.

MŠMT vyhláší každoročně dotační program na podporu sociálně znevýhodněných romských žáků středních škol, konzervatoří a studentů vyšších odborných škol na základě usnesení vlády č. 386 ze dne 19. dubna 2000. Další usnesení vlády č. 607 ze dne 16. června 2004 uložilo MŠMT zajištění průběžného fungování programu podpory sociálně znevýhodněných romských žáků středních škol a studentů vyšších odborných škol a konzervatoří.

Dotace se poskytuje na základě Nařízení vlády ze dne 20. 2. 2002 č. 98/2002 Sb., kterým se stanoví podmínky a způsob poskytování dotací na aktivity příslušníků národnostních menšin a na podporu integrace příslušníků romské komunity.

Cílem je zvýšit počet romských žáků a studentů studujících ve středních školách a vyšších odborných školách, a tím zabránit jejich předčasnému vstupu na trh práce bez odpovídající kvalifikace.

Dotace jsou poskytovány právnickým osobám vykonávajícím činnost střední školy, konzervatoře nebo vyšší odborné školy zapsané ve školském rejstříku podle zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „právnická osoba“) na zajištění finanční a materiální podpory vzdělávání romských žáků a studentů ve středních školách, vyšších odborných školách a konzervatořích, pokud jsou občany České republiky.

Cílem uvedeného programu je podpořit studium těch romských žáků, jejichž rodinám způsobují náklady spojené se středoškolským studiem značné finanční potíže. Program je určen školám zařazeným v síti škol, předškolních zařízení a školských zařízení, a to studijních i učebních oborů (učilišť a praktických škol), včetně vyšších odborných škol a konzervatoří.

Program se realizuje ve dvou kolech: období leden – červen a září – prosinec

Program je rozdělen na dvě navazující podporované aktivity A, B:

A. Zajištění finanční a materiální podpory žáků/studentů (finanční podpora na školné, stravné, cestovné, ubytování a školní potřeby)

O dotaci může žádat právnická osoba (škola) pro žáky/studenty, kteří splňují podmínky pro podání žádosti.

Podmínky pro poskytnutí dotace:

- a. žák/student se vzdělává v denní formě vzdělávání, dle § 25 zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů,
- b. žák/student nedosáhl v době podání žádosti ještě 27 let,
- c. žák/student není ve zkušební lhůtě podmíněného vyloučení ze školy,
- d. žákovi/studentovi v předešlém ukončeném pololetí školního roku nebylo jeho celkové hodnocení hodnoceno neprospěl,
- e. žák/student doloží, buď on sám, nebo jeho zákonný zástupce čestné prohlášení o tom, že je příslušníkem romské menšiny,
- f. žák/student doloží, buď on sám (v případě že nežije ve společné domácnosti se zákonnými zástupci), nebo jeho zákonný zástupce čestné prohlášení o tom, že jejich příjmy jsou na hranici životního minima pro zajištění studia žáka/studenta.

Prostředky jsou určeny na částečnou nebo úplnou úhradu nákladů žáků v těchto položkách:

Školné – Stravné – Ubytování – Cestovné - Školní potřeby a učebnice

Výše dotace na jednoho žáka:

1. maximálně 4 000,- na jednoho žáka v 1. ročníku SŠ, konzervatoře,
2. maximálně 5 000,- na jednoho žáka v 2. ročníku SŠ, konzervatoře,
3. maximálně 6 000,- na jednoho žáka ve 3. ročníku SŠ, konzervatoře,
4. maximálně 7 000,- na jednoho žáka ve 4. ročníku SŠ, konzervatoře,
5. maximálně 7 000,- na jednoho žáka v 1. a 2. ročníku nástavbového studia SŠ,
6. maximálně 8 000,- na jednoho studenta 1. až 3. ročníku VOŠ.

B. Zajištění přímé podpory vzdělávání (podpora pro žáky/studenty, kteří žádají o podporu v rámci aktivity A.)

Tato aktivita je nově zařazena do programu. Aktivita navazuje na aktivitu A., bez které nelze realizovat toto opatření. Tato aktivita je zaměřena na doučování žáků/studentů. Cílem aktivity je zlepšení vzdělávacích výsledků romských žáků/studentů a motivovat je k úspěšnému ukončení studia na škole.

Právnická osoba zajistí realizátora aktivity, který se bude věnovat žákům/studentům v potřebných předmětech. Realizátor aktivit je stanoven měsíčně na max. 8 hodin. Předpokládá se, že podporovanou aktivitu bude moci zastávat pedagogický pracovník školy.

V tomto programu se setkáváme s vysokým objemem finančních vratek, které jsou způsobeny především studijními neúspěchy žáků/studentů a jejich předčasnými odchody ze školy.

Statistiky programu:

Přehled poskytnuté dotace v roce 2017

Tab. č. 21 Podle druhu věcného určení dotace

Rok	Období	Školné (Kč)	Stravné (Kč)	Ubytování (Kč)	Cestovné (Kč)	Školní potřeby (Kč)	Celkem (Kč)
I/2017	L - Č	996 100	579 594	97 000	945 662	793 808	3 412 164
II/2017	Z - P	902 660	527 677	90 300	698 255	901 568	3 120 460

Tab. č. 22 Počet podpořených žáků středních škol dle ročníku

Ročník, počet žáků						
Rok	Období	1	2	3	4	celkem žáků
I/2017	L - Č	330	263	135	55	733
II/2017	Z - P	231	256	172	23	682

Tab. č. 23 Počet podpořených studentů vyšších odborných škol dle ročníku

Ročník, počet studentů					
Rok	Období	1	2	3	celkem studentů
2017	L - Č	1	2	0	3
2017	Z - P	1	2	1	4

Tab. č. 24 Výsledky DP v období leden – červen 2017 (aktivita A, B)

Počet žáků, studentů		733	
Počet škol		115	
Návrh poskytnuté dotace (v Kč)		3 930 164	
<i>Z toho na aktivitu A</i>		<i>Z toho na aktivitu B</i>	
Počet žáků, studentů	733	Počet žáků, studentů	398
Počet škol	115	Počet škol	31
Návrh poskytnuté dotace (Kč)	3 412 164	Návrh poskytnuté dotace (Kč)	518 000

Tab. č. 25 Výsledky DP v období v období září - prosinec 2017 (aktivita A, B)

Počet žáků, studentů		686	
Počet škol		115	
Návrh poskytnuté dotace (Kč)		3 417 260	
<i>Z toho na aktivitu A</i>		<i>Z toho na aktivitu B</i>	
Počet žáků, studentů	686	Počet žáků, studentů	302
Počet škol	115	Počet škol	30
Návrh poskytnuté dotace (Kč)	3 120 460	Návrh poskytnuté dotace (Kč)	296 800

Opatření: 3.4.h Propojení a spolupráce škol, rodin, sociálních služeb a orgánů sociálně právní ochrany dítěte.

Gestor: MPSV ve spolupráci s MŠMT

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

Opatření je odporováno z OP VVV – výzva Inkluzivní vzdělávání a z výzev Inkluzivní vzdělávání pro KPSVL I a II, Inkluzivní vzdělávání pro SVL .

V rámci schválené Koncepce rodinné politiky se navrhuje mimo jiné stanovit jednotné standardy kvality péče a vzdělávání v zařízeních péče o děti (včetně MŠ) pro všechny typy péče o děti, a to včetně formy spolupráce s rodiči.

MPSV realizuje v rámci systémového projektu aktivitu zaměřenou na síťování všech aktérů podílejících se na péči o ohrožené děti v kompetencích jednotlivých resortů. MŠMT s MPSV na tomto projektu spolupracuje, neboť zmapování prostředí, v rámci kterého dochází k péči o ohrožené děti, vnímá jako klíčové, a to zejména pro nastavení nezbytné efektivní spolupráce.

Za účelem podpory rodin s ohroženými dětmi podporuje MPSV multidisciplinární spolupráci všech klíčových aktérů, kteří mohou mít vliv na řešení situace ohroženého dítěte. Prosazuje využívání metody casemanagementu při výkonu SPO, kdy pracovník OSPOD vede případ konkrétního dítěte, aktivně do jeho řešení zapojuje dítě a jeho rodinu s využitím jejích silných stránek a přirozených zdrojů podpory, které mohou být dostupné mimo jiné i v širší rodině či komunitě a koordinuje kroky všech zainteresovaných aktérů důležitých pro řešení situace dítěte. OSPOD rozvíjí spolupráci s ostatními veřejnými institucemi, včetně škol, a propojuje rodinu při řešení dílčích problémů s poskytovateli návazných specializovaných služeb.

Praktickým nástrojem pro efektivní plánování a koordinaci se zapojením všech klíčových aktérů jsou případové konference, kterých se účastní zástupci institucí zapojených do řešení případu, včetně zástupců škol a školských zařízení. Povinnost pořádat případové konference má dle ustanovení § 10 odst. 3 písm. e) zákona o SPOD OÚ ORP, a to za účelem řešení konkrétních situací ohrožených dětí, a to ve spolupráci s rodiči, dalšími přizvanými osobami, zejména zástupci škol, školských zařízení, zařízení poskytovatelů zdravotních služeb, orgánů činných v sociální oblasti, orgánů policie, státních zástupců, odborných pracovníků v oblasti NRP, poskytovatelů sociálních služeb a pověřených osob.

1.6 Plnění opatření v oblasti přístupu k bydlení

Přístup k bydlení je základní podmínkou sociálního začlenění jednotlivců i rodin; bezdomovectví je chápáno jako extrémní sociální vyloučení ztěžující až znemožňující přístup osob k dalším zdrojům. Lidé, kteří z různých (objektivních či subjektivních) důvodů nemají dovednosti nebo prostředky k tomu, aby si bydlení zajistili nebo udrželi sami, existují v každé společnosti. Je povinností státu, aby v rámci uplatňování principu solidarity těmto lidem, a to prostřednictvím různých legislativních i nelegislativních opatření (od sociální práce až po sociální dávky), pomáhal. Strategie v roce 2013 identifikovala rizika v nedostatku dostupného a nesegregovaného bydlení (riziko nárůstu prostorového vyloučení), v nízké dostupnosti nástrojů prevence vyloučení z bydlení, v chybějící legislativě, nástrojích a finančních prostředcích pro řešení sociálního bydlení a v uplatňování principu „bydlení za odměnu“.

Cíl: Zvýšení dostupnosti bydlení pro osoby ohrožené vyloučením z bydlení nebo po jeho ztrátě.

Opatření: 3.5.a Zajištění místní dostupnosti standardního nesegregovaného bydlení (v bytech) pro osoby ohrožené vyloučením z bydlení nebo po jeho ztrátě (prostřednictvím legislativního vymezení rolí státu a obcí a návazného zajištění financování pořízení, rekonstrukce a provozu sociálního bydlení). Mělo by jít jednak o zajištění využití stávajícího bytového fondu (prostřednictvím rekonstrukcí, možnosti výhodného odkupu obcemi či neziskovými organizacemi) a nástrojů zvyšujících dostupnost bydlení na volném trhu s byty znevýhodněným jednotlivcům a rodinám (např. prostřednictvím garancí nebo sociálních nájemních agentur), jednak o zajištění podpory výstavby standardních nájemních bytů zvláště tam, kde nejsou k dispozici nevyužité byty, kde však existuje potřeba takového bydlení.

Gestor: MMR, MPSV

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je částečně plněno. KSZ upozorňuje na dosud nevyřešený problém neexistence národního systému sociálního bydlení a absenci zákona o sociálním bydlení. Investiční podpora sociálního bydlení není oproti plánům dostatečná. Koncepce sociálního bydlení ČR počítala s ročními investicemi v řádu 3mld Kč, ty nyní nejsou plněny. Alokace IROP měla být 7,5 mld. Kč ve vyhlášených výzvách je však cca 2,7 mld. Kč + výzvy ITI a IPRÚ, nicméně cíl 5 000 bytů a 7,5mld pravděpodobně plněn nebude. Navíc, první dvě výzvy sociálního bydlení z IROP měly dobu udržitelnosti 5 let, což znamená, že do roku 2023 by podpořené byty mohly z velké části změnit své určení ze sociálního na tržní bydlení.

Kompenzační mechanismus služeb obecného hospodářského zájmu byl připraven až začátkem roku 2018, tedy čtyři roky po začátku programovacího období. KSZ také upozorňuje na kontrolní závěr NKÚ z kontroly 17/02 „Podpora sociálního bydlení jako součást politiky sociálního začleňování“, který mimo jiné uvádí, že „podpora bytové výstavby v oblasti bydlení nízkopříjmových a jinak ohrožených skupin obyvatel je ze strany státu v porovnání s celkovým objemem vyplacených prostředků na podporu v této oblasti minimální.“

V červnu 2016 Řídící orgán Integrovaného regionálního operačního programu vyhlásil výzvy č. 34 a 35 Sociální bydlení (i v SVL) ve specifickém cíli 2.1 Zvýšení kvality a dostupnosti služeb vedoucí k sociální inkluzi, které podporují vznik nového sociálního bydlení. Celková alokace pro aktivitu sociálního bydlení v IROP je 7,5 mld. Kč. Indikátor je nastaven na 5 tis. bytových jednotek s podmínkou naplnění milníku v roce 2018, kdy musí být zrealizováno 500 bytových jednotek sociálního bydlení. Udržitelnost projektů je v současnosti nastavena na dobu pěti let od ukončení realizace projektu, avšak na konci roku 2017 bylo na Monitorovacím výboru IROP dohodnuto, že bude udržitelnost prodloužena na dvacet let.

Jedním z kritérií přijatelnosti pro podporu projektů sociálního bydlení v IROP je nesegregace cílových skupin ohrožených sociálním vyloučením. Program IROP podporuje rekonstrukci, či nákup stávajícího bytového fondu v území měst a obcí ČR. To vše za podmínky eliminace rizika vzniku nových segregovaných residenčních zón. Všechny projekty musí splnit podmínku občanské vybavenosti a dostupnosti veřejné dopravy.

V roce 2017 bylo v rámci IROP z výzev č. 34 a 35 podpořeno více než 100 projektů zaměřených na sociální bydlení za více než 800 mil. Kč.

MMR dále každoročně poskytuje dotace na vznik nájemních bytů pro sociální bydlení podle programu ***Podpora bydlení***. Cílem podpory je vznik nájemních bytů sloužících k poskytování sociálního bydlení pro osoby, které mají ztížený přístup k bydlení v důsledku zvláštních potřeb vyplývajících z jejich nepříznivé sociální situace - věk, zdravotní stav nebo sociální okolnosti jejich života. Dotace umožňují jak vznik nových nájemních bytů prostřednictvím výstavby (novostavby, stavební úpravy stávajících nebytových objektů, které dosud nesloužily k bydlení, rekonstrukce bytových domů, v nichž žádný byt není vhodný k užívání a pronajmutí), tak vznik nájemních bytů prostřednictvím pořízení (koupě nebo dražba bytu), což umožňuje využití stávajícího bytového fondu.

Tab. č. 26 Počty bytů, podpořené formou dotace z kapitoly MMR (o nichž bylo rozhodnuto v roce 2017) podprogram Podporované byty:

rok	dotičný titul	počet zahájených bytů v daném roce	celkové finanční prostředky na zahájené byty v Kč	
2017	podprogram Podporované byty	Celkem	390	216 102 392
		Pečovatelské byty	233	125 772 475
		Vstupní byty	28	15 216 600
		Komunitní dům seniorů	129	75 113 317

Opatření: 3.5.c Podpora programů prevence ztráty bydlení (prevence vyloučení z bydlení), jako je protidluhové poradenství, programy podporující sladování intervencí a nástrojů, personální zajištění apod.

Gestor: MPSV ve spolupráci s MSp

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno. KSZ upozorňuje na důležitost dostupného dluhové poradenství a nutnost dostupného oddlužení. Předlužení lidé v současném systému ztrácejí motivaci svoji bezvýhodnou situaci řešit, což vede k dalšímu prohlubování jejich problémů.

MPSV má k 30. 1. 2018 zaregistrováno 542 služeb odborného sociálního poradenství, které mohou nabízet i dluhové poradenství.²³

Opatření je rezortem MPSV plněno průběžně. Na základě § 102 a § 103 zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, a § 65a zákona č. 111/2006 Sb. o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, se od roku 2015 krajům, obcím s rozšířenou působností a pověřeným obcím poskytuje příspěvek na výkon sociální práce formou účelové dotace MPSV. Cílem příspěvku na výkon sociální práce v přenesené působnosti je finanční pomoc při zajištění optimálních podmínek pro činnost sociálních pracovníků ÚSC, a to jak po stránce personální na zajištění dostatečného počtu sociálních pracovníků (tedy na osobní výdaje související se stávající i optimalizovanou personální situací na úřadě), tak i po stránce provozní a hmotné. Zájmem MPSV je zejména dosažení optimálního počtu sociálních pracovníků na území ČR.

MPSV i v roce 2017 realizovalo projekt „Sociální bydlení – metodická a informační podpora v oblasti sociálních agend“ (zkrácený název „Podpora sociálního bydlení“), jehož cílem je zavést a rozvíjet systém sociálního bydlení v ČR včetně poskytování metodické podpory. V projektu byly vytvořeny tři expertní skupiny: Pracovní skupina, která se věnuje sociální práci v sociálním bydlení; další pracovní skupina je zaměřena na poskytovatele bytového fondu a poslední pracovní skupina se věnuje prevenci ztráty bydlení.

²² Zdroj: Registr poskytovatelů sociální služeb

Výsledky jednání pracovní skupiny k tématu prevence ztráty bydlení a řešení dluhů na bydlení budou součástí metodiky sociální práce v sociálním bydlení, která bude vydána v roce 2018.

Mezirezortní pracovní skupina k posilování finanční gramotnosti a prevence předlužení se v roce 2017, která je jednou z expertních skupin KSZ, se zaměřovala také na témata prevence ztráty bydlení a specificky pak na oblast dluhů na nájemném a dalšími náklady spojenými s bydlením. Na základě jednání Mezirezortní pracovní skupiny k posilování finanční gramotnosti a prevence předlužení připravilo MPSV, v rámci podpory dluhového poradenství, materiál „Dluhové poradenství - co a jak v několika krocích“, který vznikl ve smyslu požadavků jednotlivých obcí (zejména Sdružení místních samospráv). Základní zásady tohoto materiálu doplněné o některé konkrétní kroky jsou doplněny do doporučeného postupu MPSV k výkonu sociální práce realizovaného obecními úřady (bude vydán v prvním čtvrtletí 2018). V současné době je materiál k dispozici na webových stránkách MPSV. MPSV kromě toho připravilo ve spolupráci s MSp informaci, „Poskytování sociálních služeb v kontextu novely zákona o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)“, taktéž umístěnou na webových stránkách MPSV.

Preventivní roli proti vyloučení z bydlení podporuje rezort MPSV též prostřednictvím systému dávek na bydlení:

- V roce 2017 byl příspěvek na bydlení ze systému státní sociální podpory vyplacen v celkové výši – 8 622 mil. Kč (v roce předchozím šlo o částku 9 262 mil. Kč), průměrný měsíční počet vyplacených dávek činil 207,7 tisíc.
- Doplatek na bydlení ze systému pomoci v hmotné nouzi byl vyplacen v celkové výši 2 423 mil. Kč (v roce 2016 tato částka činila 2 917 mil. Kč), průměrný měsíční počet vyplacených dávek činil 53,4 tisíc.

Ve změnách výše vyplacených dávek se do jisté míry odráží i parametrické změny v systému dávek na bydlení, nicméně dá se usuzovat na přetrvávající problémy s úhradami za bydlení i u nájemníků a vlastníků bytů a potřebnost výše uvedených preventivních nástrojů vč. dávek na bydlení.

V rámci rezortu MSp, ve smyslu informací uvedených v předchozích Zprávách o plnění Strategie sociálního začleňování, byl pod č. 64/2017 Sb. publikován, a dne 1. 7. 2017 nabyl účinnosti dříve avizovaný zákon, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Hlavním cílem změn je důsledná ochrana práv účastníků insolvenčního řízení, posílení dohledových pravomocí ministerstva nad insolvenčními správci, snížení administrativní zátěže insolvenčních soudů, regulace subjektů poskytujících služby v oblasti oddlužení a intenzivnější ochrana před podáváním tzv. šikanózních insolvenčních návrhů. Novela mimo jiné reaguje na dřívější nemožnost regulovat či jakkoli postihovat komerční subjekty, které typicky fyzickým osobám ve velmi tíživé finanční situaci obvykle za zcela nepřiměřenou úplatu přislíbí zpracování nekvalitního insolvenčního návrhu a návrhu na povolení oddlužení. Zavádí se povinné zastoupení dlužníků k podání návrhu dvěma okruhy osob: a) advokáty, insolvenčními správci nebo notáři, b) tzv. akreditovanými osobami (veřejně prospěšné právnické osoby). Jako placenou službu budou moci návrhy na povolení oddlužení sepsávat a podávat pouze advokáti, notáři, soudní exekutoři a insolvenční správci.

Výše této odměny bude přitom omezená částkou 4000 Kč bez DPH, případně 6000 Kč bez DPH při společném oddlužení manželů. Bezplatně budou návrhy sepisovat a podávat subjekty akreditované MSp (například neziskové subjekty). MSp dále upozorňuje, že dne 17. 1. 2018 vláda schválila návrh zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, který byl následně předložen Poslanecké sněmovně (sněmovní tisk č. 71). Cílem novely je řešení nadměrného zadlužení některých osob, které nejsou schopny samy řešit (tzv. dluhová past). V této situaci se v současnosti nachází přibližně 655 000 osob. Jejich potenciál pro ekonomiku zůstává nevyužit. Jsou vystaveny celoživotnímu postihu svých příjmů v exekuci, což vede v mnoha případech k rezignaci a sociálnímu vyloučení či vstupu do šedé ekonomiky. Z tohoto stavu nijak neprofitují ani věřitelé těchto osob.

Návrh fakticky řeší dluh minulosti, jímž byl nedostatek ochrany spotřebitele před vznikem dluhů a absence řešení pro extrémně zadlužené osoby. Sám naopak představuje jedno z opatření k prevenci nadměrného zadlužení (spolu s novým zákonem o spotřebitelském úvěru a zrušením rozhodčích doložek ve spotřebitelských věcech). Navíc obsahuje nové garance před zneužitím oddlužení a opatření ke zvýšení uspokojení věřitelů v oddlužení.

Návrh nově zavádí primární způsob oddlužení, jímž je kombinace splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty (dosud byli věřitelé nuceni z obou uvedených způsobů volit). Ne zvolí-li si věřitelé zpeněžení majetkové podstaty, budou postihovány jak budoucí příjmy dlužníka, tak i jeho stávající majetek.

Zvláštní ochranu se navrhuje při kombinaci splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty přiznat dlužníkovi obydlí. Vlastní bydlení znamená snížení životních nákladů a zvýšení postižitelných příjmů dlužníka v rámci splátkového kalendáře. Ochrana obydlí přitom není absolutní. Obydlí je chráněno pouze do určité hodnoty, která bude stanovena prováděcím právním předpisem s přihlédnutím k regionálním rozdílům (od dřívějšího kritéria tisícinásobku normativních nákladů na bydlení bylo upuštěno).

Návrh zejména vyžaduje, aby dlužník vykonával přiměřenou výdělečnou činnost anebo usiloval o získání zaměstnání, nezatajil žádný ze svých příjmů, spolupracoval s insolvenčním soudem a insolvenčním správcem a vynaložil veškeré úsilí k plnému uspokojení pohledávek svých věřitelů. Je-li způsobem oddlužení plnění splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty, měl by mít insolvenční soud možnost na návrh insolvenčního správce za účelem předcházení budoucímu úpadku uložit dlužníku povinnost využít v rozsahu nejvýše 100 hodin služby odborného sociálního poradenství poskytované registrovaným poskytovatelem sociálních služeb. Tato služba by se dlužníku měla poskytovat bez úhrady nákladů.

Dlužníku by mělo být sráženo ze všech jeho příjmů v maximálním možném rozsahu na úhradu pohledávek věřitelů. Při splnění všech svých povinností bude dlužník oddlužen, pokud po dobu oddlužení hradil náklady insolvenčního řízení v plné výši a

- v době 3 let splatil alespoň 50 % pohledávek přihlášených nezajištěných věřitelů,
- v době 5 let splatil alespoň 30 % pohledávek přihlášených nezajištěných věřitelů, nebo
- po dobu 7 let usiloval o splacení pohledávek nezajištěných přihlášených věřitelů s tím, že uspokojení těchto věřitelů může být nižší než 30 %.

Účinnost předkládané úpravy se předběžně předpokládá v roce 2019.

Opatření: 3.5.d Podpora koordinace aktivit na místní úrovni za účelem udržení nebo zprostředkování odpovídající formy sociálního bydlení pro osoby vyloučené z bydlení nebo po ztrátě bydlení;

Gestor: MPSV ve spolupráci s MMR

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno částečně. KSZ upozorňuje na absenci zákona o sociálním bydlení, který by zaručil systémové řešení problematiky na celém území ČR. KSZ také upozorňuje na vysoký počet obcí, které vyhlásily tzv. bezdoplatkové zóny. MPSV by mělo metodicky vést koordinovat aktivity ÚP a OSPOD. V terénu se však setkáváme s praxí, kdy ÚP v některých lokalitách aktivně doporučují zřizování bezdoplatkových zón a OSPOD nevystupují v nejlepším zájmu dětí při posuzování těchto zón. V důsledku se dostáváme do situace, která je popsána například v Kladně, kdy klienti azylových domů, kteří by chtěli přejít do samostatného bydlení, jsou zabarikádováni v azylových domech, protože v celém městě nemají možnost získat nový doplatek na bydlení. Situace také velmi nepříznivě dopadá na seniory v hmotné nouzi, pokud se například potřebují přestěhovat do menšího bytu, ztrácejí možnost pobírat doplatek na bydlení. KSZ také upozorňuje na kontrolní závěr NKÚ z kontroly 17/02 „Podpora sociálního bydlení jako součást politiky sociálního začleňování“, který mimo jiné uvádí, že „dlouhodobě je v ČR nedostatečná výstavba nájemního bydlení (ze strany veřejného i soukromého sektoru), která spolu s deregulací nájemného vedla k nárůstu ceny nájmu v roce 2015 oproti roku 2005 o 85 %“.

Projekt MPSV „Podpora sociálního bydlení“ úzce spolupracuje a metodicky koordinuje a pomáhá vést 16 obecních projektů spolupracujících obcí.²⁴ Tyto obce pokrývají široké spektrum obcí jak z hledisek velikosti a lokální situace, tak z hlediska geografického rozložení po České republice. Jedním z klíčových cílů těchto obecních projektů je poskytování sociálního bydlení a s ním spojené sociální práce pro cílovou skupinu osob vyloučených z bydlení či osob bez bydlení.

Pro koordinaci a přenos informací mezi obcemi i dalšími klíčovými aktéry je v rámci projektu zřízeno tzv. Kontaktní centrum (dále jen „KC“), pro veřejnost otevřeno v říjnu 2017. Je určeno pro občany, neziskové organizace, obce a další zájemce, kteří hledají informace o sociálním bydlení, ale i poradenství, podporu, nebo pomoc. Ve své činnosti se v roce 2017 primárně zaměřovalo na metodickou podporu spolupracujících obcí k řešení sociálních potřeb svých občanů v oblasti bydlení, ale i sociální práce. MPSV konzultovalo nejen analýzy těchto obcí, kde mj. byly zohledňovány cílové skupiny definované touto koncepcí, ale zaměřovalo se i na lokální koncepce sociálního bydlení, které z těchto analýz budou vycházet. MPSV kladlo důraz na to, aby byly podporovány veškeré cílové skupiny v nepříznivé sociální situaci, včetně osob bez domova. Mezi konkrétní doporučení, která jsou obcím předkládána, patří např. preference skutečného pobytu před retrospektivně hodnoceným trvalým pobytem. MPSV poskytlo též právní konzultace v možnostech zprostředkovaného pronájmu a konkrétních smluv pro poskytnutí bydlení soukromých či družstevních subjektů, kde zprostředkovatelem je obec, která rovněž zajišťuje potřebnou sociální práci s nájemníky. Podpora se nevztahuje pouze na osoby v sociálním bydlení, ale v rámci projektu obce získaly prostředky na činnost sociálních pracovníků.

KC je zřízeno jako součást MPSV – oddělení sociálního bydlení a sociálního začleňování, jeho činnost bude z věcného hlediska řízena prostřednictvím vedoucí daného oddělení, hlavního garanta věcných aktivit a garanta projektu a z administrativního hlediska projektovým manažerem projektu.

KC především zajišťuje komplexní podporu 16 obcím, ve kterých probíhá pilotní testování systému sociálního bydlení a které za tímto účelem realizují vlastní menší projekty. KC poskytuje informační a konzultační podporu také dalším obcím a subjektům při jejich aktivitách směřujících k přípravě a implementaci systému sociálního bydlení v ČR, a lidem ohroženým ztrátou bydlení.

KC také zajišťuje setkání expertní skupiny projektu, která je složena ze zástupců obcí, akademické sféry, odborné veřejnosti, státní správy, NNO a dalších aktérů v oblasti sociálního bydlení. Tato expertní skupina slouží pro konzultace vybraných metodických a analytických materiálů a poskytuje zpětnou vazbu a nové náhledy k realizaci projektu a problematice sociálního bydlení obecně.

Pracovníci KC konzultují analytické a strategické dokumenty obcí, kde se zaměřují na dodržení podpory těchto cílových skupin v souladu s definicí ETHOS. Projekt tedy pomáhá koordinovat aktivity na místní úrovni zcela v souladu s opatřením 3. 5. d.

²⁴ Brno, Chomutov, Jindřichův Hradec, Kadaň, Křižánky, Most, Ostrava, Otrokovice, Pardubice, Plzeň, Praha 7, Praha 14, Štětí, Velké Hamry, Veselíčko a Vír.

Obce, zařazené do projektu MPSV Podpora sociálního bydlení, rovněž čerpají finanční prostředky na sociální bydlení z IROP.

Tab. č. 27 Aktivity projektu Podpora sociálního bydlení

Rok	Akce	Téma	Počet účastníků	Pozn.
2016	Společná setkání s obcemi, konzultace přípravy projektů	Bilaterální konzultace k přípravě pilotních projektů obcí, hromadná setkání, hromadná setkání, včetně jednání se zástupci řídicího orgánu OPZ	-	Realizováno primárně hlavním garantem projektu od dubna 2016
2017	Společné setkání s obcemi 1	Informace k zákonu o sociálním bydlení, Aktuální stav projektů, KC, Představení jednotlivých projektů obcí, Evaluace a analýzy, Obsahové potřeby obecních projektů, Procesní potřeby obecních projektů.	44	23. 2. 2017
	Společné setkání s obcemi 2	Lokální koncepce, analýzy a data, Zkušenosti a struktura Lokální koncepce z praxe – příklady Plzně a Pardubic, Další příklady z obcí, problémy a témata, Evidence a monitoring podpořených osob, Diskuse nad dalšími potřebami projektů, administrativní záležitosti projektů obcí.	43	1. 6. 2017
	Společné setkání s obcemi 3	Spolupráce Úřadů práce s obcemi - Generální ředitelství Úřadu práce, Zkušenosti ze strany obcí – Jindřichův Hradec, Praha 7, příklady z obcí, problémy a témata, Evidence dat o klientech, sdílení s MPSV, stanovisko ÚOOÚ, evaluace, Diskuse nad dalšími potřebami projektů, administrativní záležitosti projektů obcí.	67	26. 10. 2017

Společné setkání s obcemi 4	Představení plánovaného obsahu a harmonogramu evaluace systémového projektu MPSV, objasnění vztahu a propojení mezi evaluací systémového projektu MPSV a evaluacemi, které budou v rámci svých projektů realizovat obce, specifikace požadavků na evaluátory obcí ze strany MPSV a nastavení spolupráce mezi nimi a evaluátorem systémového projektu MPSV, představení a diskuse o návrhu rámce jednotné metodiky monitorování a hodnocení místních systémů SB na úrovni obcí.	31	4. 12. 2017
Setkání expertní skupiny 1	Rozdělení na 3 pracovní skupiny. Dotazy a odpovědi k návrhu zákona o sociálním bydlení, Představení projektu „Sociální bydlení – metodická a informační podpora v oblasti sociálních agend“ a KC SB, Zahraniční praxe a workshopy, Evaluace a analýzy k projektu, Expertní skupina a pracovní skupiny – představení smyslu a cílů, rozdělení členů do pracovních skupin.	66	7. 2. 2017
Setkání expertní skupiny 2	Shrnutí aktivit v projektu a pracovních skupinách v roce 2017, Metodika sociální práce v sociálním bydlení – aktuální stav příprav - PhDr. Hana Pazlarová, Ph.D., Hodnocení bytové nouze – prezentace výsledků výzkumu metodou DELPHI - Mgr. Zbyněk Machát, Plánované aktivity projektu v roce 2018, Diskuse.	51	4. 12. 2017
Setkání expertní skupiny A – sociální práce 1	Představení systému hodnocení bytové nouze v Brně a Ostravě, pohled Armády Spásy na řešení bytové nouze klientů, v rámci diskuse pracovní skupina řešila jednotlivá kritéria HBN a věnovala se otázce, která kritéria by měla být součástí systému hodnocení bytové nouze.	24	3. 5. 2017
Setkání expertní skupiny A – sociální práce 2	Představení výstupů z dotazníkového šetření metodou DELPHI, prezentace připravované Metodiky sociální práce v sociálním bydlení, práce ve skupinách nad obsahem jednotlivých kapitol dané metodiky, diskuse na téma: role obcí, proces práce s klientem, nejčastější oblasti podpory.	32	23. 10. 2017

Setkání expertní skupiny B – poskytovatelé bytového fondu 1	Sociální realitní agentury - diskuse zajímavých postřehů z workshopu i s nečleny expertní sk. (získávání bytového fondu ze soukromého sektoru, spolupráce s NNO, diskriminované sk.), nedostatek prostředků v obcích: malé reinvestice do bytového fondu, množství neobyvatelných bytů bez rekonstrukce, finance na rekonstrukce a dotace.	40	20. 4. 2017
Setkání expertní skupiny B – poskytovatelé bytového fondu 2	Kritéria přidělování sociálních bytů - diskutovány jednotlivé aspekty hodnocení bytové nouze.	21	14. 6. 2017
Setkání expertní skupiny C – prevence ztráty bydlení 1	Metodika prevence ztráty bydlení – Ing. Ivana Šimíková (VÚPSV), Role aktérů v systému prevence ztráty bydlení – Mgr. Jan Sládek (ASZ), Zkušenosti se začleňováním mladých lidí opouštějících zařízení ústavní a ochranné výchovy do společnosti – Ing. Andrea Doubková (Janus, z. s.).	23	15. 6. 2017
Setkání expertní skupiny C – prevence ztráty bydlení 2	Strategie a nové postupy prevence ztráty bydlení (Hradec Králové) Mgr. Jiří Kotala, Sociální šetření a spolupráce aktérů (Valašské Meziříčí) Bc. Helena Mynarčíková a Bc. Dagmar Knápková, Prevence ztráty bydlení ve Vídni a možnosti přenosu do ČR - doc. Mgr. Bohuslav Binka, Ph.D., Diskuse.	13	16. 11. 2017

Jednou z aktivit projektu Podpora sociálního bydlení je i přenos dobré praxe do ČR. Hlavním cílem této aktivity je vytvoření skupiny spolupracujících organizací z různých zemí Evropy k tématu sociálního bydlení, která přispěje ke sdílení a výměně zkušeností v oblasti řešení bezdomovectví, prevence ztráty bydlení a práce s cílovými skupinami ohroženými ztrátou bydlení či bez bydlení. Mezinárodní tematická skupina je založena na realizaci zahraničních studijních cest do spolupracujících zemí, ve kterých mají funkční systémy sociálního bydlení. Zahraniční studijní cesty jsou koncipovány jako krátkodobé pětidenní studijní stáže s účastníky ze spolupracujících obcí a z řad dalších klíčových aktérů sociálního bydlení. Při těchto cestách probíhají setkání s klíčovými aktéry realizujícími sociální bydlení v daných zemích, jejichž cílem bude zejména přenos dobré praxe v oblastech, jako jsou způsoby financování sociálního bydlení, určování příslušnosti k cílové skupině v dané zemi apod.

Získané zkušenosti a kontakty jsou využívány a šířeny zejména prostřednictvím KC projektu a série 14 tematických workshopů v jednotlivých krajích, na kterých jsou prezentovány příklady dobré praxe a rozebírána klíčová témata týkající se sociálního bydlení (dopady na děti, energetická chudoba atd.).

Na závěr realizace této aktivity bude uspořádána konference, kde budou prezentovány nejdůležitější poznatky ze zahraniční dobré praxe a dalších výstupů této aktivity.

Dalšími výstupy této aktivity jsou překlady rozličných materiálů podstatných pro nastavování systémů sociálního bydlení v obcích a zpracování srovnávací analýzy základních charakteristik sociálního bydlení ve vybraných zemích EU.

Tab. 28 Aktivity projektu Podpora sociálního bydlení v roce 2017

Rok	Akce	Rozsah (hod.)	Téma	Počet účastníků/kapacita
2017	Zahraniční studijní cesta - Nizozemsko	40	Financování sociálního bydlení, klíčoví aktéři, vstup do systému, prioritizace žadatelů, sociální práce v sociálním bydlení, prevence ztráty bydlení, energetická chudoba a další	11/11
	Zahraniční studijní cesta - Finsko	40	Financování sociálního bydlení, klíčoví aktéři, vstup do systému, prioritizace žadatelů, sociální práce v sociálním bydlení, prevence ztráty bydlení, energetická chudoba a další	14/14
	Zahraniční studijní cesta - Skotsko	40	Financování sociálního bydlení, klíčoví aktéři, vstup do systému, prioritizace žadatelů, sociální práce v sociálním bydlení, prevence ztráty bydlení, energetická chudoba a další	13/13
	Zahraniční studijní cesta - Belgie	40	Financování sociálního bydlení, klíčoví aktéři, vstup do systému, prioritizace žadatelů, sociální práce v sociálním bydlení, prevence ztráty bydlení, energetická chudoba a další	12/12
	Workshop zahraniční praxe I.	6,5	Sociální realitní agentury	-/50
	Workshop zahraniční praxe II.	5,5	Bytová družstva a jejich role v sociálním bydlení	-/50
	Workshop zahraniční praxe III.	4	Zahraniční praxe v Nizozemsku a Finsku	-/50
	Workshop zahraniční praxe IV.	5,5	Dopady nevyhovujícího bydlení na děti	-/50
	Workshop zahraniční praxe V.	5	First meeting of the Ad-hoc working group for Housing systems in transition	/30
Workshop zahraniční praxe VI.	5,75	Energetická chudoba	-/50	

V rámci aktivit pracovníků KC bylo zodpovězeno 32 dotazů občanům a 12 dotazů institucí.

V rámci gesce MMR se stejně tak jedná i o provazbu na výše uvedenou podporu sociálního bydlení z IROP ve smyslu investic do nutných investičních aktivit vedoucích k vytvoření dostatečné kapacity nájemních sociálních bytů v území. V aktivitě sociálního bydlení jsou plánovány investice v min. výši 70 % alokace výzvy v SVL na úrovni ORP definovaných Analýzou SVL, MPSV 2015. IROP se zaměřil ve svých výzvách 2017 jak na SVL, tak i na běžné obce.

ASZ realizuje tento úkol v rámci KPSVL. SPSZ, které vznikají na základě již zmíněných analýz, ukládají úkoly směřující k provázání sociální práce (např. podpora domácností při udržení bydlení) a bytové politiky (např. podmínek pronájmu obecních bytů) na místní úrovni. Konkrétně realizovaná opatření zahrnují vytvoření nebo aktualizaci koncepcí (sociálního) bydlení obcí, změnu pravidel hospodaření s obecními byty, rozšíření kapacit sociální práce zaměřené na prevenci ztráty bydlení nebo podporu při získání a udržení bydlení, vznik nebo rozšíření sociálních služeb pro osoby v bytové nouzi, investice do výstavby nebo rekonstrukce sociálních bytů apod.

Opatření: 3.5.f V jednotlivých opatřeních zohledňovat princip odmítnutí prostorové segregace znevýhodněných obyvatel;

Gestor: MMR, MPSV

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

Projekt MPSV „Podpora sociálního bydlení“ úzce spolupracuje a metodicky koordinuje a pomáhá vést 16 obecních projektů spolupracujících obcí, jejichž projekty vychází ze základních principů Koncepce sociálního bydlení ČR 2015 -2025, mezi které patří i princip desegregace a nediskriminace. Soulad těchto projektů obcí s těmito principy monitorují pracovníci MPSV a bude zjišťováno také v rámci evaluací. Podmínkou výběru lokality sociálních bytů v obcích je právě oblast mimo SVL, které v takových lokalitách mohou být pouze výjimečně.

MPSV byla certifikována Metodika identifikace lokalit rezidenční segregace.

V rámci projektu „Sociální bydlení – metodická a informační podpora v oblasti sociálních agend“, realizovaného v rámci OPZ od 1. ledna 2016 do 31. prosince 2020, bylo koncem roku zpracováno „Pilotní ověření Metodiky identifikace lokalit rezidenční segregace v obcích ČR“ v obcích ČR. Pro tyto obce byly zpracovány mapy a seznamy, které se na základě aplikace Metodiky jeví jako vhodné pro umístění sociálního bydlení s cílem podporovat sociální začleňování, sociální mix a interakce mezi různými sociálními skupinami na úrovni obcí, jakožto odstraňovat a předcházet nežádoucí segregaci marginalizovaných skupin obyvatelstva na úrovni obcí.

Cílem úkolu je prostřednictvím analýz realizovat pilotní ověření „Metodiky identifikace lokalit rezidenční segregace“ (Sýkora a kol. 2015a), identifikovat lokality rezidenční segregace a doporučit lokality vhodné pro umístění sociálního bydlení v deseti obcích ČR specifikovaných MPSV ČR. Toto pilotní ověření bylo zpracováno prof. RNDr. L. Sýkorou, PhD., z Přírodovědecké fakulty UK Praha.

Pro účely ESIF vydala Evropská komise doporučení pro zajištění principů desegregace a nesegregace v oblasti bydlení a vzdělávání.

Rezort MMR deklaruje, že jednou ze základních podmínek výstavby a pořízení bytů nájemního sociálního bydlení je zamezení vzniku nových segregovaných oblastí v území. Řídící orgán IROP nastavil podmínky předcházení vzniku nových segregovaných rezidenčních zón, které jasně definují povinnost existence občanské vybavenosti, kdy sociální byt musí být umístěn v zastavěném, nebo zastavitelném území dle územního plánu s dostupným občanským vybavením pro vzdělávání a výchovu, sociální služby a péči o rodinu, zdravotní služby, kulturu, veřejnou správu a ochranu obyvatelstva.

Dále musí všechny projekty splnit kritérium přijatelnosti v oblasti kumulace jednotlivých bytových jednotek. V případě pořízení bytů ve stávajících bytových domech, které neslouží výhradně jen pro potřeby sociálního bydlení, nebude podíl sociálních bytů v bytovém domě (případně jednotlivých vchodech panelových domů) přesahovat 20 %. V případě, že bude rekonstruován dům výhradně sloužící pro potřeby sociálního bydlení, bude v něm maximálně 8 bytových jednotek (v plánovaných individuálních výzvěch pro rok 2018 to bude nově maximálně 12 bytových jednotek, u integrovaných výzev ITI, IPRÚ nebo MAS tato podmínka platí již od poloviny roku 2017 dle usnesení Monitorovacího výboru IROP, který zasedal v červnu 2017). Po schválení zákona o sociálním bydlení bude řídicí orgán IROP zpracovávat Metodiku předcházení segregovaného bydlení do nových, popř. stávajících výzev. Politika územního rozvoje ČR, ve znění Aktualizace č. 1 (schválena usnesením vlády č. 276 ze dne 15. dubna 2015) stanoví rámcové úkoly pro navazující územně plánovací činnost a pro stanovování podmínek pro předpokládané rozvojové záměry s cílem zvyšovat jejich přínosy a minimalizovat negativní dopady. Dále stanoví „Republikové priority územního plánování pro zajištění udržitelného rozvoje území“, uplatňované na celém území ČR. Jednou z priorit je „Předcházet při změnách nebo vytváření urbánního prostředí prostorově sociální segregaci s negativními vlivy na sociální soudržnost obyvatel; analyzovat hlavní mechanismy, jimiž k segregaci dochází, zvažovat existující a potenciální důsledky a navrhnout při územně plánovací činnosti řešení vhodná pro prevenci nežádoucí míry segregace nebo snížení její úrovně.“

Opatření: 3.5.g Rozvoj a podpora sociální práce jako nástroje zprostředkujícího přístup k adekvátnímu bydlení a jeho udržení;

Gestor: MPSV

Termín: Od roku 2014

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

V rámci projektu MPSV Systémová podpora sociální práce v obcích jsou realizovány aktivity s cílem zvyšování odborných kompetencí sociálních pracovníků, a to prostřednictvím odborných workshopů, prostřednictvím organizace zahraničních studijních cest (v roce 2017 realizována na Slovensko, jejichž přínosem je udržení povědomí o realizaci činností a kvalitě výkonu sociální práce v Evropě, ale zejména přenos dobré, ale i špatné praxe výkonu sociální práce v zahraničí, a to včetně identifikace příležitostí a rizik. Je vydávána odborná publikace Zpravodaj sociální práce, distribuovaná na obecní a krajské úřady, ÚP ČR a další subjekty. Tyto aktivity jednoznačně podporují zvyšování odborných kompetencí sociálních pracovníků a tím zvyšování kvality výkonu sociální práce vůči jejím klientům a profesionalizaci výkonu sociální práce v ČR. Další aktivitou je pilotní ověření typových pozic sociálních pracovníků realizujících činnosti sociální práce na obecních úřadech (terénní sociální pracovník a koordinátor podpory). Filosofie těchto pozic je založena na terénním výkonu, sociální pracovníci musí trávit minimálně 60 % své pracovní době v terénu. K pilotnímu ověřování dochází od prvního čtvrtletí roku 2017, kdy byly postupně zahájeny samostatné projekty patnácti obcí spolupracujících s projektem. Projekt MPSV se zaměřil na posílení dostupnosti sociální práce pro klienty sociálních pracovníků. V rámci samostatných projektů patnácti spolupracujících obcí byli přijati vždy další sociální pracovníci v návaznosti na velikost obce.

V rámci realizace projektu MPSV Systémová podpora profesionálního výkonu sociální práce II byly připraveny a zpracovány materiály pro odbornou publikaci Sešity sociální práce, jehož jedno číslo bylo monotematicky zaměřeno na výkon terénní sociální práce.

V rámci zvyšování kvality výkonu sociální práce MPSV v roce 2017 pracovalo na aktualizaci Doporučeného postupu 1/2012 určeného k realizaci výkonu sociální práce pověřenými obecními úřady, OÚ ORP a krajskými úřady. Bude vydán v prvním čtvrtletí roku 2018. MPSV aktivně pracovalo na doporučených postupech pro sociální pracovníky - sociální kurátory působící na OÚ ORP (obecně výkon sociální práce s cílovou skupinou definovanou zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů a doporučený postup k realizaci odborných besed pro vězněné osoby). Doporučený postup k odborným besedám je od ledna 2018 pilotně ověřován Krajským úřadem Ústeckého kraje a Magistrátem hlavního města Prahy a po jeho ověření bude vydán v prvním čtvrtletí roku 2018. V roce 2017 byly připravovány materiály i pro další doporučené postupy, které budou postupně vydávány v roce 2018. Jedná se například o problematiku sociálního šetření, problematiku dokumentace sociálního pracovníka a další.

V rámci projektu MPSV Podpora sociálního bydlení probíhá příprava metodiky "Sociální práce v sociálním bydlení" byla zahájena v roce 2017 a publikace by měla být vydána v průběhu roku 2018. Paralelně s tím budou dodavatelem zahájeny přípravy na školení, které bude probíhat během roku 2019. Zároveň jsou v rámci projektu realizována setkání pracovní expertní skupiny sociální práce, které se věnují dílčím tématům v dané problematice. Stejně tak jsou konzultovány metodiky některých obcí, které se zaměřují na sociální práci.

Na základě § 102 a § 103 zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, a § 65a zákona č. 111/2006 Sb. o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, se od roku 2015 krajům, obcím s rozšířenou působností a pověřeným obcím poskytuje příspěvek na výkon sociální práce formou účelové dotace MPSV. Cílem příspěvku na výkon sociální práce v přenesené působnosti je finanční pomoc při zajištění optimálních podmínek pro činnost sociálních pracovníků ÚSC, a to jak po stránce personální na zajištění dostatečného počtu sociálních pracovníků (tedy na osobní výdaje související se stávající i optimalizovanou personální situací na úřadě), tak i po stránce provozní a hmotné. Zájmem MPSV je zejména dosažení optimálního počtu sociálních pracovníků na území ČR.

V roce 2017 byl připravován návrh zákona o sociálním bydlení, jehož významnou součástí byl výkon sociální práce. Za účelem přípravy aplikace tohoto zákona byl zpracován podklad pro realizaci výkonu sociální práce, který může být využit pro další koncepční a metodickou činnost MPSV.

Opatření: 3.5.h Pilotní ověření modelu Housing First (bydlení v první řadě) v podmínkách ČR;

Gestor: MPSV ve spolupráci s MMR, ASZ a dalšími relevantními aktéry

Termín: Od roku 2015

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

MPSV ukončilo v roce 2017 příjem žádostí do výzvy PO3 OPZ č. 24 „Sociální inovace v oblasti sociálního začleňování a přístupu na trh práce pro nejohroženější skupiny" OPZ, kde osoby bez přístřeší jsou jednou z cílových skupin. V současné době jsou v realizaci dva projekty zaměřené na tuto cílovou skupinu. Prvním z nich je projekt „Pilotní testování rychlého zabydlení rodin s dětmi (Rapid Re-Housing)“ ověřující přínos modelu Housing First práce s cílovou skupinou. V roce 2017 získal projekt hlavní ocenění od Evropské federace národních organizací pracujících s lidmi bez domova za nejlepší řešení bytové nouze v zemích EU. Průběžná evaluace projektu vykazuje 94% úspěšnost ve vztahu k počtu rodin, které si udržely bydlení.

Projekt MPSV „Podpora sociálního bydlení“, v rámci kterého je šestnácti obcím poskytována metodická a informační podpora při pilotním ověřování sociálního bydlení, striktně podporuje tzv. „housing led“ přístupy (tedy přístupy zaměřené na bydlení v bytech, nikoli nestandardních formách bydlení). Jde o co nejrychlejší zajištění bydlení bez podmínky připravenosti na bydlení, přičemž posilování kompetencí k samostatnému bydlení probíhá přímo v bytech. Akcentuje se poskytování sociální práce, která se vždy koncipuje s ohledem na konkrétní domácnost.

Obcím testujícím sociální bydlení podle principů Housing First jsou prostřednictvím pravidelných konzultací, zahraničních výjezdů a odborných seminářů průběžně zprostředkovávány informace, zkušenosti

a zpětná vazba za účelem zvýšení šancí na úspěch jimi navržených a realizovaných projektů, potažmo obecních systémů sociálního bydlení. Mezi obce testující přístup Housing First mimo jiné patří: Brno, Pardubice, Ostrava, Chomutov nebo Plzeň.

S podporou ASZ probíhá ve městě Brně od roku 2015 projekt Pilotní testování rychlého zabydlení rodin s dětmi (Rapid Re-Housing), který zajistil bydlení pro 50 rodin s dětmi, a v roce 2017 byl zahájen projekt Housing first pro osaměle žijící osoby bez domova. V průběhu roku 2017 probíhaly za spolupráce ASZ přípravy na spuštění projektu Housing First také ve městě Liberec, mj. sčítání osob bez domova. Nastěhování prvních domácností se předpokládá v první polovině roku 2018. ASZ je zastoupena také v expertních tělesech projektu Posílení znalostní základny samospráv pro snižování a ukončování bezdomovectví, který realizují R – Mosty, z. s., Platforma pro sociální bydlení, z. s. a Sociologický ústav AV ČR, v. v. i.

Rezort MZ v rámci meziresortního připomínkového řízení neuplatnil ke Koncepti sociálního bydlení žádné připomínky. V současné době jsou veškeré hygienické požadavky na byty zakotveny ve stavebních předpisech. MZ má ve vztahu k bydlení pouze kompetence v ochraně před nepříznivými účinky hluku. Ohledně ověření modelu Housing First nebylo MZ oficiálně požádáno o spolupráci.

Opatření: 3.5.ch Na základě pilotáže následně vyhodnotit a navrhnout konkrétní modely zavádění modelu Housing First do praxe ČR se současným navržením jejich financování

Gestor: MPSV ve spolupráci s MMR, ASZ a dalšími relevantními aktéry

Termín: Do konce roku 2020

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

V systémovém projektu Podpora sociálního bydlení MPSV vzniká nástroj pro evaluace dopadů sociálního bydlení na životy domácností, které se dostávají do různých forem sociálního bydlení. Evaluace bude závazná pro zhodnocení projektových aktivit ve zmiňovaném projektu a projektech jednotlivých šestnácti obcích. Evaluační nástroj však bude využitelný po jeho otestování i pro další zájemce z řad obcí, neziskových organizací či poskytovatelů sociálních služeb. Nástroj umožní změřit úspěšnost a dopady nastavených systémů sociálního bydlení a jeho jednotlivých forem poskytování.

ASZ ve spolupráci s Platformou pro sociální bydlení a městem Brnem vydala v roce 2017 český překlad publikace Evropská příručka Bydlení především (Housing First Europe Guide), která obsahuje základní principy a praktické zkušenosti z programů typu Bydlení především v Evropě. Čeština je v první desítce jazyků, do kterých byla tato publikace přeložena. Český překlad publikace byl představen na konferenci Inspirace pro sociální bydlení a řešení bytové nouze, kterou ve dnech 20. – 21. 11. 2017 uspořádal Úřad vlády ČR ve spolupráci s Platformou pro sociální bydlení a FEANTSA

(Evropská federace národních organizací zabývajících se bezdomovectvím), v rámci které byly prezentovány praktické zkušenosti v oblasti ukončování bezdomovectví na úrovni národních politik, městského strategického plánování a koordinace, proměn na úrovni organizací pracujících s lidmi bez domova a v oblasti metod (přímé) sociální práce s lidmi bez domova.

1.7 Plnění opatření v oblasti podpory přístupu ke zdravotní péči

Problém sociálního vyloučení a chudoby je umocněn vyššími zdravotními riziky pro ohrožené osoby, celkovým zanedbáváním prevence závažných onemocnění a nedostatečnou místní dostupností odpovídající péče. Jako nejvýraznější rizika v oblasti zdravotní péče a jejího vlivu na sociální začleňování označila Strategie dlouhodobě nevyřešenou komunikaci mezi poskytovateli zdravotních a sociálních služeb, neznalost práv a povinností pojištěnce na straně osob sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených, neochotu pojištěnců dodržovat režim nastavený v rámci poskytování zdravotních služeb a neznalost multikulturní komunikace poskytovatelů zdravotní péče.

Cíl: Zlepšit přístup osob sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených ke zdravotní péči

Opatření: 3.6.a Podpora osvětových, preventivních a informačních programů na podporu zdravého životního stylu u osob sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených;

Gestor: MZ ve spolupráci s MPSV

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

MZ se podílí na plnění úkolu prostřednictvím dotačního programu MZ ČR Národní program zdraví – projekty podpory zdraví (dále NPZ – PPZ), ke kterému každoročně vyhlašuje výběrové řízení. Dotační program NPZ – PPZ je důležitým nástrojem MZ ČR pro naplňování vybraných cílů a priorit strategického dokumentu „Zdraví 2020 – Národní strategie ochrany a podpory zdraví a prevence nemocí“, který byl schválen usnesením vlády č. 23 z 8. ledna 2014 a následně usnesením Poslanecké sněmovny č. 175 z 20. března 2014. Základním cílem NPZ – PPZ je dlouhodobá podpora aktivního vztahu obyvatel ke zdraví, výchova ke zdravému životnímu stylu a odpovědnosti za vlastní zdraví a tvorba prostředí podporujících zdraví, a to prostřednictvím realizace projektů podpory zdraví.

Tematické okruhy jsou zaměřeny na ozdravení výživy a optimalizaci pohybové aktivity – prevenci nadváhy a obezity, prevenci užívání tabáku a nadměrné spotřeby alkoholu, prevenci infekčních onemocnění a jejich přenos a na komplexní projekty, jejichž cílem je snížit výskyt různých rizikových faktorů v intervenovaných populačních skupinách ovlivňováním způsobu života cílových skupin populace ve vztahu ke zdraví a zlepšením podmínek prostředí, ve kterém lidé žijí či pracují. Prioritou je zvyšovat znalosti o možnostech primární prevence nemocí a motivace ke změně chování cílových skupin populace.

Informace o projektech podpory zdraví podpořených v roce 2017 jsou uvedeny na stránkách MZ – www.mzcr.cz.

V roce 2017 byly v rámci dotačního programu Národní program zdraví – Projekty podpory zdraví MZ byl podpořen i projekt, který realizoval Státní zdravotní ústav „Snižování zdravotních nerovností – podpora zdraví ve vyloučených lokalitách“. Projekt se zaměřil na zlepšení životního stylu osob ohrožených sociálním vyloučením – zvýšení pohybové aktivity, zlepšení stravovacích návyků, prevence infekčních onemocnění, prevence kouření a závislostí. V rámci zdravotně výchovných programů bylo osloveno 3427 dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí, na Dnech zdraví bylo vyšetřeno 173 dospělých osob, další osoby se zúčastnily jako doprovod bez konzultací.

Příspěvkem k plnění tohoto opatření jsou každoročně projekty podporované v rámci dotačních programů MZ (Program grantové podpory a Program vyrovnávání příležitostí pro občany se zdravotním postižením), které přispívají k zlepšení života zdravotně postižených a chronicky nemocných osob a i k edukaci veřejnosti o problematice OZP.

Mezi podpořenými projekty v roce 2017 byl projekt podpory rodin „Pečuj doma“, projekt pro SŠ, ZŠ a MŠ pro sluchově postižené Výmolova „Vademecum pro neslyšící – Na gynekologii (on-line) publikace“. Podpořena byla i Společnost Kolumbus s projektem „Psychiatrická buňka – podpora pacientů s psychickou poruchou před a po ukončení hospitalizace v psychiatrických léčebnách, v jejich domácím prostředí a v komunitě“ a v roce 2017 pokračovala podpora „Kurzů českého znakového jazyka pro zdravotnické pracovníky“.

V rámci Projektů podpory zdraví MZ podpořilo v roce 2017 konkrétně projekty:

- Snížování zdravotních nerovností – podpora zdraví ve vyloučených lokalitách - podpořeno částkou 273 000 Kč
- Poradna podpory zdraví v Ústí nad Labem – podpořeno částkou 124 000 Kč²⁵
- Poradna Zdraví Kraj Vysočina – podpořeno částkou 150 000 Kč²⁶

V rámci dotačního Programu grantové podpory byly poskytnuty dotace ve výši 57 598 100 Kč a v rámci Programu vyrovnávání příležitostí byla podpořena řada projektů v celkové částce 11 600 000 Kč.

Program grantové podpory a Program vyrovnávání příležitostí pro občany se zdravotním postižením jsou primárně určeny jako podpora osobám se zdravotním a mentálním onemocněním. Program grantové podpory je určen na podporu žádostí NNO s celostátní působností, které se zabývají aktivitami ve prospěch zdravotně postižených a chronicky nemocných v České republice.

Poskytování dotací na vybrané projekty ve výše uvedených dotačních programech je konkrétní formou pomoci státním i nestátním organizacím, jejichž aktivity a činnosti naplňují záměry programu. Systém poskytování dotací ze státního rozpočtu je nezbytným doplňkem řešení problémů v oblasti péče o zdravotně postižené občany.

²⁵ Dostupná celé populaci zájemců

²⁶ Dostupná celé populaci zájemců

Opatření: 3.6.b Provádět deinstitucionalizaci psychiatrické péče v souladu s principy schválené Strategie reformy psychiatrické péče;

Gestor: MZ ve spolupráci MPSV

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

Strategie reformy psychiatrické péče je v gesci MZ. Zástupci MPSV se aktivně účastnili pracovních skupin k reformě psychiatrické péče, které byly pořádané MZ.

MZ realizuje v rámci Strategie reformy psychiatrické péče několik projektů z OPZ výzva č. 39, jejímž hlavním záměrem je přesun těžiště péče o osoby s vážným duševním onemocněním do jejich přirozeného prostředí.

V realizaci či v přípravě jsou tři projekty s názvem Podpora vzniku center duševního zdraví (I, II a III), jejichž funkcí je prevence hospitalizací či jejich zkracování a nápomoc k reintegraci dlouhodobě hospitalizovaných do běžné komunity. Cílem je zavedení komplexní zdravotně sociální služby zejména pro závažně duševně nemocné. V rámci projektů by měla vznikat v průběhu roku 2018 a 2019 Centra duševního zdraví (dále jen „CDZ“) rovnoměrně rozmístěná (celkem třicet CDZ).

Další již realizovaný projekt „Podpora nových služeb v péči o duševně nemocné“ je zaměřen na rozvoj služeb alternativních ke stávajícímu institucionalizovanému těžišti péče o duševně nemocné a též významně podporuje proces deinstitucionalizace. Zabývá se vznikem multidisciplinárních týmů pro pedopsychiatrii, gerontopsychiatrii a adiktologii, ambulancí s rozšířenou péčí a forenzního multidisciplinárního týmu.

Významným průřezovým projektem je projekt „Deinstitucionalizace služeb pro duševně nemocné“. Cílem projektu je vytvořit základy pro dostupnou, efektivní, balancovanou a diferencovanou péči pro osoby s duševním onemocněním, a to pomocí součinnosti všech pilířů psychiatrické, obecně medicínské, klinickopsychologické a sociální péče. Projekt je zaměřen zejména na kroky směřující ke změně vnímání kvality péče a uvedení do praxe, k tvorbě a posílení regionálních sítí péče, transformaci psychiatrických nemocnic a nastavení udržitelného systému financování.

Předmětem projektu je zajistit dosažení klíčového cíle implementace Strategie reformy psychiatrické péče (dále jen Strategie), kterým je přesun péče z ústavní do komunitní.

V rámci projektu budou aktualizovány stávající a vytvořeny chybějící doporučené postupy, a to jak pro obor psychiatrie jako takový, tak i pro ostatní související obory. Pozornost v projektu je věnována kvalitě péče a jejím standardům.

V rámci sociálních služeb v terénu působí týmy, které pracují s ohroženými skupinami osob (osoby bez domova, sociálně vyloučené, psychiatricky nemocné, zdravotně a duševně nemocné apod.) ve smyslu mapování jejich potřeb, posuzování funkčnosti a schopnosti žít v běžném prostředí. Pokud bude potřeba detekována terénním týmem, může dojít v budoucnu ke kontaktování CDZ, která budou vznikat v rámci projektu „Podpora vzniku Center duševního zdraví“ a která budou disponovat odborníky v oblasti psychiatrie. V průběhu roku 2018 by mělo vzniknout na území ČR třicet CDZ.

ASZ se v roce 2017 podílela na přípravě realizace projektu Regionální centra podpory zdraví, ve kterém se plánuje ustanovit regionální týmy. Ty by zahrnovaly krajského odborníka na psychiatrickou péči, který by asistoval v odborném poradenství pro jednotlivce a rodiny v SVL, jež se potýkají s neléčenými nebo neúspěšně léčenými duševními potížemi s důrazem na možnost řešení těchto problémů v přirozeném sociálním a kulturním prostředí lidí. Realizátorem projektu je Státní zdravotní ústav a projekt je v současné době ve finální fázi schvalovacího procesu.

Opatření: 3.6.c Zajišťovat osvětu a vzdělávání zdravotnických i nezdravotnických pracovníků v oblasti přístupu k osobám sociálně vyloučeným nebo sociálním vyloučením ohroženým a v dodržování právních předpisů upravujících přístup těchto osob ke zdravotním službám včetně zákazu diskriminace;

Gestor: MZ ve spolupráci MPSV

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

MPSV plní opatření průběžně, a to i v rámci projektu Systémová podpora profesionálního výkonu sociální práce II, jehož aktivity jsou mimo jiné zaměřeny i na zvyšování odborných kompetencí sociálních pracovníků. V roce 2017 konkrétně prostřednictvím odborné konference, Podzimní školy sociální práce, odborného semináře, ale také v rámci vydávání odborných publikací Sešity sociální práce a odborných článků vydávaných a zveřejňovaných v odborných časopisech Sociální práce/Sociálna práca, Listy sociální práce a web sociální novinky.

V rámci Akčního plánu Strategie boje proti sociálnímu vyloučení 2016-2020 řeší ASZ opatření, jehož cílem je zahrnout vzdělávací modul pro zlepšení interkulturní a intersociální komunikace ve zdravotní péči (se zaměřením na osoby ze sociálně vyloučených lokalit a další zranitelné skupiny obyvatel) do studijních programů všeobecného a zubního lékařství. V roce 2017 vyjednávala ASZ možné legislativní postupy při řešení opatření s prvním spolugestorem opatření (MŠMT) a v roce 2018 proběhnou jednání s druhým spolugestorem (MZ) za účelem vlastní realizace.

V rámci vzdělávacích programů všech oborů specializačního vzdělávání lékařů zubních lékařů a farmaceutů je zaveden povinný kurz „Základy zdravotnické legislativy, etiky a komunikace“, v jehož rámci jsou tyto zdravotníci edukováni pro komunikaci a jednání s pacientem. Tento kurz zahrnuje získávání znalostí a dovedností pro práci se všemi pacienty, a to včetně menšin, cizinců, apod. Část tohoto teoretického kurzu je věnována právě oblasti etického chování a komunikace s pacientem.

V roce 2017 probíhalo následující vzdělávání nelékařských pracovníků:

Akreditovaný kvalifikační kurz

Pracovní terapeut

Obsahem kurzu jsou základy veřejného zdravotnictví. Principy diagnostiky duševních poruch, základy somatologie, psychiatrie, geriatrické a gerontopsychiatrie, psychologie. Komunikace v rámci týmu, interpersonální komunikace, komunikace s pacienty/klienty.

Specializační vzdělávání (SV)

Základní modul u všech SV:

Obsahem je problematika přístupu k osobám sociálně vyloučeným nebo sociálním vyloučením ohroženým a v dodržování právních předpisů upravujících přístup těchto osob ke zdravotním službám včetně zákazu diskriminace.

SV v oboru všeobecná sestra

SV v oboru porodní asistentka

SV v oboru ergoterapeut

SV v oboru zdravotnický záchranář

SV v oboru fyzioterapeut

SV v oboru farmaceutický asistent

Obsahem SV jsou podpůrné techniky ke zvládnutí pracovní zátěže, podpůrné techniky v komunikaci s agresivním pacientem, komunikace se zvláštními skupinami pacientů. Etický přístup k pacientům a jejich blízkým s ohledem na věk a charakter onemocnění. Identifikace faktorů ovlivňujících kvalitu života pacientů. Edukace pacientů a jiných osob. Specifika edukace dětí, seniorů, cizinců a zvláštních skupin nemocných. Tvorba edukačních materiálů. Zásady moderní prezentace. Problematika závislostí. Škodlivé užívání návykových látek a závislostí v ČR.

Vzdělávací akce (VA)

Problematika péče o cizince a specifická ošetrovatelská péče o příslušníky minoritních skupin (Obsahem vzdělávání jsou specifika přímé ošetrovatelské péče u národnostních menšin žijících na území ČR s ohledem na jejich zdravotní, sociální, náboženské, kulturní a společenské odlišnosti. Etnické klima v české společnosti. Multikulturní/transkulturní ošetrovatelství, rozdíly v prožívání nemocí, vliv rodiny, systém hodnot, životní styl, hygienické návyky, fyzické charakteristiky a další nemoci, vliv rodiny, systém hodnot, životní styl, hygienické návyky, fyzické charakteristiky a další specifika jednotlivých minoritních skupin.)

Specifická ošetrovatelská péče o geriatrické pacienty

Biografie v práci manažera sociálních a zdravotnických služeb I.

Biografie v práci manažera sociálních a zdravotnických služeb II.

Psychoterapeutické přístupy

V roce 2017 byly rovněž v nabídce VA s tématem problematiky sociálního začleňování, avšak z důvodu malého počtu zájemců se nekonaly.

Certifikované kurzy (CK)

Specifická ošetrovatelská péče o minoritní skupiny a cizince

Obsahem vzdělávání je zavádění, poskytování a rozvíjení transkulturní ošetrovatelské péče ve zdravotnických zařízeních i v komunitní péči. Specifika ošetrovatelské péče u národnostních menšin žijících na území ČR (romská, muslimská, židovská, vietnamská, čínská, ukrajinská, ruská, mongolská) s ohledem na jejich zdravotní, sociální, kulturní a náboženské aspekty. Specifika zdravotní péče o zadržované cizince a žadatele o azyl v zařízeních pro cizince vzhledem k možným zdravotním rizikům.

Cena specializačního vzdělávání v oboru např. „Komunitní ošetrovatelská péče“ a i cena certifikovaného kurzu: „Specifická ošetrovatelská péče o minoritní skupiny a cizince“ se mohou lišit dle jednotlivých konkrétních vzdělávacích institucí.

Kurzy a specializační vzdělávání pořádá více organizací a vzdělávacích agentur. V rámci vzdělávání a zvyšování kvalifikace mohou kurzy a vzdělávací akce, kde si sestry poskytující zdravotní služby doplňují, zvyšují kvalifikaci v rámci svého celoživotního vzdělávání, být hrazeny plně zaměstnavatelem.

Vzdělávací akce

Kvalita a bezpečí domácí péče

Ergoterapie u pacientů se specifickými potřebami

V souvislosti s plněním Strategie byl vytvořen také vzdělávací program Edukace v oblasti zdravého životního stylu, prevence nemocí a sebepéče, jehož hlavní náplní byla ochrana a podpora zdraví, zdravá výživa, praktické návyky, vybrané pohybové aktivity a duševní zdraví.

Opatření: 3.6.d Zvyšovat informovanost subjektů zapojených do práce s osobami sociálně vyloučenými nebo sociálním vyloučením ohroženými o možnosti využití programů MZ zaměřených na oblast prevence nemocí a podpory zdraví;

Gestor: MZ

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

Seznam všech dotačních titulů včetně jejich popisu a podmínek využití je zveřejněný a přístupný na webu MZ v záložce Dotace (<http://www.mzcr.cz/>).

Realizace projektů je provázena často tvorbou zdravotně výchovných materiálů. Plnění úkolu MZ naplňuje prostřednictvím programů, projektů podpory zdraví a aktivit realizovaných Státním zdravotním ústavem.

Informace o dotačních titulech mají instituce jako např. Krajské hygienické stanice, Státní zdravotní ústav a NNO. Informace o každoročně vypisovaných dotačních titulech je rovněž pravidelně předávána sekretariátu RVZRM.

V rámci plnění Akčního plánu Strategie boje proti sociálnímu vyloučení 2016-2020 vyhlásila ASZ v roce 2017 veřejnou zakázku na šetření zdravotní gramotnosti ve vybraných SVL ČR, které přispěje k identifikaci oblastí v systému zdravotní péče a přístupu k tomuto systému s největším deficitem informovanosti u osob žijících v SVL. Realizátorem šetření je SocioFactor s. r. o. a výsledky šetření jsou plánovány na rok 2018.

Opatření: 3.6.e Podpora terénní sociální práce (vyhledávání a práce s ohroženými v terénu) k zajištění poskytování informací, poradenství a usnadnění vyhledání potřebných a odpovídajících zdravotnických či sociálních služeb;

Gestor: MPSV

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

Spolupráce subjektů je nastavena a dochází k mírným úpravám podle požadavků z praxe. Od začátku roku 2017 se v rámci projektu Systémová podpora sociální práce v obcích začalo realizovat 15 projektů na podporu sociální práce v území obcí (výzva 03_16_128), jejichž prostřednictvím byl navýšen počet nových sociálních pracovníků na každém z těchto úřadů o 2–4, a to na dobu dvou let. Tato činnost přináší výsledky ve zvýšení počtu realizované depistážní a preventivní činnosti a zintenzivnění spolupráce s dalšími aktéry (ÚP ČR, sociální služby, neziskové organizace), dále je navazována spolupráce s obcemi II. a I. typu na území celého ORP (pokud je spolupracující obec ORP), zavedena nebo zvýšena kvalita multidisciplinární spolupráce s ostatními zainteresovanými subjekty a zejména posílena terénní sociální práce a případová práce s klienty.

V rámci spolupráce 15 projektů obcí a projektu MPSV Systémová podpora sociální práce v obcích dochází k předávání informací o aktuálním stavu a dění při výkonu sociální práce v obcích, které jsou důležitými podklady pro další koncepční a metodickou činnost MPSV.

V rámci projektu jsou také pilotně ověřovány typové pozice sociálních pracovníků - terénní sociální pracovník a koordinátor sociální podpory. Terénní sociální práce je podpořena také na základě § 102 a § 103 zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, a § 65a zákona č. 111/2006 Sb. o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, se od roku 2015 krajům, obcím s rozšířenou působností a pověřeným obcím poskytuje příspěvek na výkon sociální práce formou účelové dotace MPSV. Cílem příspěvku na výkon sociální práce v přenesené působnosti je finanční pomoc při zajištění optimálních podmínek pro činnost sociálních pracovníků ÚSC, a to jak po stránce personální na zajištění dostatečného počtu sociálních pracovníků (tedy na osobní výdaje související se stávající i optimalizovanou personální situací na úřadě), tak i po stránce provozní a hmotné. Zájmem MPSV je zejména dosažení optimálního počtu sociálních pracovníků na území ČR.

Ze strany ASZ je opatření naplňováno (viz plnění opatření 2.e).

Opatření: 3.6.f Podpora služeb na sociálně zdravotním pomezí s cílem zajistit dostupnost těchto služeb.

Gestor: MPSV, MZ

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

Na jaře 2017 předložilo MPSV společně s MZ předložilo vládě návrh zákona, kterým se mění zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů. Cílem navrhované úpravy je řešení zdravotní a sociální péče o pacienty/uživatele, kteří jsou závislí na obou druzích této péče. Bylo vydáno pozitivní stanovisko legislativní rady vlády, ale vláda již návrh neprojednala. V příštím roce se bude jednat s novým politickým vedením o možnosti znovu předložení.

V rámci novely zákona č.108/2006 Sb., navrhlo MPSV nový druh sociální služby: Sociální služby poskytované osobám v terminálním stavu a osobám blízkým. V roce 2017 probíhal legislativní proces, novela bych schválena vládou, ale Poslaneckou sněmovnou již ne. V příštím roce se bude jednat s novým politickým vedením o možnosti znovu předložení či případně jiné podobě návrhu.

V rámci Akčního plánu Strategie boje proti sociálnímu vyloučení 2016-2020 řeší ASZ opatření, jehož cílem je zavést do praxe pozici asistentů/mediátorů podpory zdraví (aktuálně probíhá komunikace mezi ASZ a MZ) zajišťující zdravotně kulturní mediaci v sociálně vyloučených lokalitách. Toto opatření bude realizováno v rámci pilotního zavedení pozice ve vybraných SVL v ČR v rámci projektu Státního zdravotního ústavu – *Regionální centra podpory zdraví*, který je v současné době ve finální fázi schvalovacího procesu.

Problematika plnění zdravotně sociálních služeb je na MZ řešena na více úrovních. V průběhu roku 2017 byl dopracován změnový zákon – novela zákona 108/2006 Sb. o sociálních službách, s návrhem o zajištění zdravotních a sociálních služeb v pobytových sociálních službách a u poskytovatelů zdravotních služeb následné a dlouhodobé péče – tzv. ošetrovatelské domovy.

MZ na přípravě novely zákona o sociálních službách aktivně spolupracuje jako člen mezirezortní pracovní skupiny v rámci mezirezortního připomínkového řízení, zmíněný zákon by měla vláda projednávat v průběhu roku 2018. Změny zákona jsou zaměřeny i na vytvoření nové sociálně-zdravotní služby, pomocí které bude hrazena zdravotní péče v sociálních zařízeních pomocí úhrady za ošetrovací den (lůžko den) a sociální péče pomocí příspěvku na péči. Na novele zákona MZ spolupracovalo v režimu připomínkového řízení, proběhlo připomínkové řízení a materiál prošel legislativní radou vlády.

Další úrovní je realizace Akčního plánu následné, dlouhodobé a domácí péče v roce 2017, jehož cílem je řešit systémové nedokonalosti v poskytování uvedených druhů péče, a to za pomoci odborníků nejen z oblasti zdravotnictví, ale také sociálních věcí. V roce 2016 byl proveden výzkum realizovaný pracovníky MZ a ÚZIS (Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR), jehož výsledky byly prezentovány v lednu 2017 a nyní jsou zpřístupněny odborníkům a veřejnosti na webových stránkách ÚZIS.

V roce 2017 byl připraven návrh nové metodiky následné a dlouhodobé péče, který bude projednáván Pracovní skupinou pro následnou a dlouhodobou zdravotní péči na MZ. Na konci tohoto procesu bude metodika vydána ve Věstníku MZ (2018).

Výstupy obou aktivit nastaví rámec, ve kterém by měly být zřetelně dané možnosti zapojení jak zdravotních pojišťoven, tak krajů a obcí, mimo jiné právě do problematiky sociálního začleňování osob, které budou služby na sociálně zdravotním pomezí potřebovat.

1.8 Plnění opatření v oblasti zajištění slušných životních podmínek

Každý člověk má v rámci komplexního a soudržného úsilí v boji proti sociálnímu vyloučení právo na prostředky a sociální pomoc dostatečné pro *důstojný život*²⁷. Prvořadým faktorem, který má přispívat k začleňování osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením do společnosti a zajistit důstojný život, je účast na trhu práce spolu s nástroji garance adekvátního příjmu. Dokladem tohoto závěru je riziko chudoby zaměstnaných osob, která se projevuje též nevhodnými či nekvalitními pracovními podmínkami či nejistotou zaměstnání.

Komplementárně s politikou zaměstnanosti působí v těchto oblastech chudoby a sociálního vyloučení, které nelze z různých důvodů řešit nebo zcela vyřešit integrací na trhu práce, další elementy sociální ochrany – pojistné a nepojistné dávkové systémy. Důležitá je též bezproblémová administrace systému výplaty dávek. Podpora adekvátního příjmu zahrnuje i pomoc osobám v přístupu k němu, což zdůrazňuje význam sociální práce, a to již při předcházení vzniku nepříznivé sociální situace.

Strategie upozornila na zvyšování počtu osob v hmotné nouzi, které bylo doprovázeno zesílením tlaku na osoby dlouhodobě závislé na dávkách, které tvořily jejich jediný zdroj příjmu. Za negativní označila potenciální pokračování politiky fiskální konsolidace, jejímž cílem byly v první řadě úspory ve výdajích na aktivní politiku zaměstnanosti a realizace úsporných opatření v nepojistných dávkových systémech. Ve vztahu k životním nákladům upozornila na relativně nízkou a tudíž nemotivující úroveň minimální mzdy. Za riziko označila též vysokou úroveň zadluženosti domácností, která výrazně oslabuje zainteresovanost části nezaměstnaných/neaktivních usilovat o formální zaměstnání. Věnovala se též problému nedostatečné vymahatelnosti spotřebitelských práv a nízké úrovni finanční gramotnosti v ČR.

Cíl: Zajistit adekvátní příjem a prevenci ztráty příjmu pro osoby sociálně vyloučené nebo sociálním vyloučením ohrožené

Opatření: 3.7.a Doprovázení politiky fiskální konsolidace vhodnými prorůstovými opatřeními a posilováním zaměstnanosti, což umožní poskytování adekvátní podpory ohroženým skupinám, jejich zapojení na trhu práce, vytvoření dostatečných disponibilních zdrojů pro pasivní sociální ochranu;

Gestor: MPSV, MPO, MF

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno. KSZ upozorňuje na fakt, že nedošlo ke zvýšení životního a existenčního minima, což má za následek, že skupina lidí nejvíce zatížená chudobou nenaznala ve své životní úrovni žádné změny.

²⁷ Doporučení Komise ze dne 3. října 2008 o aktivním začleňování osob vyloučených z trhu práce (2008/867/ES).

MPO opatření plní programy Záruka 2015 až 2023 a Program Inostart a Operačním programem Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost 2014–2020. Hlavním cílem Programu Inostart, vyhlášeného v rozšířené formě od 2. května 2014, je umožnit začínajícím malým a střední podnikatelům získat úvěr k realizaci inovativních projektů. Pro podporu podnikatelů je využita kombinace veřejných a soukromých zdrojů. Z prostředků Programu švýcarsko-české spolupráce podnikatelé získají záruky za úvěr, kterou poskytuje ČMZRB. Úvěr poskytuje Česká spořitelna z vlastních prostředků.

Jedním z cílů Aktualizace Exportní strategie 2012-2020 je tvorba nových pracovních míst a podpora růstu podniků díky zvýšení obchodu a internacionalizaci podnikání, posilování prestiže ČR ve světě a v mezinárodních organizacích a využívání globálních obchodních příležitostí pro růst prosperity České republiky. MPO prostřednictvím agentury CzechTrade, která má v každém kraji umístěného jednoho expertního konzultanta, podporuje tamní exportéry a jejich úspěšnou internacionalizaci, což má pozitivní dopad na tvorbu nových pracovních míst.

Na plnění opatření se Ministerstvo financí (dále jen „MF“) stejně jako v předchozích letech podílí podporou hospodářského růstu České republiky, což s sebou nese mimo jiné vyšší nabídku pracovních míst, a s tím související snižování nezaměstnanosti. Díky příznivé finanční bilanci státního rozpočtu jsme mohli podpořit, a nadále podporujeme, také růst důchodů a platů zejména ve veřejné sféře. K hlavním prostředkům, které pozitivně ovlivňují dosahování dobrých výsledků, patří podpora investic, zvyšování kupní síly obyvatelstva, podpora exportu, vyšší výběr daní včetně odkrývání významných daňových úniků, a v neposlední řadě také podpora čerpání prostředků z fondů EU.

Zvyšování zaměstnanosti a zabezpečování dostatečné příjmové ochrany zaměstnanců a s ní souvisejícího sociálního zabezpečení je podporováno MPSV průběžnými úpravami v oblasti minimální mzdy. Nařízením vlády č. 336/2016 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 567/2006 Sb., o minimální mzdě, o nejnižších úrovních zaručené mzdy, o vymezení ztíženého pracovního prostředí a o výši příplatku ke mzdě za práci ve ztíženém pracovním prostředí, ve znění pozdějších předpisů, se zvýšila základní sazba minimální mzdy s účinností od 1. 1. 2017 o 11,1 % proti dřívějším sazbám, konkrétně na 11 000 Kč za měsíc nebo 66 Kč za hodinu. Stejně tak byly zvýšeny pro rok 2017 nejnižší úrovně zaručené mzdy, kterými se stanoví nejnižší přípustná úroveň výdělku zaměstnanců, jejichž mzda není sjednána v kolektivní smlouvě a zaměstnanců ve veřejných službách a správě.

Od stejného data bylo zrušeno ustanovení, kterým se stanovovaly nižší sazby minimální mzdy pro zaměstnance, který je poživitelem invalidního důchodu. Od tohoto data platí pro tyto zaměstnance stejná výše minimální mzdy i nejnižších úrovní zaručené mzdy jako pro ostatní zaměstnance.

Dne 21. srpna 2017 schválila vláda nařízení č. 286/2017 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 567/2006 Sb. Podle Čl. I bodů 1 a 2 tohoto nařízení se s účinností od 1. 1. 2018 zvyšuje základní sazba minimální mzdy na 12 200 Kč za měsíc nebo 73,20 Kč za hodinu. O stejné procento se navyšují sazby nejnižších úrovní zaručené mzdy.

Životní a existenční minimum je upraveno zákonem č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších změn. Platné částky životního a existenčního minima jsou stanoveny nařízením vlády č. 409/2011 Sb., o zvýšení částek životního minima a existenčního minima.

Životní a existenční minimum je kritérium, z něhož se odvíjí výše jednotlivých sociálních dávek. Dochází zde k postupné úpravě parametrů tak, aby se finanční prostředky dostaly k těm opravdu potřebným.

Hlavní využití životního a existenčního minima je v zákoně č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi. Životní minimum plní rozhodující úlohu při posuzování hmotné nouze i jako sociálně-ochranná veličina. Je využíváno také v zákoně č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře při zjišťování nároku na dávky, které zabezpečují adresnou pomoc rodinám s dětmi ve stanovených sociálních situacích (u přídatku na dítě a porodného). V případě dávek pěstounské péče tvoří i základ pro výpočet jejich výše.

Vláda má podle příslušného ustanovení zákona č. 110/2006 Sb. při naplnění valorizační podmínky možnost (nikoliv povinnost) částky životního minima a částku existenčního minima zvýšit. A to v případě, pokud vzrostou náklady na výživu a ostatní základní potřeby v rozhodném období alespoň o 5 %. Z výše uvedené valorizační podmínky je zřejmé, že valorizace částek životního minima a částky existenčního minima není vázána na „vývoj mezd“. Je tedy věcí úvahy vlády, zda a kdy na základě posouzení zejména ekonomických a sociálních souvislostí k navýšení příslušných částek přistoupí.

Opatření: 3.7.b Zvyšovat informovanost o možnostech a mezích pomoci, kterou skýtají sociální dávkové systémy;

Gestor: MPSV, ÚP ČR

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

Opatření je ve vztahu k nepojistným dávkovým systémům plněno. Informace o sociálních situacích, které řeší nepojistné dávkové systémy, o podmínkách nároku na dávky, řízení o žádostech atd. MPSV zveřejňuje na internetových stránkách www.mpsv.cz (<http://www.mpsv.cz>), na Portálu veřejné správy (<http://portal.gov.cz>), sociální kalkulačka umožňující orientační výpočet výše sociální dávky na webu <https://portal.mpsv.cz/soc/poradce>, slovník sociálního zabezpečení, ve kterém je možné rychle vyhledávat jednotlivé pojmy k uvedeným systémům na adrese <http://slovník.mpsv.cz/> a na řadě dalších specializovaných webů. MPSV uvedené informace pravidelně aktualizuje.

MPSV včas zveřejňuje informace týkající se aktuálních změn v systémech nepojistných sociálních dávek prostřednictvím tiskového oddělení, ať už ve formě tiskových zpráv nebo odpovědí na konkrétní novinářské dotazy. Přímou občanům jsou informace sdělovány na vyžádání prostřednictvím písemné, telefonické nebo osobní komunikace.

Konkrétní informace o systémech nepojistných sociálních dávek jsou také předávány v nejrůznějších formách ÚP ČR. Ten informuje občany o možnostech a mezích v oblasti dávkových systémů i nadále prostřednictvím tištěných brožur, které jsou dostupné na kontaktních pracovištích ÚP ČR a prostřednictvím integrovaného portálu MPSV. Prostřednictvím tiskového oddělení GRÚP ČR jsou zveřejňovány další aktuální změny i novinky. Běžně jsou občanům podávány informace k možnostem v oblasti dávkových systémů při návštěvě na Kontaktním pracovišti ÚP ČR prostřednictvím základního poradenství.

V rámci projektu Podpora sociálního bydlení, realizován MPSV, byla v roce 2017 publikována dvě vydání zpravodaje. Tento materiál se zabývá širokou škálou témat spojených s problematikou sociálního bydlení. Obsah konkrétních vydání zpravodaje většinou sestává z aktuálních informací z MPSV, problematiky zákona o sociálním bydlení a o výstupech projektu Podpora sociálního bydlení, pozvánek na akce pořádaných v rámci zmíněného projektu, rozhovorů s obcemi na téma pilotáže sociálního bydlení atd. Součástí obsahu jsou také různé anotace a odkazy na různé publikace, výzkumné zprávy, osvětové materiály apod. (např. „Úspory v domácnosti - rady, jak zdravě bydlet a ušetřit“, „Zdraví obyvatel azylových domů“, „Metodika prevence ztráty bydlení“ atd.)

Zpravodaj slouží jako osvětový nástroj pro šíření informací a materiálů z oblasti sociálního bydlení a témat tomu podobných a oslovuje odbornou i širokou veřejnost. Napomáhá k pozitivnímu vnímání problematiky sociálního bydlení a poukazuje na jednotlivé kroky, které napomáhají k celkovému zlepšení celého problému.

Další aktivitou projektu Podpora sociálního bydlení je informační kampaň, jež se zaměřuje na zvyšování povědomí a informovanosti cílových skupin projektu (obce, pracovníci veřejné správy, sociální pracovníci, NNO, osoby sociálně vyloučené a osoby sociálním vyloučením ohrožené) o připravovaném a testovaném systému sociálního bydlení (informace o fungování a přínosech nejen pro osoby ohrožené, ale také pro stát z hlediska účinnosti a dlouhodobé úspory finančních prostředků vynaložených na řešení problematiky).

V rámci této kampaně se na rok 2018 plánuje několik výstupů, jejichž realizace napomůže primárně k obecné informovanosti o problematice sociálního bydlení a o existenci a možnostech poskytované podpory v oblasti sociálního bydlení, sociálních dávek apod. Těmito výstupy jsou: Zpravodaj sociálního bydlení; publikace „Sociální bydlení v České republice: Otázky, výzvy a úskalí (Díl I)“; informační leták pro občana, obce a neziskové organizace; odborná brožura a plakát, informující o existenci webových stránek a KC projektu Podpora sociálního bydlení.

Opatření: 3.7.c Zkvalitnit informace o vyplácených dávkách a jejich příjemcích tak, aby se mohly využít k včasné identifikaci koncentrace sociálních problémů a k formulaci návrhů opatření a hodnocení jejich dopadů;

Gestor: MPSV, ÚP ČR

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

Údaje o vyplácených dávkách a jejich příjemcích jsou využívány k identifikaci sociálních problémů a k formulaci návrhů opatření a hodnocení jejich dopadů. Údaje jsou sledovány prostřednictvím informačních systémů. Pracovní skupiny, které jsou tvořeny zástupci ÚP ČR, MPSV a OKsystemu společně vytváří provázání všech informačních systémů, aby získávaná data byla rozsáhlejší a více detekovala možný vznik sociálních problémů. V rámci zkvalitnění sociální práce s příjemci dávek se statisticky sledují provedená sociální šetření a šetření v místě. Společně se sociálními pracovníky obcí je využíván Standardizovaný záznam sociálního pracovníka, který napomáhá detekovat a včas identifikovat možné sociální problémy. V roce 2017 pokračovaly práce na přípravě nových informačních systémů k nepojistným sociálním dávkám na základě realizovaného výběrového řízení.

Dopady dlouhodobé nezaměstnanosti na veřejné rozpočty

Dlouhodobá nezaměstnanost může být projevem strukturálních problémů trhu práce, jejichž dopady na veřejné finance mohou být značné. Podle dostupných studií byly dopady do veřejných rozpočtů vyčísleny **v roce 2014 na cca 207 000 Kč ročně na jednu nezaměstnanou osobu**. V tom jsou zahrnuty jak přímé výdaje státu (podpory, sociální dávky), tak **významnou část tvoří výpadky veřejných financí v důsledku nevybraných daní a odvodů**. Rozpad ročních nákladů viz následující tabulka:

Tab. č. 29 Rozpad ročních nákladů na nezaměstnanou osobu

		Náklad na 1 osobu (Kč)	Podíl (%)	Vazba na dlouhodobou nezaměstnanost
Přímé náklady	Pasivní politika zaměstnanosti	28 677	9,3	Obsahují zejména podporu v nezaměstnanosti. S ohledem na maximální podpůrní dobu 11 měsíců se tento náklad v zásadě nevztahuje na osoby dlouhodobě nezaměstnané. ²⁸
	Aktivní politika zaměstnanosti	19 737	6,4	Slouží k umístění UoZ na trhu práce, v případě výplaty mzdových příspěvků je část do veřejných rozpočtů vrácena prostřednictvím odvodů a výběru daní. Výdaj vzniká pouze tehdy, je-li UoZ umístěn na některý nástroj APZ
	Ostatní příspěvky pro zaměstnavatele	13 630	4,4	Zejména příspěvky pro zaměstnavatele zaměstnávající OZP a výdaje související s výplatou mzdových požadavků zaměstnanců zaměstnavatele v insolvenční. Rovněž tyto náklady nelze spojit s dlouhodobě nezaměstnanými UoZ.
	SSP+DHN	44 002	14,2	Dávky státní sociální podpory a hmotné nouze.
	Zdravotní pojištění	10 140	3,3	Platba zdravotního pojištění, které za UoZ platí stát.
Nepřímé náklady	91 052	29,5	Jedná se výpadky veřejných financí v důsledku nevybraných odvodů a daní v porovnání se situací, kdy by daná osoba byla zaměstnána, studie VUSPV vychází z minimalistického pohledu, tj. že UoZ se uplatní spíše v hůře placených zaměstnáních s nižším příjmem, což odpovídá i skupině dlouhodobě nezaměstnaných osob	
celkem	207 238			

Z tabulky výše vyplývá, že ne všechny výpadky veřejných rozpočtů a jejich výdaje související s nezaměstnaností lze aplikovat na osoby dlouhodobě nezaměstnané. Zejména výdaje na politiku zaměstnanosti **nelze dát do přímé souvislosti s náklady na dlouhodobě nezaměstnané osoby**, neboť osoby evidované déle než 12 měsíců zpravidla nepobírají podporu v nezaměstnanosti a rovněž výdaje na aktivní politiku zaměstnanosti **nelze považovat za výdaje negativní**.

²⁸ Výjimkou mohou být osoby, kterým bylo pozastaveno či posunuto vyplácení podpory v nezaměstnanosti z důvodu výplaty odstupného, popřípadě z důvodu výkonu nekolidujícího zaměstnání.

Dávky pomoci v hmotné nouzi

Vzhledem k tomu, že dlouhodobě nezaměstnané osoby již zpravidla nepobírají podporu v nezaměstnanosti a s vysokou mírou pravděpodobnosti nemají žádný další vedlejší příjem, je u této skupiny předpokládán zvýšený výskyt osob nacházejících se v hmotné nouzi, zejména v těch případech, kdy ve společné domácnosti není další výdělečná osoba. **Statistika dávek pomoci v hmotné nouzi ani statistika uchazečů o zaměstnání však neumožňuje objektivně konstatovat, kolik z příjemců DHN je registrováno jako uchazeči o zaměstnání déle než 12 měsíců.**

Tab. č. 30 Uchazeči o zaměstnání, kteří jsou osobami v hmotné nouzi podle krajů²⁹

kraj	UoZ			UoZ v HMN					
	počet UoZ	nad 12 měsíců		celkem	podíl na UoZ	kterým je věnována zvláštní péče			
		abs.	podíl			celkem	podíl na UoZ	s ev. delší 12 M	
							abs.	podíl*	
Praha	22 194	6 795	30,6%	3 755	16,9%	516	13,7%	457	6,7%
Středočeský kraj	27 993	9 333	33,3%	5 621	20,1%	1 080	19,2%	812	8,7%
Jihočeský kraj	12 377	3 153	25,5%	2 418	19,5%	631	26,1%	354	11,2%
Plzeňský kraj	9 637	2 771	28,8%	1 518	15,8%	410	27,0%	296	10,7%
Karlovarský kraj	7 251	2 847	39,3%	2 821	38,9%	772	27,4%	798	28,0%
Ústecký kraj	31 023	13 184	42,5%	12 257	39,5%	1 188	9,7%	937	7,1%
Liberecký kraj	11 490	3 823	33,3%	2 971	25,9%	402	13,5%	386	10,1%
Královohradecký kraj	9 780	2 711	27,7%	2 286	23,4%	423	18,5%	259	9,6%
Pardubický kraj	8 866	2 206	24,9%	1 700	19,2%	525	30,9%	287	13,0%
kraj Vysočina	11 278	3 757	33,3%	1 382	12,3%	538	38,9%	380	10,1%
Jihomoravský kraj	35 037	13 577	38,8%	6 889	19,7%	1 385	20,1%	1 154	8,5%
Olomoucký kraj	17 898	6 651	37,2%	5 387	30,1%	619	11,5%	600	9,0%
Zlínský kraj	12 866	4 152	32,3%	2 201	17,1%	403	18,3%	235	5,7%
Moravskoslezský kraj	47 779	21 544	45,1%	16 736	35,0%	1 564	9,3%	1 077	5,0%
ČR celkem	265 469	96 504	36,4%	67 942	25,6%	10 456	15,4%	8 032	8,3%

Opatření: 3.7.d Udržovat a kultivovat systém státní sociální podpory a v souladu se strategickými cíli v oblasti zaměstnanosti zvyšovat dostupnost zařízení služeb péče o děti;

Gestor: MPSV

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

V roce 2017 systém státní sociální podpory MPSV kultivovalo prostřednictvím realizace každoroční úpravy normativních nákladů na bydlení, z nichž se vypočítává příspěvek na bydlení. Stalo se tak s účinností od 1. ledna 2017 na základě nařízení vlády č. 449/2016 Sb., kterým se pro účely příspěvku na bydlení ze státní sociální podpory pro rok 2017 stanoví výše nákladů srovnatelných s nájemným, částek, které se započítávají za pevná paliva a částek normativních nákladů na bydlení.

²⁹Údaje dostupné za listopad 2017

V roce 2017 byl přijat zákon č. 200/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, který přinesl změny v oblasti rodičovského příspěvku a přídatku na dítě, které umožní větší flexibilitu čerpání dávky a rodinám lépe reagovat na svou aktuální situaci.

Ve spolupráci s Odbornou komisí pro rodinnou politiku vypracovalo MPSV Koncepti rodinné politiky, který byl 18. září 2017 schválen vládou ČR. V rámci Konceptce je navrhováno 39 opatření, která se týkají rozvoje služeb péče o děti. Konkrétně je navrhována garance místa v předškolním zařízení pro každé dítě od dovršení druhého roku života, zavedení bezplatného předškolního vzdělávání a péče ve všech typech veřejných předškolních zařízení, legislativní ukotvení kvalifikované nerodinné péče o děti od šesti měsíců v mikrojeslích a zajištění dlouhodobého financování dětských skupin a mikrojeslí z národních zdrojů.

MPSV podporuje rozvoj dětských skupin, které jsou upraveny zákonem č. 247/2014 Sb., o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, který je účinný od listopadu 2014 (více viz plnění opatření č. 3.3.d). Jedním z poskytovatelů dětských skupin jsou právě zaměstnavatelé, kteří mohou dětskou skupinu zřízovat pro děti svých zaměstnanců a zaměstnankyň a nabídnout jim tak významný a vítaný benefit. V dětských skupinách je zaručena kvalita poskytované péče, neboť je stanoven například maximální počet dětí ve třídě i na pečující osobu, odborná kvalifikace pečujících osob, plán výchovy a péče, či hygienické požadavky.

MPSV realizuje také systémový projekt Podpora implementace dětských skupin financovaný z ESF na podporu poskytovatelů dětských skupin, včetně zaměstnavatelů, přímo v regionech ČR.

V současné době je evidováno 530 dětských skupin s více než 6700 místy pro děti. MPSV realizuje systémový projekt Podpora implementace dětských skupin na podporu poskytovatelů dětských skupin přímo v regionech ČR. V současné době probíhají konzultace se zřizovateli dětských skupin a se zájemci o jejich zřízení.

Dne 11. listopadu 2015 byly vyhlášeny výzvy z OPZ na podporu vybudování a provozu dětských skupin a zařízení péče o děti předškolního věku pro podniky i veřejnosti v ČR a v hlavním městě Praze. Vzhledem k vysokému zájmu musel být příjem žádostí předčasně ukončen (pro projekty v hlavním městě Praze již 9. 12. 2015, pro projekty v ČR mimo hlavní město Prahu 8. 1. 2016). Alokace obou výzev byly následně navýšeny tak, aby bylo možné podpořit všechny úspěšné žádosti. Podpořeno tak bylo 61 projektů v hlavním městě Praze s celkovou kapacitou zařízení 943 míst za celkem 213 mil.Kč a v ČR mimo hlavní město Prahu bylo podpořeno 356 projektů s celkovou kapacitou 4 860 míst za 1 114 mil.Kč.

Dne 30. 11. 2016 byla otevřena další výzva OPZ pro mimopražské žadatele (podniky i veřejnost). Jednalo se o dotaci na vybudování a provoz dětských skupin lokalizovaných mimo hlavní město Prahu s alokací 350 mil. Kč, kvůli velkému zájmu byla alokace navýšena na 927 879 631 Kč, formálně prošlo a bylo uspokojeno 296 žadatelů.

Dne 2. listopadu 2017 byly vyhlášeny další výzvy na podporu vzniku a provozu dětských skupin – výzva č. 073 s alokací 1,1 mld. Kč mimo Prahu a výzva č. 074 s alokací 159 mil. Kč pro Prahu, proces hodnocení žádostí doposud nebyl dokončen, ale objem žádostí opět převýšil původní alokaci. K prosinci roku 2017 bylo evidováno 485 dětských skupin s 6000 místy.

MPSV připravilo také systémový projekt k pilotnímu ověření tzv. mikrojeslí financovaný z ESF. Mikrojesle jsou veřejným zařízením péče o děti od šesti měsíců do čtyř let v malém kolektivu maximálně čtyř dětí. Poskytovatelem mikrojeslí může být obec, příspěvková organizace obce či NNO v partnerství s obcí.

MPSV od roku 2016 realizuje pilotní projekt „Podpora implementace služby péče o děti od šesti měsíců do čtyř let v tzv. mikrojeslích a pilotní ověření služby“. Jedná se o podporu mikrojeslí po vzoru německé a rakouské „Tagesmutter“ financovaný z ESF. Mikrojesle jsou koncipovány jako veřejná služba péče o nejmenší děti od 6 měsíců do čtyř let v kolektivu max. 4 dětí, v rámci jehož může pečující osoba pečovat až o dvě vlastní děti. Služba nabízí profesionální péči 5 dní v týdnu min. 8 hod. denně. Rozsah umístění dítěte do mikrojeslí záleží na dohodě mezi poskytovatelem a rodiči. Možnými zřizovateli mikrojeslí byly obce, příspěvkové organizace, neziskové organizace nebo školská zařízení vždy v partnerství s obcí. Kromě pilotního ověření nové služby mikrojeslí a metodické podpory poskytovatelům se projekt také zaměřuje na zhodnocení a návrh vzdělávání pečujících osob o nejmenší děti do zahájení povinné školní docházky. Na financování zřízení a provoz mikrojeslí připravilo MPSV dvě výzvy: výzvu č. 126 pro regiony ČR a výzvu č. 127 pro hlavní město Prahu. V rámci těchto výzev se přihlásilo celkem 123 žadatelů (105 na výzvu č. 126 a 18 na výzvu č. 127). Bylo podpořeno 71 projektů, z nichž během r. 2017 vzniklo 72 mikrojeslí (v Praze 8 a v regionech 64), které představují min. 288 míst pro nejmenší děti. Celkově byly projekty podpořeny za celkových 130 534 537,21 Kč.

MPSV je autorizujícím orgánem profesní kvalifikace (PK) Chůva pro děti do zahájení povinné školní docházky a Chůva pro dětské koutky (podle zákona č. 179/2006 Sb.). Profesní kvalifikace Chůva pro děti do zahájení povinné školní docházky opravňuje k výkonu pečující osoby v dětské skupině, v mikrojeslích či ve službě péče o děti poskytované dle zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání v rámci vázané živnosti Péče o děti do tří let věku v denním režimu. V roce 2016 bylo MPSV uděleno celkem 29 autorizací, z toho 20 pro profesní kvalifikaci Chůva pro děti do zahájení povinné školní docházky a 9 pro profesní kvalifikaci Chůva pro dětské koutky. Osvědčení o způsobilosti k těmto profesním kvalifikacím získalo asi 1 140 uchazečů (1 100 PK Chůva pro děti do zahájení povinné školní docházky a 40 PK Chůva pro dětské koutky). V roce 2017 bylo MPSV uděleno celkem 17 autorizací, z toho 13 pro profesní kvalifikaci Chůva pro děti do zahájení povinné školní docházky a 4 pro profesní kvalifikaci Chůva pro dětské koutky. Osvědčení o způsobilosti k těmto profesním kvalifikacím získalo cca 2077 uchazečů (2023 PK Chůva pro děti do zahájení povinné školní docházky a 54 PK Chůva pro dětské koutky).

MPSV také podporovalo novelu školského zákona MŠMT, dle které budou od roku 2017 do mateřské školy přednostně přijímány děti čtyřleté, od roku 2018 děti tříleté a od roku 2020 také děti dvouleté.

Opatření: 3.7.e Hledat možnosti, jak při poskytování dávek prohlubovat působení aktivizačních prvků a přispívat k začlenění na trhu práce;

Gestor: MPSV, ÚP ČR

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno. KSZ upozorňuje na problematické využívání institutu zavedení opatření obecné povahy některými obcemi, které má za následek sníženou sociální mobilitu lidí pobírajících doplatek na bydlení a může vést k segregaci a ghettoizaci některých území.

Od 1. 2. 2017 je v účinnosti zákon č. 367/2016 Sb., kterým se mění zákon o pomoci v hmotné nouzi. Novela se týká zejména zintenzivnění veřejné služby a dále institutu zvýšení příjmu vlastní prací, které jsou aktivizačními prvky v DHN. Konec roku 2016 byl věnován nastavení této novely do praxe. Byly vydány dva vnitřní řídicí akty, a to Instrukce MPSV NM 4 č. 1/2017 Sjednocení postupu při aplikování zákona č. 367/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů (novela k veřejné službě) a Směrnice generální ředitelky č. 4/2017 Postup ÚP ČR při realizaci veřejné služby, taktéž účinná od 1. 2. 2017. V prosinci 2017 ÚP ČR eviduje celkem 11 619 nasmlouvaných pozic k výkonu veřejné služby. Kromě účasti při výkonu veřejné služby se klienti mohou účastnit projektů organizovaných ÚP ČR, nabízených útvarem zaměstnanosti. Mezi takové projekty patří skupinové/individuální/ motivační/odborné poradenství, JOB kluby, stáže, sdílení zprostředkování zaměstnání (zatím nebylo realizováno), cílené programy a pracovní rehabilitace.

Podle vydaného Sdělení ředitele Odboru zaměstnanosti a ředitelky Odboru pro sociální věci GŘ ÚP ČR č. 7/2017 Realizace rozšířených kontaktů s uchazeči o zaměstnání pobírajícími DHN. Cílem vydaného sdělení je součinnost oddělení NSD (nepojistných sociálních dávek) – agendy hmotné nouze a oddělení zprostředkování a poradenství na kontaktních pracovištích ÚP ČR, vedoucí ke zjištění informací o uchazeči o zaměstnání vedoucích k nastavení cílené sociální, poradenské a zprostředkovatelské práce s ním, a to včetně specifikace jednotlivých kroků k dosažení jeho zaměstnatelnosti nebo přímo nástupu do zaměstnání.

ÚP ČR přijal na počátku roku 2016 vnitřní řídicí akty zaměřené na posílení meziúvarové spolupráce zaměřené na intenzivní poskytování zprostředkovatelských a poradenských služeb pro klienty pobírající některé ze sociálních dávek.

Cílem této nastavené spolupráce je zařazení těchto klientů na trh práce i za pomoci nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti – veřejně prospěšné práce, společensky účelná pracovní místa. Případně jsou tyto klienti prioritně zařazováni do projektů ESF.

Dne 1. února 2017 nabyl účinnosti zákon č. 367/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů. Hlavním principem této senátní úpravy je, že osoba dlouhodobě závislá na DHN (tj. osoba pobírá příspěvek na živobytí déle jak 6 měsíců) má nárok na příspěvek na živobytí ve výši existenčního minima (2 200 Kč), nikoliv životního minima, nicméně je-li aktivní, má nárok na dávku ve výši životního minima (3 410 Kč), případně vyšší. Za aktivitu se přitom považuje výdělečná činnost, nárok na podporu v nezaměstnanosti či rekvalifikaci, účast v projektech organizovaných ÚP ČR nebo výkon veřejné služby (nevyžaduje se u osob, které aktivní v tomto smyslu být nemohou – senioři, zdravotně postižení apod., a kterých se snížení příspěvku na živobytí po 6 měsících nedotkne). Přičemž pokud příjemce příspěvku na živobytí vykoná veřejnou službu alespoň 30 hodin měsíčně, zvýší se mu příspěvek na živobytí ještě o 605 Kč (tedy na 4 015 Kč). Úprava tedy podporuje příjemce dávek pomoci v hmotné nouzi, kteří jsou aktivní, oproti příjemcům, kteří aktivní být mohou, ale nejsou a celkově motivuje příjemce dávek pomoci v hmotné nouzi k hledání a nalezení zaměstnání jako základního zdroje příjmu, což zároveň podporuje další zvýšení základní sazby minimální mzdy od 1. ledna 2018.

Opatření: 3.7.f Podpora účasti uchazečů a zájemců o zaměstnání v aktivitách zaměřených na zvýšení finanční gramotnosti;
Gestor: ÚP ČR
Termín: Průběžně
Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

Uchazeči a zájemci o zaměstnání jsou zařazováni do poradenských programů, ve kterých je přímo téma finanční gramotnosti požadovanou obsahovou náplní.

Výběr uchazečů a zájemců o zaměstnání probíhá ve spolupráci s odděleními nepojistných sociálních dávek – do těchto programů jsou tedy zařazováni prioritně klienti, u kterých je vhodné zvýšit finanční gramotnost.

Opatření: 3.7.g Podpora systému finančního vzdělávání – žáci základních a středních škol, pedagogové, odborníci, veřejnost;

Gestor: MŠMT

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

NÚV s MŠMT provádí změny v RVP, připravil standardy finanční gramotnosti, které vymezují cílový stav úrovně finanční gramotnosti pro základní vzdělávání (1. stupeň a 2. stupeň) a pro střední vzdělávání, a připravil metodická doporučení (příručky pro pedagogické pracovníky).

1) Základní a střední školy

Finanční gramotnost a upravený RVP ZV:

- finanční gramotnost je od 1. 9. 2013 nově povinnou součástí základního vzdělávání,
- očekávané výstupy vztahující se k finanční gramotnosti jsou v upraveném RVP ZV zařazeny do vzdělávacího oboru Člověk a jeho svět na 1. stupni ZŠ a Výchova k občanství na 2. stupni ZŠ (finanční gramotnost musí být tedy realizována na 1. i na 2. stupni ZŠ).

MŠMT spolupracuje s MF na aktualizaci Standardů finanční gramotnosti.

2) Katalog materiálů pro rozvoj finanční gramotnosti – digifolio na metodickém portálu rvp.cz

Cílem katalogu (digifolio na adrese <http://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=2939>) je pomoci s orientací v dostupných materiálech a podpořit tak kvalitní výuku finanční gramotnosti ve školách. Průvodce při přípravě na vyučování i v dalším vzdělávání pedagogů.

Katalog je určen především pro učitele základních a středních škol, kteří mají realizaci finanční gramotnosti na starosti. Katalog mohou využít také zájemci z řad široké veřejnosti. Obsahuje i průvodce při přípravě na vyučování i v dalším vzdělávání pedagogů. Katalog je průběžně doplňován o aktuální informace. Školy mají také k dispozici učebnice pro výuku finanční gramotnosti, se schvalovací doložkou MŠMT pro základní vzdělávání.

3) Revidovaný Standard finanční gramotnosti

MF zveřejnilo 20. 7. 2017 revidovaný Standard finanční gramotnosti, který stanovuje cílovou úroveň finanční gramotnosti pro žáky základních a středních škol. Oproti standardům finanční gramotnosti z roku 2007 došlo k posílení těchto témat: bezhotovostní placení, ochrana osobních údajů, kritické posouzení nabídky služeb a zboží, sestavení rozpočtu a porovnání majetku a závazků, úročení, porovnání finančních produktů, krátkodobé a dlouhodobé plánování a rizika dosažení cílů, zabezpečení na stáří, vznik a rizika půjček, důsledky nesplácení a řešení zadlužení a předlužení.

Zároveň byla také revidována definice finanční gramotnosti. „Finanční gramotnost je souhrn znalostí a postojů nezbytných k dosažení finanční prosperity prostřednictvím zodpovědného finančního rozhodování“.

Revidovaný standard finanční gramotnosti bude implementován do rámcových vzdělávacích programů při jejich nejbližší revizi. Aktuální úprava školních vzdělávacích programů není v tuto chvíli povinností, ale pouze možností. V případě úpravy školního vzdělávacího programu podle revidovaného standardu finanční gramotnosti bude tato úprava také v souladu se současným rámcovým vzdělávacím programem.

Opatření: 3.7.j Důsledně se zaměřit na odhalování, prověřování a vyšetřování trestných činů v oblasti lichvy;

Gestor: MV

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

Problematika lichvy je primárně v gesci Služby kriminální policie a vyšetřování PP ČR. Přesto lze konstatovat, že Policie ČR obecně zaměřuje pozornost na trestní a jinou protiprávní činnost páchanou na sociálně vyloučených skupinách obyvatel, ale také protiprávní činnost páchanou těmito skupinami. Kontinuálně se monitoruje výskyt negativních jevů v jednotlivých SVL.

Policie ČR současně vyvíjí aktivity k budování důvěry mezi policií a menšinami, snaží se o zlepšování komunikace v řešení problémů v zákonné působnosti Policie ČR, vytvoření efektivní spolupráce mezi Policií České republiky a samosprávami a o eliminaci trestné činnosti vč. lichvy v SVL. Styční důstojníci pro menšiny a členové jejich pracovních skupin jednotlivých krajských ředitelství PČR kontinuálně mapují a monitorují SVL včetně zaznamenaných sociálně patologických jevů a kriminality.

MV se v rámci podpory projektů z Programu PK na rok 2017 také věnovalo otázce vzdělávání a poradenství v oblasti zvýšení finanční gramotnosti odborníků i veřejnosti s cílem preventivně působit proti masivnímu zadlužení i lichvě.

Opatření: 3.7.k Rozvoj a podpora programů materiální pomoci pro osoby sociálně vyloučené nebo sociálním vyloučením ohrožené;

Gestor: MPSV

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

V roce 2017 došlo k navýšení rozpočtu projektu „Potravinová a materiální pomoc nejchudším osobám II“ na více než dvojnásobek (z cca 103 mil. Kč na 238 mil. Kč). Navýšení reflektovalo velký zájem partnerských organizací a cílových skupin o potraviny a materiální pomoc. Zároveň byl rozšířen sortiment poskytované pomoci. K potravinám a hygienickým potřebám přibyly i domácí a potřeby a zejména textil, distribuována byla pomoc za cca 140 mil. Kč. Projekt pokračuje v realizaci i v r. 2018. Zvýšil se i zájem o oblast bezplatných obědů pro potřebné školní a předškolní děti. K původním čtyřem krajům loňského roku přibylo pět dalších krajů, ve školním roce 2017/2018 tak pomoc využívá více než 5 400 dětí.

Opatření: 3.7.I Podpora poradenských a právních aktivit za účelem řešení zadlužení včetně bezplatného právního poradenství na místní úrovni;

Gestor: MPSV, MSp

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

Plnění uvedeného opatření je realizováno přijetím zákona č. 258/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů, a dále přijetím zákona č. 64/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. S účinností od 1. 7. 2018 dochází na základě novely zákona o advokacii (provedenou zákonem č. 258/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů), k rozšíření státem hrazené právní pomoci do oblasti mimo řízení před orgány veřejné moci formou právních porad, ve správním řízení a řízení před Ústavním soudem formou zastupování v řízení. Stávající systém určování advokátů Českou advokátní komorou se nově rozděluje na dvě (respektive tři) v zásadě samostatné formy právní pomoci. Konkrétně se na Českou advokátní komoru budou moci nemajetní žadatelé obrátit za účelem určení advokáta k poskytnutí právní porady nebo k poskytnutí právní služby. Právní porada má minimální délku 30 minut a nejvýše 120 minut ročně. Za jednu poradou uhradí žadatel poplatek ve výši 100 Kč. Od této povinnosti jsou osvobozeny osoby mladší 15 let, osoby pobírající DHN, cizinci umístění v zařízení pro zajištění cizinců nebo v přijímacím středisku, osoby zvláště těžce postižené, osoby zvláště těžce postižené s průvodce, osoby závislé na péči a osoby o ně pečující. Speciální forma právního poradenství je vytvořena pro cizince umístěné v zařízení pro zajištění cizinců nebo v přijímacím středisku. Odměnu advokáta, který byl určen Českou advokátní komorou k poskytnutí právní porady, právní služby v řízení před orgány veřejné správy a v řízení před Ústavním soudem, bude hradit stát (MSp).

Právní úprava obsažená v novele zákona o advokacii nemá bezprostřední ani sekundární dopady na rovnost mužů a žen a nevede k diskriminaci jednoho z pohlaví, neboť nijak nerozlišuje ani nezvýhodňuje jedno z pohlaví a nestanoví pro ně odlišné podmínky. Více v plnění opatření 3.5.c.

Uchazečům a zájemcům o zaměstnání je poskytováno bezplatné právní poradenství za účelem řešení zadlužení v rámci individuálního i skupinového poradenství na ÚP ČR.

Uchazeči a zájemci o zaměstnání se také mohou zapojit do projektu „Prohlubování kompetencí pro zvýšení zaměstnanosti I (zkráceně PROKOP – východ), který realizuje FDV a který je realizován v Olomouckém, Jihomoravském, Zlínském a Moravskoslezském kraji. Na Projekt PROKOP – východ bezprostředně navazuje Projekt PROKOP – central (doba realizace projektu: 1. 3. 2017 – 28. 2. 2020) a své aktivity bude rozvíjet v Ústeckém, Libereckém (vybrané lokality), Jihočeském, Středočeském kraji a v hlavním městě Praze.

Cílem projektu je prevence vzniku překážek vstupu na trh práce a jejich odstraňování u osob cílové skupiny pro zvýšení zaměstnatelnosti těchto osob. Těchto cílů bude dosaženo prostřednictvím důrazu na kvalitu, adresnost a komplexnost klíčových podpůrných aktivit, především jejich interaktivnost, zapojení účastníků, praktičnost a využívání modelových situací. Rozvoj osobních kompetencí (měkkých dovedností) klientů je nezbytný pro výkon prakticky každého povolání, naprostá většina zaměstnavatelů některé z těchto dovedností vyžaduje, stejně jako je nezbytné tyto schopnosti uplatňovat již při získávání pracovního uplatnění. Vzdělávací programy přinesou klientům zvýšení úrovně těchto kompetencí.

Poradci poté budou s motivovanými klienty individuálně řešit jejich životní situaci a budou se snažit je aktivizovat a tím zvýšit jejich sebevědomí tak, aby klient dokázal vystoupit ze „začarovaného kruhu“ nezaměstnanosti. K 30. lednu. 2018 bylo zaregistrováno 542 služeb odborného sociálního poradenství, které mohou nabízet i dluhové poradenství.³⁰

Ve spolupráci s ASZ jsou ve spolupracujících lokalitách na základě identifikovaných potřeb v území doplňovány či nastavovány sítě služeb, které by měly podpořit řešení identifikovaných problémů. Opakovaně se v lokalitách vyskytuje problém nedostatečných kapacit poradenských služeb zaměřených na řešení zadlužení osob. V roce 2017 byl díky KPSVL podpořen rozvoj služeb dluhového poradenství např. lokalitách Chodov, Odry, Krnov, Příbram, Děčín, Chomutov či Most. Poradny jsou umístěny přímo v SVL, což představuje pro cílovou skupinu usnadnění dostupnosti řešení předluženosti.

Opatření: 3.7.m Podpora programů vzdělávání pro pracovníky pracujícími se sociálně vyloučenými a zadluženými osobami.

Gestor: ÚP ČR

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

ÚP ČR pro své pracovníky umožňuje vzdělání v kurzech, které jsou zaměřeny na problematiku sociálně vyloučených nebo zadlužených příjemců dávek. Jedná se především o kurzy „Specifika práce s romskou rodinou“, „Úvod do dluhového poradenství pro sociální pracovníky“, „Základy finančního poradenství“ a „Komunikace s klientem se specifickými potřebami“. V roce 2017 bylo proškoleny 216 pracovníků ÚP ČR v kurzu „Úvod do dluhového poradenství pro sociální pracovníky“. V dalším období jsou nadále plánovány další vzdělávací aktivity k prohloubení kompetencí zaměstnanců ÚP ČR v této oblasti.

³⁰ Zdroj: Registr poskytovatelů sociální služeb

Ve spolupráci s již realizovaným projektem EFES probíhají jednání o nových tématech vzdělávání pro pracovníky NSD. Dílčí aktivita vzdělávání pracovníků ÚP ČR a posilování jejich kompetencí bude zaměřena především na odborné vzdělávání, školení měkkých dovedností a zajištění pravidelné supervize, jako formy vzdělávání zaměřené na rozvoj profesionality poradců. Jedním z navrhovaných témat vzdělávání je „Zaměstnávání osob dlouhodobě pobírající DHN (pro osoby v hmotné nouzi – na co se mají připravit, exekuční srážky ze mzdy, pracovní morálka)“.

MPSV je orgánem akreditujícím vzdělávací programy určené pro další vzdělávání sociálních pracovníků, pracovníků v sociálních službách, některých vedoucích pracovníků a pro účely odborné podpory fyzických osob, které poskytují pomoc příjemci příspěvku. V rámci této agendy bylo v roce 2017 akreditováno celkem 1 291 vzdělávacích programů a 45 kvalifikačních kurzů pro pracovníky v sociálních službách.

Zvyšování odborných kompetencí sociálních pracovníků bylo v roce 2017 realizováno také prostřednictvím projektů Systémová podpora sociální práce v obcích a Systémová podpora profesionálního výkonu sociální práce II., a to prostřednictvím odborných konferencí, workshopů, seminářů a Podzimní školy sociální práce (týdenní akce s odborným programem pro 100 sociálních pracovníků) a dále prostřednictvím odborných publikací a odborných článků, zejména pak publikací Sešity sociální práce a Zpravodaj sociální práce.

Do soutěžní výzvy 03_17_071 mohly být předkládány projekty se zaměřením na vzdělávání pro pracovníky, kteří pracují se sociálně vyloučenými a zadluženými osobami.

1.9 Plnění opatření v oblasti podpory dalším začleňujícím veřejným službám

Mezi další nástroje podporující sociální začleňování patří prevence kriminality, služby podporující sociální začleňování osob po výkonu trestu odnětí svobody, začleňující služby pro osoby závislé nebo závislostí ohrožené nebo dobrovolnická služba. Je třeba podporovat též nová a alternativní (účinnější, efektivnější, udržitelnější a spravedlivější) řešení, která naplňují aktuální společenské potřeby a zároveň vytváření nových sociálních vztahů a spolupráci. Podpora opatření v jednotlivých oblastech je však systémově roztržštěná a moderní metody sociální práce zejm. u cílové skupiny závislých osob jsou aplikovány v nízké míře.

Cíl: Podpora dalších začleňujících služeb (mimo sektor sociálních služeb): Integrovaný systém kvalitních a dostupných služeb pro osoby závislé nebo závislostí ohrožené postavený na stabilním systému financování; zajištění provázanosti těchto služeb s dalšími začleňujícími službami a institucemi; aplikace moderních metod sociální práce, zjišťování potřebnosti, zajištění kvality, administrace a managementu.

Opatření: 3.8.b Zajistit podporu aplikace moderních metod financování, zjišťování potřebnosti a zajištění kvality, dostupnosti a provázanosti jako systémových opatření na všech úrovních;

Gestor: ÚV v přímé spolupráci s MPSV

Termín: Od roku 2014

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

V roce 2017 byla vydána Vyhláška stanovující podmínky pro zpracování a strukturu střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb kraje:

- účinnost od 1. 1. 2018, přechodné období do 31. 12. 2020,
- upravuje mj. minimální obsah střednědobého plánu, způsob projednání návrhu plánu, plán nákladovosti sociálních služeb (střednědobý plán rozvoje sociálních služeb je povinnou přílohou žádosti kraje o dotaci),
- důvodem pro zpracování bylo jednak pověření v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách (§ 101a, odst. 3, písm. c), jednak potřeba blíže specifikovat obecnější ustanovení zákona k plánování sociálních služeb.

Opatření: 3.8.c Zajistit podporu aplikace moderních metod sociální práce s klienty např. case/care management, zavádění alternativních nebo inovativním metod sociální a terapeutické práce s klienty např. zaměřených na kompenzaci nedostatečných sociálních dovedností, self-management, udržení rodinných vazeb v průběhu léčby jedince;

Gestor: MPSV

Termín: Od roku 2014

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

MPSV se v rámci projektu Systémová podpora profesionálního výkonu sociální práce II mimo jiné zaměřuje na zvyšování odborných kompetencí sociálních pracovníků. V roce 2017 konkrétně prostřednictvím odborné konference, Podzimní školy sociální práce, odborného semináře, ale také v rámci vydávání odborných publikací Sešity sociální práce a odborných článků vydávaných a zveřejňovaných v odborných časopisech Sociální práce/Sociálna práca, Listy sociální práce a web sociální novinky. Probíhá průběžně na základě metodické a koncepční činnosti MPSV v oblasti sociální práce. Jedna z vydaných publikací Sešity sociální práce byla zaměřena právě téma Pojetí případové sociální práce (casework a casemanagement). Sešity jsou volně dostupné na adrese: <http://www.budmeprofi.cz/odkazy/clanky/systemova-podpora-profesionalniho-vykonu-socialni-prace-ii/sesity-socialni-prace/>.

Opatření: 3.8.e Podpora síťování a zabezpečení spolupráce s návaznými službami a institucemi na místní úrovni;

Gestor: MPSV ve spolupráci s ÚV a MV

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

Spolupráce subjektů je nastavena a dochází k mírným úpravám podle požadavků z praxe - probíhá průběžně.

V rámci projektu MPSV Systémová podpora sociální práce v obcích se v roce 2017 uskutečnily dva workshopy pro sociální pracovníky z veřejné správy (obecní a krajské úřady, ÚP ČR) na témata: „Příklady dobré praxe spolupráce sociálních pracovníků obecních úřadů a ÚP ČR“ (Praha, 15. 6. 2017) a „Sociální šetření“ (Olomouc, 2. 10. 2017). Výstupy z workshopu jsou zpracovávány do publikace Zpravodaj sociální práce.

V rámci téhož projektu od začátku roku probíhají pravidelné měsíční schůzky v oblastních kancelářích MPSV (Praha, Olomouc, Hradec Králové), kterých se účastní sociální pracovníci spolupracujících obcí a dále dle zájmu a možností sociální pracovníci z krajských úřadů a ÚP ČR. Na měsíčních schůzkách jsou předávány aktuální informace k výkonu sociální práce, konzultovány věcné otázky a probíhá výměna informací o dobré praxi či prohlubování spolupráce mezi všemi aktéry. Výstupy z měsíčních porad jsou důležitými podklady pro další koncepční a metodickou činnost MPSV.

K pozitivnímu síťování sociálních pracovníků dochází také v rámci aktivit projektu Systémová podpora profesionálního výkonu sociální práce II, a to zejména v rámci aktivity Podzimní škola sociální práce, která byla realizována v září 2017, kde účastníky bylo 100 sociálních pracovníků z různých oblastí výkonu sociální práce a dle zpětné vazby z akce došlo k propojení sociálních pracovníků, kterého využívají při řešení nepříznivých sociálních situací svých klientů.

Další informace též plnění opatření 2.a.

MV přistupuje k tomuto problému průřezově, podrobně viz v plnění opatření 2.a a 3.8.g. Další specifické problémy s patologickým hráčstvím, nelegálním hazardem a potažmo i zadlužením jsou jako kriminogenní faktory Strategii prevence kriminality v České republice na léta 2016 až 2020 (schválené usnesení vlády č. 66 ze dne 25. ledna 2016) výslovně zmiňovány a doporučovány k řešení pomocí preventivních projektů. Jejich vyzdvižení ve Strategii pak umožňuje financování potřebných projektů v rámci dotačních programů prevence kriminality, zejména v rámci Programu PK. MV aktuálně neviduje zájem ze strany žadatelů o projekty zaměřené přímo na hazardní hraní, nicméně problematika hazardního hraní a s tím souvisejících negativních jevů bývá nezdědk zahrnuta do komplexních projektů. Hazard a související negativní jevy (mj. navazující přestupková či trestná činnost) se pak objevují výslovně zmiňovány v bezpečnostních analýzách mezi problémy, které je třeba projektem řešit. Jedná se například o projekty situační prevence (zejména městské kamerové dohlížecí systémy), ale také o projekty sociální prevence (projekty na práci s ohroženou cílovou skupinou) či prevence terciární (např. i programy ve spolupráci s PMS v rámci různých omezujících opatření pachatelům apod.). Na tuto oblast se mimo jiné zaměřuje i činnost Asistentů prevence kriminality (dále jen „APK“), kteří působících zejména v SVL, blíže viz text k opatření 3.8.h.

Opatření: 3.8.f Zajišťovat podporu službám pro osoby závislé nebo závislostí ohrožené;

Gestor: ÚV v přímé spolupráci s MPSV a MZ

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

Podpora osob po výkonu trestu probíhá průběžně rámci agendy sociální práce realizované OÚ ORP. Metodika sociálních pracovníků, kteří pracují s touto cílovou skupinou a jejich kompetence vyplývají z § 67 odst. 1 písm. c) zákona č. 129/2000 Sb., o krajích, ve znění pozdějších předpisů a § 92 písm. b) zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.

V roce 2017 MPSV ve spolupráci s partnery připravovalo metodické doporučení k zavedení poradenských setkání sociálních pracovníků s osobami ve výkonu trestu odnětí svobody přímo ve věznicích. V rámci těchto setkání bude nabízena podpora a pomoc sociálního pracovníka, sociální poradenství, a to s cílem eliminovat riziko sociálního vyloučení vězněné osoby po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. Tato metodika bude v roce 2018 pilotně ověřována na území Ústeckého kraje a Magistrátu hlavního města Prahy a v roce 2019 bude rozšířena na celé území ČR.

Ve spolupráci s MSp a Generálním ředitelstvím Vězeňské služby (dále jen „GŘ VS ČR“) byla novelizována vyhláška č. 109/1994 Sb., kterou se vydává řád výkonu vazby, v rámci které byla upravena povinnost věznic informovat sociální pracovníky o změně pobytu a ukončení výkonu trestu odnětí svobody vězněné osoby, čímž se zvyšuje kvalita výkonu sociální práce a tím pozitivní dopady na vězněné osoby.

Dále MPSV v roce 2017 spolupracovalo v pracovní skupině, která se zabývala projektem „otevřené věznice“.

MPSV dlouhodobě podporuje v rámci dotačního titulu na podporu poskytování sociálních služeb rozmanitý okruh druhů služeb poskytujících pomoc a podporu cílové skupině osob ohrožených závislostí nebo závislých na návykových látkách. Tuto skutečnost lze ilustrovat rostoucí výší dotací službám, jež mají cílovou skupinu „osoby ohrožené závislostí nebo závislé na návykových látkách“ jako převažující cílovou skupinu, jíž poskytují podporu a pomoc, viz tabulka níže:

Tab. č. 31 Poskytnutá pomoc cílové skupině „osoby ohrožené závislostí nebo závislé na návykových látkách“ v předcházejících letech

Rok	Vše vynaložených prostředků v mil. Kč
2012	114
2013	115
2014	144
2015	162
2016	160
2017	189

Co se týče druhů služeb, jedná se především o terapeutické komunity, služby následné péče, odborné sociální poradenství, terénní programy a kontaktní centra.

ASZ naplňuje dané opatření, viz popis plnění opatření 3. 2. b.

MZ na plnění tohoto opatření aktivně spolupracuje, každým rokem vypisuje následující dotační tituly:

1. Národní program řešení problematiky HIV/AIDS: Dosud neexistuje taková léčba, která by vedla k úplnému vyléčení osob s rozvinutým onemocněním AIDS nebo u HIV pozitivních osob k eliminaci viru z organismu. Rovněž dosud není k dispozici účinná vakcína pro očkování, a proto prevence je stále nejúčinnější a také nejméně nákladnou cestou k udržení zdraví. Předkládané projekty musí splňovat následující cíle:

- snížení rizika vzniku a šíření HIV infekce edukací a intervencí v cílové populaci,
- prevenci sexuálního přenosu HIV v populaci se zaměřením na mládež a osoby s rizikovým sexuálním chováním,
- zajištění dostupného bezplatného anonymního testování (HIV screening).

2. Protidrogová politika MZ: Dotační řízení MZ se vyhlašuje pro neinvestiční programy protidrogové politiky MZ a dotace jsou poskytovány na podporu projektů, v rámci kterých jsou:

- poskytovány zdravotní služby uživatelům návykových látek (legální a nelegální) nebo osobám se závislostním chováním (vč. gamblingu),
- poskytovány služby uživatelům návykových látek, které jsou zaměřené na minimalizaci škod a rizik souvisejících s užíváním návykových látek u osob, které nejsou schopny nebo ochotny s tímto užíváním přestat,
- realizovány aktivity přispívající k implementaci úkolů MZ vycházejících z Akčního plánu pro oblast kontroly tabáku na období 2015-2018 a Akčního plánu k omezení škod způsobených alkoholem na období 2015-2018 (s výjimkou osvětových kampaní a aktivity zaměřené na primární prevenci rizikového chování na školách),
- realizovány další aktivity reagující na aktuální potřeby při tvorbě a implementaci protidrogové politiky MZ.

Prioritně jsou podporovány projekty, které se věnují péči o nezletilé klienty. Dále je brán zřetel na regionální specifika v oblasti užívání návykových látek a návykového chování.

V rámci realizace Zdraví 2020 – Národní strategie ochrany a podpory zdraví a prevence nemocí, jejímž účelem je především nastartování účinných a dlouhodobě udržitelných mechanismů ke zlepšení zdravotního stavu populace, byly vytvořeny akční plány, které blíže specifikují konkrétní cíle, odpovědnost, ukazatele, termíny plnění pro klíčová prioritní témata Národní strategie Zdraví 2020 a rámcové rozpočty. Akční plány byly vzaty na vědomí vládou v srpnu 2015 usnesením č. 671 a měly by zajistit kontinuitu směřování péče o zdraví. Jedním z těchto akčních plánů je akční plán č. 4 Omezení zdravotně rizikového chování, který zahrnuje tři akční plány: 4a Akční plán pro vytvoření interdisciplinárního meziresortního rámce primární prevence rizikového chování u vysoce ohrožených skupin dětí v České republice, 4b Akční plán pro oblast kontroly tabáku v České republice na období 2015 až 2018 a 4c Akční plán k omezení škod způsobených alkoholem pro období 2015 - 2018.

V akčních plánech ohledně tabáku a alkoholu lze nalézt i aktivity týkající se služeb pro osoby s adiktologickou poruchou.

Opatření: 3.8.g Zajistit podporu začleňujícím službám pro osoby po výkonu trestu;

Gestor: MSp (PMS) ve spolupráci s MPSV, MV, MZ a ÚV

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

Podpora osob po výkonu trestu probíhá průběžně rámci agendy sociální práce realizované OÚ ORP Metodika sociálních pracovníků, kteří pracují s touto cílovou skupinou a jejich kompetence vyplývají z § 67 odst. 1 písm. c) zákona č. 129/2000 Sb., o krajích, ve znění pozdějších předpisů a § 92 písm. b) zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.

V roce 2017 MPSV ve spolupráci s partnery připravovalo metodické doporučení k zavedení poradenských setkání sociálních pracovníků s osobami ve výkonu trestu odnětí svobody přímo ve věznicích. V rámci těchto setkání bude nabízena podpora a pomoc sociálního pracovníka, sociální poradenství, a to s cílem eliminovat riziko sociálního vyloučení vězněné osoby po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. Tato metodika bude v roce 2018 pilotně ověřována na území Ústeckého kraje a Magistrátu hlavního města Prahy a v roce 2019 bude rozšířena na celé území ČR.

Ve spolupráci s MSp a GŘ VS ČR byla novelizována vyhláška č. 109/1994 Sb., kterou se vydává řád výkonu vazby, v rámci které byla upravena povinnost věznic informovat sociální pracovníky o změně pobytu a ukončení výkonu trestu odnětí svobody vězněné osoby, čímž se zvyšuje kvalita výkonu sociální práce a tím pozitivní dopady na vězněné osoby.

Dále MPSV v roce 2017 spolupracovalo v pracovní skupině, která se zabývala projektem „otevřené věznice“.

Dotační podpora služeb poskytujícím pomoc a podporu pachatelům trestné činnosti, případně osobám opouštějícím výkon trestu má dlouhodobě neklesající tendenci. Podporu těmto organizacím, majícím osoby opouštějící výkon trestu jako převažující cílovou skupinu lze ilustrovat:

Tab. č. 32 Dotační podpora službám poskytujícím podporu cílové skupině „pachatelé trestné činnosti a osoby opouštějící výkon trestu od roku 2012 do roku 2017

Rok	dotační podpora (v milionech Kč)
2012	2,5
2013	2,7
2014	5,4
2015	5
2016	6,1
2017³¹	4,8

Co se týče druhů služeb, jedná se především o odborné sociální poradenství se specifickým zaměřením právě na tyto osoby.

Osoby bez přístřeší se často rekrutují z řad osob propuštěných z výkonu trestu. MZ každým rokem podporuje projekt organizace Naděje „Zdravotní péče o bezdomovce“, který spočívá v zajištění zdravotních služeb na Hlavním nádraží v Praze. V Praze i v roce 2017 byly podporovány služby praktického lékaře, jehož ordinace je umístěna v Nízkoprahovém denním centru Naděje, U Bulhara.

³¹ Za rok 2017 nejde ještě o kompletní údaje, jelikož kraje podávají konečný přehled o čerpání dotace za rok 2017 až k 31. 3. 2018.

Zástupci MV se pravidelně účastní jednání pracovních skupin KSZ MPSV (zejména pak Pracovní skupiny k zaměstnávání vězňů, osob po výkonu trestu a osob se záznamem v rejstříku trestů). Tyto pracovní skupiny se zabývají problematikou bezdomovectví, zaměstnávání osob ve výkonu trestu a po propuštění z výkonu trestu, sociálním bydlením apod. Současně se v rámci dalších odborných pracovních skupin podílejí na přípravě a monitoringu plnění vládních strategií a koncepcí (bezdomovectví, vězeňství, boj proti sociálnímu vyloučení, sociální začleňování, romská integrace, sociální bydlení apod.).

MV poskytuje krajům a obcím základní údaje o kriminalitě a dalších údajích majících vliv na bezpečnostní situaci za celou ČR, kraje a okresy. Podrobné analýzy si již zajišťuje každý kraj a obec sama, a to ve spolupráci s Policií ČR. Při zpracování analýz trestné činnosti a při formulování návrhů na řešení identifikovaných problémů byla i v roce 2017 pro kraje, města a obce hlavním partnerem Policie ČR. Spolupracuje při doporučování kriminálně rizikových lokalit do Programu PK, při navrhování preventivních opatření a při komunikaci se samosprávnými orgány připravujícími programy prevence kriminality. Zástupci krajských ředitelství policie, územních odborů i obvodních oddělení Policie ČR jsou členy pracovních skupin pro prevenci kriminality (krajské zástupce jsou také členy hodnotících komisí) a spolupracují při přípravě místních koncepcí prevence kriminality. Za účelem stanovení společného postupu při zabezpečování místních záležitostí veřejného pořádku jsou mezi samosprávami a Policií ČR uzavírány koordinační dohody.

Kromě standardních služeb PMS poskytovaných v rámci výkonu dohledu probačního úředníka a při přípravě podkladů k rozhodnutí soudu o podmíněném propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, PMS v roce 2017 pokračovala v realizaci aktivit v rámci projektu Křehká šance II zaměřeného na přípravu osob ve vězení žádající o podmíněné propuštění:

1) Smyslem *projektu Křehká šance II* je rozšířit praxi Komisí pro podmíněné propuštění (dále jen „KPP“) do dalších soudních okresů (věznic) a provázat jejich činnost se 2 nově zaváděnými programy. Tím je program pro pachatele zvyšující jejich odpovědnost vůči obětem trestné činnosti (program *Victim Impact Training*) a program rozvoje spolupráce regionu a věznice v oblasti zacházení s vězněnými pachateli a jejich přípravy na propuštění (program *Rozvoj restorativní praxe*).

Do konce roku 2017 bylo do projektu Křehká šance II zapojeno celkem 18 věznic, z toho jsou 2 ženské věznice (Světlá nad Sázavou; Praha – Ruzyně, pobočka Velké Přílepy) a jedna disponuje oddělením pro výkon trestu odsouzených žen (Věznice a ÚVZD Opava).

Do spolupráce s Komisí pro PP vstoupilo celkem 353 osob (306 mužů, 47 žen) z toho parolové jednání již absolvovalo – 181 mužů, 29 žen (celkem 210 osob), další se na jednání před Komisí pro PP aktuálně připravují a budou ho absolvovat v průběhu letošního roku.

Projekt Křehká šance II při své realizaci využívá zkušenosti a poznatky získané z dosavadní realizace praxe KPP (od r. 2009). Vedle činnosti prováděné přímo s vězněnými osobami projekt Křehká šance II svojí realizací v roce 2017 zvýšil odborné znalosti pracovníků působící v této oblasti (zejména ve věznicích a PMS) a přispěl ke zvýšení kvality podkladů využívaných pro rozhodnutí soudu o podmíněném propuštění. *Program pro pachatele (VIT)* byl v průběhu roku 2017 obsahově připraven, proběhlo školení lektorů a program byl pilotně vyzkoušen ve spolupráci se středisky PMS Karlovy Vary a Karviná a s klienty RUBIKON Centra.

Na konci roku pak proběhla vzdělávací akce s německými kolegy z Univerzity Kiel realizujícími program obdobného typu. Program jsme připraveni spustit počátkem roku 2018 v 7 věznicích – Heřmanice, Horní Slavkov, Karviná, Liberec, Pardubice, Plzeň, Rapotice a Světlá nad Sázavou. *Program rozvoje restorativní praxe* konkrétními postupy zvýšil spolupráci mezi věznicemi, PMS a místní komunitou, resp. místní samosprávou a poskytovateli služeb působící na místní úrovni konkrétně v lokalitách věznic Bělušice, Břeclav, Opava, Příbram, Rýnovice a Stráž pod Ralskem. Tato aktivita není programem v tom pravém slova smyslu, jako spíše procesem, kde s iniciativou restorativního pracovníka (zaměstnanec projektu Křehká šance II, který má program v dané lokalitě na starosti) dochází k rozvoji oblastí, jako jsou propojenost, komunikace a spolupráce subjektů v regionu, restorativní přístupy v práci s pachateli a oběťmi trestných činů, informovanost veřejnosti o tématu práce s pachatelem trestného činu, atd.

K vlivu opatření na prosazování rovných příležitostí žen a mužů lze konstatovat, že má neutrální dopad na rovnost žen a mužů. Opatření se týká fyzických osob. Na straně přístupu cílové skupiny k službám nabízeným v rámci opatření je opatření neutrální vzhledem k tomu, že nespécifikuje nabídku služeb výlučně, nebo převážně pro ženy, nebo pro muže, ale nabízí je bez rozdílu všem fyzickým osobám, jichž se nabízené služby týkají s ohledem na jejich životní situaci. Poměr zapojených žen a mužů v aktivitách opatření odráží strukturu obětí a pachatelů trestné činnosti, ze strany realizátora (PMS) toto nelze ovlivnit. Na straně pečujících pozic je opatření neutrální s ohledem na to, že realizátor nepreferuje pro výkon a poskytování odborných služeb ženy či muže.

2) Po společných jednáních MSp a PMS bylo v roce vypsáno 2017 akreditační řízení na pět typů *programů pro dospělé pachatele*:

- Program pro nebezpečné řidiče;
- Programy zaměřené na přijetí odpovědnosti za spáchaný trestný čin;
- Programy zaměřené na zvýšení rodičovské odpovědnosti (především v souvislosti s vyživovací povinností);
- Programy zaměřené na snížení agresivity;
- Programy zaměřené na zvládnání rizikových faktorů resocializace.

Zařadit do programu lze pachatele:

- na základě rozhodnutí soudu, který mu uloží povinnost absolvovat PRP jako přiměřenou povinnost dle § 48 odst. 4 písm. b) trestního zákoníku podrobit se vhodnému programu sociálního výcviku a převýchovy, respektive podle písmena d) téhož ustanovení podrobit se vhodným programům psychologického poradenství), nejlépe v rámci uloženého dohledu probačního úředníka;
- bez rozhodnutí soudu - v tomto případě lze účast v programu dojednat např. v rámci probačního plánu dohledu na základě motivace klienta ke změně.

V roce 2017 akreditaci získaly 3 typy programů: programy zaměřené na přijetí odpovědnosti za spáchaný trestný čin, na snížení agresivity a na zvládnání rizikových faktorů resocializace.

V roce 2017 byly akreditace a dotace uděleny deseti konkrétním programům viz následující tabulka.

Tab. č. 33 Akreditované organizace

Organizace	Název programu a jeho zaměření	Lokalita
Společnost podané ruce o.p.s.	Probační program KOMPAS	Brno a blízké okolí
Společnost podané ruce o.p.s.	Práce s klienty v konfliktu se zákonem – probační a resocializační program	Olomouc, Šumperk
Nomia, z.ú.	Terapeutický program narativní práce s agresí (program zaměřený na snížení agresivity)	Hradec Králové
Diecézní charita Brno	Probační program MOST pro dospělé	okres Třebíč
Diakonie ČCE- Středisko křesťanské pomoci v Praze	Stop násilí	Praha
Centrum sociálních služeb Praha	Probační a resocializační program CODE	Praha, Praha – západ, Praha – východ (+ Středočeský kraj)
Centrum sociálních služeb Praha	Probační a resocializační program STOP-A	Praha, Praha – západ, Praha – východ (+ Středočeský kraj)
Centrum sociálních služeb Praha	Probační a resocializační program INTEGRAS	Praha, Praha – západ, Praha – východ (+ Středočeský kraj)
THEIA – krizové centrum o.p.s.	Tvá volba	okres České Budějovice
RUBIKON Centrum, z.s.	RUBIKON	V roce 2017 probíhá pilotní ověřování projektu ve spolupráci se střediskem PMS Kladno (a věznicí Vinařice) a střediskem PMS Litoměřice

K vlivu opatření na prosazování rovných příležitostí žen a mužů lze konstatovat, že má neutrální dopad na rovnost žen a mužů. Opatření se týká fyzických osob. Na straně přístupu cílové skupiny k službám nabízeným v rámci opatření je opatření neutrální vzhledem k tomu, že nespécifikuje nabídku služeb výlučně, nebo převážně pro ženy, nebo pro muže, ale uplatňuje je bez rozdílu všem fyzickým osobám, jichž se nabízené služby týkají s ohledem na jejich životní situaci. Na straně pečujících pozic je opatření neutrální s ohledem na to, že realizátor (PMS) nepreferuje pro výkon a poskytování odborných služeb ženy či muže.

Opatření: 3.8.h Zajistit podporu službám prevence kriminality a rizikových jevů

Gestor: MV

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

ASZ v roce 2017 poskytovala obcím intenzivní komplexní podporu, mimo jiné zaměřenou na koordinovaný rozvoj veřejných politik v územích zejména na bázi komunitního rozvoje a participace místních aktérů. Jednou z oblastí, jíž je věnována soustavná pozornost, je i oblast bezpečnosti a prevence kriminality. Zlepšování životních podmínek v SVL je zahrnuto v činnostech lokálních partnerství a pracovních skupin prevence kriminality zaměřených na zvyšování pocitu bezpečí v SVL a okolí a na bezpečnost jako takovou. Usilování o rovné šance obyvatel SVL je praktikováno při zavádění APK. Ve vyloučených lokalitách byl prostřednictvím KPSVL podporován rozvoj kapacit APK. Díky podpoře projektů došlo v roce 2017 k rozšíření činnosti APK např. v lokalitách Obrnice, Vejprty, Slaný, Velké Hamry, Kolín, České Velenice, na Jesenicku, Příbrami, Ralsko, Moravský Beroun, atd.

MV pokračovalo v podpoře preventivních aktivit v rámci Programu PK na místní úrovni 2017 v souladu s vládou schválenou „Strategií prevence kriminality v České republice na léta 2016 až 2020“ (usnesení vlády č. 66/2016 ze dne 23. ledna 2016). Hlavními cíli Programu PK bylo posílení pocitu bezpečí občanů, eliminace kriminálně rizikových jevů a ochrana lokálních komunit před kriminalitou.

Žádosti o dotaci podalo 146 žadatelů s celkovým počtem 292 dílčích projektů, z toho bylo 15 projektů z osmi krajů. Celkové požadavky na dotaci byly ve výši 80 928 731 Kč.

Na Program PK byla k dispozici částka 54 676 000 Kč, ve skladbě maximálně 20 000 000 Kč investičních prostředků a 34 676 000 Kč neinvestičních prostředků.

Celkově byly rozděleny dotace v součtu ve výši: 54 100 000 Kč (z toho investice ve výši 19 988 000 Kč a neinvestice ve výši 34 112 000 Kč). Tabulka podpořených projektů (Protokol o hlasování komise) i zápis z jednání Komise byly zveřejněny na webu MV.

V roce 2017 bylo **podpořeno celkem 228** (v r. 2016 - 221) projektů prevence kriminality (z toho všech patnáct krajských projektů). Celkem 64 (v r. 2016 - 84) projektů podpořeno nebylo.

Nejvyšší dotace, s ohledem na celkovou rizikovitost lokalit, množství podaných projektů a jejich kvalitu bylo přiděleno v rámci Libereckého, Ústeckého a Moravskoslezského kraje, z toho Liberecký kraj celkem 8 448 000 Kč (z požadovaných 15 333 134 Kč), Ústecký kraj celkem 7 506 000 Kč (z požadovaných 9 380 000 Kč) a Moravskoslezský kraj celkem 7 368 000 Kč (z požadovaných 11 853 414 Kč).

Dotace byly určeny na projekty prevence kriminality neinvestičního i investičního charakteru. Investiční projekty jsou obdobně jako v předchozích letech zaměřeny zejména na situační prevenci - zřizování, rozšiřování a modernizaci kamerových systémů (MKDS), na budování či obnovu sportovních hřišť a plácků, nově ve větší míře též na osvětlení rizikových míst v obcích. Neinvestiční projekty směřují nejvíce na financování Projektu APK, Projekt Domovník-preventista (dále jen „Projekt Domovník“), komunitní práce s dětmi a mládeží v péči OSPOD (táborové pobyty, klubová a sportovní činnost). Velmi časté jsou realizace informačních a vzdělávacích projektů, které pokrývají oblasti od pomoci obětem trestné činnosti po vzdělávání strážníků obecních policií. Množství projektů je zaměřeno na oblast seniorů jako obětí kriminality, na forenzní značení jízdních kol a kompenzačních pomůcek a na prevenci kyberkriminality. Podpořeny byly projekty, které nejsou pokryty jinými dotačními tituly ústředních orgánů státní správy. Z oblasti situační prevence byly podpořeny nejčastěji projekty vybudování a rozšíření městských kamerových dohlížecích systémů, jejich propojení mezi obecní policií a Policií ČR, zabezpečení objektů měst a obcí a „Bezpečná lokalita“.

Specifickým projektem zvyšujícím bezpečí v SVL je již několik let projekt **Asistent prevence kriminality** (Projekt APK), který od roku 2009 úspěšně realizuje MV v celé ČR především v rámci Programu PK. APK je nejúspěšnějším a nejžádanějším projektem prevence kriminality v SVL, který má prokazatelně pozitivní výsledky a dopady na zvýšení veřejného pořádku a bezpečí v problémových lokalitách a na zaměstnanost dlouhodobě a obtížně zaměstnatelných osob včetně Romů. Projekt APK lze navíc vyhodnotit jako nejúspěšnější od roku 1996, tedy od počátku dotačního titulu na Program PK.

APK je zaměstnancem samosprávy zařazeným v obecní policii ve smyslu zákona č. 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů (není strážníkem ani čekatelem). Podílí se na prevenci kriminality v obci, přispívá k ochraně a bezpečnosti osob a majetku, předchází možnému protiprávnímu jednání svou přítomností a zejména svými komunikačními schopnostmi, vystupuje jako mediátor možných sousedských sporů, monitoruje dodržování čistoty veřejných prostranství, pomáhá ostatním občanům v SVL. Při své činnosti je asistent řízen konkrétním strážníkem v roli mentora, se kterým úzce spolupracuje. Na úspěšnosti projektu se podílí i jednotlivá pracoviště Policie ČR v příslušných lokalitách.

Po pilotní realizaci projektu v roce 2009 bylo již v roce 2010 v rámci ČR 38 asistentů působících v 10 obcích, v roce 2017 pak celkem působilo ve 37 obcích v rámci celé ČR 92 APK podpořených z rozpočtu MV v rámci Programu PK ve výši 20 928 000 Kč.

Další asistenti pak působí v rámci ČR i z jiných zdrojů, než jsou prostředky zajišťované MV – např. za podpory ÚP ČR – na základě dohody mezi MV a GŘ UP ČR. Celkem tak na konci roku 2017 podporoval ÚP ČR 335 APK ve 102 obcích. Stejně jako v předchozích letech jsou APK dále financování přímo z vlastních rozpočtů obcí či z evropských projektů v rámci OPZ. Odhadem tak mohlo působit v celé ČR na konci roku 2017 cca 500 APK.

Tab. č. 34 Počet podpořených dílčích projektů APK v letech 2010–2016 a celková výše přiznaných finančních dotací z Programu PK

Rok	Počet podpořených obcí	Počet APK	Celková výše přiznané dotace (v Kč)
2010	10	38	3 876 000
2011	16	104	3 423 000
2012	21	37	5 328 000
2013	38	90	13 360 000
2014	64	127	17 644 000
2015	58	175	22 656 000
2016	47	121	25 529 000
2017	37	92	20 928 000

Dalším projektem, který reaguje na konkrétní potřeby obcí s cílem zvýšit bezpečí v bytových domech a jejich bezprostředním okolí, je preventivní Projekt Domovník, který byl již v roce 2013 pilotně odzkoušen v pěti městech ČR, Rotava, Obrnice, Orlová, Frýdek-Místek a Břeclav. Dílčími cíli projektu je snížit stávající rizika vandalismu, pohybu a pobytu nepovolaných osob a rušení nočního klidu; vytvořit podmínky pro dlouhodobé udržení pořádku, společensky žádoucích vztahů a jednání; posílit odpovědnost nájemníků za péči, údržbu a užívání svěřeného majetku; umožnit alespoň částečnou zaměstnanost osob dlouhodobě nezaměstnaných.

Od 1. července 2013 bylo zaměstnáno celkem 17 Domovníků-preventistů s pomocí dotace MV v rámci Programu PK, v roce 2014 bylo podpořeno vznik celkem 26 pracovních míst DP ve 12 obcích celé ČR, v roce 2015 bylo celkem 23 DP v 11 obcích. **V roce 2017 bylo podpořeno z Programu PK celkem 31 pozic Domovníků – preventistů v 11 obcích celé ČR v celkové výši podpory 1 502 000 Kč.**

MV jako takové nemá žádný dotační titul **zaměřený výhradně na realizaci protidrogové politiky, nicméně aktivně podporuje projekty** v rámci sociální či situační prevence, které drogovou situaci v obci mohou pozitivně ovlivnit, ačkoliv primárně na ni určeny nejsou. Jedná se o **projekty sociální prevence** (pobytové tábory pro ohrožené děti a mládež, resocializační programy v SVL (rodiny, děti a mládež), sportovní hřiště s návazným programem pro ohroženou mládež, zahájení činnosti nízkoprahové zařízení pro děti a mládež) a projekty situační prevence (osvětlení, zabezpečení vstupů, kamerové systémy), dále projekty, které již byly zmíněny (např. APK a Projekt Domovník, apod.). Protidrogovou politiku na národní úrovni koordinuje Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky (RVKPP). Členem Dotačního výboru RVKPP je rovněž zástupce MV, který spolurozhoduje o podpoře projektům protidrogové politiky. Na rok 2017 byly rozděleny prostředky ve výši 129 mil. Kč, mj. byl podpořen projekt „Case management při práci s rodinami ohroženými užíváním návykových látek nezletilého člena rodiny“ z Pardubického kraje, v Ústeckém kraji např. projekt „Následná péče o exuzivatele drog s podporovaným bydlením (s chráněným bydlením)“ nebo „Centrum poradenských služeb ve vězení a po výstupu“ Jihomoravského kraje.

1.10 Plnění opatření v oblasti rovných příležitostí

Prosazování a podpora sociálního začleňování, respektive předcházení či omezování sociálního vyloučení různých zranitelných skupin osob, má v moderním pojetí přístupu k řešení problémů těchto skupin osob svoji nezastupitelnou úlohu.

K obecným cílům sociálního začleňování patří mimo jiné i zajištění rovného přístupu ke všem zdrojům, právům, zboží a službám. Nedílnou součástí sociálního začleňování tak musí být i uplatňování zásady rovného zacházení, resp. vyrovnávání příležitostí a zákazu diskriminace, což vede ke zlepšení podmínek pro aktivní účast dotčených osob a jejich zapojení do společnosti.

Cíl: Rovný přístup osob sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených ke společenským zdrojům.

Opatření: 4.1.a Uplatňování zásady rovného přístupu ke všem zdrojům, právům, zboží a službám ve všech politikách týkajících se osob sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených (rozlišování zavinění a nezavinění, příp. míry zavinění pro účely poskytnutí podpory je třeba odmítat jako protiprávní);

Gestor: ÚV a všechny rezorty při navrhování opatření ve výše uvedených politikách

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

V připravované novele zákona č.108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, byla navržena i opatření zaměřená na podpoření rovného přístupu. Novela byla schválena vládou, ale Poslaneckou sněmovnou již ne. V příštím roce se bude jednat s novým politickým vedením o možnosti znovu předložení.

Oblast SPO jako taková směřuje k ochraně práv dětí a podporuje uplatňování rovného přístupu dětí ke všem zdrojům, právům, zboží a službám. V tomto ohledu vychází z Úmluvy o právech dítěte. Předním hlediskem SPO je zájem a blaho dítěte, ochrana rodičovství a rodiny a vzájemného práva rodičů a dětí na rodičovskou výchovu a péči, přitom přihlíží k širšímu sociálnímu prostředí dítěte. Ustanovení § 9a odst. 2 zákona o SPOD uvádí, že při výkonu opatření SPO mají přednost ta opatření, která zabezpečí řádnou výchovu a příznivý vývoj dítěte v jeho rodinném prostředí a není-li to možné, tak v náhradním rodinném prostředí. Tyto možnosti je soud povinen zvážit předtím než bude u dítěte nařízena ústavní výchova.

Zákon o SPOD ukotvuje v § 8 právo dítěte požádat OSPOD a zařízení SPO, státní orgány, kterým podle zvláštních právních předpisů přísluší též ochrana práv a oprávněných zájmů dítěte, pověřené osoby, školy, školská zařízení a poskytovatele zdravotních služeb o pomoc při ochraně svého života a dalších svých práv. Tyto orgány, právnické a fyzické osoby a pověřené osoby jsou povinny poskytnout dítěti odpovídající pomoc. Dítě má právo požádat o pomoc i bez vědomí rodičů nebo jiných osob odpovědných za výchovu dítěte.

Dále zákon ustanovuje právo dítěte formulovat své vlastní názory a tyto názory pro účely SPO svobodně vyjadřovat při projednávání všech záležitostí, které se ho dotýkají, a to i bez přítomnosti rodičů nebo jiných osob odpovědných za výchovu dítěte. Vyjádření dítěte se při projednávání všech záležitostí týkajících se jeho osoby věnuje náležitá pozornost odpovídající jeho věku a rozumové vyspělosti. Při své činnosti bere OSPOD v úvahu přání a pocity dítěte s přihlédnutím k jeho věku a vývoji tak, aby nedošlo k ohrožení nebo narušení jeho citového a psychického vývoje. Dítě, které je schopno s ohledem na svůj věk a rozumovou vyspělost posoudit dosah a význam rozhodnutí vyplývajících ze soudního nebo správního řízení, kterého je účastníkem, nebo jde-li o jiné rozhodnutí vztahující se k jeho osobě, obdrží od OSPOD informace o všech závažných věcech jeho osoby se týkajících. O dítěti starším 12 let se má za to, že je schopno informaci přijmout, vytvořit si vlastní názor a tento sdělit. Tato základní práva dětí musí pracovníci OSPOD při výkonu SPO respektovat.

Za účelem předcházení všech forem diskriminace při výkonu SPO, transparentnosti a sjednocení postupů užívaných v systému péče o ohrožené děti přistoupilo MPSV ke standardizaci výkonu SPO, jež přispěla k uplatňování rovného zacházení a principů dobré správy. Jedním z požadavků vyplývajících ze standardů, konkrétně ze standardů č. 14, je zajišťovat návaznost výkonu SPO na služby jiných fyzických a právnických osob podle potřeb klientů a to v souladu s cíli podpory stanovenými v individuálním plánu ochrany dítěte.

V souladu s Legislativními pravidly vlády musí každý návrh právního předpisu obsahovat zhodnocení současného stavu a dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k zákazu diskriminace. Zhodnocení musí obsahovat vysvětlení příčin případných rozdílů, očekávaných dopadů nebo očekávaného vývoje, s využitím statistických a jiných údajů, které jsou k dispozici. Obecná část důvodové zprávy každého návrhu právního předpisu obsahuje zhodnocení platného právního stavu, včetně zhodnocení současného stavu ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti mužů a žen. Při zpracování a předkládání návrhů právních předpisů MPSV vždy dbá na splnění těchto požadavků.

Podle legislativních pravidel vlády (Čl. 9 odst. 2 písm. g) je povinnou součástí důvodové zprávy zhodnocení sociálních dopadů, včetně dopadů na rodiny a dopadů na specifické skupiny obyvatel, a to zejména osob sociálně slabých, OZP a na národnostní menšiny. Tímto opatřením bylo v praxi zavedeno systematické posuzování potenciálních dopadů nově přijatých právních opatření na osoby ohrožené sociálním vyloučením, včetně identifikace rizik a s tím spojených opatření. Tento úkol je tak průběžně plněn, neboť je součástí legislativní přípravy návrhů všech právních předpisů.

Opatření je ve vztahu k nepojistným dávkovým systémům plněno. Nepojistné sociální dávky respektují zásadu rovného přístupu, nárok na dávkovou pomoc mají všechny osoby, které se nalézají ve stanovené (nepříznivé) sociální situaci a plní zákonem stanovené podmínky.

Zajištění rovného přístupu všech občanů ke vzdělávání, bydlení, zdravotní péči, zaměstnání, sociálním službám a bezpečí, prevenci dalšího sociálního vyloučení, a s tím spojených sociálně patologických jevů, rozvoji občasně společnosti a podpoře občanského soužití je základní vizí činnosti ASZ, tato vize se promítá v komplexním přístupu, jenž ASZ v rámci KPSVL ve spolupracujících lokalitách realizuje a jenž se odráží v zpracovaných 44 strategických plánech sociálního začleňování zapojených území.

Z pohledu resortu MZ a platných právních norem je rovný přístup ke zdravotním službám garantován zákonem č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování, v platném znění. V případě nespokojenosti pacienta s poskytnutím zdravotní péče může pacient podat stížnost dle Části osmé – Stížnosti.

Dle zákona mají všichni obyvatelé ČR (bez ohledu na náboženské vyznání, barvu pleti, příslušnost k menšině, obyvatelé SVL) srovnatelný přístup ke zdravotní péči jako majoritní společnost.

Integrace cizinců

Jednou z priorit MV nadále zůstává integrace cizinců na území České republiky. MV je pověřeno rolí koordinátora integrace, do její realizace je však zapojena i řada dalších ministerstev. Základním dokumentem integrační politiky ČR je aktualizovaná Koncepce integrace cizinců – Ve vzájemném respektu (UV č. 20/2015), úkoly z této Koncepce jsou každoročně konkretizovány v materiálu pro vládu Postup při realizaci Koncepce (aktuálně UV 10/2018).

Hlavním cílem zmíněné Koncepce je udržení a další rozvoj proaktivní integrační politiky na národní, regionální i lokální úrovni. Došlo k významnému rozšíření cílové skupiny i na držitele mezinárodní ochrany (služby nad rámec Státního integračního programu). Prioritní skupinou jsou nadále občané z 3. zemí (mimo EU). Občané EU zůstávají doplňkovou skupinou (v případě jejich ohrožení sociálním vyloučením či osobní krizové situací).

Potvrzuje se, že migrace může být efektivní a prospěšná cizincům i majoritní společnosti, pouze pokud je přímo provázána s integračními opatřeními.

Integrační politika klade důraz na principy a nástroje integrace, na intenzivní propagaci integračních opatření státu a činnosti organizací podporujících integraci, na objasňování významu integrace v budování harmonického soužití s cizinci.

Cíle integrační politiky

Cílem integrační politiky je podpořit integraci jako proces, který vede k bezproblémovému a oboustranně prospěšnému soužití cizinců a majority, k budování vědomí sounáležitosti a spoluodpovědnosti za společné soužití a vybudování vzájemně provázané a komunikující společnosti. Integrace cizinců je klíčová pro zachování sociální soudržnosti společnosti, pro její ekonomický, sociální i kulturní rozvoj.

Na podporu integrace nelze rezignovat. Nedostatečná nebo neúspěšná integrace přináší riziko vytváření uzavřených komunit cizinců, sociální fragmentace společnosti, nárůstu xenofobie, netolerance a extremismu ve společnosti. Izolovanost cizinců by mohla vést k vytváření vlastních paralelních společenských struktur.

Dostatek informací, možnost otevřené diskuse a vlastní aktivity, sdílený pocit odpovědnosti jsou významnou prevencí před pocitem nejistoty a ohrožení, které mohou u majority nabýt podoby xenofobie či odmítání cizinců.

Zajištění dostupných, provázaných a kvalitních služeb pro rodiny, děti a mládež

Zvýšená pozornost je v rámci integrační politiky věnována cizincům ve zranitelném postavení. Jedná se zejména o:

- děti cizinců - podporu jejich začlenění do vzdělávacího systému a získání dobré znalosti češtiny jako podmínky jejich dalšího vzdělávání a osobnostního rozvoje. Nezbytné je zapojení dětí cizinců společně s dětmi majority do volnočasových aktivit (kulturních, vzdělávacích, sportovních ad.) k poznávání reality života v ČR a doplnění komplexnosti jejich vzdělání;
- mládež - druhou případně třetí generaci mládeže z řad cizinců v ČR již usazených, případně naturalizovaných. Prostřednictvím integračních programů dotovaných MV je podporováno jejich zapojení do vzdělávacího systému, iniciativa samostatně řešit své záležitosti i postavení ve společnosti. Zároveň se podporuje uvědomění o jazyce a hodnotách země původu ve snaze předcházet tak odcizení resp. vykořenění mládeže z řad cizinců.
- ženy-cizinky, a to nejen ženy ekonomicky aktivní, ale i ženy v domácnosti, zejména vzhledem k jejich klíčové roli ve výchově dalších generací. Riziko izolace žen se snižuje prostřednictvím cílených informací a adresné nabídky integračních programů, zejména výuky češtiny a orientace ve společnosti, adaptačně-integračních kurzů, ale i prevencí domácího násilí. Účast žen (resp. rodičů dětí-cizinců) je umožňována např. zajištěním hlídání dětí či přizpůsobením doby konání kurzů.
- rodiny cizinců vč. rodinných příslušníků cizinců jsou v rámci projektů orientace ve společnosti informovány např. o zásadách zdravotní péče o děti, školském systému vč. povinné školní docházky a o významu účasti dětí na mimoškolních aktivitách. Prostřednictvím komunitních asistentů je podporována komunikace rodin se školou. Informační semináře se zaměřují i na hledisko sociálního zabezpečení, daní a odvodů, zdravotního pojištění atd.

Posílení ekonomické stability rodin a jejich samostatnost

Integrační opatření směřují k posílení nástrojů pro přístup cizinců na trh práce a jejich schopnost na trhu práce setrvat, k zajištění ochrany cizinců před diskriminací a manipulací. Je důležité, aby v ekonomické oblasti cizinci nebyli odkázáni na pomoc státu, ale byli schopni samostatně zabezpečovat své životní potřeby vlastními příjmy plynoucími ze zaměstnání či podnikání. Jedním z předpokladů ekonomické soběstačnosti a nezávislosti cizinců je informovanost cizinců o jejich právech a povinnostech stejně jako o podmínkách života v České republice.

Integrační politika směřuje k podpoře soběstačnosti cizinců, tak aby byli schopni plnohodnotně se zapojit do života společnosti, řešit svou individuální životní situaci samostatně, bez závislosti na jiných subjektech. Je žádoucí, aby cizinci byli schopni důstojného života v České republice a sami sebe dokázali vnímat jako součást této společnosti.

MV vytvořilo řadu integračních nástrojů, které se osvědčují:

- mimořádně efektivním nástrojem je síť Center na podporu integrace cizinců ve třinácti krajích ČR, která na úrovni krajů a měst poskytuje integrační služby i informace cizincům i veřejné správě;
- byl vytvořen systém dotací na integrační projekty obcí, které umožňují samosprávám rozvíjet integrační strategie v těsné spolupráci cizinců a místních obyvatel obcí. Dotacemi jsou podporovány i projekty NNO na podporu integrace;
- je zajištěn rozvoj a poskytování adaptačně-integračních kurzů pro nově příchozí cizince, (orientace v novém prostředí, seznámení s právy a povinnostmi a se základními hodnotami ČR a EU). Předpokládá se zavedení povinnosti cizinců absolvovat po příjezdu tyto kurzy;
- činnost interkulturních pracovníků, komunitních tlumočnicků a asistentů pedagoga;
- systém asistence a tlumočení cizincům na pracovištích odboru azylové a migrační politiky (dále jen „OAMP“) i dalších úřadech;
- posílení informovanosti cizinců i veřejnosti – PR integrace, atd.

Aktivní přístup lokálních aktérů k prevenci a řešení problematiky sociálního vyloučení

Projekty řešící eskalaci sociálního napětí

Cizince je možno považovat za skupinu potenciálně ohroženou sociálním vyloučením. Cílem integrační politiky je proto podpořit nekonfliktní soužití s cizinci, zajistit sociální soudržnost obyvatel země, zabránit vzniku negativních sociálních jevů – např. sociální izolaci či sociálnímu vyloučení cizinců případně vzniku ghett, a zajistit ochranu práv a bezpečnost všech obyvatel České republiky.

Jednou z priorit integrační politiky je postupné přenesení integrace na regionální a lokální úroveň. Aktivní působení územní samosprávy je zásadním předpokladem pro začlenění cizinců i bezkonfliktní soužití ve společnosti.

Rozvoj integrační politiky směřuje k vytvoření systému integrované péče o cizince prostřednictvím propojení jednotlivých aktérů integrace – veřejných institucí (územních samospráv, ÚP ČR, zdravotnických zařízení, škol ad.), Center na podporu integrace cizinců, sociálních partnerů a neziskových organizací.

Na regionální úrovni MV podporuje funkční síť regionálních Center na podporu integrace cizinců ve 13 krajích ČR. Centra jsou významným nástrojem integrace cizinců na úrovni krajů. Jsou střediskem integračních aktivit v regionu, zajišťují poskytování informací jak cizincům, tak majoritě vč. orgánů veřejné správy. Nabízejí plné spektrum integračních služeb včetně kurzů českého jazyka i reálií, poradenství sociálního i právního, poskytují adaptačně-integrační kurzy pro nově příchozí cizince, podporují komunikaci a vzájemné poznávání mezi cizinci a majoritou. Dále zajišťují podporu nekonfliktních vztahů mezi cizinci a majoritou, rozvoj občanské společnosti a vytváření a rozvíjení regionálních platforem pro integraci.

Primárním nástrojem integrace na lokální úrovni jsou integrační projekty samospráv obcí, zejména těch s významným počtem cizinců. MV tyto projekty obcí podporuje odborně i finančně. Klíčovým cílem projektů je poskytnout samosprávám obcí impuls i podporu k vytvoření vlastní integrační strategie. Projekty přispívají k aktivizaci samospráv v podpoře procesu integrace cizinců – obyvatel jejich obce, v řešení lokálních problémů s integrací cizinců a vztahů mezi cizinci a majoritou a vedou k provázanosti jednotlivých aktivit samosprávy.

Projekty obcí jsou účinnou prevencí vzniku či mírnění eskalace sociálního napětí mezi cizinci a ostatními obyvateli. Jedná se o komplexní integrační projekty aplikované na základě analýzy situace v daném místě a realizované v nezbytné součinnosti s cizinci a s dalšími aktéry integrace v obci (např. NNO, školy, mateřská a rodičovská centra nebo kluby). Projekty zaměřují pozornost zejména na zranitelné skupiny cizinců, včetně žen-cizinek, ale také např. na seniory. Projekty na lokální úrovni dotované OAMP realizovalo v roce 2017 již 15 obcí. Celostátní konference obcí realizujících integrační projekty, které jsou každoročně pořádány pod záštitou ministra vnitra, umožňují sdílení dosavadních zkušeností a příkladů dobré praxe.

OAMP dále poskytuje dotace i NNO. Podpořeny byly projekty zaměřené především na přímou asistenci cizincům ze třetích zemí na odděleních pobytů cizinců OAMP, vzdělávání pracovníků oddělení pobytu cizinců OAMP a pracovníků státní správy a samosprávy, podporu integračních aktivit založených na vlastní aktivitě cizinců, a v neposlední řadě pak na aktivity zaměřené na informování veřejnosti. V rámci projektů NNO je podporováno sociální poradenství ambulantní, ale i streetwork (a vzdělávání streetworkerů). Jedná se o sociální práci v terénu, která napomáhá přímému kontaktu s cizinci, kteří nenavštěvují poradny, a umožňuje poskytování informací a poradenství v prostředí, kde žijí či pracují, a jsou tak účinnou prevencí sociálního vyloučení. Tyto služby jsou poskytovány v součinnosti s komunitními tlumočníky či interkulturními asistenty, zpravidla osob s migrační zkušeností.

Kromě vlastních samostatných projektů působí NNO i jako subdodavatelé či přímí partneři v projektech Center na podporu integrace cizinců či v projektech obcí.

Ve čtyřech krajích, významně ohrožených sociálním vyloučením (Ústecký, Karlovarský, Olomoucký a Moravskoslezský), realizuje Policie ČR projekt „Zavádění policejních specialistů pro oblast policejní činnosti s minoritní skupinou Romů v sociálně vyloučených lokalitách“ financovaný z Norských finančních mechanismů. Výstupy z tohoto projektu by do budoucna měly sloužit jako podklady pro rozšíření těchto specialistů i do dalších krajů (viz kap. 2.a.). Cílem projektu je zlepšení soužití mezi menšinovými skupinami a většinovou společností, monitoring bezpečnostní situace v dané lokalitě, zvyšování důvěry v práci policie a státních institucí obecně, zvyšování právního povědomí u osob ohrožených sociálním vyloučením nebo souvisejícími jevy apod.

V průběhu roku 2017 přijala Česká obchodní inspekce, v souvislosti s podezřením na možné diskriminační jednání, celkem 125 spotřebitelských podnětů. Šetřením bylo ve 3, respektive ve vztahu k počtu podání v 11 případech toto podezření potvrzeno. Na základě rozboru jednotlivých prokázaných případů diskriminace spotřebitele lze toto zjištění rozdělit do 3 oblastí.

- Diskriminace z důvodu národnosti (státní příslušnosti)

Kontrolou bylo prokázáno, že ceny za použité toalety na čerpací stanici pohonných hmot byly stanoveny odchylně pro státní občany České republiky a pro cizí státní příslušníky v tom smyslu, že občan ČR má použití toalet na čerpací stanici zdarma i bez předchozího čerpání pohonných hmot, zatímco cizinci byli v této stanici písemně upozorněni (v německém a anglickém jazyce na skutečnost, že použití toalety bez předchozího čerpání pohonných hmot v této čerpací stanici je zpoplatněno ve výši 1€.

- Diskriminace z důvodu zdravotního postižení byla prokázána v jednom případě.

Kontrolou bylo prokázáno, že nevidomé spotřebitelce nebyl umožněn nákup v cukrárně z toho důvodu, že ji doprovázel vodící pes, a to i přesto že si nevidomá spotřebitelka prokázala patřičným dokladem (tj. průkazem vodícího psa).

- Ostatní diskriminace byla prokázána v jednom případě.

Jednalo se o skutečnost, že prodávající účtoval (požadoval) rozdílné ceny za vstupenky na hokejové utkání a nedůvodně zvýhodnil fanoušky domácího hokejového klubu oproti fanouškům hostujícího hokejového klubu, když vstupenky pro domácí fanoušky byly cenově výhodnější. Na toto jednání prodávajícího upozornilo 9 spotřebitelů, kteří podali podnět ke kontrole.

ÚP ČR při administraci nepojistných sociálních dávek postupuje v souladu se zásadou rovného přístupu, nerozlišuje zavinění a nezavinění stavu, který u osob nastal a který je důvodem pro poskytování nepojistných sociálních dávek. Pracovníci ÚP ČR se při výkonu profese řídí Etickým kodexem Úřadu vlády ČR, který vymezuje a podporuje zásady chování zaměstnanců ve vztahu k veřejnosti a spolupracovníkům, a tímto vytváří, udržuje a prohlubuje důvěru veřejnosti ve veřejnou správu.

V neposlední řadě je chování pracovníků orgánů pomoci v hmotné nouzi v souvislosti s poskytováním dávek upraveno i v § 64 zákona o pomoci v hmotné nouzi. Pracovníci jsou podle § 64 písm. c) daného zákona povinni respektovat jedinečnost každé osoby bez ohledu na její původ, etnickou příslušnost, rasu či barvu pleti, mateřský jazyk, ekonomickou situaci, věk, zdravotní stav, sexuální orientaci, náboženské a politické přesvědčení, a to bez ohledu na skutečnost, jak se tato osoba podílí na životě společnosti.

1.11 Plnění opatření v oblasti podpory sociálního začleňování na místní úrovni

V ČR narůstají sociální rozdíly mezi obyvatelstvem a vznikají sociálně znevýhodněné a vyloučené skupiny obyvatelstva. Neřešení problémů spojených se sociálním vyloučením stimuluje dobrovolné separační procesy bohatší části populace a nedobrovolné segregační procesy chudší části populace. Důsledkem je růst územních disparit, a to jak na regionální, tak na místní úrovni. Vznikají tak sociálně problémové regiony a sociálně problémové lokality charakteristické dlouhodobou nezaměstnaností, předlužením, nízkým vzděláním a kvalifikací jejich obyvatel doprovázené špatným zdravotním stavem obyvatel a zvýšenou kriminalitou. Jejich přítomnost je vyšší v hospodářsky problémových regionech, nicméně byly identifikovány i SVL v regionech s dobrými socioekonomickými ukazateli. Výzvou pro ČR je nastavit odpovídající systém sociálního začleňování na místní úrovni.

Cíl: Aktivní přístup lokálních aktérů k prevenci a řešení problematiky sociálního vyloučení

Opatření: 4.2.a Zajistit odpovídající podporu regionům k vytváření sociálně začleňujících politik – metodickou, personální, finanční. Opatření v oblasti podpory sociálního začleňování je třeba zaměřovat na území ČR, která jsou významně ohrožena zvýšenou nezaměstnaností, nedostatkem sociálních služeb, vysokou koncentrací skupin ohrožených chudobou a dalšími jevy konstituujícími prostředí sociálního vyloučení a tam, kde je potřeba dále rozvíjet již existující infrastrukturu sociálních služeb za účelem zvyšování konkurenceschopnosti a sociálního statutu jejího obyvatelstva.

Gestor: MPSV, MMR, MŽP, MPO, MV

Termín: 2014–2020

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

MPSV se ve svém systémovém projektu Podpora sociálního bydlení zaměřuje na téma významných aktérů na obcích. Vznikají pracovní skupiny, které spojují relevantní odbory i samosprávu obcí, nevládní neziskové organizace, ÚP ČR, ORP soukromý sektor a další důležité aktéry v území. Je kladen velký důraz na koordinaci všech opatření realizovaných na daném území i v širší lokalitě. V klíčové aktivitě projektu Podpora sociální práce v oblasti sociálního bydlení na obcích probíhá příprava metodiky „Sociální práce v sociálním bydlení“, která by měla sociálním pracovníkům na obcích umožnit podporu i v těch případech klientů a rodin, kde se nyní nedostává potencionálu řešit nepříznivou sociální situaci. Metodika seznámí s postupy úspěšné intervence. Bude se zabývat též posuzováním intenzity bytové nouze. Řeší též poslání a postavení obcí v problematice sociálního bydlení, procesy práce s klientem, oblasti podpory klientů, specifiky práce, situací a dilemat s vybranými cílovými skupinami. Zaměřuje se také na interdisciplinární i multidisciplinární spolupráce dle individuálních potřeb klientů. V současné době probíhá připomínkování a kompletování jednotlivých kapitol, vydání metodiky po konzultacích s dalšími odborníky se předpokládá do července roku 2018.

V roce 2016 byl na jednotlivé kraje distribuován materiál „Minimální kritéria kvality plánování rozvoje sociálních služeb na krajské úrovni“. Materiál byl vytvořen za účelem sjednocení pohledu na proces, výstupy a výsledky střednědobého plánování rozvoje sociálních služeb a dále se záměrem blíže osvětlit nebo detailněji rozvést některá ustanovení zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, týkající se střednědobého plánování. Kritéria mají sloužit zejména jako vodítko pro kraje při realizaci procesu plánování a při přípravě střednědobých plánů rozvoje sociálních služeb.

Co se týče kontextu finančního, lze zopakovat již výše uvedené, a sice to, že alokace státního rozpočtu na podporu poskytování sociálních služeb neustále roste, čili rostou i částky každoročně přidělené v rámci dotačního řízení krajům a hl. městu Praze, pro ilustraci lze uvést, že zatímco v roce 2014 byla alokace státního rozpočtu na dotace na podporu poskytování sociálních služeb 7,7 mld. Kč, v roce 2018 je k dispozici bezmála 14,9 mld. Kč.

V květnu 2017 proběhla v prostorách MPSV dvě metodická setkání určená pro pracovníky krajských úřadů – pro krajské metodiky sociálních služeb (2. 5. 2017) a pro krajské registrátory (9. 5. 2017). Dále bylo, a to v rámci systémového projektu realizováno dvoudenní metodické setkání pro krajské metodiky a registrátory sociálních služeb, a to 9. – 10. 11. 2017. Na tomto setkání byly obsáhle probírány mj. problematiky přestupků, kvalifikace pracovníků v sociálních službách, neoprávněného držení v zařízeních sociálních služeb, obecného nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR) v sociálních službách, pohřebnictví a sociálních služeb a dopady novely zákona o hmotné nouzi na sociální služby.

Na základě § 102 a § 103 zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, a § 65a zákona č. 111/2006 Sb. o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, se od roku 2015 krajům, obcím s rozšířenou působností a pověřeným obcím poskytuje příspěvek na výkon sociální práce formou účelové dotace MPSV. Cílem příspěvku na výkon sociální práce v přenesené působnosti je finanční pomoc při zajištění optimálních podmínek pro činnost sociálních pracovníků, a to jak po stránce personální na zajištění dostatečného počtu sociálních pracovníků (tedy na osobní výdaje související se stávající i optimalizovanou personální situací na úřadě), tak i po stránce provozní a hmotné. Jeho účelem je navýšení prostředků redistribuovaných z rozpočtu obce na výkon přenesené působnosti. Zájmem MPSV je zejména dosažení optimálního počtu sociálních pracovníků na území ČR, čili vynaložené prostředky mají směřovat především na osobní náklady a vzdělávání. V roce 2017 činila alokace poskytovaných finančních prostředků 400 mil. korun, podpořeno bylo všech 14 krajů a celkem 382 obcí.

Personální zajištění výkonu sociální práce realizovaného obecními úřady bylo také podpořeno v rámci projektu Systémová podpora sociální práce v obcích, když pro patnáct spolupracujících obcí byla vypsána samostatná výzva, a tyto obce v závislosti na své velikosti přijaly dva až čtyři nové sociální pracovníky a náklady s jejich působením spojené (včetně personálních) budou po dobu dvou let hrazeny z projektu.

MPSV realizuje každým rokem dotační program Rodina. Cílem tohoto programu je podpora služeb pro rodinu preventivního a podpůrného charakteru. Tyto služby by měly posilovat rodičovské kompetence, zkvalitňovat rodinné vztahy, podporovat rodiny v péči o děti, jejich výchově a při harmonizaci práce a rodiny. Cílem je poskytnout komplexní pomoc rodině jako celku (tj. širší rodině včetně dětí a prarodičů). Celková alokace uvedeného dotačního titulu činí 96,5 mil. Kč.

Dotační titul je rozdělen do dvou dotačních oblastí. V první dotační oblasti – **Preventivní aktivity na podporu rodiny** – je hlavním cílem posílit rodičovské kompetence, zkvalitnit rodinné vztahy, poskytnout komplexní pomoc rodinám s dětmi, které se mohou ocitnout nebo se ocitají v ohrožení a předcházet jeho případnému prohlubování. Podporovány jsou především aktivity směřující k předcházení negativních jevů v rodině, zároveň jsou tyto aktivity cílené nejen na úzce vymezenou skupinu rodin, ale na všechny rodiče a děti.

V druhé dotační oblasti – **Podpora práce s dětmi a rodinami v oblasti SPOD** – je hlavním cílem podporovat přímou práci s ohroženými dětmi a rodinami. Aktivity jsou zaměřené zejména na rozvoj metod přímé práce s dětmi při řešení případů dětí a rodin, které jsou v agendě SPOD (výjimku tvoří aktivity pro osvojitelské rodiny a biologické děti pěstounů).

MPSV realizuje každoročně celonárodní soutěže Obec přátelská rodině a Obec přátelská seniorům. Program Obec přátelská rodině je soutěží pořádanou MPSV a Stálou komisí pro rodinu, rovné příležitosti a národnostní menšiny ČR Poslanecké sněmovny ve spolupráci s Asociací center pro rodinu, Sítí pro rodinu, Svazem měst a obcí ČR a Sdružením místních samospráv ČR. Program cílí na všechny obce, města, statutární města a městské části, které mají za úkol propagovat pro-rodinnou atmosféru a podněcovat její rozvoj (např. realizací prorodinných opatření a aktivit) právě na komunální úrovni. Alokace pro tuto soutěž byla stanovena na 6 milionů Kč, které byly rozděleny mezi 5 nejlepších obcí na slavnostním vyhlášení 17. 10. 2017 v Hrzánském paláci. Rok 2017 byl startovním rokem pro první ročník soutěže Obec přátelská seniorům pořádanou MPSV a spolupracující organizací – Radou vlády pro seniory a stárnutí populace a Sdružením místních samospráv ČR. Hlavním cílem dotačního titulu je podpora seniorů a mezigeneračního soužití na místní úrovni. Program je rozdělen do 5 kategorií a touto podporou se myslí zejména realizace aktivit a zavádění opatření na úrovni obcí vedoucích k podpoře seniorů v nich žijících a posilování mezigenerační soudržnosti osob v nich žijících. V roce 2017 bylo oceněno celkem 17 obcí.

MPSV v roce 2017 připravil systémový projekt z ESF Koordinace opatření na podporu sladění pracovního a rodinného života na úrovni krajů, s celkovou alokací projektu cca 87 mil. Kč., jehož cílem je zlepšit koordinaci místních a celostátních politik na podporu rodin, a tím podpořit či vytvořit na regionální úrovni příznivé podmínky pro fungování rodin. Výsledkem projektu by mělo být mimo jiné vytvoření základu systémového uchopení rodinné politiky na krajské a obecní úrovni a posílení spolupráce mezi kraji a obcemi, zlepšení koordinace místních a celostátních politik v oblasti rodinné politiky a sladování pracovního a rodinného života prostřednictvím zavedení udržitelného systému monitoringu potřeb rodin, tvorby koncepcí rodinné politiky na krajské a místní úrovni a systematické spolupráce mezi MPSV a kraji a obcemi.

Mezi dílčí cíle patří např. vytvoření celorepublikové platformy pro systémové řešení rodinné politiky nebo vytvoření regionálních platform pro systémové řešení rodinné politiky v krajích.

MPSV realizuje i systémový projekt Podpora implementace dětských skupin financovaný z ESF na podporu poskytovatelů dětských skupin přímo v regionech ČR.

V oblasti SPO přispěla k podpoře multidisciplinární spolupráce mezi relevantními partnery standardizace této agendy. Jedním z požadavků standardu č. 7 Prevence, konkrétně kritéria 7a) je, aby OSPOD aktivně vyhledával, monitoroval ohrožené děti a prokazatelně koordinoval, případně vytvářel podmínky pro preventivní aktivity ve svém správním obvodu. V rámci kritéria 7b) je požadováno, aby OSPOD spolupracoval v rámci preventivních aktivit s dalšími fyzickými osobami, právníckými osobami a orgány veřejné moci, zejména s orgány územní samosprávy, pověřenými osobami, poskytovateli sociálních služeb, zástupci škol a školských zařízení, s Policií ČR, PMS, soudem, státním zastupitelstvím, poskytovateli zdravotních služeb, případně fyzickými osobami, právníckými osobami a orgány veřejné moci zúčastněnými na péči o ohrožené děti podle místních potřeb a podmínek.

Vhodnými platformami sloužícími k rozvoji multidisciplinární spolupráce na úseku SPO jsou *komise pro sociálně-právní ochranu dětí*, které zřizuje na základě § 38 zákona o SPOD starosta ORP jako zvláštní orgán obce pro otázky prevence a ochrany práv dětí ve spádové oblasti obce. Členy zmíněné komise mohou být členové obecního zastupitelstva, fyzické osoby, které spolupůsobí při SPO, zejména pedagogičtí pracovníci, psychologové, zdravotničtí pracovníci, zástupci pověřených osob, občanských sdružení, církví a jiných právníckých nebo fyzických osob.

Obdobně zřizuje hejtman kraje na základě § 38a zákona o SPOD *PS na úseku sociálně-právní ochrany*. PS tvoří odborníci působící v oblasti SPO. Zejména jde o odborníky z oboru pediatrie, psychologie, pedagogiky, zástupce obcí, pověřených osob, poskytovatelů sociálních služeb, škol a školských zařízení, poskytovatelů zdravotních služeb, orgánů policie, státních zastupitelství, zaměstnance krajských úřadů a OÚ ORP zařazené k výkonu SPO.

Opatření se nepojistných dávkových systémů týká jen omezeně, neboť tyto systémy jsou koncipovány jako jednotné na celém území státu. Krajským pobočkám a kontaktním pracovištím ÚP ČR poskytuje MPSV metodickou podporu, o dislokaci personální a finanční podpory do oblastí zatížených negativními sociálními jevy nerozhoduje.

Opatření ASZ naplňuje v rámci KPSVL. V roce 2017 přistoupily ke spolupráci další lokality – Desná, Havlíčkův Brod, Rotava, Smržovka, Valašské Meziříčí a Písek, v nichž jsou ve spolupráci s ASZ vytvářeny strategické plány sociálního začleňování.

Žádný z operačních programů Ministerstva životního prostředí (dále jen "MŽP") není přímo zaměřený na oblast sociálního začleňování, při jejich vytváření byl nicméně respektován princip partnerství, byla dána příležitost širokému spektru různých organizací i jednotlivců k uplatnění připomínek. Zástupci neziskových organizací, včetně například odborů, mají příležitost účastnit se implementace programů prostřednictvím monitorovacích výborů. Veškerá podporovaná opatření jsou nediskriminačního charakteru. Primární cíle Operačního programu Životní prostředí 2014–2020 jsou zaměřeny na zlepšování kvality životního prostředí.

Kromě toho však programy přispívají ke „zvýšení ekonomické, sociální a územní koheze“ (Programový dokument Operačního programu Životní prostředí 2014–2020). Součástí Operačního programu Životní prostředí 2014–2020 je kapitola Horizontální zásady, v rámci které je zajištěn udržitelný rozvoj, rovné příležitosti a zákaz diskriminace, rovnost mezi muži a ženami. Osvěta v oblasti sociálního začleňování je rovněž součástí vzdělávání v rámci místní Agendy 21.

MV zajišťuje metodickou podporu regionů v oblasti zvýšení bezpečnosti v SVL v rámci Programu PK, kde pro přípravu projektů prevence kriminality obcí a krajů je k dispozici konzultant MV (více viz opatření 3.8h). Další podporu a informace mohou obce a kraje také čerpat na webu www.prevencekriminality.cz.

V rámci realistického informování a posilování informovanosti o problematice sociálního vyloučení ve státní správě pověřený náměstek ministra vnitra pro řízení sekce legislativy a státní správy a sekce veřejné správy již od roku 2015 zajišťuje přípravu, řízení a koordinaci činností meziresortní Pracovní skupiny pro řešení problematiky SVL. V roce 2017 proběhla dvě jednání meziresortní Pracovní skupiny (24. února a 12. září). V rámci prvního jednání byl diskutován problém sociálního bydlení, představen model fungování sociální ubytovny. Dále byla řešena finanční gramotnost v SVL, a to již i v rámci vzdělávání na školách. Opatření jsou zaměřena na vzdělávání, bydlení, dluhy, zaměstnanost, bezpečnost, podporu rodin, sociálních služeb a sociální práce, zdraví a koncepčního řešení sociálního vyloučení. Na druhém jednání byla řešena problematika podpory sociálního bydlení a nevyhovujícího bydlení s dopadem na děti. Dále bylo pracovní skupinou doporučeno MPSV pokračovat v tvorbě metodiky Sociální práce v sociálním bydlení. V rámci jednání byla řešena aplikace § 33d zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi umožňující vyhlášení oblasti se zvýšeným výskytem sociálně nežádoucích jevů.

Odbor veřejné správy, dozoru a kontroly MV vykonává dle příslušných ustanovení zákonů o územních samosprávných celcích dozor nad vydáváním a obsahem obecně závazných vyhlášek územních samosprávných celků a usnesení, rozhodnutí a jiných opatření jejich orgánů jen v jejich samostatné působnosti a z hlediska jejich zákonnosti.

V souvislosti s Akčním plánem Strategie boje proti sociálnímu vyloučení provádí od roku 2016 odbor veřejné správy, dozoru a kontroly MV posuzování pravidel pro přidělování obecních bytů. Pravidla pro přidělování obecních bytů, zjištěná v rámci kontrolní činnosti MV, jsou posuzována po obsahové stránce z pohledu případné diskriminace a možnosti omezení přístupu k bytům. Důležitým aspektem celé problematiky je skutečnost, že obce nemají povinnost vydat pravidla pro přidělování obecních bytů.

V roce 2017 bylo provedeno 116 kontrol samostatné působnosti obcí, při nichž byla zjištěna pravidla pro přidělování bytů ve vlastnictví obce u šestnácti obcí. Jedna obec zaslala dobrovolně návrh pravidel pro přidělování bytů a zásad pro přidělování bytů zvláštního určení ke kontrole ještě před jejich schválením.

Některé obce mají dvoje i troje pravidla pro přidělování obecních bytů, kdy se jedná např. o obecná bytová pravidla, o pravidla pro přidělování bytů zvláštního určení a pravidla pro přidělování rodinných domů. Při posuzování zákonnosti pravidel byl zjištěn jejich rozpor se zákonem v 10 případech. V 7 případech došlo ze strany obcí k dobrovolnému zjednání nápravy (ve třech případech obec zrušila pravidla pro přidělování bytů bez náhrady). Zbývající případy jsou v současnosti v řešení.

V případě konstatování rozporu pravidel pro přidělování bytů ve vlastnictví obce se zákonem je obcím ze strany MV poskytována metodická pomoc, a to jak při aktualizaci těchto pravidel nebo při tvorbě zcela nových pravidel.

Ani v jednom případě nebylo zjištěno, že by obce přistupovaly k diskriminaci žadatelů o byt na základě národnosti či rasy. Nejčastěji obce ve svých pravidlech znemožňují žadateli o přidělení obecního bytu zařazení na seznam uchazečů,

- pokud není občanem České republiky – tato podmínka odporuje čl. 39 Smlouvy o založení Evropského společenství, který upravuje volný pohyb pracovníků uvnitř Evropského společenství, vč. požívání všech práv a výhod,
- pokud se stane dlužníkem vůči obci – tato plošně formulovaná podmínka může být diskriminační, protože žadatel může tyto dluhy obci řádně splácet nebo se domáhat u soudu jejich neexistence,
- tím, že pro bytovou komisi nebo organizační článek obecního úřadu stanoví kompetenci vyřazovat žádosti ze seznamů žadatelů o byt; pokud obecní byt přiděluje např. rada obce nebo její starosta, může žádosti ze seznamu o přidělení obecního bytu vyřazovat zase pouze rada obce nebo starosta.

Obecně je nutno k plošně stanoveným podmínkám, jejichž nesplnění má za následek nezařazení žádosti na seznam žadatelů o byt, tedy i jejich řádné projednání, zdůraznit, že tyto podmínky jsou v případě občanů obce, vlastníků nemovitostí na území obce a trvale žijících cizinců na území obce v rozporu s § 16 a § 17 zákona o obcích. Obcím je tedy doporučováno, aby stanovovaly co nejméně plošných podmínek a veškeré podané žádosti posuzovaly individuálně.

Závěrem je nutné uvést, že základní pravidla pro rovný, tedy nediskriminační přístup k bytovému fondu obcí jsou uvedena v Doporučení pro obce a města pro předcházení tvorby a rozšiřování SVL se zdůrazněním na zajištění potřeby bydlení, která jsou mj. zveřejněna na webových stránkách Veřejné ochránkyně práv.

Tato doporučení srozumitelnou formou poskytují základní informace, které jistě využijí mnohé obce při přípravě pravidel přístupu obyvatel k obecnímu bytovému fondu. V jiných případech se pracovníci MV nesetkali s obecně závaznou vyhláškou či jiným aktem obce, kterými by výslovně a konkrétním způsobem dopadal na osoby sociálně vyloučené či osoby, jimž sociální vyloučení hrozí.

V rámci zajištění a podpory vzájemné spolupráce aktérů veřejné správy a ostatních subjektů odbor veřejné správy, dozoru a kontroly MV v roce 2017 připravil a distribuoval obcím metodická doporučení k tvorbě obecně závazných vyhlášek č. 5 - **Tvorba obecně závazných vyhlášek (práva a povinnosti obcí v oblasti regulace hazardních her)**, č. 6 - **Tvorba obecně závazných vyhlášek (stanovení školských obvodů spádových mateřských a základních škol)** a č. 7 **Metodické doporučení k postupu obce v případě konání akce typu technoparty.**

Tato metodická doporučení zpracovaná v součinnosti s ostatními ministerstvy a Kanceláří veřejné ochránčyně práv se věnují nejen problematice tvorby obecně závazných vyhlášek, ale obsahují i podrobné informace o problematice patologického hráčství, segregaci ve školství či zajišťování veřejného pořádku.

Dále byl dne 17. prosince 2014 ministrem pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu Mgr. Jiřím Dienstbierem jmenován na základě návrhu ministra vnitra členem Výboru pro spolupráci se samosprávami RVZRM vedoucí oddělení dozoru odboru veřejné správy, dozoru a kontroly Ing. Bc. Miroslav Veselý. V průběhu roku 2017 se zástupce MV zúčastnil jednoho jednání tohoto výboru (19. října 2017), v rámci kterých byla řešena mimo jiné problematika dopadů novely zákona o příspěvcích v hmotné nouzi, příprava metodiky k vydání opatření obecné povahy, ale rovněž i fungování jednotlivých resortů ve vztahu ke Strategii či aktivity realizované ASZ v oblasti systémových opatření a v jednotlivých regionech

MPO plní průběžně úkoly spojené se zlepšením sociálních podmínek občanů jednotlivých krajů zejména prostřednictvím zmocněnce vlády pro Moravskoslezský a Ústecký kraj. Podílí se rovněž na zajišťování podpory regionů (zejména metodické a finanční) k vytváření sociálně začleňujících politik. Výzvy vyhlašované v rámci OPPIK obsahují bodové zvýhodnění projektů s místem realizace v okresech vykazujících podíl nezaměstnaných osob vyšší, než je průměrný podíl za ČR (posuzováno dle údajů zveřejněných MPSV za poslední měsíc před vyhlášením výzvy).

Krajským pobočkám a kontaktním pracovištím ÚP ČR metodickou podporu poskytuje MPSV; opatření se nepojistných sociálních dávek týká jen omezeně.

V rámci pomoci spolupracuje ÚP ČR s ASZ, která obcím a městům pomáhá při mapování a detailním poznávání problémů SVL a jejich obyvatel, při přípravě a nastavování dlouhodobějších procesů pro jejich řešení a při získávání financí na tyto postupy.

MPSV již v roce 2016 byly vyhlášeny výzvy na podporu regionů - výzva č. 03_16_048 na podporu integrovaných nástrojů ITI (Integrované územní investice) a č. 03_16_049 na podporu integrovaných nástrojů IPRÚ (Integrované plány rozvoje území), které se zaměřují na podporu sociálního začleňování v území metropolitních oblastí v rámci ITI a IPRÚ. Prostřednictvím výzev č. 03_15_007 a 03_15_008 mohou kraje a hlavní město Praha realizovat regionální systémová opatření prostřednictvím aktivit těchto výzev. V rámci IP 2.3 OPZ Výzvy pro MAS na podporu strategií Komunitně vedeného místního rozvoje č. 03_16_047 bude podporována spolupráce lokálních partnerů na trhu práce. Dále je poskytována metodická podpora nositelům SCLLD (MAS) - konzultace, metodické dny, číslované informace.

Opatření: 4.2.b Podporovat spolupráci sociálních pracovníků sociálních služeb, služeb pro rodiny, mládež a děti, sociálních pracovníků obcí, sociálně právní ochrany dětí, Úřadu práce ČR, Probační a mediační služby ČR, výchovně vzdělávacích a dalších institucí za účelem prevence i komplexního řešení nepříznivé sociální situace osob.

Gestor: MPSV, ÚP ČR, MZ, MV, MŠMT, MŽP, obce, ve spolupráci s MMR

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

Spolupráce subjektů je nastavena a dochází k mírným úpravám podle požadavků z praxe - je plněno průběžně. Projekt Systémová podpora profesionálního výkonu sociální práce II se v rámci jedné své klíčové aktivity – Posílení kompetencí sociálních pracovníků – zaměřuje na další vzdělávání sociálních pracovníků, a to všech pracovníků s různým zaměřením na klienty. Prostřednictvím vytvoření platformy pro setkávání sociálních pracovníků (konference, školy, semináře, workshopy) probíhá vzdělávání v oblasti sociální práce a inovací, sdílení dobré, ale i špatné praxe. Dochází tak ke zvyšování odborných kompetencí sociálních pracovníků a významně je podporováno interpersonální síťování bez ohledu na oblast působení sociálních pracovníků. Další aktivitou projektu je podpora multidisciplinárního přístupu sociální práce na základě pilotního ověření modelu multidisciplinárního přístupu na vybraných pracovištích v rámci ČR, aktivity vedoucí k definování profesní identity sociálního pracovníka v multidisciplinárním týmu, podpora a vyhodnocení. Aktivita je realizovaná průběžně, a to v letech 2017–2020.

MPSV se podílelo na přípravě systémového projektu z ESF Koordinace opatření na podporu sladění pracovního a rodinného života na úrovni krajů, který byl spuštěn v roce 2017. Jeho cílem je zlepšit koordinaci místních a celostátních politik na podporu rodin, a tím podpořit či vytvořit na regionální úrovni příznivé podmínky pro fungování rodin. V rámci projektu má vzniknout celorepubliková platforma tvořená ze zástupců krajů za účelem prohloubení spolupráce mezi MPSV, kraji a obcemi. Současně v každém kraji vznikla regionální platforma složená z relevantních aktérů (zástupci neziskového sektoru, zaměstnavatelů, poskytovatelů služeb péče o děti apod.) za účelem zlepšení spolupráce mezi těmito aktéry v oblasti podpory rodin v rámci každého kraje, ale i mezi kraji navzájem.

Dne 1. 6. 2017 nabyl účinnosti zákon č. 98/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, který má za cíl pomoci řešit obchod s chudobou a segregaci potřebných v substandardních formách bydlení (ubytovnách, nebytových prostorách). Návrh podporuje sepětí příjemce dávky s obcí, podmiňuje výplatu dávek sociální prací a aktivitou při hledání vhodného, standardního bydlení. Zároveň prohlubuje spolupráci mezi ÚP ČR a úřady obcí v přenesené působnosti při řešení bytové situace příjemců dávek, ale i dalších osob.

ASZ podporuje spolupráci na území prostřednictvím lokálních partnerství coby základní platformy pro spolupráci v rámci KPSVL a přípravu a realizaci SPSZ. Jedná se o uskupení všech aktérů relevantních pro řešení problematiky sociálního vyloučení. Patří sem tedy zejména zástupci místní samosprávy, orgánů státní správy v přenesené i samostatné působnosti, škol, neziskových organizací, zaměstnavatelů, příslušníci dotčených cílových skupin i široké veřejnosti. Základní pracovními prostředím partnerství jsou tematické pracovní skupiny (nejčastěji se jedná o pracovní skupiny pro rodinnou politiku, pro prevenci rizikového chování a kriminality, pro zaměstnanost, pro bydlení, pro zdraví, vzdělávání), v nichž jsou zastoupeni klíčoví aktéři v daném území.

V rámci nástrojů MŽP není a priori uplatněna přímá spolupráce či podpora osob v nepříznivé sociální situaci, avšak tato problematika je součástí širšího uplatňování principů udržitelného rozvoje – místní Agendy 21. Místní Agenda 21 je podporována a pravidelně sledována prostřednictvím pracovní skupiny RVUR i orgánů MŽP. Jejimi hlavními prvky jsou strategické řízení, aktivní a partnerský přístup a systémové směřování k udržitelnému rozvoji. MŽP také každoročně vyhláší výzvy v rámci Programu na podporu projektů NNO, v jehož rámci je každoročně uznatelným osobním nákladem podpora dobrovolnické práce organizované dle zákona o dobrovolnické službě.

MZ realizuje v souladu s vládním úkolem č. 76/06, doporučením Republikového výboru pro prevenci kriminality a doporučením Evropské komise a Světové zdravotnické organizace Národní akční plán prevence dětských úrazů na léta 2007–2017. Spolupráce na realizaci Národního akčního plánu probíhá mezirezortně. MZ plnilo úkoly například prostřednictvím Krajských hygienických stanic, a to formou pořádání konferencí, výuky dopravní výchovy a veřejných akcí (Dny zdraví, Týden mobility). Rovněž organizace v působnosti krajů a orgány samosprávy (města a obce) a organizace v působnosti měst a obcí podávají žádosti o dotace ve vybraných dotačních programech realizovaných MZ, např. Program vyrovnávání příležitostí pro občany se zdravotním postižením.

Odpovědnost za vytváření koncepce a koordinaci preventivní politiky má meziresortní orgán **Republikový výbor pro prevenci kriminality**. Jde o meziresortní iniciační, koordinační a metodický orgán zřízený při MV. Předmětem činnosti Republikového výboru je **vytváření koncepce preventivní politiky vlády České republiky na meziresortní úrovni a její konkretizace na úrovni místní**.

Jednou z významných priorit zůstává prevence kriminality a zvýšení bezpečí v sociálně vyloučených komunitách. Předsedou Republikového výboru je ministr vnitra, výkonným místopředsedou je 1. náměstek ministra vnitra. Dalšími členy jsou zástupci MF, Ministerstva obrany (dále jen „MO“), MPSV, MSp, MŠMT, MV, MZ, Nejvyššího státního zastupitelství, GŘ VS ČR, Institutu pro kriminologii a sociální prevenci, PP České republiky, PMS, RVZRM, RVKPP a Soudcovské unie České republiky. Jednání se pravidelně účastní zástupci krajů.

Na pravidelných jednáních Republikového výboru byly projednávány materiály členů tohoto výboru, které předkládaly vládě ČR, resortní strategie a koncepce týkající se nebo zahrnující oblast prevence kriminality, zákony dotýkající se prevence kriminality, podklady pro plnění společných úkolů, výsledky řešených výzkumných úkolů, metodické pokyny jednotlivých resortů, informace o resortních dotačních politikách a dále pak aktuální dílčí problematiky. Tematicky byla jednání zaměřena především na **zkvalitnění péče o ohrožené děti, pomoc obětem trestných činů, bezpečnostní problematiku SVL, prevenci předlužování, probační programy, recidivu a resocializaci vězňů**.

Byly projednávány přípravné práce k realizaci individuálních preventivních projektů systémového charakteru.

MV v roce 2017 v rámci Strategie pro práci Policie ČR ve vztahu k menšinám pro období let 2015 – 2017 pokračovalo v plnění úkolu implementace vzdělávacího kurzu s prvky zážitkové pedagogiky do vzdělávacího systému Policie ČR. Toto opatření reflektuje potřebu MV a Policie ČR pružně reagovat na ekonomické, kulturní a sociální změny v České republice, kdy zvýšený počet cizinců, migrantů a příslušníků menšin na území ČR klade zvýšené nároky na práci příslušníků Policie ČR. Právě zážitková pedagogika vhodně umožňuje, na základě vlastního prožitku, porozumět cizím kulturám, pracovat s vlastními předsudky a stereotypy. Mimo to, absolvent kurzu s prvky zážitkové pedagogiky získá základní informace ke specifikům menšin, vzorcům jejich jednání a chování. Cílem kurzu bude mj. naučit policisty přiměřeně komunikovat a jednat s lidmi v rozmanitých situacích vyplývajících z výkonu služby.

Vyšší policejní škola a Střední policejní škola MV v Holešově se od roku 2007 intenzivně zabývá realizací vzdělávání a integrací příslušníků národnostních menšin do společnosti s cílem tyto příslušníky připravit pro práci u Policie ČR, dalších bezpečnostních sborů či ve státní správě. V rámci operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost v oblasti podpory 1.2 – Rovné příležitosti dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami realizovala dva projekty: 1. Příprava a výběr žáků z národnostních menšin na Vyšší policejní škole a Střední policejní škole (dále jen „VPŠ a „SPŠ“) MV v Holešově a 2. Vzdělávání žáků národnostních menšin na VPŠ a SPŠ MV v Holešově. Pětiletá udržitelnost projektu Příprava a výběr žáků z národnostních menšin na VPŠ a SPŠ MV v Holešově byla 30. června 2017 ukončena. Na základě rozhodnutí ředitele školy a 1. náměstka MV se v klíčových aktivitách realizovaného projektu nadále pokračuje.

Jedná se zejména o klíčové aktivity:

- vytipování vhodných uchazečů ke vzdělávání;
- příprava na přijímací řízení.

Projekt Vzdělávání žáků národnostních menšin na Vyšší policejné škole a Střední policejní škole MV v Holešově je nadále realizován v rámci udržitelnosti. Cílovou skupinou jsou žáci z národnostních menšin, z nichž někteří pochází ze sociálně vyloučeného prostředí.

V průběhu projektu bylo vytvořeno a realizováno několik kurzů pro pedagogické pracovníky s cílem zvýšit jejich kompetence při začleňování dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do hlavního vzdělávacího proudu. V rámci projektu se realizuje spolupráce se základními školami a školskými zařízeními, s úřady práce, pedagogicko-psychologickými poradnami, preventivně informačními skupinami Policie ČR, se správou uprchlických zařízení MV, odbory školství a odbory sociálních věcí jednotlivých krajských úřadů a městských úřadů, koordinátory pro národnostní menšiny jednotlivých krajských úřadů, řadou neziskových organizací.

V roce 2017 se na „VPŠ a „SPŠ“ MV v Holešově vzdělávalo celkem 39 žáků z 11 národnostních menšin. Úspěšným ukončením středního odborného vzdělávání vykonáním maturitní zkoušky se vytváří vhodné podmínky pro vstup a udržení se na trhu práce. Všechny aktivity související se vzděláváním žáků z národnostních menšin jsou plně hrazeny z rozpočtu školy.

Projekty naplňují cíle Strategie, zejména kapitolu 3.4 Podpora rovného přístupu ke vzdělávání.

Sociální práce s klienty DHN je dána zákonem o pomoci v hmotné nouzi. Sociální práce ÚP ČR je provázána se sociální prací na obcích prostřednictvím Standardizovaného záznamu sociálního pracovníka. Je nastavena spolupráce s obcemi v předávání si informací, které jsou dány ustanoveními v zákoně, tzn. zahájení sociální práce s cílem nalézt pro klienta standardní bydlení, který je v nestandardní formě (ubytovací zařízení, jiný než obytný prostor).

ÚP ČR ve spolupráci s PMS ČR nebo kurátorem pro dospělé na sociálních odborech obcí, pomáhá zejména osobám po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody možným poskytnutím dávky mimořádné okamžité pomoci dle ustanovení v zákoně o pomoci v hmotné nouzi.

Spolupráce ÚP ČR dále probíhá také s příslušnými OSPOD při vyhodnocení nejen podmínek nároku na DHN, tzn. také při poskytnutí mimořádné okamžité pomoci na nezbytné náklady související se vzděláním a zájmovou činností nezaopatřeného dítěte a na zajištění nezbytných činností souvisejících se sociálně – právní ochranou dětí.

Opatření: 4.2.c Podpora specifickým programům a projektům řešící eskalaci sociálního napětí na místní úrovni.

Gestor: MPSV, ASZ, MV, MMR, MPO, MSp a další rezorty

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

Opatření je ze strany MPSV plněno průběžně, podpora specifickým programům je zajišťována ASZ. Spolupráce vybraných kontaktních pracovišť ÚP ČR a obcí je realizována v rámci projektů předložených ASZ.

ASZ se v roce 2017 zaměřila také na řešení komplexních problémů kvality bydlení, sousedských vztahů včetně bezpečnosti a pocitu bezpečí na úrovni bytových domů a čtvrtí se zvýšeným výskytem negativních jevů souvisejících s tzv. obchodem s chudobou (časté stěhování obyvatel, finanční problémy společenství vlastníků jednotek nebo bytových družstev způsobených dluhy majitelů bytů nebo členů družstev za správu domu a odebírané služby, špatný stav domů a bytů, vandalizmus, výskyt kriminality). Participativně se zapojením místních obyvatel, zástupců společenství vlastníků jednotek (dále jen „SVJ“) a dalších aktérů byly provedeny dva výzkumy (vybrané domy na sídlišti Kamenná v Chomutově a sídliště Stovky v Mostě) analyzující situaci, které jsou a dále budou využívány na místní úrovni při koordinaci místních aktérů (město, neziskové organizace, společenství vlastníků/bytová družstva, zástupci obyvatel, obecní a státní policie apod.) v lokalitě s cílem zlepšit sousedské vztahy, bezpečnostní situaci a zajistit plnění funkcí SVJ a bytových družstev při správě domu a pozemku. Vybrané závěry jsou využívány také při diskuzích o souvisejících politikách na centrální úrovni.

V roce 2017 ASZ pokračovala v realizaci Kampaně proti rasismu a násilí z nenávisti (dále „Kampaň“). Jednou z aktivit, realizovaných v rámci Kampaně, bylo o sdílení dobré praxe prostřednictvím portálu www.dobrepraxe.cz. V březnu 2017 proběhla mezinárodní konference v Praze k přenosům a sdílení dobré praxe.

Další aktivitou realizovanou v roce 2017 byla mediace ve školách. Celkem bylo do aktivity zařazeno 10 škol a proškolení v mediaci získalo dvacet učitelů a osmdesát peerů - dětí. Za velmi úspěšné je možno považovat mediační kauzy, které mají pozitivní dopad do komunit. Tyto pilotní aktivity budou dále realizovány v roce 2018, po roce 2019 je záměrem jejich rozšíření do dalších deseti krajů.

V roce 2017 byla dokončena metodika mediální dílny, což je webové prostředí, které otevírá debatu o toleranci a jejich hranicích, viz dilna.mistoprovsechny.cz

V rámci Hatefree culture bylo v regionech registrováno 280 hate free zón, míst, kde osoby která chtějí dát svým návštěvníkům najevo, že se lidé u nich nemusí bát nenávistných a násilných útoků. Součástí aktivit Hatefree culture byly tematické besedy zabývající se širokým spektrem oblastí sociálního vyloučení. V rámci Hate free zpráv probíhala moderovaná diskuze k tématům na Facebooku se sledovaností cca 50 tis osob denně.

MV dlouhodobě a systémově podporuje specifické projekty zvyšující bezpečí v sociálně vyloučených lokalitách a to jak finanční podporou, tak vydáváním metodik, pořádáním seminářů a konferencí (viz opatření 3.8.h – projekt APK, Projekt Domovník, Bezpečná lokalita apod.).

Projekt APK, který zvyšuje bezpečí v SVL, působí preventivně proti extremismu a motivuje samosprávy i občany k pozitivnímu hledání řešení problémů, je úspěšně realizován MV v celé ČR především v rámci Programu PK (více k projektu u opatření 3.8.h.).

Dalším projektem, který se problematikou de-eskalace sociálního napětí na místní úrovni zabývá je projekt „Zavádění policejních specialistů pro práci s minoritní skupinou Romů v sociálně vyloučených lokalitách“, reg. č.: NF-CZ14_PDP-6-005-01-201“ financovaný z Norských finančních mechanismů (blíže viz kap. 2a).

MV vyhlásilo dne 6. prosince 2016 výzvu k zaslání žádostí o poskytnutí dotace z dotačního programu Bezpečnostní dobrovolník v roce 2017. Obce, které měly zájem se do programu zapojit, mohly MV zasílat do 31. ledna 2017 žádosti o státní účelovou dotaci, a to až do výše 100 % nákladů na realizaci projektu na území obce³². Dobrovolníci se v minulém roce zapojovali zejména v rámci BESIP (hlídání přechodů pro chodce) a při preventivních akcích pro občany. Cílem projektu je podpora dobrovolnické činnosti obyvatel obcí a širšího zapojení veřejnosti do zabezpečování místních záležitostí veřejného pořádku.

³² Do konce roku 2016 byly projekty v rámci programu Bezpečnostní dobrovolník dotovány v 10 obcích: Český Těšín, Praha, Kroměříž, MČ Praha 7, Ostrava – MO Mariánské Hory a Hulváky, MO Pardubice III, Nový Jičín, Rumburk, Strakonice, Stříbro. Projekty jsou hodnoceny jednoznačně pozitivně.

V rámci zvyšování povědomí o rizicích spojených s produkcí metamfetaminu (kontaminace obytných prostor, únik zdraví škodlivých plynů a nebezpečí exploze), uspořádala Národní protidrogová centrála tiskovou konferenci za účasti policejního prezidenta. Na konferenci bylo prezentováno spuštění webové platformy <http://mapavarenapestiren.cz/#7/49.820/15.475>, kde jsou zveřejňována místa a počty odhalených varen pervitinu a pěstíren psychoaktivního konopí s detailem zobrazení na katastrální území obce. Cílem je upozornit širokou veřejnost na rozsah nelegální výroby omamných a psychotropních látek v ČR a s ním spojených negativních zdravotních a ekologických dopadů.

MV, odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality, realizuje projekt „Koncepce rozvoje dobrovolnictví v České republice s akcentem na zajištění regionální a oborové dostupnosti dobrovolnictví v podobě dobrovolnických center“ (reg. č.: CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_029/0003724). Realizace projektu je v době od 1. září 2016 do 31. srpna 2020.

Projekt se zaměřuje na profesionalizaci podpory a koordinovaného využívání dobrovolníků především v oblasti sociální integrace, a to u těch organizací, které dobrovolníky nabírají, připravují a vysílají dále pro klienty cizí anebo své. Hlavním cílem je co nejširší zapojení dobrovolníků a dobrovolnických organizací, důraz na jejich spolupráci, síťování, vyzdvihnutí významu všech veřejně prospěšných dobrovolnických činností a posílení uznání dobrovolníků a dobrovolnictví ve společnosti obecně.

Projekt se dále zaměřuje na zvýšení dostupnosti dobrovolnictví, širší zapojení dobrovolníků do dobrovolnických aktivit, lepší koordinaci, profesionalizaci a zefektivnění poskytování služeb dobrovolnictví na celém území České republiky. Zkvalitnění práce s dobrovolníky a s pracovníky dobrovolnických organizací a dobrovolnických center, poskytování vzdělávání, odborné, profesionální a koordinované podpory. Projekt klade důraz na metodicky jednotné a plošné poskytování služeb dobrovolnických center v rámci zvyšování kvality a dostupnosti služeb neziskových organizací v České republice.

Dále MV poskytuje v rámci aplikace zákona č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě), ve znění pozdějších předpisů konzultace NNO i místní samosprávě o možném využívání tohoto zákona.

V průběhu roku 2017 PMS v rámci soudních okresů, ve kterých je problematika sociálního napětí identifikována jako aktuální, přispívala ke zmírnění sociálního napětí prostřednictvím případové práce, při níž uplatňovala multidisciplinární přístupy a restorativní programy. V této souvislosti pracovníci středisek spolupracovali s justičními složkami, poskytovateli sociálních a dalších služeb a dalšími státními složkami. Na místní úrovni probíhala rovněž spolupráce PMS s terénními pracovníky ASZ a pracovníky vytvářející síť spolupracujících subjektů (působící v rámci projektu realizovaného MPSV).

PMS podpořila realizaci projektu ASZ cíleného na zavádění a rozvoj mediací na školách, zejména pak v lokalitách ohrožených eskalací sociálního vyloučení. Projekt je realizován ve vybraných školách Ústeckého (Krásná Lípa, Jiříkov, Rumburk, Vansdorf) a Moravskoslezského kraje (Karviná). V rámci tohoto projektu proběhne na 10 školách v ČR pilotáž zavedení mediace a peer mediace jako techniky řešení konfliktů. Vybraní učitelé i žáci projdou mediačním výcvikem, vedení škol a sborovny budou podpořeny školením a supervizí.

V rámci aktivity bude vytvořena také „Mediální dílna“ – online prostředí pro práci ve školních týmech, které podporuje diskuzi, reflexi a kultivaci postojů žáků druhého stupně ZŠ v tematice tolerance vůči odlišným sociálním skupinám. Nezisková organizace, která bude dodavatelem služeb, zařadí metodiku implementace školní mediace do svého portfolia. Mediální dílna bude v provozu po dobu min. 5 let.

V roce 2017 byla vládou ČR schválena Koncepce rozvoje probace a mediace do roku 2025, která v rámci specifického cíle 1.4 - Integrovat pachatele do života ve společnosti plánuje zajistit postupné zavedení specializovaných pracovišť PMS – programových center, která budou na úrovni soudních krajů zajišťovat místně dostupnou nabídku programů odpovídajících specifickým potřebám pachatelů.

Schválením Koncepce a záměru vybudovat programová centra bylo vytvořeno východisko pro jejich zavádění v ČR. Příprava na vznik a zahájení provozu čtyř programových center v roce 2019 je předmětem již schváleného akčního plánu Koncepce rozvoje probace a mediace pro rok 2018.

Do praxe programových center budou postupně zavedeny standardizované programy pro pachatele, včetně postupů hodnocení jejich účinnosti při výkonu probace. Jednat se bude o:

- program zaměřený na změnu postoje pachatele k trestné činnosti (*ZZZ – Zastav se, zamysli se, změň se*);
- program snižující projevy agrese v chování (*Proti násilí*);
- program zvyšující odpovědnost pachatele vůči oběti trestného činu;
- program vedení nezodpovědných řidičů k bezpečnému chování za volantem.

Dále upozorňujeme, že v rámci projektu *Křehká šance II* (OP Zaměstnanost – Sociální začleňování a boj s chudobou, CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_029/0002257), spolupracuje PMS s Vězeňskou službou v rámci klíčové aktivity *Rozvoj restorativní praxe*. Cílem této aktivity je propojení zájmů a potřeb místní samosprávy, veřejnosti a věznic v oblastech, které by mohly účinně podpořit odborné způsoby zacházení s vězněnými osobami připravujícími se na možnost propuštění a přispěly by ke zvýšení pocitu bezpečnosti veřejnosti při návratu vězné osoby na svobodu (spolupráce věznic s orgány místní samosprávy a jejich útvary, neziskovými organizacemi, potenciálními zaměstnavateli a zástupci regionálních podnikatelských subjektů).

MPO uvedené opatření plní podporou malých a středních podniků prostřednictvím vyhlášeného národního programu **Záruka 2015 až 2023, Programu Inostart a Operačním programem Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost 2014–2020**.

Podpora MPSV je uskutečňována prostřednictvím výzev v rámci KPSVL, viz např. výzva č. 03_16_052 se zaměřením na SVL, která byla vyhlášena v lednu 2017. Taktéž v rámci IP 2.3 OPZ Výzvy pro MAS na podporu strategií Komunitně vedeného místního rozvoje č. 03_16_047 jsou prostřednictvím výzev MAS podporovány aktivity směřující k sociálnímu začleňování a prevenci sociálního vyloučení.

Mimořádné situace ve výskytu přenosných onemocnění ve vazbě na sociálně slabou populaci řeší Krajské hygienické stanice na celém území ČR. S ohledem na aktivity a doporučení Evropského střediska pro prevenci a kontrolu nemocí (ECDC) k problematice zdraví romské populace může být v rámci prohloubení preventivní péče o zdraví osob ve vyloučených lokalitách přijat návrh provádět cílenou kontrolu proočkovanosti dětí ze sociálně slabých rodin, případně jiná opatření dle aktuální situace.

1.12 Plnění opatření v oblasti posilování sociální soudržnosti

Proces sociálního vyloučení se vždy dotýká celé společnosti; jedním z jeho negativních rysů je závažné narušení společenské soudržnosti. Sociální soudržnost označuje stav sdílené identity, loajality a solidarity ve společnosti. Vyjadřuje schopnost společnosti zajistit dobré odpovídající životní podmínky všem svým členům. Soudržnost nevzniká prostou občanskou, prostorovou či teritoriální příslušností, nýbrž participací na sociálně ekonomické dynamice a správě věcí. Důležitými tématy v této oblasti je mezigenerační solidarita, vnímání sociálně vyloučených osob veřejností, participace sociálně vyloučených či sociálním vyloučením ohrožených osob a také zapojení soukromého a občanského sektoru, které je důležité pro nastolení sociálního dialogu.

Cíl: Snižování sociálního napětí

Opatření: 4.3.a Podpora spoluúčasti občanů na řízení věcí veřejných včetně zapojování osob sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených;

Gestor: MPSV – metodiky a šíření dobré praxe

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

Podpora participativních metod práce s cílovou skupinou byla za MPSV. V roce 2017 zařazena do podporovaných aktivit v rámci výzvy č. 03_16_052, tato výzva byla vyhlášena v rámci KPSVL. Participativní metody práce s cílovou skupinou představují další možnost zapojování osob ohrožených sociálním vyloučením nebo sociálně vyloučených do prevence a do rozhodovacích procesů na místní úrovni s cílem angažovat je do definování a řešení problémů za použití kooperativního rozhodování. Participativní metody práce s cílovou skupinou navazují na realizaci komunitní sociální práce a činnosti komunitních center, mohou být kombinovány s jinými aktivitami výzvy č.52 a vhodným způsobem je doplňovat.

Z toho důvodu MPSV v roce 2017 zahájilo sérii jednání se zástupci participativních skupin lidí bez domova (zejm. ASLIDO, Chceme bydlet, Jako doma) na téma snižování prahů sociálních služeb pro lidi bez domova. V uplynulém roce proběhla celkem tři setkání. První setkání se konalo se zástupci participativních skupin lidí bez domova, na němž bylo upozorňováno na otázky komunikace, zapojování uživatelů do služeb, nastavení služeb, otázka závislostí, snižování hierarchičnosti, prosazování participace, gender mainstreaming.

Následné setkání proběhlo s významnými poskytovateli sociálních služeb pro lidi bez domova a zároveň členy Mezirezortní pracovní skupiny a zástupci MPSV (odbor inspekce sociálních služeb a odbor sociálních služeb). Třetí setkání se uskutečnilo v závěru roku a byly na něm zastoupeny všechny dotčené skupiny (participativní skupiny, zástupci poskytovatelů, členů Mezirezortní pracovní skupiny a zástupců MPSV). Byly zde probírány otázky komunikace, nastavení služeb a pravidel, využívání zpětné vazby od klientů, zapojování uživatelů do služeb (problematika peer pracovníků),

byla zmíněna i otázka závislostí a jako jeden z dalších podkladů k diskusi i zásluhovost. Všechna setkání byla velmi podnětná pro všechny zúčastněné a bude sloužit k další reflexi a zároveň i jako podnět k opětovným setkáváním, plánovaným na rok 2018.

Opatření: 4.3.b Zapojování občanského a soukromého sektoru do tvorby a implementace opatření na podporu sociální soudržnosti, včetně posilování společenské odpovědnosti zaměstnavatelů nebo rozvoje sociální ekonomiky;

Gestor: MPSV – metodiky a šíření dobré praxe

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

ÚP ČR opatření realizuje prostřednictvím PS a obecné spolupráce se zaměstnavateli. PS svou činností zabezpečují spolupráci na trhu práce mezi ÚP ČR, zaměstnavateli, odborovými organizacemi, družstevními orgány, městskými a obecními úřady, zaměstnavatelskými svazy, hospodářskou komorou a dalšími organizacemi a institucemi. Koordinují tak uplatňování státní politiky zaměstnanosti ve svém obvodu, vyjadřují se zejména ke zřizování společensky účelných pracovních míst, k vytváření míst pro veřejně prospěšné práce, k veřejné službě a k dalším opatřením APZ, k programům strukturálních a organizačních změn, k programům rekvalifikace a k organizaci poradenské činnosti vyjadřují se zejména ke zřizování společensky účelných pracovních míst, k vytváření veřejně prospěšné práce, k veřejné službě atd. Během roku se uskutečňují na úrovni krajských poboček nebo vybraných kontaktních pracovišť ÚP ČR pravidelná pracovní jednání PS. Na činnosti PS se podílejí kromě ÚP ČR také odborové orgány, zaměstnavatelé, městské a místní úřady a další orgány a instituce.

V případě rozvoje sociální ekonomiky, tj. v případě výzev na sociální podnikání vyhlášených v rámci prioritní osy 2 OPZ je zaměření výzev diskováno na pracovních skupinách, které předcházejí jednání programového partnerství (PROP), které následně tyto výzvy projednává a doporučuje je ke schválení (potřebnost těchto skupin vzešla z jednání PROP).

Opatření: 4.3.c V rámci probíhající důchodové reformy zohledňovat udržení mezigenerační spravedlnosti;

Gestor: MPSV

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

Prioritou MPSV je, aby důchodový systém zůstal i nadále stabilní a dlouhodobě finančně udržitelný. Proto všechny změny a jejich dopady musí být posuzovány komplexně, tzn. jednak z hlediska jejich vlivu na celý důchodový systém, ale i z hlediska jejich vlivu na jednotlivé důchodce. Snahou MPSV je, aby důchodci byli zabezpečeni důstojně, ale přitom musí výše důchodů zohledňovat i princip zásluhovosti, který je součástí českého důchodového systému, a zároveň musí být celý systém i do budoucna finančně stabilní, aby nebyly ohroženy nároky budoucích důchodců a byla tak zachována mezigenerační spravedlnost. Pokud jde konkrétně o rok 2017, byla např. schválena novela zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů (zákon č. 203/2017 Sb.), kterou byl do právní úpravy zaveden revizní mechanismus nastavení důchodového věku, čímž byly odstraněny nedostatky pouze mechanického nastavení důchodového věku a umožněno reagovat na změny vnějších podmínek v závislosti na očekávaném vývoji střední délky života při dosažení důchodového věku v jednotlivých generacích.

1.13 Plnění opatření v oblasti mainstreamingu sociálního začleňování

Mainstreaming sociálního začleňování znamená zahrnutí této agendy nejen do sociální politiky, ale i do politik vzdělávání, zdravotnictví, regionálního rozvoje, v oblasti kultury, spravedlnosti, financí, bezpečnosti a prevenci kriminality. Jeho nejvýraznější charakteristikou je změna přístupu, která usiluje o nadhled a širší chápání daného problému. Při plánování politik cílených na osoby ohrožené sociálním vyloučením a sociálně vyloučené do popředí vystupuje význam tzv. evidence based policy (politiky založené na důkazech). Mainstreaming vytváří proces tvorby politik založený na lepších informacích, v procesu politiky vede k větší transparentnosti a otevřenosti a prostřednictvím účinných konzultačních mechanismů podněcuje jak širší individuální a skupinovou participaci, tak synergický potenciál relevantních politik.

Cíl: Využívání evidence based přístupu při tvorbě politik a posilování informovanosti o problematice sociálního vyloučení

Opatření: 4.4.a Zvyšování analytické kapacity ve státní správě a samosprávě, ale i v neziskovém sektoru, zavedení stálé spolupráce státní správy a samosprávy s akademickou a výzkumnou sférou, realistické informování a posilování informovanosti o problematice sociálního vyloučení ve státní správě a samosprávě prostřednictvím vzdělávání pracovníků veřejné správy

Gestor: všechny resorty

Termín: průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

Obecně lze konstatovat, že většina projektů MPSV a jejich řešení na národní úrovni realizují rozsáhlé týmy z řad odborných referentů státní správy. Systematickou podporu analytické kapacity nevidujeme. Součástí soutěžní výzvy 03_17_071 je také podpora aktivit na rozvíjení a zkvalitnění výkonu činností sociální práce ve veřejné správě a zároveň se výzva také zaměřuje na mezioborovou a mezirezortní spolupráci při řešení situace osob.

Zvyšování kapacity veřejné správy pro evidence-based rozhodování v tématech týkajících se sociálního začleňování je jedním z cílů výzvy č. 124 (Podpora inovačního prostředí). V této výzvě jsou vymezeny čtyři základní oblasti. Datové platformy se zaměřují na identifikaci a využití datových zdrojů pro zvýšení efektivity subjektů veřejného, soukromého a neziskového sektoru, které je využívají při řešení sociálních problémů a měření impaktu. Znalostní platformy mají za cíl v dané tematické oblasti propojit experty z výzkumné sféry, veřejné správy se zástupci poskytovatelů služeb a používat datové zdroje a aplikace pro hodnocení impaktu používaných nástrojů a při formulaci doporučení pro tvorbu řešení a pro politická rozhodování založená na prokazatelných podkladech (evidence-based policy).

Akcelerátory a inkubátory podporují maximalizaci sociálního a ekonomického impaktu projektů s inovačním řešením a jejich propojení s veřejnými a soukromými investory. Investice do impaktu propojují ziskové a neziskové aktéry při realizaci inovačních řešení prostřednictvím investic do sociálního impaktu.

Tematicky jsou ve výzvě zdůrazněny oblasti bezdomovectví, vězeňství, migrace, stárnutí, SVL, problematiky odchodu z ústavní výchovy a duševního onemocnění.

Příjem žádostí ve výzvě č. 124 byl ukončen 16. 1. 2017, předloženo bylo 28 žádostí, z toho do realizace vstoupilo 14 projektů.

Povinnou součástí realizovaných projektů je i robustní procesní evaluace a evaluace dopadu projektu, která by měla zároveň sloužit také jako cenný zdroj dat a poznatků, jak o fungování řešení jako celku, tak i o dopadu na cílové skupiny daných projektů.

Vzájemná spolupráce aktérů veřejné správy a ostatních subjektů při výkonu sociální práce je nastavena v rámci platných právních předpisů a pokračuje průběžně.

V rámci projektu MPSV Systémová podpora sociální práce v obcích se v roce 2017 uskutečnily dva workshopy pro sociální pracovníky veřejné správy (obecní a krajské úřady, ÚP ČR) na témata: „Příklady dobré praxe spolupráce sociálních pracovníků obecních úřadů a Úřadu práce ČR“ (Praha, 15. 6. 2017) a „Sociální šetření“ (Olomouc, 2. 10. 2017). Výstupy z workshopu jsou zpracovávány do publikace Zpravodaj sociální práce. Projekt je dále zaměřen na zvyšování odborných kompetencí sociálních pracovníků, stejně jako jedna z aktivit projektu Systémová podpora profesionálního výkonu sociální práce II. Aktivita jsou realizovány prostřednictvím odborných aktivit, ze kterých byly v roce 2017 realizovány odborná konference, workshopy a odborný seminář a vydávány odborné publikace a odborné články (Sešity sociální práce, Zpravodaj sociální práce, odborné články v časopisech Sociální práce/Sociální práce, Sešity sociální práce a web sociální novinky).

Opatření je plněno též v oblasti nepojistných dávkových systémů, a to formou spolupráce s akademickou a výzkumnou sférou a neziskovým sektorem. Dokladem v roce 2017 je např. uspořádání kulatého stolu na téma příspěvku na zvláštní pomůcku, kterého se účastnili odborníci z řad zástupců akademické sféry, neziskového sektoru i reprezentantů státní správy. Záměrem kulatého stolu bylo zmapování a zhodnocení fungování stávající dávky v kontextu potřeb jak jejich klientů, tak státu jakožto tvůrce sociální politiky a navržení případných modifikací.

Společnost Median pro MPSV v rámci programu Technologické agentury ČR realizovala analýzu zaměřenou na dopady nedostačujícího bydlení na děti a mládež. Nevyhovující bydlení, které je definováno nejen nevhodným technickým a zdravotním stavem, ale i přelidněností a častým stěhování, má velmi výrazné dopady na školní výsledky dětí a mládeže a tudíž i na jejich budoucí profesní uplatnění.

Ostravská univerzita ve spolupráci se Sdružení azylových domů v ČR, z.s. (dále jen „SAD“)³³ připravovala další výzkumnou aktivitu vztahující se k problematice lidí bez domova. Fakulta sociálních studií k jejímu financování využila veřejnou soutěž Technologické agentury ČR ve výzkumu a experimentálním vývoji pro Program na podporu aplikovaného výzkumu ZÉTA (podpora spolupráce akademické sféry a podniků resp. aplikované sféry, tedy sociálních služeb, prostřednictvím zapojení mladých vědců). SAD v této oblasti doporučil téma "žádoucí budoucnost" očima lidí bez domova a souvisejících zdrojů jejich naděje. V procesu reintegrace má strategie vnímající naději jako jednání větší protektivní účinek vůči působení negativních faktorů. Aplikačním garantem je SAD.

V rámci projektu Podpora sociálního bydlení realizovaného v rámci OPZ od 1. ledna 2016 do 31. prosince 2020, bylo koncem roku zpracováno „Pilotní ověření Metodiky identifikace lokalit rezidenční segregace v obcích ČR“ v obcích ČR. Pro tyto obce byly zpracovány mapy a seznamy, které se na základě aplikace Metodiky jeví jako vhodné pro umístění sociálního bydlení s cílem podporovat sociální začleňování, sociální mix a interakce mezi různými sociálními skupinami na úrovni obcí, jakožto odstraňovat a předcházet nežádoucí segregaci marginalizovaných skupin obyvatelstva na úrovni obcí. Cílem úkolu je prostřednictvím analýz realizovat pilotní ověření „Metodiky identifikace lokalit rezidenční segregace“ (Sýkora a kol. 2015a), identifikovat lokality rezidenční segregace a doporučit lokality vhodné pro umístění sociálního bydlení v deseti obcích ČR specifikovaných MPSV ČR. Toto pilotní ověření bylo zpracováno prof. RNDr. L. Sýkorou, PhD., z Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy.

V průběhu srpna se na MPSV uskutečnila série přednášek dotýkající se sociálního bydlení a sociálního začleňování.

- Sociální bydlení v Nizozemsku a Finsku (22. 8. 2017);
- Analýza struktury obecních bytů v ČR se zaměřením na sociální byty (24. 8. 2017);
- Dopady nevyhovujícího bydlení na děti v České republice (29. 8. 2017);
- Digitální gramotnost a sociální vyloučení v České republice (29. 8. 2017);
- Sociální bydlení v architektuře: modely sociálního bydlení (30. 8. 2017).

Stálá spolupráce státní správy a samosprávy je na MZ zajištěna sekci zdravotní péče, která je součástí organizační struktury. Sekce prostřednictvím řízených odborů koordinuje a zajišťuje kontrolu výkonu přenesené působnosti svěřené orgánům obcí, krajů a hlavního města Prahy v rámci ministerstva, zpracovává podklady pro hodnocení kontrol pro vládu a MV, odborně vede ÚSC při výkonu přenesené působnosti v oblasti zdravotnictví. Rovněž zabezpečuje působnost MZ v oblasti zdravotní péče a zdravotních služeb v rozsahu vymezené působnosti. Podílí se na tvorbě celostátní koncepce sítě a dostupnosti zdravotnických zařízení, včetně návrhů právních předpisů v oblasti zdravotní péče.

³³ Sad byl v březnu 2018 přejmenován na Síť aktérů pro domov, z.s.

MV, jako součást pravdivého informování a posilování informovanosti obecně o problematice sociálního vyloučení ve státní správě, prostřednictvím náměstka MV pro řízení sekce legislativy, práva, archivnictví a správních agend, pověřeného řízením sekce veřejné správy, zajišťuje přípravu, řízení a koordinaci činností meziresortní **Pracovní skupiny pro řešení problematiky sociálně vyloučených lokalit**. Tato pracovní skupina se skládá ze zástupců státní správy, územní samosprávy či RVZRM.

MPO všechna výše uvedená opatření 4.4.a-e plní MPO v rámci svých pravomocí a rozpočtu. Největší pozornost MPO dlouhodobě věnuje problematice výzkumní a analytické činnosti formou účelové podpory, která v roce 2017 dosahovala desítek milionů korun. Podpora se týkala projektů příslušných ústavů Akademie věd ČR a univerzit i dalších vysokých škol.

Opatření: 4.4.b Zavedení systematického posuzování potenciálních dopadů nově přijímaných opatření na osoby ohrožené sociálním vyloučením včetně identifikace rizik a přijetí odpovídajících opatření

Gestor: všechny resorty

Termín: průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

Dopady novel z roku 2017 na uvedenou cílovou skupinu

Součástí důvodové zprávy a závěrečné zprávy RIA u každé novely zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o zaměstnanosti“) je také posouzení dopadu navrhovaných legislativních změn a opatření, včetně dopadů sociálních.

Novelou zákona o zaměstnanosti provedenou zákonem č. 206/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, byly s účinností od 29. 7. 2017 provedeny následující legislativní změny, které mohou mít dopad na osoby ohrožené sociálním vyloučením:

Za prvé v oblasti výkonu tzv. nekolidujícího zaměstnání byla zrušena možnost jeho vykonávání na základě dohody o provedení práce. Tato změna má vést k větší motivaci uchazečů o zaměstnání k hledání zaměstnání zakládajícího účast na nemocenském pojištění, které bude zdrojem příjmů pro zabezpečení jejich životních potřeb, a nebudou dlouhodobě setrvávat v evidenci uchazečů o zaměstnání. V případě výkonu nekolidujícího zaměstnání na základě dohody o provedení práce se totiž jednalo o výkon zaměstnání, které poskytovalo zaměstnanci „oslabenou ochranu“ např. ve vztahu k účasti na již zmiňovaném nemocenském pojištění, přičemž ale právě výkon tohoto nekolidujícího zaměstnání zaznamenával stoupající trend. Každoročně narůstal počet uchazečů o zaměstnání, kteří vykonávali nekolidující zaměstnání, a podle kvalifikovaného odhadu z celkového počtu nekolidujícího zaměstnání činilo cca 95 % právě výkon činnosti na základě dohody o provedení práce. Rovněž bylo zaznamenáno, že nekolidující zaměstnání na základě dohody o provedení práce bylo uchazeči o zaměstnání vykonáváno dlouhodobě, mnohdy i po dobu trvající 3 a více let.

Z uvedeného tedy vyplývá, že tento způsob výkonu nekolidujícího zaměstnání nesměřoval, a to ani ze strany zaměstnavatelů, k vytvoření podmínek pro to, aby se uchazeči o zaměstnání trvale uplatnili na trhu práce. Nelze opomenout ani tu skutečnost, že výkon zaměstnání na základě dohody o provedení práce nebylo možno aplikovat v rámci aktivní politiky zaměstnanosti u tzv. dostupného zaměstnávání, jehož cílem je začlenění uchazeče o zaměstnání na volný trh práce, které je realizováno pouze na základě pracovního poměru v rámci veřejně prospěšných prací a společensky účelných pracovních míst, tak aby zaměstnanec požíval plnou ochranu při výkonu zaměstnání.

Za druhé v oblasti aktivní politiky zaměstnanosti došlo k prodloužení maximální doby poskytování příspěvku na vyhrazené společensky účelné pracovní místo z dosavadních 12 měsíců na 24 měsíců, což umožní umístění uchazečů o zaměstnání na trhu práce po delší dobu. V souvislosti s touto legislativní změnou vydalo MPSV metodický pokyn pro ÚP ČR, reflektující situaci v oblasti dlouhodobé nezaměstnanosti. Příspěvek na maximální dobu 24 měsíců je poskytován na uchazeče o zaměstnání, kteří jsou vedeni v evidenci uchazečů o zaměstnání déle než 24 měsíců, u osob s nízkou nebo žádnou kvalifikací, u osob, které jsou ohroženy sociálním vyloučením nebo jsou sociálně vyloučené.

Veškerá opatření MZ směřují k podpoře zdraví obyvatel ČR a snahou je podporovat osoby ohrožené závažným onemocněním, které může přispět k sociálnímu vyloučení ze společnosti. V roce 2015 byl např. vypracován Národní akční plán pro Alzheimerovu nemoc a další obdobná onemocnění na léta 2016 – 2019, akční plány v rámci Zdraví 2020 – Národní strategie ochrany a podpory zdraví a prevence nemocí zaměřené např. na celoživotní vzdělávání zdravotnických pracovníků, rozvoj zdravotní gramotnosti, správnou výživu a stravovací návyky, duševní zdraví aj.

Všechny akční plány obsahují tzv. Logický rámec, který je vhodný pro identifikaci a analýzu problémů na straně jedné a definování cílů a stanovení konkrétních aktivit k řešení těchto problémů na straně druhé. Metodou Logického rámce se připravovaný projekt testuje jak z hlediska vhodnosti a přiměřenosti pro řešení daného problému, tak z hlediska jeho proveditelnosti a trvalé udržitelnosti. Uplatnění metodiky Logického rámce je důležité nejen ve fázi přípravy programu či projektu, ale je klíčovým nástrojem i pro jeho implementaci a hodnocení. Tvoří základ pro přípravu jednotlivých aktivit a rozvoj monitorovacího systému.

Pokud jde o opatření 4.4.b–e, zahájilo MV již v roce 2014 aktivity, jejichž cílem je zdokonalení analytické činnosti bezpečnostních složek státu a dalších relevantních orgánů a institucí v oblasti prevence kriminality a zajišťování bezpečnosti a veřejného pořádku a zvýšení motivace pro její větší a efektivnější využívání.

MV využívá a reflektuje výsledky výzkumů v oblasti integrace cizinců, m.j. realizovaných v rámci dotací MV (např. výzkum postavení žen-migrantek). V rámci mezinárodní spolupráce pracovníci OAMP MV aktivně participují na činnosti a výměně poznatků v rámci nově ustavené pracovní skupiny Evropské komise v rámci v rámci DG HOME Evropská integrační síť (EIN). Informace o mezinárodních zkušenostech v integraci jsou sdíleny i prostřednictvím Evropské migrační sítě (EMN).

V rámci realizace systémových projektů MPSV s potenciálním dopadem na osoby viz informace v opatření 4.4.d.

Opatření: 4.4.c Pravidelné sledování a vyhodnocování vazeb mezi přijímanými strategickými dokumenty v oblastech souvisejícími se sociálním začleňováním

Gestor: všechny resorty

Termín: průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

Využití Logického rámce slouží ke koordinaci projektů a materiálů, lidských zdrojů, řízení změn a umožňuje pochopit důvody realizace projektu a cíle, ke kterým projekt směřuje (proč je realizován). V maximální je aplikován SMART přístup, tedy že např. cíle jsou Specifikované, Měřitelné, Akceptovatelné, Reálné a Termínované, viz bod 4.4b – využití Logického rámce.

Opatření: 4.4.d Podpora zavádění monitoringu a evaluace efektivity opatření

Gestor: všechny resorty

Termín: průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

V rámci realizace systémových projektů MPSV, kde je potenciální dopad v oblasti změn na úrovni osob je daná povinnost evaluace v rámci realizace projektů. Při konzultacích je kladen důraz na fázi udržitelnosti systémových projektů zejména pro oblast vyhodnocování dopadů i po ukončení projektů.

MZ odkazuje na opatření 4.4b – využití Logického rámce.

Opatření: 4.4.e Podpora využívání výzkumných závěrů a zkušeností ze zahraničí, podpora výzkumných činností dlouhodobého charakteru, včetně predikce trendů budoucnosti, podpora výzkumných záměrů sledujících regionální dimenzi sociálního vyloučení

Gestor: všechny resorty

Termín: průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

Projekt MPSV Podpora sociálního bydlení je realizován v rámci OPZ od 1. ledna 2016 do 31. prosince 2020. V roce 2017 se uskutečnily workshopy k tématům sociálního bydlení, kterých se zúčastnilo více než 260 zájemců z řad odborníků (zástupci obcí, neziskových organizací a dalších klíčových aktérů zabývajících se sociálním bydlením). Všem zájemcům byly poskytnuty informace a podklady od předních i zahraničních odborníků k tématům jako jsou role bytových družstev v sociálním bydlení, energetická chudoba, dopady nevyhovujícího bydlení na děti i k inovativním tématům jako jsou sociální realitní agentury či zahraniční dobrá praxe v sociálním bydlení v Nizozemsku a Finsku.

Získané informace a náměty budou zástupci obcí aplikovat na lokální úrovni prostřednictvím vlastních dílčích projektů podpory sociálního bydlení. V rámci workshopu k energetické chudobě jim byly poskytnuty i konkrétní nástroje ke snížení energetické chudoby, které mohou využít na úrovni obcí.

Po celý rok 2017 je aktivní spolupráce s pěti zahraničními organizacemi – Jutphaas Wonen (Nizozemsko), Y-Säätiö (Finsko), Motherwell and Wishaw Citizens Advice Bureau (Skotsko), Housing Europe (Belgie) a Verein Wohnen (Rakousko). Probíhala s nimi pravidelná komunikace ohledně organizace a přípravy programu zahraničních studijních cest. Poznatky z cest byly zpracovávány do uceleného výstupu, který byl prezentován v srpnu 2017.

V březnu 2017 byli zástupci projektu pozváni do Bruselu na konferenci pořádanou partnerskou organizací Housing Europe. Tématem konference byla energetická chudoba a sociální a dostupné bydlení. První den byl věnován mezinárodnímu panelu Getting our homes future ready: Essential skills and inovative solutions needed for a fair energy transition, která se věnovala tématu energetické chudoby a snižování energetické náročnosti zejména v sociálním bydlení. Proběhla i mezinárodní pracovní skupina Housing Europe, která se věnovala finančním a sociálním aspektům sociálního bydlení a novým evropským projektům, které jsou v současnosti v oblasti sociálního bydlení realizovány. Navazovalo zasedání Housing Europe Observatory, které vyhodnocovalo činnost Housing Europe, úspěšnost předešlých projektů, provedlo výhled do budoucna a představilo zprávu o stavu v sociálním bydlení. Tato konference přinesla MPSV kvalitní přehled o nových projektech a nových trendech v oblasti sociálního bydlení v Evropě a především došlo k navázání dalších důležitých kontaktů se zahraničními odborníky. Na základě těchto kontaktů byl projekt Podpora sociálního bydlení přizván k účasti v soutěži organizace FEANTSA, Ending Homelessness Awards 2017, kam byl přihlášen na konci června 2017. Dále byl navázán kontakt s organizátory iniciativy Housing First Hub, která si dává za cíl sdílet informace v oblasti sociálního bydlení, s důrazem především na Housing First, v rámci evropských projektů a institucí. V současnosti probíhá jednání o tom, jak by spolupráce s MPSV měla vypadat, a jak bychom se mohli zapojit. V listopadu 2017 se konalo zasedání ad hoc pracovní skupiny Housing Europe subjektů ze střední a východní Evropy, které se věnovalo sociálnímu bydlení a jeho podobám v tomto regionu.

Ve dnech 20.–21. listopadu 2017 uspořádala ASZ ve spolupráci s Platformou pro sociální bydlení a FEANTSA konferenci „Inspirace pro sociální bydlení a řešení bytové nouze“, na které četní zahraniční hosté z Británie, Finska, Francie a USA prezentovali zkušenosti s programy typu Housing First a Rapid Re-housing na úrovni metod sociální práce s klientem, fungování jednotlivých organizací, plánování a koordinace aktivit na místní úrovni a při systémovém nastavení politik sociálního bydlení na národní úrovni. Prezentovány byly také zkušenosti s těmito aktivitami v České republice a aktuální možnosti financování projektů z národních a evropských zdrojů. Dále byl představen český překlad Evropské příručky Bydlení především.

V roce 2017 byl v rámci plnění implementačního plánu certifikované Metodiky sociálního šetření v řízení o příspěvku na péči ve spolupráci MPSV, ÚP ČR a ČSSZ pilotně ověřen inovovaný Záznam ze sociálního šetření v řízení o příspěvku na péči, který je zaměřen na zvýšení využitelnosti výsledku sociálního šetření pro účely stanovení stupně závislosti u žadatelů o příspěvek na péči. V rámci projektu Systémová podpora sociální práce v obcích byla realizována zahraniční studijní cesta na Slovensko, které se zúčastnilo 50 sociálních pracovníků.

MPSV využívá evidence based přístup i při tvorbě politik vztahujících se k systému ochrany práv dětí a péče o ohrožené děti. Průběžně v rámci transformace systému péče o ohrožené děti zadává zpracování výzkumných studií, které jsou důležitým podkladem pro systémové změny.

S realizací analýz se počítá i v rámci realizace jednotlivých KA navazujícího IP MPSV. V tomto ohledu je velice důležitá KA 2 *Monitorování systému ochrany práv dětí*, v rámci níž by měl vzniknout návrh statistického monitorovacího systému a kvalitativního monitorovacího systému. Oba systémy, kvalitativní i kvantitativní, by měly být vzájemně provázané a data, která budou shromažďovat, budou sloužit k realizaci dalších systémových změn v oblasti ochrany práv dětí. Tyto systémy budou sloužit k vybudování jednotného informačního systému ochrany práv dětí, který je jedním z opatření *Národní strategie ochrany práv dětí*.

Realizace výzkumů zaměřených na systém péče o ohrožené děti je podporována i v rámci jednotlivých KA IP MPSV. Přehled vytvořených analýz v roce 2017 je uveden v tabulce níže.

Tab. č. 35 Výzkumné studie a analýzy v oblasti ochrany práv dětí vytvořené v roce 2017

Oblast	Název analýzy	Zpracovatel	Financování
Podpora a rozvoj služeb v oblasti SPO	<i>Analýza inovativních postupů a služeb pro rodiny a děti v ČR</i>	Institut projektového řízení a.s.,	IP MPSV II (ESF)
	<i>Analýza služeb pro ohrožené rodiny a děti spadající do systému preventivních služeb na podporu rodiny v zahraničí, vč. příkladů dobré praxe</i>	BDO Advisory s.r.o.	IP MPSV II (ESF)
Podpora náhradní rodinné péče	<i>Analýza stávajícího systému posuzování žadatelů o náhradní rodinnou péči v ČR</i>	Institut projektového řízení a.s	IP MPSV II (ESF)
	<i>Analýza kvality příprav žadatelů o náhradní rodinnou péči a jejich následujícího vzdělávání</i>	Institut projektového řízení a.s	IP MPSV II (ESF)
	<i>Analýza potřeb pěstounských rodin pečujících o děti se specifickými potřebami</i>	Institut projektového řízení a.s	IP MPSV II (ESF)
	<i>Analýza situace příbuzenské pěstounské péče, dodavatel Institut projektového řízení a.s., 2017</i>	Institut projektového řízení a.s	IP MPSV II (ESF)

Monitorování a řízení kvality systému SPO	<i>Analýza a návrh systému monitoringu kvality a strategie implementace systému řízení kvality SPOD</i>	Institut projektového řízení a.s	IP MPSV II (ESF)
	<i>Analýza současného způsobu sběru a vyhodnocování dat v systému péče o ohrožené děti</i>	AUGUR Consulting	IP MPSV II (ESF)
Celoživotní vzdělávání pracovníků OSPOD	<i>Analýza celoživotního vzdělávání pracovníků OSPOD</i>	FDV	IP MPSV II (ESF)

V následující tabulce je uveden seznam výzkumných záměrů, které plánuje MPSV v oblasti ochrany práv dětí realizovat v nejbližších letech.

Tab. č. 36 Výzkumné záměry MPSV v oblasti ochrany práv dětí plánované v nejbližších letech

Oblast	Název analýzy	Zpracovatel	Financování
Podpora a rozvoj služeb v oblasti SPO	Analýza lokální sítě služeb	Interně odb. 23	IP MPSV II (ESF)
	Vytvoření reálného modelu minimální sítě služeb na úrovni ORP	Interně odb. 23	IP MPSV II (ESF)
Podpora náhradní rodinné péče	Analýza kvality vzdělávání žadatelů o NRP	Interně odb. 23	IP MPSV II (ESF)
	Komplex doporučení systémových změn v oblasti zajištění příprav a dalšího vzdělávání žadatelů NRP	Interně odb. 23	IP MPSV II (ESF)
	Návrh služeb a dalšího vzdělávání příbuzenské pěstounské péče	Interně odb. 23	IP MPSV II (ESF)
	Komunikační strategie pro realizaci osvětové kampaně.	vybírá se dodavatel	IP MPSV II (ESF)
	Návrh systému monitoringu kvality a strategie implementace systému řízení kvality v oblasti SPOD, vč. zajištění realizace focus group	Institut projektového řízení a.s.	IP MPSV II (ESF)
Celoživotní vzdělávání pracovníků OSPOD	Studie implementace systému celoživotního vzdělávání v oblasti SPO	Interně odb. 23	IP MPSV II (ESF)

V oblasti nepojistných dávkových systémů je opatření plněno. Dokladem v roce 2017 je např. spolupráce na úrovni EU v podobě členství v pracovní skupině AHG for family benefits , jejímž mandátem bylo bližší definování pojmů z oblasti tzv. koordinace sociálního zabezpečení. Na podzim roku 2017 proběhlo bilaterální jednání se zástupci tzv. styčného orgánu SRN a ČR pro aplikaci koordinačních nařízení v oblasti rodinných dávek za účelem bližšího seznámení s vnitrostátními předpisy obou států a zabezpečení hladkého průběhu aplikace předpisů EU v této oblasti.

Na úrovni národních intervencí a systémových projektů je zahraniční zkušenost buď zmapována před realizací vlastního projektu, anebo je součástí vlastní realizace vč. vyhodnocení viz i 4.4.b.

V roce 2017 byla ukončena výzva PO 3 OPZ č. 124 „Podpora inovačního prostředí“, v rámci které bude realizováno 14 projektů. Primárně je očekáváno, že projekty budou mj. čerpat z výzkumných závěrů a poznatků získaných od zahraničních partnerů a spolupracujících organizací při vyhodnocování ekonomické efektivity a dopadu na změnu kvality života uživatelů. Jedná se hlavně o znalostní platformy, jako např. platforma v oblasti duševního zdraví zprostředkovávající výsledky spolupráce s renomovanými výzkumnými pracovišti v Anglii, nebo platforma pro ukončování bezdomovectví čerpající ze spolupráce s experty z USA a Holandska. Ve výzvách na podporu sociálních inovací je povinností žadatele porovnat jím navrhované řešení se stávajícími nástroji a postupy v ČR i v zahraničí a toto doložit ověřitelnými zdroji. Součástí výzev je i možnost přenášet ověřená řešení ze zahraničí. V rámci výzvy PO 3 OPZ č. 24 „Sociální inovace v oblasti sociálního začleňování a přístupu na trh práce pro nejohroženější skupiny“, která byla ukončena v roce 2017, bude realizováno celkem 22 projektů. Ve výzvě PO 3 OPZ č. 18 "Projekty veřejné správy zaměřené na inovace v tematických oblastech OPZ" jsou aktuálně v realizaci tři projekty.

MZ v rámci své působnosti:

- se zapojuje do mezinárodních aktivit (např. účast na společných akcích Evropské komise);
- iniciuje národní aktivity (např. pravidelně podporovaná smlouva o spolupráci se Světovou zdravotnickou organizací);
- spolupracuje s odborníky (např. formou jejich účasti v poradních orgánech zřizovaných MZ k určitým tématům);
- každoročně vypisuje dotační tituly, z nichž mnohé jsou vázány na strategické dokumenty na národní úrovni, jejichž priority se pravidelně aktualizují.

Z pohledu MZ nemá materiál negativní dopad na oblast rovnosti žen a mužů. Materiál nemá dopad na veřejné rozpočty, na sociální situaci, na životní prostředí ani na podnikatelské prostředí v České republice.

Příloha č. 1: Seznam plnění cílů a opatření

Cíl: Nastavení a rozvoj sociální práce			
Opatření	termín	gestor	stav
2.a Zajistit a podporovat vzájemnou spolupráci aktérů veřejné správy a ostatních subjektů při výkonu sociální práce	průběžně	MPSV ve spolupráci s MV, kraji a obcemi	Plněno
2.b Zabezpečit odpovídající metodickou a finanční podporu sociální práce	od roku 2014	MPSV	Plněno
2.e Zajistit účelově vázané financování výkonu sociální práce ve veřejné správě	Průběžně	MPSV ve spolupráci s MF	Plněno
2.f Podpora sociální práce na obcích, sladování metod sociální práce a spolupráce s ÚP ČR, NNO a sociálních služeb	průběžně	MPSV	Plněno
2.g Podpora péče poskytované v co největší míře v přirozeném prostředí klienta (komunitní péče)	průběžně	MPSV	Plněno
2.h Podporovat alternativní přístupy v sociální práci	průběžně	MPSV	Plněno
2.ch Zvyšování prestiže sociální práce prostřednictvím osvěty a informování	průběžně	MPSV	Plněno
Opatření	termín	gestor	stav
3.1.a Zabezpečit odpovídající poradenské, motivační a podpůrné služby pro vstup a udržení se na trhu práce včetně tvorby individuálních akčních plánů (programy personální, technické, metodické a motivační podpory), i prostřednictvím zapojení nestátních neziskových organizací do poskytování komplexních poradenských služeb	průběžně	MPSV, ÚP ČR	Plněno
3.1.d Zajistit podporu odpovídajících služeb pracovní rehabilitace, podpora programům sociální rehabilitace	průběžně	MPSV, ÚP ČR	Plněno
3.1.e Zajištění koordinačních aktivit podporujících vstup a udržení se na trh práce na místní úrovni, zaměstnavatel – ÚP – NNO, personální posílení asistentů, služeb zaměstnanosti – nastavení metodik procesu koordinace a vzájemné spolupráce	průběžně	MPSV, ÚP ČR	Plněno

3.1.j Podporovat vytváření lokálních sítí zaměstnanosti (viz Evropská strategie zaměstnanosti: http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=104&langId=cs) se zapojením všech relevantních aktérů, tj. zaměstnavatelů, územní veřejné správy a neziskového sektoru	Průběžně	MPSV, ÚP ČR	Plněno
3.1.k Šířeji prosazovat princip společensky odpovědného zadávání veřejných zakázek/motivovat podniky s účastí státu při vytváření pracovních míst pro znevýhodněné osoby na trhu práce (například České dráhy, Lesy ČR, správy povodí apod.), seznamovat veřejné zadavatele s metodikou společensky odpovědného zadávání veřejných zakázek	od roku 2014	ÚV, Sekce pro lidská práva, Odbor sociálního začleňování (ASZ) ve spolupráci s MMR, MPSV a dalšími rezorty	Plněno
3.1.l Vzhledem k demografickým predikcím ohledně stárnutí populace dále rozvíjet koncept Age managementu na podporu zaměstnávání starších osob	průběžně	MPSV	Plněno
3.1.m Podporovat rozvoj sociálního podnikání formou osvěty, poradenství, finanční podpory i after care (následné podpory), včetně zvážení nutnosti přijetí specifické právní úpravy sociálního podnikání	průběžně	MPSV, MPO, MŽP	Plněno
3.2.o Podpora rozvoje sociálně aktivizačních služeb za účelem podpory osoby k přístupu a udržení na trhu práce;	od roku 2014	MPSV	Plněno
3.2.p Podpora rozvoje sociální práce ve službách zaměstnanosti (např. využití metody case managementu apod.)	od roku 2014	MPSV, ÚP ČR	Plněno
3.2.q Podpora rozvoje sociálně terapeutických dílen vzájemně prostupných s integračním sociálním podnikáním a zaměstnáváním znevýhodněných, propojování činnosti sociálně terapeutických dílen s potřebami obce, města, regionu	od roku 2015	MPSV	Plněno
Cíl: Zajistit dostatečně rozvinutý systém sociálních služeb pro potřeby osob sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožené reagující na jejich individuální potřeby v kontextu společenské zakázky			
Opatření	Termín	gestor	stav
3.2.f Optimalizovat systém financování sociálních služeb, který bude reflektovat demografický vývoj, nároky uživatelů a rostoucí náklady poskytovatelů	od 2014	MPSV	Plněno částečně
3.2.i Zvyšování prestiže sociálních služeb a sociální práce prostřednictvím osvěty a informování	průběžně	MPSV	Plněno

Cíl (z hlediska sociálního začleňování): Zajistit dostupné, provázané a kvalitní služby pro rodiny, děti a mládež. Posílení ekonomické stability rodin a jejich samostatnost s důrazem na svobodu volby rodinné strategie, zejména v oblasti sladování profesního, rodinného a osobního života.			
Opatření	Termín	gestor	stav
3.3.a Zpracování nového zákona o podpoře rodiny, náhradní rodinné péče a systém ochrany práv dětí a novelizace souvisejících právních předpisů	od roku 2015	MPSV	Plněno částečně
3.3.b Zajištění systémových změn v oblasti náhradní rodinné péče	průběžně	MPSV	Plněno
3.3.c Zajištění systémové podpory rodin při výchově dětí se specifickými potřebami	průběžně	MPSV	Plněno
3.3.d Zajištění odpovídající a standardy garantované kvality širokého spektra služeb pro rodiny, děti a mládež	průběžně	MPSV	Plněno
3.3.e Deinstitutionalizace náhradní péče, podpora ambulantním, terénním a nízkokapacitním pobytovým službám náhradní rodinné péče	Do konce roku 2018	MPSV	Plněno
3.3.f Realizace opatření k podpoře flexibilních forem práce a dalších opatření v oblasti sladování profesního, rodinného a osobního života (motivovat zaměstnavatele k realizaci pro-rodinných opatření, včetně flexibilních forem práce)	průběžně	MPSV	Plněno
3.3.g Rozvoj služeb péče o děti, jejich dostatečné kapacity a místní dostupnosti	průběžně	MPSV	Plněno
3.3.h Rozvoj nízkoprahových služeb na podporu rodin ohrožených sociálním vyloučením, jako jsou kluby matek, mateřská centra, předškolní kluby nebo rodičovské skupiny založené na principu svépomoci	průběžně	MŠMT ve spolupráci s MPSV	Plněno
3.3.ch Realizovat dotační podporu prorodinných organizací poskytujících služby pro rodiny, včetně rodin se specifickou potřebou	průběžně	MPSV	Plněno
3.3.j Zajištění účinných mechanismů spolupráce všech aktérů v systému sociálně-právní ochrany dětí, podpora mechanismů průběžného a dlouhodobého vyhodnocování situace ohrožených rodin a dětí, tvorby individuálních plánů a jejich naplňování	průběžně, evaluace v roce 2016	MPSV	Plněno
3.3.k Realizace programů a opatření v péči o děti v postavení obětí či pachatelů trestné činnosti	průběžně	MSP, spolupráce MV	Plněno
3.3.l Průběžné vzdělávání a odborná podpora všech aktérů systému sociálně-právní ochrany dětí	průběžně	MPSV	Plněno

3.3.m Realizace a rozvíjení osvěty v oblasti opatření v rodinné politice	průběžně, kampaň Právo na dětství 2014/2015	MPSV	Plněno
3.3.n Podporovat zvyšování kvality činnosti OSPOD ve vztahu k ohroženým dětem nebo rodinám včetně dětí a rodin v sociálně vyloučených lokalitách nebo rodin ohrožených vyloučením z bydlení	průběžně	MPSV	Plněno
Cíl (z hlediska sociálního začleňování): Zajistit rovný přístup ke vzdělání pro všechny.			
Opatření	termín	gestor	stav
3.4.a Zajistit podmínky (materiální, technické, finanční, personální) pro vzdělávání ve školách hlavního vzdělávacího proudu pro všechny děti, žáky a studenty	průběžně	MŠMT	Plněno
3.4.b Zkvalitnění a rozvoj poradenského systému za účelem zajištění rovného přístupu ve vzdělávání (od předškolního po vysokoškolské, vč. prevence rizikového chování)	průběžně	MŠMT	Plněno
3.4.c Zajištění podpory rovného přístupu ve vzdělávání prostřednictvím mimoškolních aktivit (podpora efektivního zájmového a neformálního vzdělávání)	průběžně	MŠMT	Plněno
3.4.d Minimalizace rizik spojených s rizikovým chováním u dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami prostřednictvím podpory standardizovaných a certifikovaných služeb v oblasti primární prevence rizikového chování ve vzdělávání, ve spolupráci s rodinou a sociálními službami	průběžně	MŠMT	Plněno
3.4.e Podpora rozvoje a tvorby místních strategií rozvoje výchovně vzdělávací soustavy a systematické sociálně pedagogické intervence v domácnostech ohrožených sociálním vyloučením	průběžně	MŠMT ve spolupráci s MPSV a ASZ	Plněno
3.4.f Podpora poradenských, intervenčních a aktivizačních služeb v činnosti vzdělávacích institucí	průběžně	MŠMT ve spolupráci s MPSV	Plněno
3.4.g Podpůrné služby k získání a dokončení vzdělání pro osoby ze sociálně znevýhodňujícího prostředí podporujících jednak samotné žáky a studenty ve studiu, tak jejich rodiče v podpoře svých studujících dětí	průběžně	MPSV ve spolupráci s MŠMT	Plněno

3.4.h Propojení a spolupráce škol, rodin, sociálních služeb a orgánů sociálně právní ochrany dítěte	průběžně	MPSV ve spolupráci s MŠMT	Plněno
Cíl: Zvýšení dostupnosti bydlení pro osoby ohrožené vyloučením z bydlení nebo po jeho ztrátě.			
Opatření	termín	gestor	stav
3.5.a Zajištění místní dostupnosti standardního nesegregovaného bydlení (v bytech) pro osoby ohrožené vyloučením z bydlení nebo po jeho ztrátě (prostřednictvím legislativního vymezení rolí státu a obcí a návazného zajištění financování pořízení, rekonstrukce a provozu sociálního bydlení). Mělo by jít jednak o zajištění využití stávajícího bytového fondu (prostřednictvím rekonstrukcí, možnosti výhodného odkupu obcemi či neziskovými organizacemi) a nástrojů zvyšujících dostupnost bydlení na volném trhu s byty znevýhodněným jednotlivcům a rodinám (např. prostřednictvím garancí nebo sociálních nájemních agentur), jednak o zajištění podpory výstavby standardních nájemních bytů zvláště tam, kde nejsou k dispozici nevyužité byty, kde však existuje potřeba takového bydlení.	průběžně	MMR ve spolupráci s MPSV	Plněno částečně
3.5.c Podpora programů prevence ztráty bydlení (prevence vyloučení z bydlení), jako je protidluhové poradenství, programy podporující sladování intervencí a nástrojů, personální zajištění apod.	průběžně	MPSV ve spolupráci s MSp	Plněno
3.5.d Podpora koordinace aktivit na místní úrovni za účelem udržení nebo zprostředkování odpovídající formy sociálního bydlení pro osoby vyloučené z bydlení nebo po ztrátě bydlení	průběžně	MPSV ve spolupráci s MMR	Plněno částečně
3.5.f V jednotlivých opatřeních zohledňovat princip odmítnutí prostorové segregace znevýhodněných obyvatel	průběžně	MMR, MPSV	Plněno
3.5.g Rozvoj a podpora sociální práce jako nástroje zprostředkujícího přístup k adekvátnímu bydlení a jeho udržení	průběžně	MPSV	Plněno
3.5.h Pilotní ověření modelu Housing First (bydlení v první řadě) v podmínkách ČR	od roku 2015	MPSV ve spolupráci s MMR, ASZ a dalšími relevantními rezorty	Plněno

3.5.ch Na základě pilotáže následně vyhodnotit a navrhnout konkrétní modely zavádění modelu Housing First do praxe ČR se současným navržením jejich financování	do konce roku 2020	MPSV ve spolupráci s MMR, ASZ a dalšími relevantními aktéry	Plněno
Cíl: Zlepšit přístup osob sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených ke zdravotní péči			
Opatření	termín	gestor	stav
3.6.a Podpora osvětových, preventivních a informačních programů na podporu zdravého životního stylu u osob sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených	průběžně	MZ ve spolupráci s MPSV	Plněno
3.6.b Provádět deinstitucionalizaci psychiatrické péče v souladu s principy schválené Strategie reformy psychiatrické péče	průběžně	MZ ve spolupráci s MPSV	Plněno
3.6.c Zajišťovat osvětu a vzdělávání zdravotnických i nezdravotnických pracovníků v oblasti přístupu k osobám sociálně vyloučeným nebo sociálním vyloučením ohroženým a v dodržování právních předpisů upravujících přístup těchto osob ke zdravotním službám včetně zákazu diskriminace	průběžně	MZ ve spolupráci s MPSV	Plněno
3.6.d Zvyšovat informovanost subjektů zapojených do práce s osobami sociálně vyloučenými nebo sociálním vyloučením ohroženými o možnosti využití programů MZ zaměřených na oblast prevence nemocí a podpory zdraví	průběžně	MZ	Plněno
3.6.e Podpora terénní sociální práce (vyhledávání a práce s ohroženými v terénu) k zajištění poskytování informací, poradenství a usnadnění vyhledání potřebných a odpovídajících zdravotnických či sociálních služeb	průběžně	MPSV	Plněno
3.6.f Podpora služeb na sociálně zdravotním pomezí s cílem zajistit dostupnost těchto služeb	průběžně	MPSV, MZ	Plněno
Cíl: Zajistit adekvátní příjem a prevenci ztráty příjmu pro osoby sociálně vyloučené nebo sociálním vyloučením ohrožené			
Opatření	termín	gestor	stav
3.7.a Doprovázení politiky fiskální konsolidace vhodnými prorůstovými opatřeními a posilováním zaměstnanosti, což umožní poskytování adekvátní podpory ohroženým skupinám, jejich zapojení na trhu práce, vytvoření dostatečných disponibilních zdrojů pro pasivní sociální ochranu	průběžně	MPSV, MPO, MF	Plněno
3.7.b Zvyšovat informovanost o možnostech a mezích pomoci, kterou skýtají sociální dávkové systémy	průběžně	MPSV, ÚP ČR	Plněno

3.7.c Zkvalitnit informace o vyplácených dávkách a jejich příjemcích tak, aby se mohly využít k včasné identifikaci koncentrace sociálních problémů a k formulaci návrhů opatření a hodnocení jejich dopadů	průběžně	MPSV, ÚP ČR	Plněno
3.7.d Udržovat a kultivovat systém státní sociální podpory a v souladu se strategickými cíli v oblasti zaměstnanosti zvyšovat dostupnost zařízení služeb péče o děti	průběžně	MPSV	Plněno
3.7.e Hledat možnosti, jak při poskytování dávek prohlubovat působení aktivizačních prvků a přispívat k začlenění na trhu práce	průběžně	MPSV, ÚP ČR	Plněno
3.7.f Podpora účasti uchazečů a zájemců o zaměstnání v aktivitách zaměřených na zvýšení finanční gramotnosti	průběžně	ÚP ČR	Plněno
3.7.g Podpora systému finančního vzdělávání – žáci základních a středních škol, pedagogové, odborníci, veřejnost	průběžně	MŠMT	Plněno
3.7.j Důsledně se zaměřit na odhalování, prověřování a vyšetřování trestných činů v oblasti lichvy	průběžně	MV	Plněno
3.7.k Rozvoj a podpora programů materiální pomoci pro osoby sociálně vyloučené nebo sociálním vyloučením ohrožené	průběžně	MPSV	Plněno
3.7.l Podpora poradenských a právních aktivit za účelem řešení zadlužení včetně bezplatného právního poradenství na místní úrovni	průběžně	MPSV, MSp	Plněno
3.7.m Podpora programů vzdělávání pro pracovníky pracujícími se sociálně vyloučenými a zadluženými osobami	průběžně	MPSV, ÚP ČR	Plněno
Cíl: Podpora dalších začleňujících služeb (mimo sektor sociálních služeb): Integrovaný systém kvalitních a dostupných služeb pro osoby závislé nebo závislosti ohrožené postavený na stabilním systému financování; zajištění provázanosti těchto služeb s dalšími začleňujícími službami a institucemi; aplikace moderních metod sociální práce, zjišťování potřebnosti, zajištění kvality, administrace a managementu.			
Opatření	termín	gestor	stav
3.8.b Zajistit podporu aplikace moderních metod financování, zjišťování potřebnosti a zajištění kvality, dostupnosti a provázanosti jako systémových opatření na všech úrovních	průběžně	ÚV v přímé spolupráci s MPSV	Plněno
3.8.c Zajistit podporu aplikace moderních metod sociální práce s klienty např. case/care management, zavádění alternativních nebo inovativním metod sociální a terapeutické práce s klienty např. zaměřených na kompenzaci nedostatečných sociálních dovedností, self-management, udržení rodinných vazeb v průběhu léčby jedince	od 2014	MPSV	Plněno

3.8.e Podpora síťování a zabezpečení spolupráce s návaznými službami a institucemi na místní úrovni	průběžně	MPSV ve spolupráci s ÚV a MV	Plněno
3.8.f Zajišťovat podporu službám pro osoby závislé nebo závislostí ohrožené	průběžně	ÚV v přímé spolupráci s MPSV a MZ	Plněno
3.8.g Zajistit podporu začleňujícím službám pro osoby po výkonu trestu	průběžně	MSP (PMS) ve spolupráci s MPSV, MV, MZ a ÚV	Plněno
3.8.h Zajistit podporu službám prevence kriminality a rizikových jevů	průběžně	MV	Plněno
PLNĚNO			
Opatření	termín	gestor	stav
4.1.a Uplatňování zásady rovného přístupu ke všem zdrojům, právům, zboží a službám ve všech politikách týkajících se osob sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených (rozlišování zavinění a nezavinění, příp. míry zavinění pro účely poskytnutí podpory je třeba odmítat jako protiprávní)	průběžně	ÚV a všechny rezorty při navrhování opatření ve výše uvedených politikách	Plněno
Cíl: Aktivní přístup lokálních aktérů k prevenci a řešení problematiky sociálního vyloučení			
Opatření	termín	gestor	stav
4.2.a Zajistit odpovídající podporu regionům k vytváření sociálně začleňujících politik – metodickou, personální, finanční. Opatření v oblasti podpory sociálního začleňování je třeba zaměřovat na území ČR, která jsou významně ohrožena zvýšenou nezaměstnaností, nedostatkem sociálních služeb, vysokou koncentrací skupin ohrožených chudobou a dalšími jevy konstituujícími prostředí sociálního vyloučení, a tam, kde je potřeba dále rozvíjet již existující infrastrukturu sociálních služeb za účelem zvyšování konkurenceschopnosti a sociálního statutu jejího obyvatelstva	průběžně	MPSV, MMR, MŽP, MPO, MV	Plněno

4.2.b Podporovat spolupráci sociálních pracovníků sociálních služeb, služeb pro rodiny, mládež a děti, sociálních pracovníků obcí, sociálně právní ochrany dětí, Úřadu práce ČR, Probační a mediační služby ČR, výchovně vzdělávacích a dalších institucí za účelem prevence i komplexního řešení nepříznivé sociální situace osob	průběžně	MPSV, ÚP ČR, MZ, MV, MŠMT, MŽP, obce, ve spolupráci s MMR	Plněno
4.2.c Podpora specifickým programům a projektům řešící eskalaci sociálního napětí na místní úrovni	průběžně	MPSV, ASZ, MV, MMR, MPO, MSp a další rezorty	Plněno
Cíl: Snižování sociálního napětí			
Opatření	termín	gestor	stav
4.3.a Podpora spoluúčasti občanů na řízení věcí veřejných včetně zapojování osob sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených	průběžně	MPSV – metodiky a šíření dobré praxe	Plněno
4.3.b Zapojování občanského a soukromého sektoru do tvorby a implementace opatření na podporu sociální soudržnosti, včetně posilování společenské odpovědnosti zaměstnavatelů nebo rozvoje sociální ekonomiky	průběžně	MPSV	Plněno
4.3.c V rámci probíhající důchodové reformy zohledňovat udržení mezigenerační spravedlnosti	průběžně	MPSV	Plněno
Cíl: Využívání evidence based přístupu při tvorbě politik a posilování informovanosti o problematice sociálního vyloučení			
Opatření	termín	gestor	stav
4.4.a Zvyšování analytické kapacity ve státní správě a samosprávě, ale i v neziskovém sektoru, zavedení stálé spolupráce státní správy a samosprávy s akademickou a výzkumnou sférou, realistické informování a posilování informovanosti o problematice sociálního vyloučení ve státní správě a samosprávě prostřednictvím vzdělávání pracovníků veřejné správy	průběžně	všechny rezorty	Plněno
4.4.b Zavedení systematického posuzování potenciálních dopadů nově přijímaných opatření na osoby ohrožené sociálním vyloučením včetně identifikace rizik a přijetí odpovídajících opatření	průběžně	všechny rezorty	Plněno
4.4.c Pravidelné sledování a vyhodnocování vazeb mezi přijímanými strategickými dokumenty v oblastech souvisejícími se sociálním začleňováním	průběžně	všechny rezorty	Plněno
4.4.d Podpora zavádění monitoringu a evaluace efektivity opatření	průběžně	všechny rezorty	Plněno

4.4.e Podpora využívání výzkumných závěrů a zkušeností ze zahraničí, podpora výzkumných činností dlouhodobého charakteru, včetně predikce trendů budoucnosti, podpora výzkumných záměrů sledujících regionální dimenzi sociálního vyloučení	průběžně	všechny rezorty	Plněno
--	-----------------	------------------------	---------------

Příloha č. 2: Seznam zkratk

APIV	Akční plán inkluzivního vzdělávání
APK	Asistent prevence kriminality
APZ	Aktivní politika zaměstnanosti
ASZ	Agentura pro sociální začleňování
ČMZRB	Českomoravská záruční a rozvojová banka
DHN	Dávky pomoci v hmotné nouze
ECDC	Evropské středisko pro prevenci a kontrolu nemocí
ESF	Evropský sociální fond
ESIF	Evropské strukturální a investiční fondy
EVVO	Státní program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty a environmentálního poradenství na léta 2016–2025
FDV	Fond dalšího vzdělávání
FEANTSA	Evropská federace národních organizací zabývajících se bezdomovectvím
GŘ ÚP ČR	Generální ředitelství Úřadu práce České republiky
GŘ VS ČR	Generální ředitelství Vězeňské služby České republiky
IPPR	Individuální plán pracovní rehabilitace
IPRÚ	Integrované plány rozvoje území
IPS	Informační a poradenské středisko
IROP	Integrovaný regionální operační program 2014 - 2020
ITI	Integrované územní investice
KPP	Komise pro podmíněné propuštění
KPSVL	Koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám
KSZ	Komise pro sociální začleňování
MAP	Místní akční plán
MAS	Místní akční skupiny
MF	Ministerstvo financí
MLP	Ministerstvo pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MPI	Místní plány inkluze
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MSp	Ministerstvo spravedlnosti
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MV	Ministerstvo vnitra
MZ	Ministerstvo zdravotnictví
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
NIDV	Národní institut dalšího vzdělávání
NKÚ	Nejvyšší kontrolní úřad
NNO	Nevládní nezisková organizace

NPZ – PPZ	Národní program zdraví – projekty podpory zdraví
NRP	Náhradní rodinná péče
NÚV	Národní ústav pro vzdělávání
OAMP	Odbor azylové a migrační politiky
OPPIK	Operační program Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost 2014 – 2020
OPŘO	Ostatní přímo řízené organizace
OP VVV	Operační program Věda, výzkum, vzdělávání 2014 – 2020
OPZ	Operační program Zaměstnanost 2014 - 2020
ORP	Obec s rozšířenou působností
OSPOD	Orgán sociálně právní ochrany dětí
OÚ ORP	Obecní úřad obce s rozšířenou působností
OZP	Osoby se zdravotním postižením
PAS	Porucha autistického spektra
PMS	Probační a mediační služba
PP ČR	Policejní prezidium České republiky
PPP	Pedagogicko-psychologická poradna
PPRCH	Příprava revize systému certifikací
Program PK	Program prevence kriminality na místní úrovni
Projekt APK	Projekt Asistent prevence kriminality
PS	Poradní sbory
RIP	Regionální individuální projekty
RVKPP	Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky
RVP ZV	Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání
RVZRM	Rady vlády pro záležitosti romské menšiny
SPC	Speciální pedagogické centrum
SPO	Sociálně právní ochrana
SPOD	Sociálně právní ochrana dětí
SPSZ	Strategické plány sociálního začleňování
SSP	Dávky státní sociální podpory
SVL	Sociálně vyloučená lokalita
ŠPZ	Školská poradenská zařízení
ÚP ČR	Úřad práce České republiky
UoZ	Uchazeč o zaměstnání
ÚV	Úřad Vlády ČR
ÚVZD	Ústav pro výkon zabezpečovací detence
ÚZIS	Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR
VÚPSV, v.v.i.	Výzkumný ústav práce a sociálních věcí
ZDVOP	Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc